

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת שמות תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

אוספין כשרין. דמצי למיכליננה קודם זמן הביעור. ואולי עניים אספי להו. בשביל המערת והוא להו סחורי שביעית אומר לאכלה ולא לסחורה (ע"ז דף סב.) והכי משמע מתניתין בתחלה לאלו הפסולין עכשיו משום סחורי שביעית היו קורין אותן אוספי שביעית ומשברו אוספין חזרו לקרות את האוספין סחורין ופסולין. ארנוגא. מס שגובה המלך מן התבואות כך וכך כורין מן השדה לשנה:

1 פוקו ורעו בשביעית. שביעית בזמן הזה
 2 דרבנן דבעטלה קדושת הארץ; כריב; חריש;
 3 אמר להו. ריש לקיש: בהן וחורש. זה כהן
 4 הוא שחורש בשביעית דאמריו לקמן נחשדו
 5 כהנים על השביעית: אניספון. שכיר וקרקע
 6 של גו הוא א"י משום ארנוגא שכרו בלה
 7 הבית לחרוש: כסה. וזמר כרם: עקל.
 8 דדורותא ונריבה לבית הבד לקשור את
 9 תפוח הויתים כשעוצרין אותן בקורה: חלב
 10 יודע, לבו יודע אם לעקל נתפוחין אע
 11 לעקלקלות: לעקלקלות. לעבור על דת:
 12 תעלה. התרומה שבילה באחד ומאה
 13 והשביעית ימאה זר קודם מן הביעור:
 14 לפחות. ימאה הדיאל ליה דמדומע ואסרה
 15 לורם: ימכרו לבקו. דהא שרייה ל' תרומה:
 16 בדימי יקרים בחלוקי לפי שאינה ראויה אלא
 17 לכהנים כלומר מיתרנה בעליהם לבנים
 18 במה שיכול חוץ מדמי התרומה שהוא חייב
 19 לתתם לבקו בתנן דמותר למכור שביעית
 20 ע"מ לאכול ליה ודמיה קודם הביעור:
 21 נחשדו כהנים. לשהחיה שביעית אחו מן
 22 הביעור דמורו בה היתרות משום דאשתרו
 23 תרומה וקדשי קדשים לביעיהו והשביעית
 24 נמי קדושת הארץ: אמר. ר' חייא בר
 25 חזקוני ר' שמעון עליה דריש לקיש: מירוד
 26 הוא דין. קתניו הוא וז מטרסיה דבריה: כי
 27 מטי התם. לעליה שבעברין בה שנה
 28 כדאמרין פ"ק דף ע"א. והשחרין על
 29 השביעית שבעו טורח לרשעים: שלשה
 30 רועי בקר. בפרק בהן גדול (לעיל דף יח):
 31 קשר רשעים הוא. והיאך אנו סומכין על מנין
 32 זה לעשות כדבריהם ואפילו אז עושין
 33 עבור כרין וכדת אף השנה מתעברת על
 34 דידון ובענין ב"ד נמנין חוה אינו מנין: דא
 35 עקא. שאתה קורא אותן רשעים: שבנא.
 36 ממנה על ביתך על קשיתו מלך יהודה:
 37 השלמו. לעבור: דידבון קשיתו כוננו חצם
 38 וגו'. על שם ש"י החץ הוא מבקש להשלים
 39 את אדונוי בלשון הרע הכתוב שם: לא
 40 תאמרין קשר. כי שבתא ברעורן וקדוהו
 41 שיהא מניינו של אבנא מנין לחשב רוב:
 42 בקברי בית דוד. שהיה מתנאה למרוד
 43 במלכות וליקבר במותו בקבורת המלכים:
 44 ציונה יצנפך צנפה כרוה. סבב סבבון
 45 חילותא יצנפך צנפה כרוה. סבב סבבון
 46 רחבת ידים סיפיה דקרא שמה מותו שם
 47 מרכבות כבוד קלון בית אדונך: כי הוה.
 48 שבנא נפיק עם סייעתו לצאת מירושלים
 49 ולהשלים עם סנחריב:
 50 משייתך

משברכו האנסין ומאי נינהו ארנוגא. וא"ת ומשום ארנוגא התיירו לחרוש ולזרוע והויא איסורא מדאריהותא וי"ל מיימירי בשביעית בזמן הזה דרבנן אי נמי מ"ל דפקוח נפש הוא ששאל להם המלך מס ואין להם מה יציענו ומתים בתפיסת המלך והכי איתמר שביעית בירושלמי משום חיי נפש:

לעבר השנה בעסיא. וא"ת היאך היו מעברין בעסיא הא עסיא חוצה לארץ היא כדאמרין פ' חוקת הבתים (כ"ב דף נו. טו.) עסיא ואספמיא וכו' וי"ל דלעבר ר"ל לשבס והכי משמע מדקאמר כהן חריש משמע שביעית היתה ואין מעברין השנה בשביעית כדאמר' (לעיל ד' יב.)

אניספון אינה בתוכה. פ"ה לשון אשכנז אינה בתוכה וקרקע של גוי הוא ולא נהירא דאמרין בניטין (דף סב.) (ושם) אין עורדין עם הגוי בשביעית ע"כ נראה כפירוש אחר שפירש הקונטרס משום חיי ארנוגא:

לעקל בית הבד אני צריך. וקשה דמ"מ מה בפרק מ"מ (שה שדף ע"ב) הכי אמרין בן כור כלל גדול (שה שדף ע"ב) (ושם) הוומר וצריך לבעים חיוב שתיים משום קורב ומשום נוטע הכא נמי לחיוב משום עבודת נוטע וי"ל דעבדי ליה באבותו ענין דודאי קשה ליה דליכא לחיובי משום נוטע כדאמרין גבי שבת דשאני גבי שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה ודא מתעברא מחשבתו אבל גבי שביעית אין לאסור רק היכא דמשכחיה הקרקע אבל הכא עסיא ליה וכו' ג' כדאייתא פרק המוכר את הספינה (כ"ב דף ע"א) **ימכרו** לכהנים בזמן תרומה. וא"ת אסור לעשות סחורה בפירות שביעית כדאמרין במסכת ע"ז (דף סב.) לאכלה ולא לסחורה וי"ל דסחורה היינו שבמכירה בשוק בעין חנות דמלא לסחורה אבל פעם א' בעין אקרי דבנתי ליהבא משום סחורה **כדור** אל ארץ רחבת ידים. פ"ה כדור כשורה וסיבובה חילות פ"א ע"כ כגו שהוא גולה ל' יריה כגו מדור באהל ר"ש (תהלים פ"ו) אל כדור פלוס' ר"ל בננו הבורח האומנם (לקמן דף סח) ואע"ג דלא כתיב כדבור מ"מ אשכנז כי האי דרשה כתביב (קהלת י"ב) דבריי בתמיים כדברנות ודרשניו (ירושלמי סנהדרין פ"ג) כדבור של גנות שחורקין ל' ליד בתיבה ק' אדם מוסר דברי תורה לחבירו ולתלמידיו זה לזה ומתקפחין זה מזה ולא כתיב כדברנות: מחשבה

וימננו בולי עלמא. כי אתי, אמר ליה, מפאן נבעי. כי ניהא נפשיה, אמר להו, שקולו תליסר מיני דציצוריו לבי כסדינאי, וחדרו ליה לפלגיא דשקלתניהו מנייה, ולא איצטריכו ל' אמר רבי שמעון, פתחיה הוה קוראין אותן אוספי שביעית. מאי קאמר? אמר רב יהודה, הכי קאמר, פתחיה הוה אומרים, אוספי שביעית כשרין, סחורין פסולין. משרבו ממצאי מעות לעניים, ואולי עניים וקספי להו ומיותו, חזרו לומר אחד זה ואחד זה פסולין. קשו גה זון רחבה, האי משרבו האנסים, משרבו התפרין מיבעי ליה. אלא, פתחיה הוה אומרים, אחד זה ואחד זה פסולין. משרבו האנסין ומאי נינהו ארנוגא, כדמכרו רבי נאי, פוקו וורעו בשביעית משום ארנוגא, חזרו לומר, אוספין כשרין, סחורין פסולין. רבי תיאי בר ירנאן ורבי שמעון בן הוצנקה, הוה קאולי לעבר שנה פעסיא. פגע בהו ריש לקיש, אויפיל בעדיהו. אמר, אויול איתוי חיבי עברי עובדא. חזייה ליהווא גברא, דקא פריב. אמר להו, בהן וחורש. אמרו לו, יכול לומר, אניספון אני בתוכו. תו חזייה ליהווא גברא, דתהו פסח בכרמי. אמר להו, בהן וזמר. אמרו לו, יכול לומר, לעקל בית הבד אני צריך. אמר להם, חלב יודע, אם לעקל אם לעקלקלות. הי אמר להו ברישא? אילימא, הא קמיייתא אמר להו ברישא, הא נמי לימרו, אניספון אני בתוכו. אלא, הא אמר ליה ברישא, וחדר אמר להו תק. מאי שאנ בהן, משום דחשידי אשביעית, [דתניא], סאה תרומה שגפלה למאה סאין של שביעית, תעלה פחות מיפן, ירקבו. והיונן בה, אמאי ירקבו, ימפרנו לכהן בדמי תרומה, חוץ מדמי אותה סאה. ואמר רב תיאי משמיה דעולא, זאת אומרת, נחשדו פהנים אשביעית. אמרו, סרודא הוא דין. כי מטו לתתם, סליקו לאיזרא, שלפיה לדנאן מתותיה. אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה, בני אדם החשודין על השביעית, כשרין לעבר שנה. הדר אמר, לא קשיא לי, מדיי דתהו אשלישה רההו פקר. ורבנן, אחושבניהוהו סמוך. והנה דמי. התם, הדר אימנו רבנן ועבריהו ליהווא שאתא. הכא, קשר רשעים הוא. וקשר רשעים אינו מן המנין. אמר רבי יוחנן, דא עקא. פי אתו לקמיה דרבי יוחנן, אמרו ליה, קרי לן רועי בקר, ולא אמר ליה מר ולא מיד. אמר להו, ואי קרי לבו רועי צאן, מאי אמינא ליה. מאי קשר רשעים? שבנא. הנה דריש בתליסר רבנותא. חזקה' הנה דריש בחד סר רבנותא. פי אהא סנהריב וצ' עלה דירושלים, פתב שבנא פתקא. שדא בגי'א ש'בנא וסייעתו השלמו, חזקה' וסייעתו לא השלימו' ש'בנאמ' פי הנה הרשעים ידרכון קשת פוננו חצם על יתר'. הנה קא מסתפי חזקה' אמר, דילמא חס ושלום נטיה דעתייה דקודשא בריך הוא פתר רובא. פי'ן דרובא מימסרי, אינהו נמי מימסרי. בא נביא ואמר לו' לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הנה קשר/ פלומר, קשר רשעים הוא, וקשר רשעים אינו מן המנין. הלך לחצוב לו קבר בקברי בית דוד, בא נביא ואמר לו' מה לך פה פי חצבת לך פה קבר הנה מטמלך מטמלה גבר'. אמר רב, מטמולא דגברא קשי מדאיתתא. ועמך עטה' אמר רבי יוסי פרכי חנינא, מלמד שפרחה בו צערת. כתיב הכא ועמך עטה, וכתיב התם ועל שפם יעטה'. צנוף יצנפך צנפה פדור אל ארץ רחבת ידים' וגו', תנא, הוא ביקש קלון בית אדוניו, לפיכך נהפך כבודו לקלון. פי הנה נפיק איהו, אתא גבראיל, אחדיה לדשא באפי משייתיה.

מחשבה

מועלת אפילו לדברי תורה. פירש ריב"א דאנת לב האדם על מונותיו מנהיא לשבח מננו כל שאר מחשבות אף מחשבת דברי תורה שנאמר מפר מחשבות ערומים וגו' וקאי אנתן מטר על פני ארץ וגו' י"מ מועלת משקרת ולא תצלח כלומר אם אדם חושב על הנהיגותו חן גם לדברי תורה לא יספיק אלא כשעשה לשקמה כדמסקי:

הלכה

- 1 כרבי יהודה. דמשייר בשיש לו
- 2 אומנות. הוא הוא וכן הלכה
- 3 דמשח בקוביא לאו אסמכתא היא ודוקא
- 4 כשמעות שניהם על הדף שקרוי אישקביד
- 5 בלע"ז שהמקום קנוי למי שרודיו לקנות
- 6 המעות אבל אותם המסמכתא באמנה אפילו
- 7 הקנו זה לזה לא קנה אסמכתא גמורה היא
- 8 ואין קנין מועיל בה.
- 9 **אוכלי** דבר אחר פסולין להעיד. ליבא
- 10 לפרשי אוכלי דבר אחר הדיינו
- 11 אוכלי חויר דאז אוכלי חויר היכי מפליגי בין
- 12 צינעא לפרהסיא וכו' גרע מאוכל נבלות
- 13 לתיבאן דאמרין לקמן (דף כז) דפסול לעדות
- 14 בכל ענין אלא נראה כפי' הקורטוס הדיינו
- 15 מועיל אפילו מן הגויים.
- 16 **החשוד** על העריות כשר לעדות. תימה מאי
- 17 שגא מאוכל נבלות לתיבאן ומפלוני
- 18 רבעני לרצוני דפסולין לעדות וי"ל דמיירי היא
- 19 בשודו בעלמא בלא עדים דאין כאן כי אם
- 20 שמועה ומי' הא דאמרין ארעיס ככתפיה ניהא
- 21 כדאמרין מלקן על לא טובה השמועה אי נמי
- 22 הכא משום דיצרו תוקפו ולא דמי נבלה וגם
- 23 לרביעא דליבא יצרו תוקפו כן כל מדי בערעה.
- 24 רבא

אמרנו ליה, משייריך היבא. אמר, הדרו בי. אמרו ליה, אם פן, אחובי קא מחייבת פן. נקבדו בעקביו ותלאוהו בנבי סוסיהם, והיו מגררין אותו על הקוצים ועל הפרקניו. אמר רבי אלעזר, שבגא בעל הנהגה היה, פתיב הכא לך פא אל הסוכן הנה' וכתבי התם לתהי לו סוכנת', (ואומר) 'פי השתות ירסון צדיק מה פעל'. רב יהודה ורב עינאי, חד אמר, אילו חזקה ויסעוהו נהרסיס, צדיק מה פעל. וחד אמר, אילו בית המקדש יתרום, צדיק מה פעל. ועולא אמר, אילו מחשבותיו של אותו רשע אינן נהרסות, צדיק מה פעל. בשלמא למאן דאמר אילו מחשבותיו של אותו רשע, היינו דכתבי 'פי השתות ירסון'. ולמאן דאמר בית המקדש, נמי, דתנן, אכן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתיה היתה נקראת. אלא למאן דאמר חזקה ויסעוהו, היבא אשפחן צדיק דאיפרו שתות, דכתבי 'פי לה' מציון ארץ ונשת עליהם תבל' ואיפיעית אימא מהבא, 'הפליא עצה הגדיל תושבי'. אמר רב חנן, למה נקרא שמה תושביה, מפני שהיא מחשבת כהו של אדם. דבר אחר, תושביה, שניתנה בחישי מפני

משייריך היבא. שכתבת לנו שבגא וסיעתו השלימו: הדרו בי. חורו ממנה שהבטיחונו: בעל הנאה. כשמענו וי"א ששבכ זכור: סוכנת. מחממתו וחבריו ובוקע עצים יסכן בם (קהלת ז'): (ואומר) כי השתות ירסון וגו'. בתריה דכי הנה הרשעים ידרכון קשת כתבי: צדיק מה פעל. הקב"ה מה שבר שהוא משלם לקמן מאי משמע שתות לשון סיעת צדיקים: אילו בית המקדש חרב. ע"י סתריה בעצתו של שבגא צדיק מה פעל איה נפלאותיו של הקב"ה: הנה מחשבות של שבגא ירשע אין נהרסות. והכי משמע קרא כי השתות ירסון מחשבותיו של אותו רשע הכתוב למעלה כי הנה הרשעים ידרכון קשת ולשון שתות מחשבות שהוהא משיב בקירות לבו ירסון ראיותו חן ילדיס שאם לא כן צדיק מה פעל מה פעלו של חותבו והיבא שכרו כי השתות ולשון ואל שם וליבו גם לזאת (שמות ז') אכן היתה שם. תחת הארץ: ושתיה היא נקראת. שממנה נשתת עולם שנאמר (תהלים ג') דבר יקרא ארץ ואומר מציון מכלל יופי וגו' ונשת יומא (דף נד) אומר עולם מציון נברא: תושבי זה שם שהעולם משותת על התורה ולומדיה נקראת תושביה: מפני השטן. שהוא מקטרג ואתה סתפק לעלינום לוי ימסרו הלכות ביד משרת הבריי של תורה. דיבור וקרייה בעלמא וכל דיבור אין בו גשישה ממש בתורה הוה ואעפ"כ עולם משותת עליסם ונטריקון הוא תיב תורה שיה משותת מחשבת. דאנת הלכו על מונותיו לא אדרס: מועלת. מהניא לשבח למודו: מפר מחשבות ערומים. נתן להם מונות ומבטל מחשבות מלבם שאלו מניחין אותן לעשות תושביה ל"א מחשבה שאדם מחשב כך וכך אשיהי הדבר כך וכך תעלה בידי מועלת להשבית הדבר שאין מחשבתו מתקיימת אפילו לדבר תורה כגון האומר עד יום פלוני אסייב כך וכך מסכתות גורסא: מפר מחשבות ערומים. שאין מחשבותיו עולה בידו ואפילו לתושיה דבריה כב"ה. ואינו נפסלק לעדות עד שיכירו בביד' להודיע פסול: לא בני בהרה. שגרייה שלו מפרסמת לכל דבסתא מבריוני עליה. אינפי שלא באו עדים שהכניס עדרו לשויה אחר: נולד דרבנן חקן דבמנין: נולד אורייתא. החוטא ממש כגון בניהו חן להודיע דבריה (שמואל ב. כ.) ויגול את החנית מיד המצרי והיבא מפרש במרובה (ביק דף עט): אוכלי דבר אחר. מקבלי צדקן מן הגויים דהוי חילול השם מחמתו ממוז' והוה ליה כרשע דבמס. כשר לעדות. דבעינו רשע הדימ כדכתיב: (שמות כב) אל תשת וגו' עד חמס: עני מרי. עניי ארונ': ארבעין ככתפיה. היבא מלקות הוא אעפ"כ שאין שם התראא דחייב מר (קדושין דף פא.) מלקן על לא טובה השמועה שנאמר אל בני כי לא טובה השמועה וכשר. בתמייה: לאפוקה. לומר מת בעלה או יגרשה דנחא ליה לשויה פניה דתיורה שביחא ליה: לעילול. לחומר פלוני קידשה:

ההשן. דבר אחר, תושביה, דברים של תורה, שהעולם משותת עליהם. אמר עולא, מחשבת מועלת אפילו לדברי תורה, שנאמר 'מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושביה'. אמר רבא, אם עסקוין לשמה, אינה מועלת, שנאמר 'רבות מחשבות בלב איש ועצת היא תקום', עצה שיש בה דבר ה' היא תקום לעולם: אמר רבי יהודה, אימתי: אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר, הלכה כרבי יהודה. ואמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר, פולן צריכין הכהן בבית דין, רועה, פלגי בה רב אהא ורבינא. חד אמר, בעי הכהן. וחד אמר' לא בעי הכהן. בשלמא למאן דאמר לא בעי הכהן, היינו דאמר רב יהודה אמר רב, סתם רועה פסול. אלא למאן דאמר בעי הכהן, מאי סתם רועה פסול. דבסתמא, מבריוני עליה. התיא מהנה, דהוה חתימי עליה תרין גולגוני, סבר רב פפא פר שמואל לאכשורה, דהא לא אכרוני עלייהו. אמר ליה רבא, נהי דבעינו הכהן, בגולן דרבנן. בגולן דאורייתא, מי פעינו הכהן: סימן דב"ה ויערו"ת. ג"כ. אמר רב נחמן, אכלי דבר אחר, פסולין לעדות. הני מילי בפרהסיא, אבל בצינעא, לא. ובפרהסיא נמי לא אמרו, אלא דאפשר ליה לאיתונו בצינעא, וקא מכוזי נפשיה בפרהסיא. אבל לא אפשר ליה. חיותיה הוא. אמר רב נחמן, החשוד על העריות, כשר לעדות. אמר רב ששת, עני מרי, ארבעין ככתפיה וכשר. אמר רבא, ומורה רב נחמן לענין עדות אשה, שהוא פסול. אמר רבינא, ואיתומא רב פפא, לא אמרון אלא לאפוקה. אבל לעוילה, לית לן בה. פשיטא? מהו דתיבא, הא עדיפא ליה, דכתבי מים גנובים ימקונו וגו', קא משמע לן, דכמה דקיבויא הכי שכיחא ליה. ואמר רב נחמן, גנב ניסן וגנב תשרי, לא שמייה גנב. הני מילי באריסא ודבר מועט וגדבר שגנמיה מלאכתו. איפריה דרב זבדי, חד גנב קבא דשערי, ופסליה. וחד גנב קיבורא דאיהוי, ופסליה. הנהו קבוראי, דקבורו נפשא ביום טוב ראשון של עצרת, שמתניהו רב פפא, ופסלינהו לעדות, ואכשרניהו רב הונא בריה דרב יהושע. אמר ליה רב פפא, והא רשעים ניהו? סברי, מצוה קא עבדי. והא קא משמתניא להו? סברי, פפרה קא עבדי לן רבנן: איתמה,

הא עדיפא ליה. דתיורה אסורה עליה ולא תיהוי שכיחא ליה: דכתבי מים גנובים ימתקו. ושקרי משקר: ניסן. זמן קציר תשרי זמן בציר ואספי: לא שמייה גנב. כדמרש ואולי: באריסא. ודבר זה ומורה היתירא לטול דבר מועט יותר על חלקו מפני טרחה: ורבי שגנמיה מלאכתו. דמשייה נפשיה כפועל ומורי בה היתירא וסבר אל פקדי איבא. לאו היינו אריס וזולק בפרות: קיבורא דאחיני. כמון אשכולי של תמרים הרבה בענין אחד: קבוראי. קוברי מתים: ופסלינהו לעדות. דמשום שבר ממש עוברים על דתו ולא כרשע חמס: וזה הוה חלק חמס: וזה הוה חלק פסולתין לחו. על דתו חזקו וחזקו ועברין שותין בענין אחר. סברי. האי דשמתינן משום כפרה הוא על שעברנו ולא משום דנדרה

הא עדיפא ליה. דתיורה אסורה עליה ולא תיהוי שכיחא ליה: דכתבי מים גנובים ימתקו. ושקרי משקר: ניסן. זמן קציר תשרי זמן בציר ואספי: לא שמייה גנב. כדמרש ואולי: באריסא. ודבר זה ומורה היתירא לטול דבר מועט יותר על חלקו מפני טרחה: ורבי שגנמיה מלאכתו. דמשייה נפשיה כפועל ומורי בה היתירא וסבר אל פקדי איבא. לאו היינו אריס וזולק בפרות: קיבורא דאחיני. כמון אשכולי של תמרים הרבה בענין אחד: קבוראי. קוברי מתים: ופסלינהו לעדות. דמשום שבר ממש עוברים על דתו ולא כרשע חמס: וזה הוה חלק חמס: וזה הוה חלק פסולתין לחו. על דתו חזקו וחזקו ועברין שותין בענין אחר. סברי. האי דשמתינן משום כפרה הוא על שעברנו ולא משום דנדרה

עד זומם. העיד בניסן והחם בתשרי על עדות זו: לפיכך כל עדיות שהעיד מניסן ואילך פסולין שהרי משוערה עדות זו הוא רשע: מיכן ולהבא. משהחם: חידוש הוא. שנפסלין שנים בשביל שנים שאומרים עמנו הייתם דמאי חזית דסמכת אתני סמוך אתני אלא גזירת התבוא הוא הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך

רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל. תימא הא דאמר בפ' חזקת הבתים (ב"ב ד' לא. ושם) זה אמר של אבותי ואבלתיה שני חזקה וזה אמר כי האי אייתי סהדי דאבהתייה היא ואבלה שני חזקה והאי אייתי סהדי דאבלה שני חזקה וקאמר התם אוקי חזקה בחדי חזקה ואוקי אריעא בחזקת אבהתא אוקי אריעא עדות מוכחשת היא והשאת

משהע שהחם: פסידא דלקוחות. שלקחו שדות על פיו והחם בשרטא מניסן עד תשרי ועדיין לא היה ידוע שהוא פסול: מאי בנייהו? בין הרי עמימא רבא: תרי בחד. תרי כיתות שהעידו בבת זו שנים אמרו לכל אחד עמנו הייתם במקום פלוני חידוש ליכא פסידא דלקוחות איכא: א"נ דפסליניהו. להני תרי: בגולנותא. שהעידו שגולנץ הם על גזילה שגולו בניסן חידוש ליכא דהא מילתא אחריני קמסתיי אבל פסידא דלקוחות איכא: יע"ל ק"מ. יאוש שלא מדעת באלו מציאות (ב"ב ד' בא) עד זומם הבא ליה העומד מאיליו בפ"ק דעירובין (ד' טו.) קידושין שלא נסירו לבואה בהאשי מוקדש (קדושין ד' נא.) אלא דעת בגיטין בהשולח גט גיטין (ד' ד.) מומר אוכל נבילות הלכעיס לקמן: ה"ג מושרד אוכל נבילות לתיאבון דב"י הכל פסול. דכיון דמשום ממון קעביד דהא שביחא בכול טפי מדהיתירא הוה ליה כרשע דחמס ופסול לעדות: שבעת שוא על העמדת של אבן שהוא של אבן שבעת שק על העמוד של אבן שהוא של זהב א"ע? דלאו רשע דחמס הוא: ומלוי רבית. הני אין אבל אוכל נבילות הלכעיס לא ומיהו לתיאבון כגולנץ ומלוי ריבית דמו דמשום ממון קעביד הלכך חשוד למשקל שחודא וסאהודי שקרא: בריני נפשות. שכיון שהעידו לחומר הוחשד לקל: אב"י כר' מאיר. דהיינו נמי מקולא לחומרא דאובל נבילות רע לשמים ואינו רע לבריות אבל מעד שק בגמון רע לשמים ורע לבריות שהי מפקדין בעדותו וקא אפסל ליה אב"י משום נבילות לעדות ממון: אליבא דרבי יוסי ד"ע לא פליגי. כלומר אב"י דאי לא כרבי יוסי מצי לאוקומא למילתיה דכיון דאמר רבי יוסי ממון לנפשות לא מיפסל ואף על גב דבמנין הוה רע לשמים ורע לבריות וכל שכן דמנבל לממון לא אפסלו ולאב"י על כרחיה תנאי היא: כי פליגי אליבא דר' מאיר. כלומר לרביא אלא דתוקמא כתנאי: דרבא אפילו אפילו ארבע דר"מ אמר למלתיה: האי. דקתני אלו הגולנץ ומלוי ריבית דמשמע אבל אוכלי נבילות כשרין: ר' יוסי היא. דאמר מקולתא מחמתרא לא ויחידאה הוא: לבריות לעניהו. ניקר את עניו דבטלו מיתות ב"ד והאי קנסא קא עבדינן ביח דב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה ו"א יטלו ממונו ויתנו לירושין ויש אומרים שמתא וראשון עיקר. חושלסא. שערין קלופין: קתא

עד זומם, אב"י אמר, למפרע הוא נפסל. ורבא אמר, מיכן ולהבא הוא נפסל. אב"י אמר למפרע הוא נפסל, מעידנא דאסחדי, רשע הוא, והתורה אמרה אל תשת ירך עם רשע אל תשת רשע עד. רבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל, עד זומם, חידוש הוא, מאי חזית דסמכת אתני, סמוך אתני, אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך. איכא דאמרי, רבא נמי פאב"י סבירא ליה. ומאי מעם, אב"י אמר, ורבא נמי משום פסידא דלקוחות. מאי בנייהו? איכא בנייהו, דאסחדיו בי תרי בחד. אי נמי, דפסליניהו בגולנותא. ואמר רבי ירמיה מדיפתי, עבד רב פפי עובדאי, כנותיה דרבא. מר בר רב אשי אמר, הלכתא פותיה דאב"י. והלכתא פותיה דאב"י בע"ל קנ"ס. מוקד אוכל נבילות לתיאבון, דברי הכל פסול. להכעיס, אב"י אמר פסול, רבא אמר קשר. אב"י אמר פסול, דהוה ליה רשע, ורחמנא אמר אל תשת רשע עד. ורבא אמר קשר, רשע דחמס בעיני. מיתבי, אל תשת רשע עד, אל תשת חמס עד, אלו גולנץ ומעולין בשבעות. מאי לאו, אחד שבעת שוא ואחד שבעת ממון. לא, אידי ואידי שבעת ממון, ומאי שבעות, שבעות דעלמא. מיתבי, אל תשת רשע עד, אל תשת חמס עד, אלו גולנץ ומלוי רביות. תיובתא דאב"י, תיובתא. ניקמא פתנאי, עד זומם פסול לכל התורה כולה, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אמר, בפה דברים אמורים, שהחם בדיני נפשות, אכל הוים בדיני ממונות, קשר לדיני נפשות. ניקמא, אב"י פרבי מאיר, ורבא פרבי יוסי. אב"י פרבי מאיר, דאמר, מקולא לחומרא. ורבא דאמר פרבי יוסי, דאמר, מחומרא לקולא אמרינן, מקולא לחומרא לא אמרינן. לא, אליבא דרבי יוסי, כולי עלמא לא פליגי. פי פליגי, אליבא דרבי מאיר. אב"י, פרבי מאיר. ורבא, עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם, אלא נבי עד זומם דממון, דרע לשמים ורע לבריות. אכל התם, דרע לשמים ואין רע לבריות, והלכתא, פנותיה דאב"י. והא איתותב? התיא, רבי יוסי היא. ותיהו נמי רבי יוסי, רבי מאיר ורבי יוסי, הלכה פרבי יוסי. שאני התם, דסתם לן תנא פרבי מאיר. והיקא סתם לך, פי הא דבר קמא קטל נפשא, אמר ליה ריש גלותא לרב אבא בר יעקב, פוק עינין בה, אי ודאי קטל, ליתיהוהו

אין לך בו אלא משעת חידוש. משמע דחידוש היה ממה שאני פוסל. קאמר רבא דאמריה הוה דהתם (ב"ב דף לא) קאמר לימא רבא דאמר כרב סדא דאמר בחדי סהדי שקרי למה לי ומפסלי שתי עדותא אפי' בהוכחשו בעלמא דמכחשו אהדדי הירודות פסולי ואם כן אמר חידוש הוא גבי הומה אי פסלינן עדים הראשונים ויש לומר דלמאי דבעי למימר התם מעיקרא דרבא סבירא ליה דרב סדא היינו ללשנא דפסידא דלקוחות ו"מ דהא קאמר הבא חידוש לאו אפסולא דמאי קאי אלא אהבשירא דבתריא כלומר היה לנו לפוסלן כל שתי כיתות וכיון דאיכא חידוש לא ליפנין אלא לגבי הפסול לפוסלן כולל הראשונים למפרע וכי האי גונא אמרינן פרק גיד הנשה (תולין דף טז ושם) דלא ליפנין טעמא כעיקר מבשר בחלב משום דאיכא בו חידוש בהתיירו דהא אי תרו ליה בחלבא כולי יומא שרי וביבשלו חדא שעה אסור.

דאסחדיו בי תרי בחד ותרי בחד. וקשה לר"ת חדא דמאי קאמר דאסחדיו בי תרי בחד ותרי בחד ומשום הכי ליכא חידוש הא תרי כמאני ועד דמאי קאמר דפסליניהו בגולנותא הא לא הוה מעין פלוגתייהו כלל דפליגי בהומה ולא שייך אב"י בנייהו אלא מעין פלוגתייהו ועד דעדים זוממין מבעי ליה לעיל למימר מיכן דאמרינן תרי בחד ותרי בחד ואמאי נקט עד זומם ונראה לר"ת דגרסינן דאסחדיו תרי ונחד ותו לא שלא הוים כי אם אחד והשאת ניהא דלהכי נקט לעיל עד זומם לשון יחיד ונחא מיכן דאמרינן תרי המימין טפי מההוא חד ולאו חידוש הוא וגרסינן נמי דפסליה בגולנותא פירוש דאחד נפסל בגולנותא והשתי הוים והשאת הוה מעין פלוגתייהו קתו: מאי שבעות שבעות דעלמא. תימא ליתבי אב"י לרבא מפרק כל תשבכין (שבעות דף מר) דחנן שבענודו חשוד על השבועה נשבע ונטול וקא בעי למימר דאפי' שבעות שוא לא בעינן רשע דחמס מני דחשוד אשבעת שוא דרע לשמים חשוד נמי

אשבעת ממון דרע לשמים הוה רע לבריות ו"ל דלא דמי דהתם מן השבועה הוא רע לשמים ועכשיו שכופר ממון לחבירו הוה ליה נמי רע לבריות הלכך מיראת שבעת ליה ויהו דכבר רע לשמים הוא ובהאי שבעת נמי ליכא רע לשמים כדפרישנא אבל הכי רע עדות א"ע? דהוא רע לשמים משום שבעות שוא לא יעיד עדות שקר לחיות רע לבריות

גיסו לבדו וב"ש חורגו. אינם ישים הורגו לבדו לבעול ולבדו לחנונו וגיסו לבדו לא למעוטי בן דהא ברבייתא ר' יוסי היא אלמא חשיב בעל אחות אמו והיינו בן גיסו ולא אחא למעוטי אלא חתני כ"פ הקורטוס ומדמסגי' הולכה כ"ז יוסי דגיסו לבדו למעוטי חתנו יש לדרקדק כ"ש שנים ונחשואים שתי נוספות אחיות וא בנות שני אחים דשרשיה:

והא מודו רבי אלעזר במשום דסלי' מתוכו. מדמהדר
 1 ליה אביי הכי בשמעת דסלי' כרבי אלעזר
 2 דאמר עדי' מסירה כרתי אלמא קסבר אביי כתב
 3 לאחז ומסר לאחז זה שמסר לו קנה דהבי א"ר
 4 אלעזר בסוף מי שחיה נשוי (נחמות דף ע"ג:
 5 ושם) ותימה הא אביי הוא דאמר בפ"ק בז"מ
 6 (דף ג' ושם) עדי' בחתומי וכן לו ר"ל דהדיא
 7 דכתב לאחר מידיי בב' שטרות היוצאים ביום
 8 אחד שומנם שיה' דבין ולא מוכח מתוך השטר
 9 איהו קדם לא שייך למימר עדי' בחתומי וכן
 10 לו ואולינן ביה מטיבה אלא היכא דמתוך
 11 השטר מוכח איהו קדם עדי' בחתומי וכן לו
 12 ואפילו נוסר לבסוף

דברי

גוילי' פגו מנינה, מהו שיעיד אדם פאשת חורגו.
בסורא אמרי, בעל פאשתו. בפומבדיתא אמרי, אשה
פבעלה, דאמר רב הונא, אמר רב (נחמן), מפנין
שהאשה פבעלה, דכתוב 'ערות אחי' אביד' לא תגלה'
אל אשתו דאשה תרבה, ודודתך היא'. והלא אשת דודו
היא, מכילל לאשה פבעלה: ובעל אמו, הוא ובנו
וחתנו: בנו, היינו 'אחיו'. אמר רבי ירמיה, לא נצרכא,
אלא לאחי האה. רב חסדא, אכשר באחי האה.
אמרו ליה, לא שמיעי ק"ך הא דרבי ירמיה. אמר להו,
לא שמיעי לי, פלומר, לא סכירא לי. אי הכי, היינו
אחיו. תנא, אחיו מן האב. וקתני, אחיו מן האם. אמר
רב חסדא, אבי חתן ואבי פלה מעידין זה על זה, ולא

גוילי'. קלפיה: באשת חורגו. ועל נכסי מלוג שלה בחשפתה פסול הוא אדם מן השוק ובגש
 שאר קרובים לא איבעי להו דבין דבניהם פסולין לו והוא אלא פסול אלא בעל
 לפי שהבנים ראוין לירש את אמן אבל חורגו בגש דבר מביע לו: באשתו: גילש
 באשתו. ואשה כבעלה ודריי הוא כאילו חמיה ותנן (דף כ"ז) חמיו פסול קרוב דורא:
אחי האה. כ"ז שיש לבעל אמו מאשה אחת
 פסול לו מפני שהוא אחי אחיו: אחי: חתן
ואבי כלה. בן חורגו בנשא בת שמעון לא
 נתקברו ראונו ושמעון כבך ובשוי' להעדי
 זה לזה בכל עדיות ולא אמרין בשביל בנו
 שנתקבר ראונו ושמעון נפסל ראונו
 לשמעון: ולא דמו. ראונו ושמעון להודי:
אלא כי אכלא לדנא. במגופה שאינה דומה
 לחביה: **לאפוקי מינה.** לחוב לה ולזכות
 לבעל גינה דקרוי לה לוי כל זמן שלא
 נשאה ויהי לעוליל לה לא מהימד אדעתא
 ידיה עקביה: **מאי עדין.** ולא חשבת ליה
 קרוב: **לא אונן,** אם מתה אינו נאסר בקדשים
 ממתת אגניוה: **ואין מפתא לה.** אם כחן הוא
 ואית דל"ג אינה משמאה וכן היא אינה
 נאסרת באגינות מיתו בקדשים אינה
 משמאה אינה מצויה להתעסק בו ואידי
 דהניא לא אוננת תנא ולא משמאת ולא
 דווקא דנשים דכהונה לא והוררו לה
 השמואה: **גיבה בחובתה.** בדכתב לן מן
 האירוסין מוקמינן לה בשנים אחוין (ב"מ דף
 ז') ואחא קתני לא משמא לה קא סמכת
 אמרת לאו קרוב הוא: **התם.** גבי שמואה
 וירושל: **בשארין תלה רהתנא.** כותמיה
 (ויקרא כא) כי אם לשארו הקרוב ואמר
 (בבבית דף כ"ב) שארו זו אשתו וכן בירושל
 חבעל לשארו הקרוב אילו ממשפחתו וירש
 אותה מיכן שחבעל וירש את אשתו ביש
 נחלין (ב"ב ד' קט): **גיסו.** לבדו אבל בנו
 וחתנו שריים לגיסו ורבי יוסי פליג אמתינ'
 בתרתי שארין דקתני מתני' בגיסו בן חתן
 ופליג נמי אבעל אחות אמו קתני מתני'
 דהוה קרוב וכן גם הוא קרוב לו דהוי לו בן
 גיסו פסול הוא לו משום דאיתו לדידיה בעל
 אחות אמו אבל משום קרובה דבן גיסו לא
 מסיפול ונפקא מינה דחתן גיסו שכן להעדי
 לו (והוא דרין לגיסו והיינו דקתני בבביתא
 בבביתא ר' יהודה אומר חורגו אף חורגו
 דמודה ר' יוסה ואתא ר' יוסי לגמיס אחר
 לבדו והוא איתו (חורגו) ויהי נוסף אחר
 בפ"י ונראה גיסו לבדו ורבי יוסי פליג
 אמתינןן כחדיא דקתני מתני' גיסו ובנו
 וחתנו (כשרים לגיסו) דאבעל אחות אמו
 דקתני מתנינןן דהוי קרוב וכן גם הוא קרוב
 ומודה הוא דבן גיסו פסול לו משום דאיתו
 לדידיה בעל אחות אמו אבל משום קרובה
 דבן גיסו לא מסיפול ונפקא מינה דחתן גיסו
 כשר וכ"ז: **מאי גיסו דקאמר רבי יוסי אף**

דמו להרדי, אלא פי אכלא לדנא. אמר רבה בר בר חנה, מעיד אדם לאשתו ארוסה. אמר
רבינא, לא אמרן אלא לאפוקי מינה, אבל לעוליל לה, לא מהימן. ולא היא, לא שנא לאפוקי,
ולא שנא לעוליל, לא מהימן. מאי דעתיה, פדאמר רבי חייה בר אמי משמיה דעולא, אשתו
ארוסה, לא אונן ולא מפתא לה. וכן היא לא אוננת ולא מפתאה לו. מתה, אינו וירשה. מת
הוא, גובה כתובתה. התם, בשארו' תלה רהתנא, אפתי לאו שארו היא. הכא, משום איקרובי
דעתא הוא, והא איקרבא דעתיה לגבה: חורגו לבדו: תנו רבנן, חורגו לבדו, רבי יוסי אומר,
גיסו. ותניא אידך, גיסו לבדו. רבי יהודה אומר חורגו. מאי קאמר, אילימא הכי קאמר, 'חורגו
לבדו', והוא הדין לגיסו. ואתא רבי יוסי למימר, גיסו לבדו, והוא הדין לחורגו. אלא, מתניתין
דקתני גיסו הוא ובנו וחתנו, מני, לא רבי יהודה ולא רבי יוסי. ואלא הכי קאמר, 'חורגו
לבדו', אבל גיסו, הוא ובנו וחתנו. ואתא רבי יוסי למימר, גיסו לבדו. אבל חורגו, הוא ובנו
וחתנו. ואלא, הא דתני רבי חייה, שמונה אבות שהן עשרים ונצרכה. כמאן, לא פרבי יוסי
ולא פרבי יהודה. אלא, הכי קאמר, חורגו לבדו. אבל גיסו, הוא ובנו וחתנו. ואתא רבי יוסי
למימר, גיסו לבדו, וכל שפן חורגו, ומתניתין רבי יהודה, פרייתא רבי יוסי. אמר רב יהודה
אמר שמואל, הלכה פרבי יוסי. תהיא מתנתא, דהוי חתימי עלה תרי גיס, סבר רב יוסף
לאקשויה, דאמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה פרבי יוסי. אמר ליה אביי, ממאי דרבי יוסי
דמתניתין, דמכשר בגיסו. דילמא רבי יוסי דבביתא, דפסיל בגיסו. לא סלקא דעתך, דאמר
שמואל, גנזן אגא ופנתא, דהוינן אחי וגיס. אבל גיסו דעלמא, שפיר דמו. וירמיהו, גנזן רבי
ופנתא, משום גיסו קאמר. אמר ליה, זיל קניה בעדי מסירה, פרבי אלעזר. והאמר רבי
אבא, מודה רבי אלעזר בממונה קאמר רבי שמואל פסול. אמר ליה, זיל לא שבקי לי, דאיתבניה
לך: רבי יהודה אומר כ"ז: אמר רבי נתנא, אמר רבי טבלא, אמר רב הונא, אמר רב
הלכה פרבי יהודה. רבא אמר רב נחמן, אין הלכה פרבי יהודה. וכן אמר רבה בר בר חנה
אמר רבי יוחנן, אין הלכה פרבי יהודה. איפא דמתני' לה, היא דרבה בר בר חנה, אהא. את
זו דרש רבי יוסי הגלילי, וזאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, וכן
תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט שלא היה בקימו, אלא זה שהיה קרוב ונתרחק.
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, הלכה פרבי יוסי הגלילי. בני המודה דמר עוקבא,

קרובים

גיסו. ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: הכי נישנין אלא הכי קאמר חורגו לבדו אבל גיסו הוא ובנו וחתנו ואתא רבי יוסי למימר גיסו לבדו אבל חורגו הוא ובנו
 וחתנו: **אלא אח דתני רבי חייה כ"ז לא רבי יהודה לו ר' יוסי.** דל"ה יהודה ט' אבות הוינן במתני' בן מתחורו גיסו: **לבדו** חורגו הוא ובנו
 הוא ובנו וחתנו ואתא ר' יוסי למימי גיסו לבדו וכן שכן חורגו: **ומפני' רבי יהודה.** דקתני בן חתן בגיטה: **בריייתא ר' יוסי.** אפיק יוסי חורגו היה ח' אבות ובגין היתנים
 ואית מוקמי להאי בן גיסו דקא מכשר ר' יוסי בכל שיש לו לגיסו משמאה אחת כי דהכי ל"ה פלוג ר' יוסי אבעל אחות אמו ולא מיתוקמי' שפיר דכל בניהם דמתני'
 מאותה אשה קאמר ועוד אי מאשה אחת מכשר ר' יוסי מכלל דתנא דידן מאשה אחת נמי פסול משום קרוב ממתת קרוב תיקשי לרב חסדא דאכשר באחי האה
 דהשתא בן גיסו פסול משום אחי בן אחא. אחות אחת היא אחא במיעיב: **הלכה ב"ז.** יוסי. קס"ד כ"ז יוסי מודה: **אלא פסול הוא** דרבי חריאל לירש גיסו אינו ראוי לירשו:
דפסיל בגיסו. דתני אלא לבדו: **לא א"ל.** דהא בבביתא פריש שמואל לפסולא דגיסו כגון אנא ופנתא שמהא אחיו וגיסו מכלל דרובו דעלמא כשרין: **פשוט גיסו.** ושמואל
 פירושא גיסו קתני אלא לשמעיה: **א"ל.** למקבל מתנה: **זיל קניה בעיי' מסירה.** אם יש לך עדים אחרים שמסר לך שטר זה בפניהם הביאם ועידו ותהיה שלך דסבר כרבי
 אלעזר דאמר' במסכת גיטין (ד' ג) אפי' לא חתמו בו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר ועבה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקן
 העולם: **במיוף מתוכו.** שחתמו בו עדים פסולים שהוא פסול דבמאי קני ליה בהאי שטרא היא שטרא חספא בעלמא דורא:

קרובים ונתרחקו הוו. שמתה אחותם אשת מר עוקבא: בקבא דקרא אידבקי ככו. בקב של עושה נדבקתי בכס בתמיה כלומר איני דבוק בכס כלל אלא אתון לא צייתיתון דינא: מיום ראשון ואילך. בטלה שרשיבות וכשר להעדה: והוא לא אויב לו יעידנו. דהאי הוא אעד קאי דמעיד שהוא חייב גלות והעד לא אויב לו לרובא דאי ברובא הא חביב (דברים ד) והוא לא שונא ולא וקראי אחריני טובא: ולא מבקש רעתו ודיננו. דסמיק ליה ושפטו העדה וקאמר ר' יהודה דהאי לא מבקש רעתו אשופטא קאי ולשון זה נמצאתי בבבביתא דספרי ולא בספרי שלנו והוא לא אויב לו העד ולא מבקש רעתו השופט: חד לדין. דברין מודו רבנן דשונא לא ידון דלא מצו חייו ליה זכותא: ואידך. פסול ביה אחד

שני דינין ששונאין זה את זה: מתני' מאיימן עליה. מפרש בגמרא: הוא אמר לי. הלכה אמר לי לא אמר כלום. דעביד איניש דאמר פלוני נושה בי כדי שלא יחזקוהו עשרי הודה לו. שהיו שניהם בפנינו להודות נתכוון להיות לו עדים דבריו: שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי. כתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות: אפילו שנים מחייבין או מוכיח והשלישי אומר איני יודע ויסיפו הדיינין. ואע"ג דאי היה פלוג עליהו היו בטל במיעוטא כי אמר איני יודע וכן שאל את שני בדין ובמקרה שיהיו אבן תלתא בעינן: מכניסין אותן. לבעלי דינין ובגמרא פריך דלא לא אפקינהו: ג' היכי לא? לעדים שמתאיימן עליהם: נשיאין ודוח ונשם וגו'. בשביל מהתהלך במתח שקר הדיינו מעדי שקר גשמים נעצרים ואפילו כשהשמים מתקשרים עכבים ורוח להוריד גשמים את הגשם בן: אמר רבא. מאי איכתיב להו אם לא שני אומרים אמרי לבא משל הדיוט שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חליף על פתח מי שידע אומנת ובעל מלאכה לא עבר העדה: מפין וחרב וגו' איש עונה וגו'. בען ערוב שקר דבר בא ויתיראו שלא ימותה: אונגרייהו וילי. השוכרים אותם כמדים אותם וקלים הם בעיניה: והושבו שנים אנשים בני בליעל. גבי גבות הירועאלה כתיב שמועל המלך היו יועצים לשוכרם והיו קורין אותם בני בליעל: כפנינו. משמע ששואנו עדים: פסור. ואע"פ ששמעו עדים אמתול שיהודה לו הואיל ולא אמר אתם עדים: משפט אני אך. שוחק הייתי כך בשביל שהיית שואלני מה שלא היה: הכמין. החביא כמו וארבי לו (דברים ט) ויכמון ליה: ואין שופעין להסתיר המסית חבירו לעבדה: וזה אין משפט אני אך. ב"ד בשבילו טענת זכות אלא אם כן טוענה הוא: ואם לא מען. משתק הייתי כך כשהודיתי אלא אמר לי את הבה עדים שהלוחי לי אן טוענן בשבילו אלא אומרין לו אחרי שהודיחה לך שלם: ובדיני נפשות. אם יש טענת זכות והוא אינו יודע לטעון טוענן לו: לפי שלא מען. הנחש לא טען הקב"ה בשבילו: אלא תנעו בו. הקב"ה לא הודייה הדיניה ומתוך תוספת גירעו שדחף הנחש את חוה על האלן עד שנגעה בו אמר לה ראי שאין מימה על הנגיעה אף על האללה לא תמותי: אמתים. לו אלה"ה משבח קרי ביה (תמות) וזה שתי מאות כמו כל אותיות שבתורה הברתם ככתיבתם כמו ועשית ואמרת כאלו כתובה ב"ד אן אתה חסר כמו אותה מלא: עשית עשרה. דל עיין מהבא וזה לוח שתיים עשרה:

קרובים ונתרחקו הוו. אתון לקמיה לדינא, אמר להו, פסלינא לכו לדינא. אמרו ליה, מאי דעמיה, פרכי והודה. אן מיייתנן איגרתא ממערכבא. דאין הלכה פרכי והודה. אמר להו, אטו בקבא דקרא אידבקא ככו, דלא קאמינא פסלינא לכו לדינא. אלא, משום דלא צייתיתו דינא: אוהב זה שושבינו וכו': וכמה? אמר רבי אבא אמר רבי ירמיה אמר רב, כל שכעת ימי המשפחה. ורפנן משמיה דרבא אמרי, אפילו מיום ראשון ואילך: השונא כל שלא דבר בו? תנו רבנן, והוא לא אויב לו, יעידנו. ולא מבקש רעתו, ודיננו. אשפחן שונא, אוהב מנלן. קרי ביה הכי, והוא לא אויב לו ולא אוהב לו, יעידנו. ולא מבקש רעתו ולא טובתו, ודיננו. מדי אוהב? פתיבו? אלא, סגרא הוא. אויב, מאי טעמא, משום דמרחקא דעתיה. אוהב נמי, מרחקא דעתיה. ורבנן, האי לא אויב לו ולא אויב לו, ולא מבקש רעתו, מאי דרש ביה. חד, לדיון. אידך, פדתינא. אמר רבי יוס' פרכי והודה, והוא לא אויב לו, והוא שפחן רעתו, מפאן, לשני תלמודי כקמיס ששואנין זה את זה, שאין יושבין בדין פאחד: משנה כיצד בודקים את העדים, היו מכניסין אותן לתדר, ומאיימן עליהו. ומצויין את כל האדם לחיו, ומשפירין את הגדול שבהו. ואומרים לו, אמור, היך אתה יודע שנה חייב לזה. אם אמר, והוא אמר לי שה' חייב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו, לא אמר פלוג, עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו. ואחר כך מכניסין את השני, ובודקין אותו. אם נמצאו דבריהו מכוונין, נושאין ונתנין דבר. שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב, ושנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי, ואחד אומר חייב ואחד אומר זכאי, ושנים מכניסין, ואחד אומר זכאי ואחד אומר חייב. ומניין את הדבר, היו מכניסין אותן. הגדול שבריינין אומר, איש פלוני, איש פלוני, אתה חייב. ומניין לשפחא, לא יאמר אני מופה וחבירי מחייבים, אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי, על זה נאמר (לא תלך רכיל בעמך, ואומר) הולך רכיל מנלה סוד: גמרא היכי אמרינן להו? אמר רב יהודה, הכי אמרינן להו, נשיאים ורוח וגשם און, איש מתהלל במתת שקר. אמר (ליה) רבא, וכלי למימר, שב שני הוה פפנא, ואבבא אומנא לא חליף. אלא אמר רבא, אמרינן להו מפין וחרב וחץ שגנון, איש ענה ברעהו עד שקר. אמר רב אשי, וכלי למימר, שב שני הוה מותנא, ואיניש בלא שניה לא שכיב. אלא אמר רב אשי, אמר לי נתן בר מר וזמרא, אמרינן להו סהדי שקרי אונגרייהו וילי, דכתיב, והושבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמור פרקת אלהים ומלך: אם אמר והוא אמר לי כו' עד שיאמרו בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו: מסייע ליה לרב יהודה, דאמר רב יהודה אמר רב, צריך שיאמר אתם עדיין. איתמר נמי, אמר רבי חיאי בר אבא אמר רבי יוחנן, למנה לי בידך, אמר לו הן. למחר אמר לו, תנהו לי. אמר, משפחה אני בך, פסור. תניא נמי הכי, מנה לי בידך, אמר לו הן, למחר אמר לו תנהו לי. אמר לו משפחה אני בך, פסור. ולא עוד, אלא אפילו חכמיו לו עדים אחורי גדר, ואמר לו מנה לי בידך, אמר לו הן, רצונך שתודה בפני פלוני ופלוגי, אמר לו, מתייניא אני שפא תקפיני לדיון. למחר אמר לו תנהו לי, אמר לו משפחה אני בך, פסור ואין מוענין למסית. מסית, מאן דכר שמייה. חסור מחפרא והכי קתני, אם לא טען, אין מוענין לו. ובדיני נפשות, אף על גב דלא טען, מוענין לו. ואין מוענין למסית, מאי שגא מסית. אמר רבי חמא בר חיננא. מפרקייה דרבי חיאי בר אבא טוענין לי. שאני מסית, דרחמנא אמר לא תחמלו ולא תכסהו עליו. אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונה, מניין שראין מוענין למסית, מנחש הקדמוני, דאמר רבי שמלאי, הרבה מענות היה לו לנחש למוען, ולא טען. ומפני מה לא טען על הקדוש ברוך הוא, לפי שלא טען הוא. מאי הוה ליה למימר, דבדין הרב ודברי תלמיד, דבדין מי שזמעיין, דבדין הרב שזמעיין. אמר חזקיה, מניין שכל המוסרף גורע, שנאמר אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תנעו בו. רב משרשיא אמר, אשי אמר, עשיתי עשרה ורעות. אמר אביי, לא שנו אלא דאמר משפחה אני בך. אבל אמר

דברי הרב ודברי התלמיד. וא"ת אם כן כל מסית יפטר עצמו באותה טענה וש לומר דדוקא נחש שלא נצטוו שלא להסית ולא נעשו אלא לפי שבאת תקלה על ידו אבל מסית שנצטוו שלא להסית נמצא כשמסית עובר:

קרובים ונתרחקו הוו. אתון לקמיה לדינא, אמר להו, פסלינא לכו לדינא. אמרו ליה, מאי דעמיה, פרכי והודה. אן מיייתנן איגרתא ממערכבא. דאין הלכה פרכי והודה. אמר להו, אטו בקבא דקרא אידבקא ככו, דלא קאמינא פסלינא לכו לדינא. אלא, משום דלא צייתיתו דינא: אוהב זה שושבינו וכו': וכמה? אמר רבי אבא אמר רבי ירמיה אמר רב, כל שכעת ימי המשפחה. ורפנן משמיה דרבא אמרי, אפילו מיום ראשון ואילך: השונא כל שלא דבר בו? תנו רבנן, והוא לא אויב לו, יעידנו. ולא מבקש רעתו, ודיננו. אשפחן שונא, אוהב מנלן. קרי ביה הכי, והוא לא אויב לו ולא אוהב לו, יעידנו. ולא מבקש רעתו ולא טובתו, ודיננו. מדי אוהב? פתיבו? אלא, סגרא הוא. אויב, מאי טעמא, משום דמרחקא דעתיה. אוהב נמי, מרחקא דעתיה. ורבנן, האי לא אויב לו ולא אויב לו, ולא מבקש רעתו, מאי דרש ביה. חד, לדיון. אידך, פדתינא. אמר רבי יוס' פרכי והודה, והוא לא אויב לו, והוא שפחן רעתו, מפאן, לשני תלמודי כקמיס ששואנין זה את זה, שאין יושבין בדין פאחד: משנה כיצד בודקים את העדים, היו מכניסין אותן לתדר, ומאיימן עליהו. ומצויין את כל האדם לחיו, ומשפירין את הגדול שבהו. ואומרים לו, אמור, היך אתה יודע שנה חייב לזה. אם אמר, והוא אמר לי שה' חייב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו, לא אמר פלוג, עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו. ואחר כך מכניסין את השני, ובודקין אותו. אם נמצאו דבריהו מכוונין, נושאין ונתנין דבר. שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב, ושנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי, ושנים מכניסין, ואחד אומר זכאי ואחד אומר חייב. ומניין את הדבר, היו מכניסין אותן. הגדול שבריינין אומר, איש פלוני, איש פלוני, אתה חייב. ומניין לשפחא, לא יאמר אני מופה וחבירי מחייבים, אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי, על זה נאמר (לא תלך רכיל בעמך, ואומר) הולך רכיל מנלה סוד: גמרא היכי אמרינן להו? אמר רב יהודה, הכי אמרינן להו, נשיאים ורוח וגשם און, איש מתהלל במתת שקר. אמר (ליה) רבא, וכלי למימר, שב שני הוה פפנא, ואבבא אומנא לא חליף. אלא אמר רבא, אמרינן להו מפין וחרב וחץ שגנון, איש ענה ברעהו עד שקר. אמר רב אשי, וכלי למימר, שב שני הוה מותנא, ואיניש בלא שניה לא שכיב. אלא אמר רב אשי, אמר לי נתן בר מר וזמרא, אמרינן להו סהדי שקרי אונגרייהו וילי, דכתיב, והושבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמור פרקת אלהים ומלך: אם אמר והוא אמר לי כו' עד שיאמרו בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו: מסייע ליה לרב יהודה, דאמר רב יהודה אמר רב, צריך שיאמר אתם עדיין. איתמר נמי, אמר רבי חיאי בר אבא אמר רבי יוחנן, למנה לי בידך, אמר לו הן. למחר אמר לו, תנהו לי. אמר, משפחה אני בך, פסור. תניא נמי הכי, מנה לי בידך, אמר לו הן, למחר אמר לו תנהו לי. אמר לו משפחה אני בך, פסור. ולא עוד, אלא אפילו חכמיו לו עדים אחורי גדר, ואמר לו מנה לי בידך, אמר לו הן, רצונך שתודה בפני פלוני ופלוגי, אמר לו, מתייניא אני שפא תקפיני לדיון. למחר אמר לו תנהו לי, אמר לו משפחה אני בך, פסור ואין מוענין למסית. מסית, מאן דכר שמייה. חסור מחפרא והכי קתני, אם לא טען, אין מוענין לו. ובדיני נפשות, אף על גב דלא טען, מוענין לו. ואין מוענין למסית, מאי שגא מסית. אמר רבי חמא בר חיננא. מפרקייה דרבי חיאי בר אבא טוענין לי. שאני מסית, דרחמנא אמר לא תחמלו ולא תכסהו עליו. אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונה, מניין שראין מוענין למסית, מנחש הקדמוני, דאמר רבי שמלאי, הרבה מענות היה לו לנחש למוען, ולא טען. ומפני מה לא טען על הקדוש ברוך הוא, לפי שלא טען הוא. מאי הוה ליה למימר, דבדין הרב ודברי תלמיד, דבדין מי שזמעיין, דבדין הרב שזמעיין. אמר חזקיה, מניין שכל המוסרף גורע, שנאמר אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תנעו בו. רב משרשיא אמר, אשי אמר, עשיתי עשרה ורעות. אמר אביי, לא שנו אלא דאמר משפחה אני בך. אבל אמר

כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו. והא דאמר בגט פשוט (ב"ב דף קעה. ושם) שכבי מרע שהודה אצ"ל אתם עריו משום דאין אדם מטעה בשעת מיתה ואמאי לא אמרינן כדאמר הכא שלא להשביע את בניו וי"ל הדהם מיירי שתבעוהו והודה דלא שיקי טענה שלא להשביע אלא בשעת מיתה ואע"ג דאמרין לעיל טענת מטעה לא

לא היו דברים. לא הודית לך והרי עדים שמענו: החזק כפרן. ואינו נאמן עליו בשבועה: כל מיילי דכרי לא דכרי אינשי. דברים של תנן כלומר הואיל ואותה הודאה דברי רוח היו שהשעה בו לא דכרי אינשי ושכח אותה הודאה: כילתא. יריעה הפרושה סביבות המטה: עירי ושכבי ליהוה עלך סהדי. רוצה אתה שיהו כל השומעין מעידין בין ניעורין בין ישנים שהיה מכיר זה בו שלא יהיה בפני עדים אמר בלב שמוא איני סבור שכולם ישנים ויאמר רב: קב רשו. מלא קב שטרות יש עליה: מאן מסיק בי. למי אני חייב כלום: אדם עשוי. לומר לבירות חייב אני מעת פלוני להתרחק מעני הרע: שלא להשביע שלא ליראת שבע ממנו: עקבא דשכיב אדינרי. עשיר שלא נהנה ממנו בעבכר זה ששוכב על דינרו זהב ואינו נהנה מדן: ניזיל וניתדר. ושמעל חתיני שקבלנו: כבר הורה וקן. ור' ישמעאל שקבלתם על פיו ולא אתחוק על מה שעשית: וקנו מידו. ואם לאו אין כותבין. ואע"ג דאמר להו אתם עריו חייב לשלם לו אפילו הכי נחיא ליה מלוה על פה ממלוה בשטר: שלשה. לשעת דין דין והפקדן ויבולין לשנותו בעצת מלוה בשטר ולהיות במקום הלוה לעשות שליח לכתובה: אודיתא. שטר הודאה בפני שלשה שלא קנו מידו: בניפי ויחבי. שלשה שהיו יושבין וכו' והיה לו בפנייהו הואיל ולא דימננו וקיבצונו לכך לא נעשו ב"ד אלא עדים דרבלמו אי לאו אלא תרי הוה מודי ליה קמיהו ולא הוה מהדר אחר ב"ד: כנפניהו אדורי כתבין. ומדברנת תלתא דעתא אבי דינא: דקבעי דוכתא. כדרך הדיינין. ושלחו. שליח בשמייהו ללוה למתיי קמיהו לדינא אדורי והואיל ועומד בין געשית מלוה בשטר שגלוה לכל הלכך כתבין: במקרקעי. קרקע שהיה ראובן מחזק בה והודה לשמעון שהיא שלו: כותבין. דהא כיון אדורי ליה ודידיה הוא ולא מחסרה גובינא דבעלמא מטלטלי מלוה להוצאה ניתנה חובב בעלמא הוא ומלוה על פה ריעא ממלוה בשטר ולא נחיא ליה לאלומה אבל הכא גלויי מילתא בעלמא הוא: לדימיהו. שם מקום: איתנהו בעיניהו. בשעת הודאה: מאי. מי אמרינן כיון דצבורין ומנותנין ואודי ליה כל היכא איתנהו דידיה הוה או דילמא כל דמלוה להוצאה ניתנה שמוא ריעא ולא נחיא ליה למיהוי שטרא עליהו ובהודאה בפני שני עדים קאמר: התיא אודיתא. שנים הונתים עליה: נעשה גדול. המוכר דקיימאן לך (ב"ב דף קנז.) ולבנו בנכס אביו עד שיהא בן עשרים הכא נמי כיון דשנים לאו מצי כתבי אלא ברשותו והיא אירו אמר להו: דאנן לא דעינן, כלומר יש דינין הרבה שאין בקיאין בהלכה זו שאמרנו דשנים שלא קנו מידו אין כותבין: דוכר פיתגמי. לא היה כתוב בה זכרון עדות בלשון עדים אלא בלשון זכרון דברים והוא לשון דייגין:

1 וטענת שלא להשביע אפי' לדידיה טענינן כמו שטען רב נחמן לאהורא גברא.
2 הורה בפני ב' וקנו מידו כתובין. ואע"ג דלא אמר כתבו משה דסתם קנין לבתיבה עמד כפ"ח מיהו אם רצה לחזור חזר כדאמר ב"ב המוכר את הספינה (שם דף עו. ושם) וכו' בשרה זו פלוני וכתבו את השטר חזר בשטר ואינו חזר בשרה והא דאמר בפ' א"ע (כתובות דף ת"ה.) אמר לעדים כתבו ותחמו והבו ליה קנו מינה לא עריך לאימלוכי וכו' דוקא כתובו דה"ה א"ע' דאמר כתבו והאי דקאמר כתבו משום סיפא נקטי' דהיכא דלאו קנו מינה אף ע"ג דאמר כתבו עריך לאימלוכי והא דקאמר קנו מינה לא עריך לאימלוכי ביה לאו משום שאני וי"ל לחזר בשטר אלא סומתא כל כמה דלא הדר ביה רוצה הוא שיכתבו תדע דהא לא קנו מיניה פשיטא דנמי הדר ביה ואיכא למד' א"צ לאימלוכי ביה וא"ת' שטר דאנו כתיב אמר בשעה מ"ה חזר בשטר אי שטר מתנה הוא מאי נ"מ ואי שטר מכר הוא ומשום משעביד הא אמרינן בחוקת הבתים (ב"ב דף מא.) המוכר את שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים וי"ל דלא נחיא ליה לרפוש שטר עליה דקלא אית בהו ויילי נכסיה כסבורים שוק שטר חוב והא דאמר בתגולו קמא (ב"ק דף צח.) גבי השרוף שטר של חברו דאי איכא סודי ודיעי מאי כתבו ביה ליכתוב שטרא אחריו התם שאני שכבר היה לו שטר דאין לו להפסיד חו' מר בר רב אשי אמר כו'. בשבועות (דף גז. מא.) פירש הר"ב כי רב רשי בשם רבנו זעירא הורה דהלכתא כמר בר רב אשי במיפק שבועה ואודיתא. אודיתא דך דהכא מיפק שבועה דפיק שבועת הדיינים (שם) דאפילו בדאורייתא מהתפסין וכן רב האי פסק כמותו במיפק שבועת הדיינים ובסדר תנאים האני מאן דפיק שטרא על חבריה ואמר ליה אידך אישבע לי ולא פרתעך דאמרי' ליה אישבע ליה ולא דמי כולל דהתם לא רמיא עליה שבועת הדיינים ובסדר תנאים ואמוראים וסימן ל"חון על דבכולי השיט' הלכתא כמר בר רב אשי בר מימפק שבועה ואודיתא וכן פסק כ"ג דאין הלכה כמותו במיפק שבועת הדיינים וברוך פסק דין בתשובת האוגונים דלא מהתפסין בשבועה דאורייתא ור"ח פסק כמר בר רב אשי בר מימפק שבועת הדיינים דפרק בהמה המוקשה (חולין דף עו. ושם) נתן עליה סימן כולו הפך רבא.

רב דימי בר רב הונא דמקרינא במקרקעי דמו. רב אשי אמר, מין דמחסרי גובינא, לא. התיא אדיתא דלא הנה פתוב בה, אמר לנא פתבו וחתמו והבו ליה, אפי' ורבא דאמרי מרנייהו, תיניו דריש לקיש, דאמר ריש לקיש, הוקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול. מתקורף לה רב פפי, ואיתמרא רב הונא בריה דרב יהושע, מי איכא מידו דאנן לא דעינן, וספרי דבי דינא ידעי. שאליהוהו לספרי דאפי, וידעי. לספרי דרבא, וידעי. התיא אדיתא, דתנה פתב ביה דוקנן פיתגמו, וכל

1 לא היו דברים מעולם, והחזק כפרן. (אמר) רב פפא בריה דרב אחא בר אדא, הכי אמרינן משמיה דרבא, כל מיילי דכרי, לא דכרי אינשי. ההוא, דאקמין ליה עדים לחבריה בכי'תיה, אמר ליה 'מנה לי בידך', אמר ליה 'הן', אמר 'עירי ושכבי ליהוה עלך סהדי', אמר ליה 'לא'. אמר רב פהגא, הא אמר ליה 'לא'. ההוא, דאקמין עדים בקיברא לחבריה, אמר ליה 'מנה לי בידך', אמר ליה 'הן', 'תי וימתי ליהוה עלך סהדי', אמר ליה 'לא'. אמר רבי שמעון, הא אמר ליה 'לא'. אמר רבנא, ואיתמרא רב פפא, שמע מינה מהא, הא דאמר רב יהודה אמר רב, 'צריך שייאמר ליה, 'אמר רבנא, ליה, והא שניא בי אמר ליה, ולא שניא כי אמר מלוה ושתיק. ליה, מעמא דאמר ליה 'לא'. אבל אי שתיק, הכי נמי. ההוא, דתנה קרו ליה 'קב רשו', אמר, מאן מסיק בי, אלא פלוני ופלוני. אתו, תבעוהו לדינא קמיה דרב נחמן, אמר רב נחמן, אדם עשוי שלא להשביע את עצמו. ההוא, דתנו קרו ליה 'עקבא דשכיב אדינרי', כי קא שכיב אמר, 'פלגיא ופלגיא מסקו בי וזו'. פתר דשכיב, אתו תבעוהו לזורשין. אתו לקמיה דרבי ישמעאל ברבי יסי, אמר להו, כי אמרינן אדם עשוי שלא להשביע את עצמו, הני מיילי מתיים. אבל לאחרא מיתה, לא. פרועו פלגא, תבעוהו לדינא לאידך פלגא. אתו לקמיה דרבי חי'א, אמר להו, כשם שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו, כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו. אמרו ליה, ניזיל וניתדר. אמר להו, כבר הורה וקנו מידו, פותבין. ואם לאו, אין פותבין. בפני שלשה, ולא קנו מידו, פותבין. אמר, פותבין. ורב אפי' אמר, אין פותבין. הנה עוקבא, וחס' ליה רב'תא דרב אפי'. אמר רב אדא בר אבהה, הא אדיתא, וימני פתבין וימניא לא פתבין. פניפי וחתבי לא פתבין, פניפיהו אהו פתבין. רבא אמר, אפילו פניפיהו אהו, לא פתבין, עד דאמר להו 'הו' עלי דייגי'. מר בר רב אמי, אפילו אמר 'הו' עלי דייגי', לא פתבין, עד דאמר דוקתא ושלחי וימניא ליה לבי דינא. הורה מטלטלי וקנו מידו, פותבין. ואם לאו, אין פותבין. במקרקעי ולא קנו מידו, מאי. אמרימ' אמר, אין פותבין. מר ויזכרא אמר, פותבין. והלכתא, פותבין. רבנא, איקלע לדמוריא. אמר ליה, לרבנא, מטלטלי ואיתנהו בעיניהו, מאי. אמר ליה, במקרקעי דמו. רב אשי אמר, מין דמחסרי גובינא, לא. התיא אדיתא דלא הנה פתוב בה, אמר לנא פתבו וחתמו והבו ליה, אפי' ורבא דאמרי מרנייהו, תיניו דריש לקיש, דאמר ריש לקיש, הוקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול. מתקורף לה רב פפי, ואיתמרא רב הונא בריה דרב יהושע, מי איכא מידו דאנן לא דעינן, וספרי דבי דינא ידעי. שאליהוהו לספרי דאפי, וידעי. לספרי דרבא, וידעי. התיא אדיתא, דתנה פתב ביה דוקנן פיתגמו, וכל

ודבולי עלמא. תנא קמא ור' נתן: ברבנן דפליגי אדרי' יהושע בן קרחה. סבירא להו דאמרי בעינן שיראו שנים כאחד וילפינן טעמא מוהוא עד דליחוי כחד וגבי הגדה פליגי תנאי דסיפא באקושיה הגדה לראיה כדכתיב (ויקרא ח) או ראה אם לא יגיד בחד קרא: משתקדי. מצפה ומחור ושוקד לסמכיה: דין דיעו. זה יודע ורבי יוסי בר' חנינא היה: שמודה ר' יהושע לר' נתן. דכי היכי דלא בעי ר' יהושע ראייה כי הדדי הגדה נמי כי הדדי לא בעי: בין בקרקעות. זה אומר בפני הודה לו של שרקה זה שלו וזה אומר אף בפני הודה לו: בין כפמלשליין. זה אומר בפני הלווה מנה וזה אומר בפני הלווה מנה ואע"פ דאמנה דקמסחדי האי לא מסחדי האי ממי תרווייהו מזה וזה שחיבי לו מנה: הלכה כמותו בקרקעות.

שמוטל הקרקע בפנינו ושניהם מעידין עליה: אבל לא כפמלשליין. דאין עדות שלמיה לא על זה ולא על זה: כפמלשליין. עליה רבנן בקרקעות: בעדות כבור. תנן בבכורות (דף לה). כל מומין האויזין לבא בידי אדם רועים כהנים אין נאמנין לומר מאילוי נפל בו מום זה וזה: כפמלשליין כהנים לבא בידי אדם רועים בבכורות בזמן הזה כדו להיתרין בשחיטה ואם הביא כבור ורחאוהו לחכם צריך שני עדים עמו שמוטל נפל בו מום זה אם הביא עד אחד על מום זה ועד אחד על מום אחר בבכור זה ולא מעטרפיין ואית דאמרי בעדות כבור להעיד שהתירו חכם ולא מילתא היא דהא דין תנא דעוד אחד נאמן באיטורין ואפילו כהן שאמר בעליו נאמן ביה (שם דף לו.) נאמן הבהן לומר הראיתי ביה וזה ובעל מום הוא דמילתא דעבידא לאנגווי לא משקר: ובעדות חזקה. זה אומר בפני אכלה שלש שנים ראשונות על שמוטה וזה אומר בפני אכלה שלש שנים אחרונות על מצרפי דאחד קרקע מסחדי חזקה מעלייתא: וכן לענין שתי שטרות שבבן ושבתא וכי פליגי בהלואות מנה פליגי משום דלא אחד מנה קמסחדי: ונראה אבנרא. רבי אבא ור' אריא אדעולא: כהנים בין קישרי אצבעותיה: חצי דבר וחצי ערות. עד א' הוא חצי עדות שיער אחת הוא חצי דבר: אלא אחד אומר ששים כגבה. דתרווייהו מסחדי דגולתא היא: בקרקעות אבל לא כפמלשליין. הלכה כמותו דלא בעינן דחוז תרווייהו בחד בקרקעות משום דכי מסחדי בני דינא תרווייהו ידעי דאתראי מסחדי מסחדי וקרינא ביה הווא עד ואע"ג דבשעתא דחוז לא ידע (וחז) בחבריה אבל לא כפמלשליין דכי מסחדי קמן לא אחד מנה מסחדי: רב. דאמר סבילי לא כפמלשליין משום דלאו בחד מנה מסחדי: לפעמייהו דאמר רב הודאה אחר הודאה. זה אומר בפני הודה לו על מנה באחד בשבת זה אומר בפני הודה לו מנה בשני בשבת. מצטרפיין. דאיכא למימר בחד מנה קמסחדי וכמוסיק לקמן הילואה אחר הודאה מנה אחרנא הווא ולא מצטרפיין אע"ג דתרווייהו אמרי שחיבי לו מנה: הודאה אחר הודאה נמי. דילמא מנה דאודי ליה קמי האי לא היינו מנה דאודי ליה קמי האי: ואבתי בתרא

1 ודבולי עלמא, פרבנן דפליגי עליה דרבי יהושע בן קרחה. והבא, באקושי הגדה לראיה, קא מיפליגי. מר סבר, מוקשינן הגדה לראיה. ומר סבר, לא מוקשינן. רבי שמעון בן אלקיים תוה משתקדי עליה דרבי יוסי ברבי חנינא למסמכיה, ולא קא מיסתייע מילתא. יומא חד תוה יתיב קמיה דרבי יוחנן, אמר להו, מי איכא דידע הלכה פרבי יהושע בן קרחה, או לא. אמר ליה רבי שמעון בן אלקיים, דין דעו. אמר ליה, לימא איזו. אמר ליה, ליסמכיה מר ברישא. אמר ליה, אמר לי, שמעתה. אמר ליה, כך שמעתי, שמודה רבי יהושע בן קרחה לרבי נתן. אמר, ליה הויצרכתי. השתא ומה עיקר ראיה פתרי הדרי, אמר רבי יהושע בן קרחה לא בעינן. בהדה, מיפעינא. אמר ליה, הוואיל ועליה, לא תהר. אמר רבי יזרא, שמע מינה, נבגרא רבה פיון [דאסתמיון] סמיו. אמר רב חייא בר אבין אמר רב, הלכה פרבי יהושע בן קרחה, בין בקרקעות, בין כפמלשליין. ועולא אמר, הלכה פרבי יהושע בן קרחה בקרקעות, אבל לא כפמלשליין. אמר ליה אבוי, 'הלכה' מקלל דפליגי. והאמר רבי אבא, אמר רב הונא, אמר רב, מודים חכמים לרבי יהושע בן קרחה בעדות קרקע, ותגו רב אידי בר אביו, בגויון דרבי קרנא, מודין חכמים לרבי יהושע בן קרחה בעדות כבור, ובעדות קרקע, ובעדות חזקה, וכן שפבן ושפבת. נבגרא אנבגרא קא רמית? מר סבר, פליגי. ומר סבר, לא פליגי. מאי וכן שפבן ושפבת? אילימא, אחד אומר אחת בגבה, ואחד אומר אחת בכריסה. האי חצי דבר וחצי עדות הוא. אלא, אחד אומר שמים בגבה, ואחד אומר שמים בכריסה. אמר רב יוסף, אנה אמניא משמיה דעולא, הלכה פרבי יהושע בן קרחה, בין בקרקעות בין כפמלשליין. ורבנן דאתו ממוהוא אמרי, אמר רבי יזרא משמיה דרב, בקרקעות, אין, אבל לא כפמלשליין. רב, למעמיה. דאמר רב, הודאה אחר הודאה, הודאה אחר הילואה, מצטרפיין. הילואה אחר הילואה, הילואה אחר הודאה, לא מצטרפיין. אשפחיה רב נתנן בר יצחק לרב הונא בריה דרב יהושע, אמר ליה, מאי שנא, הילואה אחר הילואה, דלא. דימנה דקא חיו האי, לא קא חיו האי. הודאה אחר הודאה נמי, אמנה דקא מודה קמי האי, לא מודי קמי האי, דאמר ליה להאי בתרא, 'בהאי מנה דאודי ליה קפוד, אודי ליה נמי קמי פלוגי', אפתי, בתרא דעו, קמא לא דעו. דהדר אזיל, אמר ליה לקמא 'האי מנה דאודי ליה קפוד, אודי ליה נמי קמי פלוגי'. אמר ליה, תננת דעתך שהתנתת את דעתי. אמר ליה, מאי ניהותא. דרבא ואיתימא רב ששת, שאך בה נרגא. לאו, היינו הודאה אחר הילואה. אמר ליה, היינו דשמיע לי עליכו, דרמיתו דיקלי וזקפיתו להו. תהדרעו אמרי, בין הודאה אחר הודאה, בין הודאה אחר הילואה, בין הילואה אחר הילואה, בין הילואה אחר הודאה, מצטרפות. כמאן, פרבי יהושע בן קרחה. אמר רב יוחנן, ערות הפכחשת זו את זו פדריקות, פשרה דריני כמונות. אמר רבא, כפמלשליין הלכה דרב יהודה, ואחד אומר 'בארנין שחורה' ואחד אומר 'בארנין לבנה'. אבל אחד אומר 'מנה שחור' ואחד אומר 'מנה לבן', אין מצטרפיין. וארנין שחורה, דריני נפשות, לא? והאמר רב חסדא, אחד אומר 'בסיוף רגנו', ואחד אומר 'בארנין רגנו', אין זה נכון. אחד אומר 'בליו שחורים', ואחד אומר 'בליו לבנים', הרי זה נכון.

יעו. דאמנה דקא מסחדי איהו מסחדי איך אבל קמא לא ידע דאחד מנה קמסחדי הלכך לא קרינא ביה הווא עד דמשמע תרווייהו בחד: לאו היינו הודאה אחר הילואה. כיון דבעינן דידע סודא בחבריה על כרחין הודאה אחר הילואה נמי הכי מוקמת לה: דאמר ליה לכתרא מנה דמורינא קמך. יוסי קמי פליגא הדרר אמר ליה לקמא מנה דיוסי קמך אודאי ליה קמי פליגא תרתי למיה לי לרב למימר: היינו דשמעי לי. על בני עירך: דרמיתו דיקלי וזקפיתו ליה. שאתם משונין קוצצין דקלים וחורין ונטועין אותן כלומר כהנים וסותרים שפירשהו לי קושיא חותרם וסותרתם: מצטרפיין. דמיזן קן מעידין שחיבי לו מנה: כבדריקות. שאתם משבע בקרית באינו ימי באינו שעה שהזמה תלויה בהן אבל כבולין שחורין וכבולין לבנים שאין דין הזמה תלויה בהן: מנה שחור. סלע ישנה: אין מצטרפיין. הוואיל ובעיקר גוף העדות מתכחשי: וארנין שחורה. דלאו בעיקר גוף העדות מתכחשי דכותיה בדיני נפשות לא בתמידי: באריין. יושמי'א בלעז': אין זה נכון. אין עדות זו מכוונת ולישנא דקרא נקט ורנה אמת נכון הדבר (דבריס יג) דמתיא קרא נפקא לן בדיקות (לקמן מ:)

נברא אנברא. דרב חסדא אדרב יהודה: כו' יהושע בן קרח. דמכל מקום שנים מעידים חשיב לו מנה: היבא אלך ומכחשו אחרדי. כגון זה מעיד על מנה שבים שזו היה מעיד על מנה שבים ראשון ושניון מודין שזה לא ראה בשל זה אבל היבא לשנים מעידים על מנה אחד ומכחישין זה את זה מי אמר: הוא דאמר כי

הוא דאמר כי האי תנא. משמע הכא דרב יהודה דאמר במנה שחור ובמנה לבן אין מצטרפין לית ליה דרשב”א ותימא דבבא דרביה בתים (כ”ב פרק דא. מש) בני עובדא דרב כהנא שקל בידקא בארעיה משמע בבדיא דרב יהודה לית ליה דרשב”א ואין לומר דרב יהודה בכל ענין קאמר ואפילו במנה שחור ובמנה לבן ותיא דקאמר רבא מסתברא

האי תנא. נהרדעי אמרו כי האי תנא דאמר זה אומר מנה זה אומר אשתים דמכחישין זה את זה מצטרפין למנה יש בכלל מאתים 1 מנה לא מברחין טעמיה שקרו אלך אחר הפחות שברח: נחלקה עדותן. שכיון שהאחד שקרן שוב אין כאן עדותו יש בכלל מאתים מנה. שניהם מעידים על מנה ובארתו 2 מנה אין מכחישין זה את זה: כי האי תנא. דתרי מניי ניהוו וכולי האי מכחשי הדדי מי אמר: לרמי. זה אומר בפני הדמה לו דמי 3 חבית של יין זה אומר בפני הודה דמי חבית של שמן התרוניהו מסהדי אדמי חבית יין 4 כדיופא עליונה. הלחוד מנה: דיופא. עלייה הכוללת לרשות הרבים על פני רוחב הבית 5 ובני רשות הרבים עוברים תחתיה: וצירוף עדותן. כו' יהושע בן קרחא דתרוניהו מנה 6 מתייבי ואע”י דמסתחש בדבריות כרבה יהודה: בתר עשרין ותרתיני שנין. דאיתמר בי 7 מדרשא אפקיה הוראית פלמדיא ודבר לשון הרע היה: פתני: כל זמן שמפדיא ראיח. הבא 8 לבית דין ולא היה שטר וכתוב בידו ויצא מבית דין חייב ולאחר זמן מצא שטר וכתו 9 והביא: סותר את הדין. בית דינו סותרין לו דינו פססוק ומחייבין את שכנגדה: הבא 10 ראייה שטר וכתוב: הרי זה אין בלום. שהרי אמר אין לו חישישין שמא זייף או שבר 11 עדים: קריבו פלוני ופלוני כו'. אפילו רבן שמעון בן גמליאל מודה שקרין שהיה יודע 12 ברוך ואמר אין לי ראייה שכתובין הן: פוגרת: חגורתה: נמי הלכה כרבן שמעון. אקמייתא 13 קאי כיון דלא אמר אין לי אע”ג דלא מצא בתוך שלשים יום: דאי עבד. כרבנן מדרב 14 עובדא: ממילא ידעינן אין הלכה כרבן שמעון. והבא ליבא לוימיר כדלעיל מניה 15 דאי עבד כו’. בדשלמא תהם או לא הודר ואמר אין הלכה כחכמים והם אמינא אי 16 עבד לא מהדרתין לאינן כח דרביי ממונין אבל הכא כיון דאמר הלכה כחכמים פשיטא 17 דאי עבדי כתידי מהדרתין לה: הא קא משמע לן דבהא. לחודא הוא דאין הלכה 18 כרבן שמעון הא בכל מקום הלכה כמותו אפילו בערב וצידד: ערב. בגט פשוט (כ”ב ד’ קטז): צידד. במסכת גיטין בני שאחוז 19 קורדייקוס (ר. עד.) ראיח אחרונה. הך בתרייתא דמתני’ דאילו במקמייתא הלכתא 20 כותיה: דנפק שטרא מתותי ידה. שהאמיניה הלוח הממולה לשומרה: אותיות 21 ניקנות במסירה. המוכר שט”ח לחבירו קנה הוחזק במסירת אותיות מילתיה רעה 22 בהמוכר את הספינה (כ”ב ד’ עו.) והכא נמי קאטרו דהוי כדירה נאמנת לומר פרוע: 23 קלתיה

גברא אנברא קא רמית?. נהרדעי אמרי, אפילו אחר 1 אומר מנה שחור ואחר אומר מנה לבן. מצטרפים. כמאן, קרבי יהושע בן קרח. אימר, דשמעת ליה 2 דרבי יהושע בן קרח, היבא דלא מכחשו אהרדי. היבא דמכחשי אהרדי, מי אמר. אלא, הוא דאמר 3 כי האי תנא. דתניא, אמר רבי שמעון בן אלעזר, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי פיתי 4 עדים, שאחת אומרת מאתים ואחת אומרת מנה, שיש בכלל מאתים מנה. על מה נחלקו, על פת 5 אחת, שיש שמאי אומרים, נחלקה עדותן. ובית הלל אומרים, יש בכלל מאתים מנה. אחד אומר הכית 6 של יין ואחד אומר הכית של שמן, הנה עובדא, ואתי לקמיה דרבי אמי. תייביה רבי אמי לשלומי 7 ליה חביתא דתמרא, מינא חביתא דמשקא. כמאן, קרבי שמעון בן אלעזר. אימר, דאמר רבי שמעון [בן 8 אלעזר] היבא דיש בכלל מאתים מנה. כי האי תנא, מי אמר? לא צריכא, לדמי. אחד אומר בדיקא 9 העליונה ואחד אומר בדיקא התחתונה. אמר רבי חנינא, מעשה בא לפני רבי, וצירף עדותן: ומינין 10 לכשיצא כו': תנו רבנן, מינין לכשיצא לא יאמר רבינו מנשה חבירי מתייבין, אבל מה אעשה שחבירי 11 רבו עלי, תלמוד לומר לא תלך רכיל בעמך ואומר הולך רכיל מגולה סוד'. ההוא תלמודא, דנפיק עליה קלא דגלי מילתא דאיתמר בי מדרשא, 12 בתר עשרין ותרתיני שנין. אפקיה רב אמי מבי מדרשא, אמר, דיון גלי רויא: משנה כל זמן שמכויא ראייה, סותר את הדין. אמר לו פל ראיית שיש לך, הבא מיפן עד שלשים יום. 13 מוצא בתוך שלשים יום, סותר. לאחר שלשים יום, אינו סותר. אמר רבן שמעון בן גמליאל, מה אעשה זה, שלא מוצא בתוך שלשים יום, ומוצא לאחר שלשים יום, אמר לו הבא עדים, ואמר 14 אין לי עדים. אמר הבא ראייה, ואמר אין לי ראייה. ולאחר זמן, הביא ראייה ומוצא עדים, הרי זה אינו פלוס. אמר רבן שמעון בן גמליאל, מה אעשה זה, שלא היה יודע שיש לו 15 עדים, ומוצא עדים. לא היה יודע שיש לו ראייה, ומוצא ראייה. ראה שמתחייב בדין, ואמר קרבו פלוני ופלוני ועידוני, או שהוציא ראייה מתחת פוגרתו, הרי זה אינו פלוס: גמרא 16 אמר רבה בר רב הונא, הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ואמר רבה בר רב הונא, אין הלכה כרבירי חכמים. פשיטא, פיון דאמר הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, אכל לתחילתיה. אמר רב 17 דאי עבדי, מהדרתין ליה: אמר לו, הבא עדים כו'. אמר רבן שמעון בן גמליאל כו': אמר רבה בר רב הונא אמר רבי יוחנן, הלכה כרבירי חכמים. ואמר רבה בר רב הונא אמר רבי יוחנן, אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. פשיטא? פיון דאמר הלכה כרבירי חכמים, ממילא 18 ידעינא דאין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. הא קא משמע לך, דבההיא, אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. הא כבוליהו, הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. לאפוקי מהא דאמר רבה בר 19 בר חנה אמר רבי יוחנן, כל מקום שישנה רבן שמעון בן גמליאל כמשנתנו, הלכה כמותו, חוץ מערב וצידד, וראיה אחרונה. ההוא ניקא, דתבעיהו לדינא קמיה דרב נחמן. אמר ליה, 20 אית לך סהדי? אמר ליה, לא. אית לך ראייה? אמר ליה, לא. תייביה רב נחמן. הנה קא פכי ואויל, שמעיהו הנך אינשי. אמרו ליה, אנן ידעינן ממילי דאבוקי. אמר רב נחמן, בהא, אפילו רבנן מודו. דינקא, ממילי דאבניה לא ידע. תחיא איתתא, דנפק שטרא 21 מתותי ידה. אמרה ליה, ידעינא בהאי שטרא, דפרעי הוה. הימנה רב נחמן אמר ליה רבא לרב נחמן, כמאן קרבי, דאמר, אותיות נקנות במסירה. אמר ליה, שאני הכא, דאי פעיא קלתיה. איפא דאמרי, לא הימנה רב נחמן. אמר ליה רבא לרב נחמן, והא אי פעיא 22 קלתיה

וכין 1
מילתא דאיתמר בי מדרשא, 2
במשנה כל זמן שמכויא ראייה, 3
סותר את הדין. אמר לו 4
פל ראיית שיש לך, הבא 5
מיפן עד שלשים יום. 6
מוצא בתוך שלשים יום, 7
סותר. אמר רבן שמעון 8
בן גמליאל, מה אעשה זה, 9
שלא מוצא בתוך שלשים 10
יום, ומוצא לאחר שלשים 11
יום, אמר לו הבא עדים, 12
ואמר אין לי עדים. אמר 13
הבא ראייה, ואמר אין לי 14
ראייה. ולאחר זמן, הביא 15
ראייה ומוצא עדים, הרי 16
זה אינו פלוס. אמר רבן 17
שמעון בן גמליאל, מה 18
אעשה זה, שלא היה יודע 19
שיש לו עדים, ומוצא עדים. 20
לא היה יודע שיש לו ראייה, 21
ומוצא ראייה. ראה שמתחייב 22
בדין, ואמר קרבו פלוני 23
ועידוני, או שהוציא ראייה 24
מתחת פוגרתו, הרי זה 25
אינו פלוס: גמרא אמר 26
רבה בר רב הונא, הלכה 27
כרבן שמעון בן גמליאל. 28
ואמר רבה בר רב הונא, 29
אין הלכה כרבירי חכמים. 30
פשיטא, פיון דאמר הלכה 31
כרבן שמעון בן גמליאל, 32
אכל לתחילתיה. אמר רב 33
דאי עבדי, מהדרתין ליה: 34
אמר לו, הבא עדים כו'. 35
אמר רבן שמעון בן גמליאל 36
כו': אמר רבה בר רב הונא 37
אמר רבי יוחנן, הלכה כרבירי 38
חכמים. ממילא ידעינא דאין 39
הלכה כרבן שמעון בן 40
גמליאל. פשיטא? פיון דאמר 41
הלכה כרבירי חכמים, 42
ממילא ידעינא דאין הלכה 43
כרבן שמעון בן גמליאל. 44
הא קא משמע לך, דבההיא, 45
אין הלכה כרבן שמעון 46
בן גמליאל. הא כבוליהו, 47
הלכה כרבן שמעון בן 48
גמליאל. לאפוקי מהא דאמר 49
רבה בר חנה אמר רבי 50
יוחנן, כל מקום שישנה 51
רבן שמעון בן גמליאל 52
כמשנתנו, הלכה כמותו, 53
חוץ מערב וצידד, וראיה 54
אחרונה. ההוא ניקא, 55
דתבעיהו לדינא קמיה 56
דרב נחמן. אמר ליה, לא. 57
אית לך סהדי? אמר ליה, 58
לא. תייביה רב נחמן. הנה 59
קא פכי ואויל, שמעיהו הנך 60
אינשי. אמרו ליה, אנן 61
ידעינן ממילי דאבוקי. אמר 62
רב נחמן, בהא, אפילו רבנן 63
מודו. דינקא, ממילי דאבניה 64
לא ידע. תחיא איתתא, דנפק 65
שטרא מתותי ידה. אמרה ליה, 66
ידעינא בהאי שטרא, דפרעי 67
הוה. הימנה רב נחמן אמר 68
ליה רבא לרב נחמן, כמאן 69
קרבי, דאמר, אותיות 70
נקנות במסירה. אמר ליה, 71
שאני הכא, דאי פעיא קלתיה. 72
איפא דאמרי, לא הימנה 73
רב נחמן. אמר ליה רבא לרב 74
נחמן, והא אי פעיא קלתיה 75

ובינן דאיתחזק בבי דינא. פ"י הקונטרס שכתוב בו הנפק וקשה דמכל מקום ניהנהו במגו דאי בעי קלתיא ויל דאיתחזק בבי דינא שראוהו בידה כי הוא השליח מי שמת (ב"ב דף קנ"ט): שהחזק כתב ידו בבית דין: **סמפון** ישע עליו עדים. פ"ה שובר ויוצא מתחת ידי סוף כמשפטו ור"ת פירש דביד הלזה קרוי שובר וכשהוא יוצא מתחת ידי המלוה קרוי מלוה ויתקיים בחותמו היינו

קלתיא. שרפתו הלכך מה לזה לשקר: דאיתחזק בבי דינא. שכתוב בו הנפק לא אלימא אידי לאפקועי מעשה ביד: **סיפפון**. שובר ויוצא מתחת יד לכו כמשפטו: ויתקיים. השטר בחותמו יעידו עדים על חתימתו וידון וכשר: אין עליו עדים. הרי הוא יוצא מתחת ידי שלישי ולא מתחת ידי הלזה הואיל ויש עדים מוריס שם מנהו

דשיליטא לטהדי אי פריעי אי לא פריעי כדאתא 1
שליחי פ"ק דב"מ דף: 2
עלוי עדים ויוצא. השטר והסמפנות 3
מתחת ידי שולש כשר משמע ליה 4
אפילו איתחזק דומא דיוצא אחר חיתום 5
שטרות. א"נ יש לפרש לאו דאין עליו עדים כלל 6
אלא יש עליו עדים ולא ידעי אי פריעי אי לא 7
פריעי ליה חיתום הסמפנות מתחת יד שלישי 8
(ויוציא) מנה על מנה. מכאן למתחייב בדין 9
דלא משלם לאיך יציאותיו א"ע: שמוקדו 10
לילך לו לדון בעיר אחרת): 11

לחיתום שטרות. בתוך שטר המלוה נכתב 1
השובר תחת העדים כשר שרתי המלוה 2
עצמו מחזיק בשטרו או לאו דפרעיה לא 3
הוה שובק למיכתבו תברא בנוריה: עד 4
שיסתתם מענותיו. משמע שאמר בבית דין 5
אין לי לא עדים ולא ראיה חזרו ואמר קרבו 6
פלוגי ופלוגי שהיו מוזמנין שם ומתחילה 7
סותרו טענותיו לומר אין לי: **הא נוסבא קשיא**. 8
יסתתם טענותיו משמע מכיון שיסתמו שוב 9
אין מכיאי ראיה ואפילו מצאם לאחר זמן 10
כרבנן וחדר קתני קרבו דמשמע דהאי הוא 11
דלא מייעתי דרבי רשב"ג מורד בו אבל 12
מצאם לאחר זמן מייתי כרבן שמעון: **ואמר** 13
אין לי עדים. ואפילו מצאם לאחר זמן אינו 14
סותר כרבנן: **דסקיא**. שק יש עור שהיו 15
שטרותיו על אביו מונחין בה התוקף את 16
כבירו בדין. בעל דין קשה ומטריח את 17
כבירו ואין רוצה כבירו לדון כאן אלא 18
למקום ועד תלמידי חכמים הרבה שיהא זה 19
בוש מעל: **נתעצמו**. שנשעו שקין זה לזה: 20
אפילו מפבריא לצפורי. א"ע"פ שישיבת 21
בטריא גדולה משל צפורי הלך אחרי 22
לצפורי: **האמר רבי אלעזר**. הוא חוינן 23
דפליג עליה ר' אלעזר בעליו ויהיב טעמא 24
למילתיה דמסתבר טעמא: **היבא דקאמר** 25
לוה. נלך למקום הוועד כופין אותו וידון כאן 26
ולא יוציא אז מנה על מנה: **מר עוקבא**. אב 27
ב"ד זהו במסכת שבת בבבא בהמה ויוצאה 28
(דף נה). לדיוי ליה כבר בתיה. כמשה 29
שהוא בן בתיה למי שמקדן עור פניו כמשה 30
ברינו שגידלתו בתיה בן פרעה לשון אחר 31
כבר בימיה כמשה שהוא בן בית דכתיב 32
(במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא לדיוי ליה 33
על שם שהיה חכם וכתביב (קהלת ח) חכמת 34
אדם תאיר פניו ומצאתי בספר הגדה שהיה 35
מר עוקבא בעל תשובה שתנן עיניו באשה 36
אחת והעלה לבו סינא ונפל בחוליו ואשת 37
איש היתה לימים נצרכה ללות מגו ומתוך 38
דחקתה נתרצית לו וכבש יצרו ופטרט 39
לשלום ונתרפא וכשהיה יוצא לשוק היה רב 40
דולק בראשו מן השמים ועל שם כך קרוי ליה 41
ג"מ להכי כתבו ליה הכי על שם האור שהיה 42
וחדר עליו: עוקבן הנבלי קבל קרבנא. צעק 43
דלפניו וזמר רימיה אחי העביר עלי את 44
הדרך איבד ממני דרך בני אדם שסירסו כך 45
שמעתי וי"א העביר עלי את הדרך לא נהג 46
עמי כשורה ועל עסקי ממון חייב צועק: **אמר**

ואם אמר כתבו ותנו לי מאיזה טעם כו'. דוקא 1
היבא דנתעצמו לדון כו' וכפו אותו לדון 2
כאן אבל בעלמא לא וכו' משמע באיזה נשך 3
(ב"מ דף טו. ו)שם) גבי תרי כותאי דעבר עיסקא 4
דמילתא דכל בתר דדין קאחיל ידו וקאמר כי 5
האי דהאי צריך לאודועי מיהא יש לדחות דכבי 6
קאמר כי האי דהאי צריך לאודועי א"ע"פ שאין 7
שואל מאיזה טעם נתחייב צריך לאודועי אבל 8
בעלמא אי שאלא אין אי לא לא: 9
א"י ציית ציית. אין לפרש אי לא ציית שלא 10
תוכלו לכופו דב"ש שלא יוכל נשיא לכופו 11
הדבא שבט והתם מחזק ומר עוקבא ריש גולה 12
הוה אלא מפר"ת אי לא ציית בנק דמכר לב"ד 13
הגדול קאזילנא: 14

קלתיא. פ"ן דאיתחזק בבי דינא, איבעיא קלתיא, לא 1
אמרנן. איתבייה רבא לרב נחמן, סימפון שיש עליו 2
עדים, ויתקיים בחותמו. אין עליו עדים, ויצא מתחת 3
ידי שלישי, או שיצא אחר חיתום שטרות כשר. אלמא, 4
שלישי מהחזק. תיובתא דרב נחמן (תיובתא). כי אתא 5
רב דימי אמר רבי יוחנן, לעולם מכיאי ראיה וסותר, 6
עד שישתתם טענותיו, ויאמר 'קרבו פלוגי ופלוגי 7
והעידוני. **הא גופא**, קשיא. אמרת 'ישתתם טענותיו', 8
אתאן לרבנן. והדר אמרת 'קרבו איש פלוגי ופלוגי 9
והעידוני, אתאן לרבן שמעון בן גמליאל. וכי תימא, 10
פולח רבן שמעון בן גמליאל, ופרושי קא מפרש, מאי 11
'עד שישתתם טענותיו', **עד שיאמר קרבו פלוגי ופלוגי** 12
והעידוני, והא אמר רבא בר בר חנה אמר רבי יוחנן, 13
כל מקום שישנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתיו, 14
הלכה כמותו, חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה. אלא 15
כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן, לעולם 16
מכיאי ראיה וסותר, **עד שישתתם טענותיו ויאמרו לו** 17
'הבא עדים' ויאמר **אין לי עדים**, 'הבא ראיה' ויאמר 18
'אין לי ראיה'. אבל באו עדים ממדינת הים, או 19
שהיתה דיסקיא של אביו מופקדת ביד אחר, הרי זה 20
מכיאי ראיה וסותר. כי אתא רב דימי, אמר רבי יוחנן, 21
התוקף את כבירו בדין, אחד אומר 'רדון פאן', ואחד 22

הדרן עלך זה בורר

אומר 'נלך למקום הוועד', כופין אותו ונלך למקום הוועד. אמר לפניו רבי אלעזר, רבי, מי 23
שנשעה בכבירו מנה, יוציא מנה על מנה? אלא, כופין אותו ודן בעירו. איתמר נמי אמר רב 24
ספרא (אמר רבי יוחנן), שנים שנתעצמו בדין, אחד אומר 'רדון פאן', ואחד אומר 'נלך למקום 25
הוועד', כופין אותו ודן בעירו. ואם הוצרך דבר לשאול, פותכין ושולחין. ואם אמר 'פתבו 26
ותנו לי מאיזה טעם דנתוני', פותכין ונתנין לו. והיבמה הולכת אחר היבב, להתייר. עד 27
פקה? אמר רבי אמי, אפילו מטבריא לצפורי. אמר רב כהנא, מאי קרא 'קראו לו זקני עיר' 28
ולא 'זקני עיר'? אמר אמימר, הילקתא. כופין אותו ונלך למקום הוועד. אמר רב אשי 29
לאמימר, והא אמר רבי אלעזר כופין אותו ודן בעירו. הגי מילי, תיבא דקאמר ליה לנה ללמולת. 30
אבל מלוה 'עבד ליה לאיש מלוה', שלחו ליה למר עוקבא, לדיוי ליה כבר בתיה, שלם. עוקבן 31
הבבלי קבל קרבנא 'רמיה אחי העביר עלי את הדרך'. ואמרו לו, השיאוהו ויראה פגינו 32
במבריא. הא גופא קשיא, אמרת 'אמרו לו', אלמא דינייה אתון. 'השיאוהו ויראה פגינו 33
במבריא', אלמא שדרוהו הקא. אלא, הכי קאמרי. 'אמרו ליה' דיניו אתון, או ציית. ציית. ואי 34
לא, השיאוהו ויראה פגינו במבריא. רב אשי אמר, דיני קנסות הוה, ובגבול לא דיניו דיני 35
קנסות. והא דשלחו ליה הכי, כדי לחלוק פבוד למר עוקבא: 36

אומר 'נלך למקום הוועד', כופין אותו ונלך למקום הוועד. אמר לפניו רבי אלעזר, רבי, מי 23
שנשעה בכבירו מנה, יוציא מנה על מנה? אלא, כופין אותו ודן בעירו. איתמר נמי אמר רב 24
ספרא (אמר רבי יוחנן), שנים שנתעצמו בדין, אחד אומר 'רדון פאן', ואחד אומר 'נלך למקום 25
הוועד', כופין אותו ודן בעירו. ואם הוצרך דבר לשאול, פותכין ושולחין. ואם אמר 'פתבו 26
ותנו לי מאיזה טעם דנתוני', פותכין ונתנין לו. והיבמה הולכת אחר היבב, להתייר. עד 27
פקה? אמר רבי אמי, אפילו מטבריא לצפורי. אמר רב כהנא, מאי קרא 'קראו לו זקני עיר' 28
ולא 'זקני עיר'? אמר אמימר, הילקתא. כופין אותו ונלך למקום הוועד. אמר רב אשי 29
לאמימר, והא אמר רבי אלעזר כופין אותו ודן בעירו. הגי מילי, תיבא דקאמר ליה לנה ללמולת. 30
אבל מלוה 'עבד ליה לאיש מלוה', שלחו ליה למר עוקבא, לדיוי ליה כבר בתיה, שלם. עוקבן 31
הבבלי קבל קרבנא 'רמיה אחי העביר עלי את הדרך'. ואמרו לו, השיאוהו ויראה פגינו 32
במבריא. הא גופא קשיא, אמרת 'אמרו לו', אלמא דינייה אתון. 'השיאוהו ויראה פגינו 33
במבריא', אלמא שדרוהו הקא. אלא, הכי קאמרי. 'אמרו ליה' דיניו אתון, או ציית. ציית. ואי 34
לא, השיאוהו ויראה פגינו במבריא. רב אשי אמר, דיני קנסות הוה, ובגבול לא דיניו דיני 35
קנסות. והא דשלחו ליה הכי, כדי לחלוק פבוד למר עוקבא: 36

הדרן עלך זה בורר

לו לרמייה להתפיס עמו: השיאוהו ויראה פגינו במבריא. הכרחוהו והזקיקוהו לבוא כאן לדון עמו: דיני קנסות. אלהים חביב בון (מכובד) ויבטנן סחיק צועק: אמר 1
סמיה כדאמרין בפרק קמא (דף י"ד): 2

הדרן עלך זה בורר

באן בדין מרומה. לא שיועדים בו שהוא מרומה דאי”כ אין לדנו כלל כדרשינן פירק שבועות העדות (שבועות ל) מדבר שקר תרחק: קול רחיים בבורני. פ”ה שעת גזירת המלכות היה שגורו שלא למול והיו יריאים להוציא קול וקבעו סימן זה וכן משמע בירושלמי דתכחותו (פ”א) גבי הגדרה שגורו ביהודה דקאמר מה סימן היה קול מגורס

מעו. ב”ד בידי ממונות לא ישלמו דדילמא אי שבקת להו לדרוש ולחקור הוה רווחא למילתא ולא הוה טעו: כל שכן שאתה נועל. דמתיראין להפסיד ע”י ב”ד טועין: רבא אמר. תרוריהו בתר תקנתא דרבנן ומתניתין בידיני קנסות דליכא למחש לנעילתא דלת אבל בהודאת והלואות דאיכא למיחש לנעילתא דלת בהודאת והלואות דבידיני מילה וזה

לידון בעדי הודאה שהודא לו בפניהם או בעדי הלואה שהלואה דלתו בפניהם דאיכא למחש לנעילתא דלת: מרומה. שביט דין מבניין בחובו כי שחא רמאי או מבניין טענת רמאי דברבי: בצדק תשפוט. ולא כתיב בצדק צדק לחוחי ב”ד לדיקדק בו כי כך לדרוש לחקור: מתנייתא. שפיר איתרצו חזי דראת עניין ולא תרדוק מאי את רבא אי כרב פפא: אבל קרא. דמי להו ריש לקיש לא קשו דצדק צדק לאו לדרשה ולחקריה אתי אלא צדק דין שלך צדק פשרה שלך לפי דראת עניין ולא תרדוק מאי את רבא: מחבירה שתיקו מוכעות. שתרדוק זו את זו: ואם חזי אור זו. משתלך אתה אל הדבשה עד שתעבור חבירתה ואח”כ תעבור היא: ומעלות בית חורין. מקום צר אחד דרך לנטות ימין ושמאל וצריך האי לנטות לאחוריו עד שמוצא מקום לנטות אם עולות שתיקו. כגון זה עולה מצד זה וזה עולה מצד זה ופוגעת בראש חדרו של הר הבקעה עמוקה מימין ומשמאל: קרובה. לעירה ומעלות שבר. לאחת ותיהא: קול ריחים. שנשמעין: כבורני. מקום: שבוע הכן שבוע הכן. סימן הוא שיש שם ברית מילה במכרו ואורו שבוע הכן כאן הריחים סימן לשחיקת סמנמין למכת התינוק ושעת גזירת המלכות היה שגורו שלא למול והיו יריאים להוציא קול וקבעו סימן זה: אור הגר כבורני חיל. ביום אן נרות נראים הרבה בלילה סימן הוא כמו שצונו משתה שם משתה שם ברית מילה קרי שבוע העל שם שהוא לטוף שבוע: אחר הכמים לשיבה. בית הועד ששם בית דין קבוע כגון אחר ר’ אליעזר בלדו וכן כולם כל אחד למקומו: גלולה. לפומבדיתא דבתנן ב”ה (דף כג.) עד שרואה כל הגולה לפניו במדורת את ואמרין שם (דף כג.) מאי גולה אמר אבי פומבדיתא שניקר ישיבת בבל שם היתה: אחר הכמים. סהדריה גדולה: היכי אמר’. בפתיחת כותב שקיבלו עדות של עדים ודרשוהו וחקרוהו ובאין וליטין היכי אמר’ להו לעדים: מי ימר כדקאמרייתו. שמה בעצה באחם וזו היא פתיחת הצלה להו: ואת קא חפסינן להו. חוסמין אנת

בבורני משתה שם אור נר בבורני ביה שבוע הכן פירוש קול מגורס רחיים של גרסות הוא דכתיב בירמיה (כ”ה) והדברתי מהם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול רחיים ואור נר איכא למירם שם רבאשנתה גרו עושין סימנן אלו לשם שמחה: אור. הגר בבורני חיל. מכאן נהגו להחליק נר במילה ומה שנהגו לפרוש המפה על הפתח משום דאמר ברש המוכר פירתי (כ”ב דף צג.) מנהג גדול היה בירושלם כל זמן שהמפה פרוסה על הפתח אורחין נבנסין: היכי אמר להו. פ”ה שקיבלו עדותן של עדים ואם תאמר א”כ במאי חסמינן להו את כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ויכ”כ שישחור בהן תוך כדי דיבור כפ”ה הא מי ימר כדאמריהו טפי מתוך כדי דיבור וכו’ דלא חשיב הפסק לימא אחר כדי דיבור אמר’ להו ואף על גב דצא פתיחין וזו מעלת ויש לומר דה”מ לשנויי הכי אלא דשפיר משני וע”ל דעד שלא חקרה עדותן בב”ד יכולין לומר מבודן אנו כדתייא בתוספתא מידו בקונטרס פירש דפתיח: וכות לאתר שדרשום חקרום ובאין לישא וליטין וכפי משמע ב”פ היו בודקין (לקמן ד’ ג.) דקתני אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין: מה

בן זבאי לברור חיל’. תנא, קול ריחים ב’בורני’, ‘שבוע הכן שבוע הכן’, אור הגר ב’ברור חיל’, ‘משתה שם, משתה שם’. תנו רבנן, ‘צדק צדק תרדף’, הלך אחר חכמים לשיבתה. אחר רבי אליעזר ללדה, אחר רבן יוחנן בן זבאי לברור חיל, אחר רבי יהושע לפקיעו, אחר רבן גמליאל ליבנה, אחר רבי עקיבא לבני ברק, אחר רבי מתאי לרומי, אחר רבי חנניא בן תרדיון לסיכני, אחר רבי יוסי לצפורי, אחר רבי יהודה בן בתירה לצביבין, אחר רבי יהושע לגולה, אחר רבי לביית שערים, אחר חכמים ללשפת הגזית: דיני ממונות פותחין כו’: היכי אקרינן? אמר רב יהודה, הכי אקרינן להו, מי ימר פדקאקרייתו. אמר ליה עולא, והא חסמינן להו. וליחפמו, מי לא תנאי, רבי שמעון בן אלעזר אומר, מסייעין את העדים במקום למקום כדי שיתפרף דעתן ויחזרו בהן, מי דמי, התם, ממילא קא מידחו. הכא, קא דחינן להו בדינם. אלא אמר עולא, הכי אקרינן ל’ש לך עדים להוימים’. אמר ליה רבה, וכי פותחין בזכותו של זה שהיא חובתו של זה. ומי הויא חובתו, והתנן אין עדים וזממין נהרגין, עד שיגמר תדין. היכי אמינא, אילו שתיח היא עד דמיגמר דיניה, ופתיית עדים ומזוים להו, הויא ליה חובתו של זה. אלא אמר רבה, אקרינן ליה ל’ש לך עדים להכחישו’. רב פהנא אומר, מ’דברכיכם נודפה פלוני’. אפי’ ורבא דאמרי תריוהו, אקרינן ליה ‘אי לא קטלת לא תדחל’. רב אשי אומר, ‘כל מי שיודע לו זכות, יבא וילמד עליו’, תנאי פותיח דאפי’ ורבא, רבי אומר, אם לא שכב איש אותך ואם לא שמית וגו’, מין

פיהם כשאנו מביחשין אותן ויחורו בהן בתוך כדי דיבור: ופריכין וליחפמו. מאי תיקשי ליחפמו ולהדרי בהו: מי לא תניא בסיעין. היו בית דין את העדים קודם קבלת עדות ממקום למקום ומחדר לחדר כשבאין להעיד אומרים להם לא נקבל כאן אלא כאן וכן משם למקום אחר: אנו דחינן להו. וכותיב (דברים יט) ובערת הרע: שתהא חובתו של זה. לחור אחר עדי הומה כדי שיהרגו הראשונים: ופריכין מי הויא חובתן אי הוו מיתומי השתא קודם גמר דין הוא תנו כו’: הכי קאמינא. היכי מוזרין לאאי לחור אחר עדי הומה והא חובתן של אלו היא דילמא שתיק אתי עד דמיגמר דין והדר מייתי להו: להכחישו. כגון אנו ראינו אותו הרוג אחר כך הי וקיים דהויא עדות בטילה דהוא חזן פטורין דאין וזממין אלא בעמנו היתם כדילין במסכת מכות (דף ה.). רב כהנא אומר. כך פותחין בזכות לאחר קבלת עדות אומר מתוך דבריהם מודכה פלוני סופר לצאת מבית דין וכאי לפי ראות עינינו ואחר כך נושאין ונתנין: אם לא שמית הנקי. תחילת התנאי לכות:

אמר רבי לעזר: מתניתא אמרה כן, שזה קרבן בפני עצמו וזה קרבן בפני עצמו, כהאי דתנינן תמן: שנים בידם שני גזרי עצים. קרבן – לרבות את העצים.

רבי יהושע בן לוי אמר: עוביין – אמה, באמה שווקת, וארבן – באמה גדומה. רבי חוני בשם רבי אמי: במין טורטני.

אמר רבי שמואל בר רב יצחק: לפי שלא היה מקום המערכה אלא אמה על אמה, לפיכך לא היה בו אלא אמה גדומה.

ותני בן: אמה היסוד, אמה סובב, אמה כרוב, ואמה קרנות, ואמה מערכה.

*

לבונה לא יפחות מקומין. נאמר בן (ויקרא ו): **אזברה**,

[דף כ"ח ע"א]

ונאמר להלן (ויקרא כד, ז): **אזברה**. מה **אזברה** האמור להלן – מלא קומין, אף **אזברה** האמור בן – מלא קומין.

אי מה **אזברה** האמורה להלן – שני קומין, אף **אזברה** האמורה בן – שני קומין? אמר רבי אילא: כלום למדו לקומין – אלא מלחם הפנים, מה להלן – קומין תחטר פסול. אף בן – קומין תחטר פסול. אמר רבי יוסה: מילתא דרבי אילא אמרה, תמתנדב לבונה – מביאה בקומצו של בהן גדול. רבי חזקיה חולק עליו, ואומר בשם רבי ירמיה: ואפילו בקומין תבעלים.

*

זהב לא יפחות כו'. אמר רבי אלעזר: והוא שהזכיר צורה. אבל אם לא הזכיר צורה – מביא אפילו צינורה.

*

ששה לנדבה. חזקיה אמר: כנגד ששה פתי אבות.

בר פדיה אמר: כנגד שש בהמות, פר, ועגל, ושעיר, איל, גדי, וטלה.

שמואל אמר: כנגד ששה קרבנות, קיני וביים וקיני זבות, קיני יולדות, תפאות, ואשמות, הפנחות, ועשירית האיפה.

אמר רבי יוחנן: על ידי שהנדבה מרובה, ריבו לה שופרות הרבה.

בתיב (דברי הימים ב, כד): **ובכלותם הביאו לפני המלך ויהודיע וגו'** – רבי שמעון בר נחמן בשם רבי יונתן אמר: שתי נדבות עשה.

תני רבי ישמעאל: נדבה אחת, דכתיב (מלכים ב, יב): ויקח יהוידע הפהן ארון אחד ויקב חר
בדלתו.

וקא דכתיב (דברי הימים ב, כד, ח): ויאמר המלך ויעשו ארון אחד ויתנהו בשער בית ה' חוצה – אמר
רב הונא: מפני הפמאים.

רבי הונא בשם רבי יוסף: על שם (מלכים ב, יב) אך לא יעשה בית ה' ספות כסף מזמרות וכו' (דברי
הימים ב, כד, יד).

הדרן עלה פרק שלשה עשר שופרות

[דף כ"ח ע"ב]

פרק שביעי

הלכה א'

מתני' מעות שנמצאו בין השקלים לנדבה, קרוב לשקלים – יפלו לשקלים. לנדבה – יפלו לנדבה.
מחצה למחצה – יפלו לנדבה.

בין עצים לקבונה, קרוב לעצים – יפלו לעצים. לקבונה – יפלו לקבונה. מחצה למחצה – יפלו לקבונה.
בין קינין לגזולי עולה, קרוב לקינין – יפלו לקינין. קרוב לגזולי עולה – יפלו לגזולי עולה. מחצה למחצה
– יפלו לגזולי עולה.

בין חילין למעשר שני, קרוב לחילין – יפלו לחילין. למעשר שני – יפלו למעשר שני. מחצה למחצה
– יפלו למעשר שני.

זה הפלל: הולכין אחר הקרוב להקל. מחצה למחצה – להקמיר.

גמרא לא הוצרכה דלא בין שקלים לקינים?

רבי אבון בשם רבי פנחס: כמין בוכלייאר היו עשויין.

מחצה למחצה יפלו לנדבה. (לא צורכה דלא מחצה למחצה יפלו לשקלים!)

אית דבעי מימר: שפא יפלו לשירי הלישכה. אית דבעי מימר: מחצה למחצה – כמי שמת.

אמר רבי יסא: עד דאנא תפון, שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל: הפריש שקלו ומת? אמר ליה:
יפלו לנדבה.

(מותר) עשירית האיפה שלו? רבי יוחנן אמר: יוליכם לים הפולה. רבי לעזר אמר: יפלו לנדבה.

וקשיא, ויש תמאת קריבה עולה? חזקה (אחי) בשם רבי שמעון בן לקיש: תנאי בית דין הוא על מותרות – שיקרבו עולות.

האשה הזאת, במה היא מתפפרת?

אמר רבי יצחק: תנאי בית דין הוא, המספק את הקנין – הוא מספק את הפסולות.

[דף כ"ט ע"א]

לא צורכה דלא, בין קטורת לעצים, ללבונה, לזֶהב לכפורת? ותניתה בסופה: זה הפלל: הולכין אחר הקרוב, מוחצה למוחצה – להחמיר.

הלכה ב'

מתני' מעות שנמצאו לפני סחרי בהמה – לעולם מעשר. ובהר הבית – הולין.

ובירושלים, בשאר כל ימות השנה – הולין. ובשעת הרגל – הפל מעשר.

בשך שנמצא בעזרה, איברים – עולות. וחתוכות – תמאות. ובירושלים – זבחי שלמים.

זה וזה – תעובר צורתו ויצא לבית השריפה.

נמצא בגבולין, איברים – גבילות. וחתוכות – מותרות.

ובשעת הרגל שהבשר מרוכה, אף איברים – מותרות

גמרא לא צורכה דלא, בהר הבית – קודש?

רבי בא רבי חיה בשם רבי יוחנן: חזקה שאין הפה מוציא מן הלשכה מעות, עד שהוא מחלל על הפהמה.

*

בשך שנמצא בו: רבי לעזר בשם רבי הושעיה: הפיע דעת – טעון עיבור צורה.

אמר רבי הושעיה: מתניתא אמרה כן, תעובר צורתו ויצא לבית השריפה.

אמר רבי יוסי: ויאות! לאכלו אין אתי יכול – שפא נתקלקל צורתו, לפום בן צריך מימר: תעובר צורתו ויצא לבית השריפה.

*

נמצא בגבולין בו. רבי קריספא בשם רבי יוסי ברבי חנינה: איברים גבילות – לוקין עליהן משום

גבילה. מתניתא אמרה כן: איברים – גבילות, וחתוכות – מותרות! חתוכות מותרות, לא מפוש?

ודכותה, איברים גבילות – לוקין עליהן משום גבילה.

רבי קריספא בשם רבי יוסי ברבי חנינה: אם היו מהרוזות – מותרות.

תשע חניות מוכרות בשר נבילה, ואחת מוכרת בשר שהוטא, נתחלפו לו – הוי"ש. ולנמצאת – הולכין אחר הרוב.

תשע חניות מוכרות בשר שהוטא, ואחת מוכרת בשר נבילה, נתחלפו לו – הוי"ש. ולנמצאת – הולכין אחר הרוב.

אמר רבי יוחנן:

[דף כ"ט ע"ב]

הנמצא ביד גוי – הנמצא בפלטיא.

רבי לעזר בי רבי חנני תוה מסמוך לרבי מנא. חמא לחד ארפואי מקטע מן סוסייה ומפיק לברא. אמר ליה: הדיא היא דאמר רבי יוחנן: הנמצא ביד גוי – הנמצא בפלטיא? אמר ליה: בן אמר רבי יוסי רבי: והו, שראו אותו יוצא מקולין של ישראל.

חד בר נש בציפורין אזיל בעיי מיזבון קופד מן טבחה, ולא יתב ליה. אמר ליה לחד רומיי, ואיתי ליה. אמר ליה: לא נסבית על כרהיה? אמר ליה: ולא בשר דנבילה יתבית ליה?

רבי ירמיה בשם רבי חנינה: מעשה בא לפני רבי, ואמר: לא כולא מיניה מיסר מקולין דציפורין. רב נחת לתפוז, חמתון מקילין, וחמר עליהן.

חד בר נש אזיל

בעיי משיזגה אסקופתיה בגו נהרא, ואינשתה, ואזיל ליה. חזר בעיי מיסבינה, אמר ליה רב: אסור לך, דנא אמר: הדיא שטף נהרא, ואיתי חורי דנבילה תתתוי.

חד בר נש תוה מחלף בשוקא טעין קופד, אתא דייטא וחספתיה מיניה וטלקתיה. חזר בעיי מיסבינה, אמר ליה רב: אסור לך, דנא אמר: בשר דנבילה תוות טעינה וטלקתיה, ונסכה תהו אוהרנא.

גינאי שטף זיקין, אתא עובדא קומי רבי יצחק ברבי אלעזר ואמר: יתכמוז שפייא קיטרהון.

נקניקה, אשתפח בפנישתא דבולי, אתא עובדא קומי רבי ירמיה, אמר: יתכמוז סקוריאי עבדתהון. גדי צלי אשתפח באסרטי דגופתא, והתירוהו משום שני דברים: משום מציאה, ומשום רוב מהלכי דרכים.

משום מציאה, דתני: הפציל מיד הארי, מיד הנעים, משונת הים, ומשונת הנחור, ומאיסרטיא גדולה, ומפלטיא גדולה – תרי אלו שלו, מפני שהבעלים מתייאשין מהן.

משום רוב מהלכי דרכים – משום שהיטת גוי. ואשתפח מן דבית רבי.

עיגול דגובנה אישתפח בפונדקא דלוי, והתירוהו משום שני דברים, משום מציאה ומשום רוב מהלכי דרכים.

משום מציאה, דתני: המציל מיד הגויים, מיד הארי, משונת היים, ומשונת הנָהָר, מאיסרטין גְדוּלָה, ומפלמין גְדוּלָה – הרי אלו שלו, מפני שהבעלים מתוואשין מהן.

משום רוב מהלכי דרכים – משום גְבִינַת עבו"ם. ואישתפח מן דרבי אלעזר ברבי יוסי.

אמר רבי מנא קומי רבי יוסי: ואנן חמין רבנן מכריזין! אמר ליה: את אין תווייה משפח, לא נסבת? רבי יונה אבוק לא אמר כן, אלא אמר: הלואי כד נשפח, נשפח מן פיוסא ולגנא. אפילו כן, אשפח ולא נסיב.

הלכה ג'

מתני' בהמה שנמצאת מירושלים ועד מגדל עדר, וכמדתה לכל רוח,

[דף ל' ע"א]

זכרים – עולות, נקיבות – זבחי שלמים.

רבי יהודה אומר: הראוי לפסחים – לפסחים, קודם לרגל שלשים יום.

פראשונה, היו ממשקנין את מוצאיה עד שהוא מביא (עמה) נסקיה. חזרו להיות מניחין אותה ובורחין. התקינו בית דין: שיהו נסקיה באין משל ציבור.

אמר רבי שמעון: שבעה דברים התקינו בית דין, וזה אחד מהן:

נקרי ששלח עולתו ממודינת הים ושלח עמה נסקים – קריבין משלו. ואם לאו – קריבין משל ציבור. וכן גר שפח והניח זבחים, אם יש לו נסקים – קריבין משלו. ואם לאו – קריבין משל ציבור.

ותנאי בית דין הוא, על כהן גדול שפח, שתהא מנחתו קריבה משל ציבור. רבי יהודה אומר: משל יורשין, ושלמיה היתה קרבה.

על המלח ועל העצים – שיהיו הכהנים גיאותין בהן.

ועל הפרה – שלא יהו מועלין באפרה.

ועל הקינין הפסולות – שיהו באות משל צבור. רבי יוסי אומר: המספק את הקינין – הוא מספק את הפסולות.

גמרא רבי הושעיא רבה אומר: לבא בדמיהן שנו.

אמר ליה רבי יוחנן: אומרים לו לאדם: "צא ומעול בפדשים"? אלא הילכו בהן אחר הרוב, אם רוב זכרים – עולות. אם רוב נקיבות – זבחי שלמים.

ואין השלמים באין מן הזכרים ומן הנקיבות! כיצד הוא עושה? מוציאן לחולין וחוזר ועושה אותן עולות.

אמר רבי זעירא: כמה דאת אמר תפון: תנאי בית דין הוא על המותרות (האובדות) – שיקרבו עולות, בן את מר אוף הקא: תנאי בית דין הוא על האובדות – שיקרבו עולות.
אמר רבי יוסי לרבי יעקב בר אחא: אין זה מזיד? אמר ליה: מפנין שהוא תנאי בית דין – אין זה מזיד.
אמר רבי יסא:

[דף ל' ע"ב]

עד דאנא תפון, שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל: הפריש שקלו ומת? אמר ליה: ופלו לנדבה.
ומותר עשירית האיפה שלו? רבי יוחנן אמר: יוליכם לים המלח. רבי אלעזר אמר: ופלו לנדבה.
עשירית האיפה של כהן גדול – רבי יוחנן אמר: חוצה אותה ואחר כך מקדשה. רבי שמעון בן לקיש אמר: מקדשה ואחר כך חוצה אותה.
מתניתא פליגא על רבי יוחנן, מקריב מחצה, ומחצה אכד! פתר לה: שכן אפילו מעות ילכו לים המלח.

מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש, נמצאו שני הצאין קריבין ושני הצאין אבודין. ותני עלה: מחצה ראשון ומחצה שני – תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה.
פתר לה רבי ישמעאל, דאמר: עשרון מקדש.

בשכהון מתקרב תחילה לעבודה, מביא עשירית האיפה שלו, ועובדה בידו.
אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שעבדו עד שלא הביאו עשירית האיפה שלהם – עובדתן פשירה.
רבי מנא בעי מימר: בו פיום שנתקרב תחילה לעבודה, בו פיום נתמנה להיות כהן גדול – מביא שתים, אחת להניכו, ואחת לחובת היום.

תופיני (ויקרא 1) – בשעת הבאה – תופיני, ואין בשחרית תופיני.

והא תנינן: העמידו עושה חביתין לעשות חביתין! אמר רבי חיאי בר אחא: לעשות חביתין לרבוכה.

*

תופיני – רבי יסא בשם רבי חנינה: מטנגנה ואחר כך אופה אותה.

רבי אחא בשם רבי חנינה: אופה אותה ואחר כך מטנגנה.

תופיני – תאפנה נא.

רבי אומר: תאפנה נאה.

רבי דוסא אומר, תאפנה ריבה.

אתיין אלין פלגותא כהנין פלגותא, מאן דאמר: תאפנה נאה – כמאן דאמר: אופה ואחר כך

מטנגנה. ומאן דאמר: תאפנה נא – כמאן דאמר: מטנגנה ואחר כך אופה.

לא סוף דְּבַר שְׁמֹת, אֶלָּא

[דף ל"א ע"א]

אֶפִּילוּ נִטְמָא, וְאֶפִּילוּ נִדְחָה מִמוּם.

תַּנִּי (רבי יוסי בן עזי) רבי יהודה בר פזי דבר דליה: וְאֶפִּילוּ נִדְחָה מִמוּם.

מַנִּין לְכַהֵן גָּדוֹל שְׁמֹת וְלֹא מֵינּוּ אַחַר תַּחֲתָיו – שֶׁתֵּהָא מִנְחָתוֹ קָרִיבָה מִשָּׁל יוֹרְשִׁים? תַּלְמוּד לֹאֵמַר (ויקרא

ו): **מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ.**

יְכוּל וּבִיאָנָה לְחַצְיִים? תַּלְמוּד לֹאֵמַר: **אוֹתָהּ.** פּוֹלָה אֶמְרָתִי; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: אֵינָה בָּאָה אֶלָּא מִשָּׁל צִיבוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) **חַק עוֹלָם,** (מִמֵּי שֶׁתַּבְּרִיּוֹת שָׁלוּ), מִי שֶׁתַּבְּרִיּוֹת כְּרוּתָהּ לוֹ.

כְּלִיל תַּקְטֵר – כְּלִיל לְחַקְטָרָה.

כַּהֵן גָּדוֹל שְׁמֹת וְכוּ. רַבִּי בָּא בַר מִמֶּל בְּעֵי: מִחֲלָפָה שִׁטְתִּיהָ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן! תַּמָּן אָמַר: מִשָּׁל יוֹרְשִׁין.

וְהִכָּא אָמַר: מִשָּׁל צִיבוּר!

אָמַר רַבִּי הִיִּיה

בַּר בָּא: וְלֹא יֵאוֹת הוּא מִקְשָׁה? אֵתָא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי אֶפְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דְּבַר תּוֹרָה הוּא

שֶׁתֵּהָא בָּאָה מִן הַצִּיבוּר. (בֵּינָן דְּחֻזֵי דְקָא מִידְחָקָא לְשַׁבָּח) הֵיִיתִי אֹמֵר: יִגְבּוּ לָהּ (מִן הַיּוֹרְשִׁין, בֵּינָן דְּחֻזֵי דְפִשְׁעֵי בָהּ) הַתְּקִינוּ: שֶׁתֵּהָא בָּאָה מִתְרוּמַת הַלִּישָׁבָה.

רַבִּי יוֹסֵה אָמַר: רַבִּי יוֹחָנָן בְּעֵי: מִהוּ, שְׁלִימָה בְּשַׁחֲרִית וּשְׁלִימָה בֵּין הָעֶרְבִים, אוֹ שְׁלִימָה בְּשַׁחֲרִית וּבִטְיִלָּה בֵּין הָעֶרְבִים?

בַּד תֵּהָא פְּשִׁיטָא לִיה, דְּכַתִּיב: **מִנְחַת תָּמִיד,** שְׁלֵשֶׁת לֹאֲגִין מַה הֵן? שְׁלֵשֶׁת לֹאֲגִין שַׁחֲרִית, וּשְׁלֵשֶׁת לֹאֲגִין בֵּין הָעֶרְבִים, אוֹ לֹג וּמְחָצָה שַׁחֲרִית וְלֹג וּמְחָצָה בֵּין הָעֶרְבִים?

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה: אוֹף תְּדָא צְרִיכָה לִיה, שְׁנֵי קוּמְצִין מַה הֵן? שְׁנֵי קוּמְצִין בְּשַׁחֲרִית וּשְׁנֵי קוּמְצִין בֵּין הָעֶרְבִים, אוֹ קוּמְצִין אַחַת בְּשַׁחֲרִית וְקוּמְצִין אַחַת בֵּין הָעֶרְבִים?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: כְּלוּם לְמַדּוּ לְקוּמְצִין, לֹא מִמִּנְחַת הוּטָא? מַה לְחַלְזֵן שְׁנֵי קוּמְצִין, אִף כָּאֵן שְׁנֵי קוּמְצִין (מַה תַּמָּן צְרִיכָה לִיה, אִף הִכָּא צְרִיכָה לִיה).

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה: כְּלוּם לְמַדּוּ שְׁלֵשֶׁת לֹאֲגִין,

לֹא מִתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים? מַה לְחַלְזֵן שְׁלֵשֶׁת לֹאֲגִין – אִף כָּאֵן שְׁלֵשֶׁת לֹאֲגִין. וְכַהֲ

[דף ל"א ע"ב]

תַּמָּן צְרִיכָה לִיה – אִף כָּאֵן צְרִיכָה לִיה.

שלא יהיו כו': רבי (שמעון) שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: בדין היה שימעלו בה, והן גזרו שלא ימעלו בה.

והא תני: תשאת (במדבר י"ט, ט) – מלמד שמועלין בה! בה מועלין, ואין מועלין באפרה.

אמר רבי אבהו: בראשונה היו משתקשקין בה ונותנין אותה על גבי מכותיהן, וגזרו שימעלו בה. פיון שנגדרו – גזרו שלא ימעלו בה.

ועל הקינין כו': האשה הזאת כמה היא מתפפרת? אמר רבי יצחק: תנאי בית דין הוא, המספק את הקינין – הוא מספק את הפסולות ואת האובדות.

הדרן עלה פרק מעות שנמצאו

פרק שמיני

הלכה א'

מתני' כל הרוקין הנמצאין בירושלים – טהורין, הויז מושל שוק העליון; דברי רבי מאיר.

רבי יוסי אומר: בשאר ימות השנה, שבאמצע – טמאין, שבצדדין – טהורין. ובשעת הרגל, שבאמצע – טהורין. שבצדדין – טמאין, מפני שהמועטין מסתלקין לצדדין.

כל הפלים הנמצאין בירושלים, דרוך ירידה לבית המכילה – טמאין. ודרוך עליה – טהורין, שלא כירידתן עלייתן; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: פולן טהורין, הויז מן הפל והמגריפה והמריצה המיוחדין לקברות.

סבין שנמצאת בארבעה עשר – שוחט בה מיד. בשלשה עשר – שונה ומטביל. קופיץ, בנה ובנה – שונה ומטביל.

הל ארבעה עשר להיות בשבת – שוחט בה מיד.

בחמישה עשר – שוחט בה מיד.

נמצאה קשורה לסבין – תרי היא פסבין.

גמרא רבי אבין בשם רבי יהושע בן לוי: קצרן (ובין) של נכרים היה שם.

אמר רבי חנינה:

[דף ל"ב ע"א]

ערודות היו נזחרין בירושלים, והיו עולי רגלים משתקעין בדם עד ארבעותיהן, ובאו לפני חכמים ולא אמרו להן דבר. (רבי שמעון בר אבא בשם רבי חנינה: קצרן של נכרים היה שם).

רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: מעשה בפרדה משל בית רבי שמתה, וטהרו את דמיה משום נבילה.

רבי אלעזר שאיל לרבי סימון, עד כמה? ולא אגיביה. שאיל לרבי יהושע בן לוי, אמר ליה: עד רביעית – טהור, יותר מיכן – טמא. ובאש לרבי לעזר דלא חזר ליה רבי סימון שמועתא.

רב ביבי תהו יתיב מתני הדין עובדא. אמר ליה רבי יצחק בר ביסנא: עד כמה? אמר ליה: עד רביעית – טהור. יותר מיכן – טמא. ובכעט ביה.

אמר ליה רבי יריקא: בגין דתהו שאיל לך את בעיט ביה? אמר ליה: בגין דלא תוות דעתי בוי דאמר רבי חנין: (דברים כח) והיו חייך תלואים לך מנגד – זה שהוא לוקח לו חטין לשנה. ופחדת לילה ויומם – זה שהוא לוקח מן הסדקי. ולא תאמין בחייד – זה הלוקח מן הפלטור, ואנא סמיד אפלטורא.

מאי כדון? העיד רבי יהושע בן פתורה על דם נבילות – שהוא טהור.

מחו טהור? טהור מלחכשיר, הא ליטמות – מטמא.

תמן תנינן: דם השרץ – מטמא בכשרו, מטמא ואינו מכשיר, ואין לנו פיוצא בו. ואין לנו פיוצא בו כשיעור טומאתו, אבל דמו מטמא בכשרו.

אמר רבי יוסי: פליגי בה תרין אמוראי, חד אמר: טמא, וחד אמר: טהור. מאן דאמר: טמא – רבי יהודה. ומאן דאמר: טהור – רבי יהושע בן פתורה.

אמר ליה רב אבדומה דמן נהורה: ויאות! דרבי יהודה – מוריינא דבי נשיאה תהו.

*

כל הרוקין וכו'. לא בן אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינה: לא גזרו על הרוקין שבירושלים! הא איתמר עליה: רבי אבין בשם רבי יהושע בן לוי: קצרן של גזים היה שם.

בשאר ימות השנה, הטמאין – מהלכין שיבולת, ומהורין – מהלכין מן הצד, ומהורין מהלכין סתם – ומהטמאין אומרים להן: פרושו.

בשעת הרגל, הטהורים – מהלכין שיבולת, ומהטמאין – מהלכין מן הצד. הטמאין מהלכין סתם – ומהורין אומרים להן: פרושו.

*

וכל הכלים הנמצאים בו. לא בן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: לא גזרו על הכלים שבירושלים! מפיון שנמצאו דרך ירידה לבית הטבילה – נעשו הוכיח.

אבא שאול היה קורא אותן ציפורין. מאן דאמר: ציפורין – שתייה דומה לציפורין. מאן דאמר: מריצה – שמריצה את האבן לבית הקברות.

קוּפִיץ וְכוּ'. תַּנִּי: הַסְפִּין קְשׁוּרָה לָהּ – הָרִי זוּ כְּמוֹתָהּ.

הַלְכָה ב'

מתני' פְּרֻכַת שְׁנַטְמָאָה בְּלֹד הַטּוּמְאָה – מְטַבְּלִין אוֹתָהּ בַּפְּנִים,

[דף ל"ב ע"ב]

וּמְכַנְּסִין אוֹתָהּ מִיָּד.

וְשְׁנַטְמָאָה בְּאֵב הַטּוּמְאָה – מְטַבְּלִין אוֹתָהּ בַּחוּץ, וְשׁוֹמְחִין אוֹתָהּ בַּחֵיל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא צְרִיכָה הָעֶרֶב שְׂמֹשׁ.

אִם הִיְתָה חֲדָשָׁה – שׁוֹמְחִין אוֹתָהּ עַל גַּג הָאֵיצְטְבָא, כְּדִי שִׁירָאָה הָעַם אֶת מְלֹאכְתָהּ שֶׁהִיא נְאֻחַת. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן הַפְּנִי: פְּרוּכַת – עוֹבְיָה טַפַּח. עַל שְׂבָעִים וּשְׁתַּיִם נִימִים נֶאֱרָגְתָּ. עַל כָּל נִימָה וְנִימָה – עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִין. אַרְבָּה – אַרְבָּעִים אַמָּה. וְרַחֲבָה – עֲשָׂרִים אַמָּה. וּמְשֻׁמוֹנִים וְשָׁנִים רִיבּוּא הִיְתָה נְעֻשִׂית. וּשְׁתַּיִם עוֹשִׂין בְּכָל שָׁנָה, וְשִׁלַּשׁ מֵאוֹת כְּהָנִים מְטַבְּלִין אוֹתָהּ.

גמרא אֵילּוּ אָמַר: "חוּט" – אֶחָד. "כְּפוּל" – לְשָׁנִים. "שְׁזוּר" – לְשִׁלְשָׁה. "מְשֻׁזָּר" (שְׁמוֹת כו, לא) – לְשִׁלְשָׁה. אַרְבַּע מְכַאֵן – הִיא עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה.

תַּנִּי: שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. אֵילּוּ אָמַר: "חוּט" – אֶחָד. "כְּפוּל" – לְשָׁנִים. "שְׁזוּר" – לְאַרְבַּע. "מְשֻׁזָּר" – לְשִׁמּוֹנָה. אַרְבַּע מְכַאֵן – הִיא תְּלָתִין וְתַרְוֵין.

תַּנָּא: אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. אֵילּוּ אָמַר: "חוּט" – אֶחָד. "כְּפוּל" – לְשָׁנִים. "קְלִיעָה" – לְשִׁלְשָׁה. "שְׁזוּר" – לְשִׁלְשָׁה. "מְשֻׁזָּר" – לְשָׁנִים עֲשָׂר. אַרְבָּעָה מְכַאֵן – הִיא אַרְבָּעִים וְתַמְנָיָא.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שְׁמוֹת כח): **מַעֲשֵׂה רֻקִּם**. וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שם): **מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב**. **מַעֲשֵׂה רֻקִּם** – פְּרָצוּף אֶחָד. **מַעֲשֵׂה חוּשֵׁב** – שְׁנֵי פְּרָצוּפוֹת.

רַבִּי יְהוֹנָדָה וְרַבִּי נְחֵמְיָה, חֵד אָמַר: **מַעֲשֵׂה רֻקִּם** – אַרְי מְכַאֵן וְאַרְי מְכַאֵן. **מַעֲשֵׂה חוּשֵׁב** – אַרְי מְכַאֵן וְחֶלֶק מְכַאֵן. וְחֶרְגָה אָמַר: **מַעֲשֵׂה רֻקִּם** – אַרְי מְכַאֵן וְחֶלֶק מְכַאֵן. **מַעֲשֵׂה חוּשֵׁב** – אַרְי מְכַאֵן וְנֶשֶׁר מְכַאֵן.

בְּשִׁמּוֹנִים וּשְׁתַּיִם רִיבּוּא הִיְתָה נְעֻשִׂית וְכוּ'. רַבִּי יִצְחָק בַּר בִּינְיָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: גּוּזְמָא.

תַּמּוֹן תַּנִּינָן: פְּעָמִים הָיָה עֲלֶיהָ כְּשִׁלַּשׁ מֵאוֹת כּוֹר. רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: גּוּזְמָא.

הלכה ג' מתני' בשר קדשי קדשים שננטמא, בין באב הטומאה בין בולד הטומאה, בין בפנים בין בחוץ – בית שמאי אומרים: הכל ישרף בפנים, חוץ משננטמא באב הטומאה בחוץ. בית הלל אומרים: הכל ישרף בחוץ, חוץ משננטמא בולד הטומאה בפנים.

רבי אליעזר אומר: שננטמא באב הטומאה, בין בפנים בין בחוץ – ישרף בחוץ. שננטמא בולד הטומאה, בין בחוץ בין בפנים – ישרף בפנים.
רבי עקיבא אומר: מקום טומאתו – שם שריפתו.

גמרא בר קפרא אומר: אב הטומאה – דבר תורה. ולד הטומאה – מדבריהם.
רבי יוחנן אומר: בין זה בין זה – דבר תורה.

וקשיא דרבי יוחנן על דבית שמאי. דבית שמאי אומרים: הכל ישרף בפנים, חוץ משננטמא באב הטומאה בחוץ. מה בין אב הטומאה בחוץ, מה בין ולד הטומאה בחוץ? זה וזה לא דבר תורה הוא?
ואפילו על דבית הלל לא מקשייא? דבית הלל אומר: הכל ישרף בחוץ, חוץ מה שננטמא בולד הטומאה בפנים. מה בין ולד הטומאה בפנים, מה בין אב הטומאה בפנים? זה וזה לא דבר תורה הוא?
לא הווי בה רבנן אלא על דבר קפרא, וקשיא דבר קפרא על דבית שמאי, דבית שמאי אומרים: הכל ישרף בפנים, חוץ משננטמא באב הטומאה בחוץ. מה בין אב הטומאה בין בחוץ בין בפנים, זה וזה לא דין תורה הוא?

[דף ל"ג ע"א]

בגין דרבי עקיבא אומר: מקום טומאתו – שם תהא שריפתו.
ואפילו על דבית הלל לא מקשייא? דבית הלל אומר: הכל ישרף בחוץ, חוץ משננטמא בולד הטומאה בפנים. מה בין ולד הטומאה בין בפנים בין בחוץ? זה וזה לא מדבריהם הוא?
בגין דרבי שמעון אומר: מאכלו ומשקו של מצורע – משתלחין חוץ לשלש מחנות.

הלכה ד' מתני' איברי התמיד – ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב.

של מוספין – ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח.

של ראשי חדשים – ניתנין על כרכוב המזבח מלמעלה.

השקלים וחיבורים – אינן נוהגין אלא בפני הבית.

אבל מעשר דגן, ומעשר בהמה, ובכורות – נוהגין בין בפני הבית בין שלא בפני הבית.

המקדיש שקלים וחיבורים – הרי זה קודש. רבי שמעון אומר: האומר: "חיבורים קודש" – אינן קודש.

גמרא איזהו כרכוב המזבח? אמה בין גרון לקרן, מקום הילוד רגלי בהנים.

מוספי שבת מוספי ראש החדש, מי קודם?

רבי ירמיה סבר מימר: מוספי שבת ומוספי ראש החדש – מוספי ראש החדש קודמין.

תיליה דרבי ירמיה מן הדא: שירו של שבת ושירו של ראש החדש – שירו של ראש החדש קודם.

אמר רבי יוסה: שננייה היא תפון, דאמר רבי חייא בשם רבי יוחנן: כדי לפרסמו ולהודיע שהוא ראש

חדש! כיצד היה עושה? שוחט מוספי שבת ואמר עליהן שירו של ראש החדש!

ברם הכא, מוספי שבת ומוספי ראש החדש – מוספי שבת קודמין, על שם כל התדיר מחבירו קודם

את חבירו.

*

שקלים וביבורים וכו'. הא שקלים קדשו. רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון: בין אלו ובין אלו

– לא קדשו.

תני: גר בזמן הזה – צריך להביא קינו ריבועית כסף. אמר רבי שמעון: ביטלה רבי יוחנן בן זכאי מפני

התקלה.

מהו מפני התקלה? בתדא דתני: אין מקדישין, ולא מעריכין, ולא מחרימין, ולא מגביהין תרומות

ומעשרות בזמן הזה. ואם הקדיש או העריף או החריס או הגביה, הפסות – תשרף, תבחה – תיעקר.

ביצד? נועל בפניה הדלת והיא מתה מאיליה, והפועות – ילכו לים המלח.

עבר והקדיש? מן מה דאמר רבי שמעון: ביטלה רבי יוחנן בן זכאי מפני התקלה, תדא אמרה: עבר

והקדיש – קדשו.

רבי יודה ענתודרייא בעי קומי רבי יוסי: הכא את

אמר קדשו והכא את אמר לא קדשו!

[דף ל"ג ע"ב]

אמר ליה: תפון – לכה אין מקדישין לכתחילה, לפי שמצוה לתקריב מתרומה חדשה, והיאך תנה לה

ישנה. והכא – מאי אית לך למימר? האי ישנה היא לגבי תקדשות אחרים וקינו של גר – אינו צריך

חדשה. ואם הקדיש – קדוש.

ויניחנה עד שייבנה בית המקדש! שמא יבנה הבית כבראשונה, ותתרם תרומת הלישבה מן התדשה

בזמנה באחד בניסן, והכא מאי אית לך?

רב המנונא ורב אדא בר אבהו בשם רב: הלכה ברבי שמעון.

רב אדא ורב המנונא, רב אדא בר אבהו בשם רב: הלכה ברבי שמעון.

הדרן עלך פירק כל הרוקין ופליקא לה מסכת שקלים

הדרן עלך מסכת שקלים והדרן עלן, דעתן עלך מסכת שקלים ודעתך עלן, לא נתנשי מנך
 מסכת שקלים ולא תתנשי מנן, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)
 יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו
 לעולם הבא:

חנינא בר פפא. רמי בר פפא. נחמן בר פפא. אחאי בר פפא. אבא מרי בר פפא. רפרם בר
 פפא. רכיש בר פפא. סורחב בר פפא. אדא בר פפא. דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כלנו אנחנו
 וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאיבי תחכמי
 מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך, למען לא אבוש: לעולם לא אשפח
 פקודיך, כי כם חיייתי: ברוך אתה יי, למדני חקיך: אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא
 שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משפיעים והם משפיעים. אנו משפיעים לדברי תורה,
 והם משפיעים לדברים בטלים. אנו צמלים והם צמלים. אנו צמלים ומקבלים שכר, והם
 צמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים
 לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו מימיהם,
 ואני אכטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת שקלים, כן תעזרני להתחיל מסכתות
 וספרים אחרים ולסיימם, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך
 באהבה:

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי ולזרעי, שלא תמוש התורה מפי
 ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם.

ותתקיים בי, בהתהלךך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך:
 כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי עז
 לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום:

מסכת מגילה

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' מוגלה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר לא פחות ולא יתר. פרכים המקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר בפריים ועירות גדולות קורין בארבעה עשר אלא שהפריים מקדימין ליום הנביסה:

גמרא ר' אילא שמעון בר בא בשם ר' יוחנן בתיב לקים את ימי הפריים האלה בזמניהם מה תלמוד לומר בזמניהם ר' יונה ר' יוסה ר' יונה אמר לתן לתן זמנים אחרים ר' יוסה אומר זמנים שקבעו להם חכמים ואלו הן י"א וי"ב וי"ג וי"ד וט"ו או אינו אלא י"ו וי"ז ר' אבהו בשם ר' לעזר ולא יעבר לא יעבר ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לא יעבר ולא יעבר או אינו אלא תשיעי ועשירי שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן זמנים אין בתיב פאן אלא פמיים תן זמנים פנגד זמנים עשר ושנים עשר פנגד ארבעה עשר וחמשה עשר או שנים עשר ושלשה עשר פנגד ארבעה עשר וחמשה עשר אמר רבי חלבו יום שלשה עשר יום מלחמה היה הוא מוכיח על עצמו שאין בו נחה מעתה אל יקראו בו לפניו ולא תריו קורין ובו אינן קורין או אינו

[דף א' ע"ב]

אלא תשיעי ועשירי פמיים זמנים שהן סמוכין לימים ואם ימים שהן סמוכין לימים אינן אלא ששה עשר ושבעה עשר לית יכיל דאמר רבי אבהו בשם רבי אלעזר לא יעבר ולא יעבר ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לא יעבר ולא יעבר תני בשם רבי נתן כל החדש פשר לקריאת המגלה מה טעמא (אסתת ט) והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה וכו' אמר רבי חלבו ובלבד עד חמשה עשר דאמר רבי אבהו בשם ר' לעזר לא יעבור ולא יעבור ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לא יעבר ולא יעבר תדא דאת אמר לקריאת המגלה אכל לעשות סעודה אינן עושין אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר ואין

מחלקין לעניים אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר אין עיניהם של עניים תלויות אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר ויהיו אלו לקריאת ואלו לפעודה ר' חלבו ר' חונה בשם רב (שם) והימים האלה נזכרים ונעשים נזכרים בקריאת ונעשים בפעודה זאת אומרת שמוגלת אסתת נתנה להדרש רבי חלבו ר' יסא בשם ר' לעזר נאמר פאן (שם) דכרי שלום ואמת ונאמר להלן (משלי כג) אמת קנה ואל תמכר תרי היא פאמיתה של תורה מה זו צריכה סירטוט אף זו צריכה סירטוט מה זו נתנה להדרש אף זו נתנה

להדרש ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק מגלה שמסר שמואל לדוד נתנה להדרש מה טעמא (דברי תימים א כח) הכל בכתב זו המסרת מיד ה' זו רוח הקדש עלי השפיל מיכן שנתנה להדרש ר' ירמיה בעי ולמה לי גז אמרין ותבנית כל אשר היה ברוח עמו אמר רבי מנא מהו ברוח פיו: ברכים המקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בתמישה עשר. ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי חלקו בבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותן תימים ותלו אותה מימות יהושע בן נון ויקראו הכל בתמישה עשר ר' אבהו דרש ושיבה ושיבה מה ושיבה שנאמר להלן מימות יהושע בן נון אף ושיבה שנאמר באן מימות יהושע בן נון ויקראו הכל בארבעה עשר ר' יודה בר פזי דרש פרוי פרוי נאמר באן (אסתר ט) פרוי

דף ב' ע"א

ונאמר להלן (דברים ג) לבד מערי הפרוי הרבה מאד מה פרוי שנאמר להלן מימות יהושע בן נון אף פרוי שנאמר באן מימות יהושע בן נון תני רבי יהושע בן קרחה אומר מימות אחשורוש אמר ליה ר' יוסי בי ר' יהודה וכי מה ענין שושן הבירה לבא לכאן אם משושן הבירה את למד מעתה בשושן הבירה אל יקראו ושאר כל המקומות יקראו היא תלתא תניין תניא קדמויא סבר מימר מימות יהושע בן נון תניא אחריו סבר מימר מימות אחשורוש תניא אחריו סבר מימר עיר מפל מקום נמצאת אומר רבי יהושע בן קרחה ור' יוסי בי ר' יהודה שניהם אמרו דבר אחד אלא שזה למד מטעם אחד וזה למד מטעם אחד ותני בן הסמוך לפרך ותנראה עמו תרי הוא פיוצא בו ר' אייבו בר נגרי בשם ר' תייה בר בא בגז הדא חמתה לא אמר אלא בגזן הוא חמתה עצמה מקפת חומה מימות יהושע בן נון מן הדא (יהושע יט, לח): "וערי מבצר הצדים צר וחמת רשת וכנרת". "הצדים" – כפר הימני. "צר" – דסמיכה לה. "חמת" – חמתה. "רשת" – טיברייא. "כנרת" – גינוסר. התיב רבי לוי והכתיב (יהושע יב) והערכה עד ים כנרת

דף ב' ע"ב

מעשה שני גינוסריות היו או לא היו אלא שני אבטוניות בגזן בית ירח וצינבריי שהן מגדלות כינרים חרב הכרף ונעשה של עכו"ם איתא חמי בו אינן קורין ובהוצה לו קורין חזקיה קרי לה בארבעה עשר ובתמישה עשר בו חשש להיא דתני רבי שמעון בר יוחאי (ויקרא כח) ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה פרט לטיבריא שהים חומה לה רבי יוחנן קרי לה בכנישתא דכיפרא ואמר הדא היא עפר טיבריא קדמיתא ולא חשש להדא דתני רבי שמעון בר יוחאי קל היקילו בקריאתה דתנינן תמן כל שהוא לפנים מן החומה תרי הוא כבתי ערי חומה חוץ מן השדות רבי מאיר אומר אף השדות ותני בן הסמוך לפרך ותנראה עמו תרי הוא פיוצא בו אמר רבי יוחנן מגבית ועד אנטיפרס ששים רבוא עירות היו ותקטנה שבהן היתה בית שמש מה פתיב ביה (שמואל א ו) ויה באנשי בית שמש כי ראו

מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי פָּרָק רְבִיעִי

א. הַפּוּדָה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁלוּ - הָרִי זֶה חֵיב בְּחֻמְשׁ. אֶחָד הַכּוֹנֵס מִתּוֹךְ שָׁלוּ, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ מִן הַנִּכְרִי פְרוֹת טְבָלִים, אֶחָד שִׁירֵשׁ, וְאֶחָד שְׁנֵתָן לוֹ בְּמִתְנָה - הָרִי זֶה חֵיב בְּחֻמְשׁ. כִּיצַד חֵיב בְּחֻמְשׁ? הַפּוּדָה בְּסָלַע - נוֹתֵן חֻמְשָׁה דִּינָרִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַפּוּדָה בְּשֶׁקֶל - נוֹתֵן חֻמְשָׁה שֶׁל סָלַע. הַפּוּדָה בְּמַעֲשֵׂר, אִם רָצָה לְדַקְדֵּק - יְדַקְדֵּק. כִּיצַד? חָלַל עַל הַסָּלַע וְנִמְצְאָתָא רָעָה, עַל הַטְּרִיסִית וְנִמְצְאָתָא רָעָה - יַחְלִיף:

ב. מַעֲרִימִין עַל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי לְפוֹטְרוֹ מִן הַחֻמְשׁ. כִּיצַד? אוֹמֵר אָדָם לְבָנּוֹ וּלְבַתּוֹ הַגְּדוּלִים, לְעַבְדּוֹ לְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבְרִים: 'הִילָךְ מְעוֹת אֵלּוֹ וּפְדָה לָךְ בְּהֵן אֶת מַעֲשֵׂר זֶה'. אֲבָל לֹא יֹאמֵר לוֹ: 'פְּדָה לִי בְּהֵן אֶת מַעֲשֵׂר זֶה'. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ נוֹהֲגִין כֵּן. מִשְׂרַבּוֹ הִרְמִיּוּ: אוֹמֵר אָדָם לְחֻבְרוֹ: 'הָרִי הַפְּרוֹת הָאֵלּוֹ נִתְּוִנִין לָךְ בְּמִתְנָה', וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר לוֹ: 'הָרִי הֵן מִחְלָלִין עַל פְּרוֹת שֵׁישׁ לִי בְּבֵית'. וּבִלְבָד שֵׁילָא יֹאמֵר לוֹ: 'הָרִי הֵן מִחְלָלִין עַל מְעוֹת שֵׁישׁ לִי בְּתוֹךְ הַכִּיס עַד שִׁיזְכֶּה בְּעַל הַבַּיִת לְתוֹךְ יָדוֹ, אוֹ עַד שִׁישְׁכֹּר לוֹ אֶת מְקוֹמוֹ':

ג. מִפְּקִיד אָדָם מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁלוּ אֲצֵל חֵבֵר, וְשָׁל דְּמַאי אֲצֵל עִם הָאָרֶץ. אֲבָא חֲלָקִיָּה מִן קְרוּיָה אוֹמֵר: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. חֲזֵרוּ לוֹמֵר: אֶפְלוּ חֵבֵר - אִין מִפְּקִידִין אֲצֵלוּ, שְׂאִין אֶתָּה יוֹדַע מִי עוֹמֵד אַחֲרָיו:

ד. נִתֵּן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נִתֵּן לוֹ אֶת הַחֻמְשׁ - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חָלַל. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: לֹא חָלַל. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּשַׁבָּת, וְדְבָרֵי חַכְמַיִם בְּחוּל:

ה. מִי שֵׁילָא קָרָא שֵׁם לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁל דְּמַאי - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יֹאכֵל. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: לֹא יֹאכֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּשַׁבָּת, וְדְבָרֵי חַכְמַיִם בְּחוּל:

ו. שְׁנֵי אַחִין וְשְׁנֵי שְׁתַּפִּין, אָב וּבְנֵו - פּוּדִין זֶה לְזֶה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וְנוֹתְנִין זֶה לְזֶה מַעֲשֵׂר עֲנִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: תְּבֵא מֵאֲרָה לְאָדָם שְׁנוֹתָן מַעֲשֵׂר עֲנִי לְאָבִיו. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אֶת שְׁהִיו שְׁנֵיהֶם עֲנִיִּים:

ז. אִשְׁתּוֹ - אִין פּוּדָה לוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִשְׁתּוֹ פּוּדָה לוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂר:

ח. כָּל אֵלוֹ שְׂאָמְרוּ: 'פּוּדִין זֶה לְזֶה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי' - נוֹתְנִין זֶה לְזֶה מַעֲשֵׂר עֲנִי. מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר בְּאִשְׁתּוֹ, שְׂאָף עַל פִּי שְׁפּוּדָה לוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂר - שְׂאִין נוֹתְנִין לָהּ מַעֲשֵׂר עֲנִי:

ט. מִפְּרִישֵׁין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל פְּרוֹת עִם הָאָרֶץ, אָף עַל פִּי שְׁעוֹשָׁה תְּקֵלָה לְבָאִין אַחֲרָיו. כִּיצַד? הוֹצִיא פְרוֹת מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאָמַר לוֹ: 'הִפְרֵשׁ עַל אֵלוֹ' - לֹא הִפְרִישׁ אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהוּא לּוֹקֵחַ. מִחְלָלִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי עַל מְעוֹת עִם הָאָרֶץ, אָף עַל פִּי שְׁעוֹשָׁה תְּקֵלָה לְבָאִים אַחֲרָיו. כִּיצַד? הוֹצִיא מְעוֹת מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאָמַר לוֹ: חָלַל עַל אֵלוֹ - לֹא חָלַל, אֶלָּא עַד מְקוֹם לּוֹקֵחַ, וּפּוֹרֵט לוֹ דִּינָר לְאַלְתֵּר. אִם מִחֻמַּת הַחֹב - מִתֵּר. וְאִם מִחֻמַּת מַלְוָה - הָרִי זֶה אֶסוּר, עַד שִׁילָךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וַיִּחְזֹר:

י. קָטָן שְׂמוּכֵר בְּשׁוּק - מִפְּרִישֵׁין עֲלָיו מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. כִּיצַד? נִתֵּן לוֹ טְרִיסִית, בֵּין שְׁהִיא בֵּיד הַלּוֹקֵחַ, בֵּין שְׁהִיא בֵּיד הַמוֹכֵר, בֵּין שְׁהִיא בְּאוּנְקָלִין - מִפְּרִישׁ עֲלָיו וְהוֹלֵךְ, וְחוֹזֵר וּמְבִיאָו. נִטֵּל הֵימְנוּ דִּינָר - מִפְּרִישׁ עֲלָיו וְהוֹלֵךְ. וְלֹא עוֹד: אֶלָּא שְׂאָדָם מוֹצִיא דִּינָר מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - מִפְּרִישׁ עֲלָיו וְהוֹלֵךְ, וְחוֹזֵר וּמְבִיאָו לוֹ בְּאַחֲרוֹנָה, וְאוֹמֵר לוֹ: 'עַל זֶה חָלַלְתָּ':

יא. לָקַח הֵימְנוּ עֲשָׂרָה דִּינָרִין שֶׁל זֶהָב - לֹא יַחְלַל עַל בְּלָן אֶלָּא עַל אֶחָד מֵהֶם. לָקַח הֵימְנוּ עֲשָׂרָה כּוֹרִין שֶׁל חֲטִין - לֹא יַפְרִישׁ עַל כָּל הַמְּגוּרָה אֶלָּא עַל אֶחָד מֵהֶם. לָקַח הֵימְנוּ עֲשָׂר חֲבִיּוֹת שֶׁל יֵין - לֹא יַפְרִישׁ עַל

כַּל הָאוּצָר, אֵלָא עַל אַחַת מֵהֶן. לְקַח הֵימְנוּ עֶשֶׂר אַגְדוֹת שֶׁל יָרֵק – לֹא יִפְרִישׁ עַל כָּל הָאוּנְקָלִי אֵלָא עַל אַחַת מֵהֶן, שְׁלֵא לְהַפְחִית אֶת הַשּׁוּק בְּעֵינָיו:

יב. מוֹכֵר מַעֲשֵׂר שְׁנֵי לְשֵׁם חֲלִין. לֹא יִמְכְּרוּ לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, מִפְּנֵי שִׁפְגָם אֶת הַמַּעֲשֵׂר. יֵשׁ לוֹ חֲלִין וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי מֵעֲרָבִין זֶה בְּזֶה וּמִבְּקָשׁ לְמוֹכְרֵן – מוֹכֵר רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הָאוּנְקָלִי. נִתְּנָן כֶּלֶן בְּכַרְף – נוֹטֵל דְּמִיָּהּ בְּכַרְף. אִלּוּ שְׂרוּצָה – מוֹכֵר לְשֵׁם חֲלִין, וְאִלּוּ שְׂרוּצָה – מוֹכֵר לְשֵׁם מַעֲשֵׂר שְׁנֵי:

יג. הָאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִחֻלָּל עַל סֵלַע שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי מִפִּיס זֶה', וְעַל דֵּינָר שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדִי מִפִּיס זֶה' – רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא חֲלָל. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חֲלָל. מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי לְחֻכְמִים, בְּאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִחֻלָּל עַל סֵלַע חֲדָשָׁה שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי מִפִּיס זֶה', וְעַל דֵּינָר חֲדָשׁ שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדִי מִפִּיס זֶה' – שְׁזֶה חֲלָל. מוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי יוֹסִי, בְּאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִחֻלָּל עַל סֵלַע שֶׁהֵיטָה בְּיַד בְּנִי, וְעַל דֵּינָר שֶׁהֵיטָה בְּיַד בְּנִי' – שְׁלֵא חֲלָל, שְׂאֲנִי אוֹמֵר: שְׂמָא לֹא הֵיטָה בְּיַדוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה:

יד. הָאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִחֻלָּל עַל סֵלַע שְׂאִפְרֵט מִן הַדֵּינָר', וְעַל טְרִיסִין שְׂאִפְרֵט מִן הַסֵּלַע' – פּוֹרֵט לוֹ דֵּינָר וְנוֹטֵל הֵימְנוּ סֵלַעִים וְנוֹטֵל הֵימְנוּ טְרִיסִית. נוֹתֵן אָדָם לְחִבְרוֹ טְרִיסִית טְבֵרִית, וְנוֹטֵל הֵימְנוּ צְפוּרִית. צְפוּרִית וְנוֹטֵל הֵימְנוּ טְבֵרִית. שְׁנֵי פּוֹנְדִיּוֹן. פּוֹנְדִיּוֹן, וְנוֹטֵל הֵימְנוּ שְׁנֵי אִיסְרִין. נוֹתֵן אָדָם לְחִבְרוֹ מַעֲזִין וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דֵּינָר. דֵּינָר, וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ פּוֹנְדִיּוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּדַמָּא, אֲבָל בּוּדָאִי – אָסוּר. וּמִחֻלָּלִין נִחַשְׁתָּ עַל פְּרוֹת. אִף בְּדַמָּא מִחֻלָּלִין אוֹתוֹ נִחַשְׁתָּ עַל נִחַשְׁתָּ. נוֹתֵן אָדָם לְחִבְרוֹ גּוֹלְנִית וְנוֹטֵל הֵימְנוּ דֵּינָר וְנוֹטֵל הֵימְנוּ פּוֹנְדִיּוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּדַמָּאִי וּבְדַחֲקָא, אֲבָל בּוּדָאִי וּבְרוּחָא – הָרִי זֶה אָסוּר:

טו. הֵיךְ עוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּבִידוֹ מַעוֹת, אִם עֲתִיד לְחַזֵּר לְמְקוֹמוֹ – מִחֻלָּל כְּשַׁעַר מְקוֹמוֹ. וְאִם לֹא – מִחֻלָּל בְּשׁוּיָהֶן וּבְשַׁעַר אוֹתוֹ מְקוֹם:

טז. הַפְּרִישׁ תְּרוּמָה, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וְלֹא קָרָא לְהֵן שֵׁם. – רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: נִתְקַדְּשׁוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא נִתְקַדְּשׁוּ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִם עֲתִיד לְקָרוֹת לְהֵן שֵׁם – אֵין בְּהֵן קְדֻשָּׁה, עַד שֶׁיִּקְרָא לְהֵן שֵׁם, אִם אֵין עֲתִיד לְקָרוֹת לְהֵן שֵׁם – כִּיּוֹן שֶׁהַפְּרִישָׁן נִתְקַדְּשׁוּ:

יז. פְּדָה הֵימְנוּ מַעֲשֵׂר בְּסֵלַע, וְלֹא הִסְפִּיק לְמַדְּדוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּשִׁתִּים, מִה שֶׁפְּדָה – פְּדָה, וּמַדַּת הַדֵּינָן בִּינֵיהֶם. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר שְׁנֵי – מְשִׁיכְתוֹ הוּא פְּדִיּוֹנוֹ. פְּדָה מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר בְּשִׁתִּים, וְלֹא הִסְפִּיק לְמוֹשְׁכוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּסֵלַע, מִה שֶׁפְּדָה – פְּדָה, וּמַדַּת הַדֵּינָן בִּינֵיהֶם, שֶׁמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי – פְּדִיתוֹ הִיא מְשִׁיכְתוֹ. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמְרִים: אִף הַקֶּדֶשׁ – פְּדִיתוֹ הִיא מְשִׁיכְתוֹ:

יח. הַמְּנִיחַ אִיסָר וְאֵכֵל עֲלָיו חֲצִיּוֹ, וְהֵלֶךְ לְמְקוֹם אַחֵר וְהָרִי הוּא יוֹצֵא בְּפוֹנְדִיּוֹן – יֵאֵכֵל עֲלָיו עוֹד אִיסָר. הַמְּנִיחַ פּוֹנְדִיּוֹן וְאֵכֵל עֲלָיו חֲצִיּוֹ, וְהֵלֶךְ לְמְקוֹם אַחֵר וְהָרִי הוּא יוֹצֵא בְּאִיסָר – יֵאֵכֵל עֲלָיו פֶּלֶג. זֶה הַכֶּלֶל: עַד שְׁלֵא פְּדָאוֹ, מִה שֶׁהִשְׁבִּיחַ – הִשְׁבִּיחַ לְפִי חֲשׁבוֹן, וּמִה שֶׁשִּׁפְּגָם – פֶּגַם לְפִי חֲשׁבוֹן. אַחֵר שֶׁפְּדָאוֹ, מִה שֶׁהִשְׁבִּיחַ – הִשְׁבִּיחַ לְשָׁנִי, וּמִה שֶׁשִּׁפְּגָם – פֶּגַם לְשָׁנִי:

מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי פֶרֶק חֲמִישִׁי

א. מִצָּא כָּלִי וְכָתוּב עָלָיו: 'אֶלֶף, דָּלָת', חֵי"ת, טִי"ת, רִי"ש, תִּי"ו – הָרִי זֶה תְּרוּמָה!

1 בִּירוּשְׁלַמִּי מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי (פֶּרֶק רִבְעִי הִלְכָה ו') מִבְּאֵר טַעַם הַדְּבָר. אֶלֶף – מְדַמֵּיתָא הָאוֹת אֶלֶף תַּחֲלָה לְאוֹתִיּוֹת, וְרוֹמְזֵת לְתְרוּמָה:

ולאֹכְלוּ בירוּשָׁלַיִם - הָרִי אֵלּוּ חֲלִינָ. 'לְשֵׁם יוֹסֵף' וּלְשֵׁם שְׁמַעוֹן' - אֵינּוּ כְּלוּם :

ד. הָאוּמֵר: 'מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁיִשׁ לִי בַּבַּיִת', וְנִמְצָא בַּעֲלִיָּה. 'בַּעֲלִיָּה', וְנִמְצָא בַּבַּיִת. 'בַּכִּיס' וְנִמְצָא בַּדִּלְסָקִים. 'בַּדִּלְסָקִים' וְנִמְצָא בַּכִּיס - הָרִי אֵלּוּ חֲלִינָ. 'מַעֲשֵׂר שְׁנֵי יֵשׁ לִי', וְהֵלֶךְ לוֹ, וּמִצָּאוּ בֵּין בַּבַּיִת בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בַּכִּיס בֵּין בַּדִּלְסָקִים - הָרִי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. 'כִּיס מַעֲשֵׂר שְׁנֵי יֵשׁ לִי בַּתּוֹךְ הַבַּיִת', הֵלֶךְ וּמִצָּא שֵׁם שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה כִּיסִין, הַגְּדוּל - מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וּשְׁנַיִם הַקְּטַנִּים - חֲלִינָ. לֹא יֵאכַל מִן קְטַנִּים עַד שֶׁיִּחְלַלֵם עַל הַגְּדוּל :

ה. 'שְׁמוֹנָה שָׁל זֶהָב יֵשׁ לִי בַּכִּיס', וְהֵלֶךְ וּמִצָּא שְׁמוֹנָה דִּינָרֵי זֶהָב - הָרִי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. 'שְׁמוֹנָה דִּינָרֵי זֶהָב יֵשׁ לִי בַּכִּיס', וְהֵלֶךְ וּמִצָּא שְׁמוֹנָה שָׁל זֶהָב - הָרִי אֵלּוּ חֲלִינָ. 'שְׁמוֹנָה שָׁל חֲלִינָ יֵשׁ לִי בַּכִּיס', וְהֵלֶךְ וּמִצָּא חֲמִשִּׁים סָלַע אוּ מֵאֲתִים זָזוּ. 'מֵאֲתִים זָזוּ' אוּ 'חֲמִשִּׁים סָלַע', וְאַחַר כֵּךְ מִצָּא שְׁמוֹנָה דִּינָרֵי זֶהָב - הָרִי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. 'שְׁמוֹנָה דִּינָרֵי זֶהָב יֵשׁ לִי בַּכִּיס', וְהֵלֶךְ וּמִצָּא חֲמִשִּׁים זָזוּ אוּ מֵאֲתִים זָזוּ. 'מֵאֲתִים זָזוּ' אוּ 'חֲמִשִּׁים סָלַע', אַחַר כֵּךְ מִצָּא שְׁמוֹנָה - הָרִי אֵלּוּ חֲלִינָ. 'הָרִי שֵׁם מְנָה וּמִצָּא מֵאֲתִים' - חֲלִינָ וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי מַעֲרָבִין זֶה בְּזֶה; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל חֲלִינָ. 'מֵאֲתִים וּמִצָּא מְנָה' - מְנָה מְנָח וּמְנָה מוּטָל; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל חֲלִינָ :

ו. הִיָּה חוֹלָה וּמִשְׁתַּק, אָמְרוּ לוֹ: 'הֵיכָן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלֶךְ? הָרָאָן בְּאַצְבָּעוֹ, כִּךְ וְכִךְ הֵן. 'שְׁמָא בְּמָקוֹם פְּלוּנֵי הֵן? הַרְפִּין בְּרֵאשׁוֹ - בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. אִם אָמַר עַל 'לְאוֹ' לֹא וְעַל 'הֵן' הֵן - דְּבָרֵינוּ קְזִימִין. הִיָּה מַצְטַעַר: 'הֵיכָן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁל אַבָּא? בָּא בְּעַל חָלוּם אָמַר לוֹ: 'כִּךְ וְכִךְ הֵן', בְּמָקוֹם פְּלוּנֵי הֵן' - זֶה הִיָּה מַעֲשֵׂה, וּמִצָּאוּ שֵׁם מַעוֹת, וּבָאוּ וְשָׂאֲלוּ אֶת הַחֲכָמִים וְאָמְרוּ: הָרִי אֵלּוּ חֲלִינָ, שְׂדֵבְרֵי חֲלוּמוֹת - לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין :

י"ד מ"ם - הָרִי זֶה מַעֲשֵׂר. פ"א ש"יין - הָרִי זֶה שְׁנֵי. ע"יין - הָרִי זֶה עֲנִי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: כֵּלָן שְׁמוֹת אָדָם הֵן. אֲבָל מִצָּא חֲבִית מְלֵאָה פְּרוֹת, וְכָתוּב עָלֶיהָ: 'תְּרוּמָה' - הָרִי זֶה תְּרוּמָה. 'מַעֲשֵׂר' - הָרִי זֶה מַעֲשֵׂר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אִפְלוּ מִצָּא חֲבִית מְלֵאָה פְּרוֹת, וְכָתוּב עָלֶיהָ: 'תְּרוּמָה' - הָרִי אֵלּוּ חֲלִינָ. שְׂאֲנֵי אוֹמֵר: אֲשַׁתְּקֵד הִיתָה מְלֵאָה תְּרוּמָה וּפְנָה, וְחִזַּר וּמְלֵאָה חֲלִינָ. מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי: שְׂאֵם כָּתוּב בַּחֲרָס וְנִתּוֹן עַל גְּבִי חֲבִית, בְּנִיר וְנִתּוֹן עַל פִּי עֲגוּל, אִם תְּרוּמָה - הָרִי זֶה תְּרוּמָה, אִם מַעֲשֵׂר - הָרִי זֶה מַעֲשֵׂר :

ב. מִצָּא כְּלֵי חֲרָס וְכָתוּב עָלֶיהָ קו"ף קָרְבָן - הָרִי זֶה קָרְבָן, וּמָה שֶׁבָּתוּכוֹ קָרְבָן; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין דְּרָךְ אָדָם לְהִיּוֹת מִקְדִּישׁ כְּלֵי חֲרָס. מִצָּא כְּלֵי מִתְכוֹת כָּתוּב עָלֵינוּ 'קָרְבָן', אִם הִיָּה רִיקָן - אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עַד שֶׁיִּנְדַע שֶׁהוּא שָׁל הַקֹּדֶשׁ וּנִפְדָּה. אִם הִיָּה מְלֵא - הוּא וּמָה שֶׁבָּתוּכוֹ קָרְבָן :

ג. מִצָּא כְּלֵי חֲרָס וְכָתוּב עָלֶיהָ קָרְבָן - הָרִי זֶה קָרְבָן. מִצָּא כְּלֵי חֲרָס וְכָתוּב עָלֶיהָ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי - הָרִי זֶה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. מַעֲשֵׂר סֵתָם - מִטְּוִילִין עָלֵינוּ שְׁנֵי חוּמְרִין. לַעֲלוֹת

שְׁהִיא תַּחֲלָה לְהַפְּרֹשׁוֹת. דְּלִית - רוּמוֹת אֵל דְּמוּעַ וְדְמוּעַ הוּא תְּרוּמָה שְׁנֵאמַר "מְלֵאָתָךְ וְדַמְעָה לֹא תֵאחַר". חִי"ת - רוּמוֹת לְתַבַּת חֲלָבוֹ וְחֲלָבוֹ רוּמוֹ לְתְרוּמָה, שְׁנֵאמַר "מִכָּל חֲלָבוֹ תְּרִימוֹ תְּרוּמָה". ט"ת - רוּמוֹ אֵל טוֹבוֹ שֶׁהוּא תְּרוּמָה. ר"ש - רֵאשִׁית שֶׁהַתְּרוּמָה נִקְרָאת רֵאשִׁית. ת"י תְּרוּמָה. פ"א ש"יין - שְׁנֵי, כִּי הָאוֹת פ' רוּמוֹת שְׂצָרִיק פְּדוּן. וּבְאוֹתוֹת יו"ד מ"ם - חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא הוּא מַעֲשֵׂר, הָאוֹת י' - רוּמוֹ לְאֶחָד מִן עֶשֶׂר, וְהָאוֹת מ' - רוּמוֹת לְמַעֲשֵׂר.

לְהַפְקִירוּ, כְּכֹר נִמְנוּ חֲבָרִיךְ לְהַתִּירוּ. וְלֹא רָצָה לְפָדוֹתוֹ. אָמְרוּ תַלְמִידָיו: רַבִּי! מִשְׁגָּזְרוּ שֶׁיְהִי זֶה נִפְדָּה סְמוּךְ לְחוּמָה אֲתָה צָרִיךְ לְפָדוֹתוֹ. עָמַד רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר וּבְצָרוּ וּפְדָאוּ. וּשְׂאָר כָּל הָאֵילָן נִטַע רַבְעֵי - כְּמַעֲשֵׂר שָׁנִי:

יא. כָּרֵם רַבְעֵי - בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: אֵין לוֹ חֵמֶשׁ וְאֵין לוֹ בַעוֹר. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ חֵמֶשׁ. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּשִׁבְעִיעִית, אָבֵל בְּשָׂאֵר שְׁנֵי שָׁבוּעַ - יֵשׁ לוֹ חֵמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בַעוֹר; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד שְׁבִיעִית וְאֶחָד שְׁנֵי שָׁבוּעַ. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: אֵין לוֹ חֵמֶשׁ וְאֵין לוֹ בַעוֹר, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: אֵין גּוּמְמִין אוֹתוֹ, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: גּוּמְמִין אוֹתוֹ. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ עֲנָבִים אֶלָּא יֵין, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: יֵין וְעֲנָבִים. אָבֵל הֵכַל מוֹדִים שֶׁאֵין פּוֹדִין בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: אֵין נוֹטְעִין אוֹתוֹ בְּרַבִּיעִית שֶׁהַרְבִּיעִית שְׁלוֹ חָל לְהִיּוֹת בְּשִׁבְעִיעִית, וּבֵית הֵלֵל מַתִּירִין:

יב. אֵילָן שֶׁנִּטְעַו בְּעָרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית - אֵין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ מִתְבַּעַר אֶלָּא בְּשִׁבְעִיעִית. הַמְקַדֵּשׁ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ - הָרִי זֶה פּוֹדָה עַל מִנַּת לִתֵּן לְהַקְדֵּשׁ אֶת שְׁלוֹ, וּלְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֶת שְׁלוֹ:

יג. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: (דְּבָרִים כו, יג) "בְּעִרְתִּי הַקֶּדֶשׁ" - זֶה תְּרוּמָה. "מִן הַבֵּית" - זֶה חֻלָּה. "נִתְתִּיו לְלוֹי" - זֶה מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן. "וְגַם נִתְתִּיו" - זֶה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. "לְגַר לִיתוֹם וְלְאֵלְמָנָה" - זֶה מַעֲשֵׂר עֲנִי. "כָּכֵל מִצְוֹתָךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִנִּי" - "וְאָכְלוּ בַשְּׂעִרֶיךָ וּשְׁבַעוּ" - זֶה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. דְּבָר אַחֵר: כִּיּוֹן שֶׁהַפְּרִשְׁתוּ מִן הַבֵּית - אֵין אֲתָה זְקוּק לוֹ:

יד. כָּל הַעוֹסְקִין בְּמִצְוֹת - פִּיָּהֶם פְּתוּחַ בְּתַפְּלָה לְפָנֵי הַמָּקוֹם. שְׁנֵאֲמַר (אִיּוֹב כב, כח): "וְתִגְדֹר אִמָּר וְיָקֵם לְךָ" וְגו'. וְאוֹמֵר (ישעיה לח, ב): "וַיִּסַּב חֲזָקִיהוּ פָּנָיו וְגו' וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' זָכַר נָא" וְגו'. וְאוֹמֵר (דְּבָרִים כו, טו):

ז. הָאוֹמֵר לְבָנָיו: 'אֲפֹלוּ אַתֶּם מֵתִים, אֵל תִּגְעוּ בְּזוּיִת זֹו'. הֵלְכוּ וּמַצְאוּ שֵׁם מְעוֹת - הָרִי אֵלוֹ חֲלִין. רָאוּ אֶת אַבִּיהֶן שֶׁהִטְמִין מְעוֹת בְּשָׂדֶה בְּתִבְהָ בְּמַגְדָּל, וְאָמַר: 'שֶׁל פְּלוֹנֵי הֵן'; 'שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הֵן', אִם כְּמַעֲרִים - לֹא אָמַר כְּלוּם, אִם כְּמַתְכַּוֵּן לְעִדּוֹת - דְּבָרָיו קְיָמִין. אָמַר לָהֶם אֶחָד: 'אֲנִי רֵאִיתִי אֶת אַבִּיכֶם שֶׁהִטְמִין בְּשָׂדֶה, בְּתִבְהָ, וּבְמַגְדָּל' - דְּבָרָיו קְיָמִין. 'בְּמַקּוֹם פְּלוֹנֵי, בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִית' - לֹא אָמַר כְּלוּם. זֶה הַפֶּלֶל: כָּל הַמְצוּי לָהֶם - לֹא אָמַר כְּלוּם. כָּל שֶׁאֵין מְצוּי לָהֶם - דְּבָרָיו קְיָמִין:

ח. אָמַר לוֹ כּוֹבֵס: 'טְלִית זֹו, שֶׁל אַבִּיךָ הֵיְתָה, וּלְקַחְתִּיהָ הֵימְנוּ' - נֶאֱמַן, הוּא הִפָּה שֶׁאִסֵּר הוּא הִפָּה שֶׁהַתִּיר. אִם יֵשׁ עֲדִים שֶׁהֵיָה שֶׁל אַבִּיו, וְאוֹמֵר: 'לְקַחְתִּיהָ הֵימְנוּ' - אֵינוֹ נֶאֱמַן:

ט. אַחֵרִים אוֹמְרִים: אֵילָן שֶׁל הַקֶּדֶשׁ - סוֹקְרִין אוֹתוֹ בְּסִקְרָא. בֵּית עֲבוּדָה זָרָה - מְפַחְמִין אוֹתוֹ בְּפַחְמִין. בֵּית מִנְגַּע - מְטִילִין עָלָיו אֶפֶר מְקֵלָה. מְקוֹם הָרוּג - מְצִינִין אוֹתוֹ בְּדָם. עֲגֵלָה עֲרוּפָה - מְצִינִין אוֹתוֹ בְּמַגּוּרָה שֶׁל אַבְנִים:

י. כָּרֵם רַבְעֵי - עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם מִהַלֶּךְ יוֹם לְכָל צֵד. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּכָרֵם שֵׁישׁ בּוֹ חֵמֶשׁ גִּפְנִים. אָבֵל כָּרֵם שֶׁאֵין בּוֹ חֵמֶשׁ גִּפְנִים, וּשְׂאָר כָּל הָאֵילָן - הָרִי זֶה נִפְדָּה סְמוּךְ לְחוּמָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד כָּרֵם שֵׁישׁ בּוֹ חֵמֶשׁ גִּפְנִים, וְאֶחָד כָּרֵם שֶׁאֵין בּוֹ חֵמֶשׁ גִּפְנִים - הָרִי זֶה עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם, וּמַחְלֵק הֵימְנוּ לְשִׁכְנֵיו וּלְקָרוּבוֹ וּלְמִידְעָיו, וּמַעֲטָר בּוֹ אֶת הַשּׁוּק. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: אֵין בְּזֶה עֲטוּר הַשּׁוּק. אֶלָּא פּוֹדָהוּ בְּשַׁעַר הַזּוּל, וְדָמִיו נֶאֱכַל כְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי. מִשְׁחָרֵב הַבֵּית, בֵּית דִּין הֵרֵאשׁוֹן לֹא אָמְרוּ בּוֹ כְּלוּם. בֵּית דִּין הָאֲחֵרוֹן גָּזְרוּ שֶׁיְהִי זֶה נִפְדָּה סְמוּךְ לְחוּמָה. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר שֶׁהֵיָה לוֹ כָּרֵם בְּצֵד כְּפַר טָבִי בְּמִזְרַח לוֹד, וְרָצָה לְהַפְקִירוּ. אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו: אֵין אֲתָה צָרִיךְ

ג. קמח קלוי שגבלו ועשאו עסה - חגיב בחלה. עסת ארנונא - חגיבת בחלה, מפני שחגיב באחריותה עד שעה שימסר. עסת מעשר שני בירושלים - חגיבת בחלה. ספק מדמע - חגיב בחלה; דברי רבי מאיר. ורבי יוסי פוטר. וחכמים אומרים: מדמע - פטור מן החלה. ספק מדמע - נאכל משום דמע וחגיב בחלה:

ד. אמר רבי אלעאי: שאלתי את רבי יהושע: חלות תודה ורקיקי נזיר, מה הן בחלה? אמר לי: פטורות. וכשבאתי ושאלתי את רבי אליעזר, אמר לי: עשאן לעצמו - פטור. למכור בשוק - חגיב. וכשבאתי והרצתי דברים לפני רבי אלעזר בן עזריה, אמר לי: הברית! אלו דברים נאמרו מהר חורב:

ה. רבי יהודה אומר: עסת כלבים - מעצמה נכרת. עשאן כעבין - חגיבת. עשאה למודין - פטורה:

ו. כהן ששיר קמח בעסק עסתו, וכן האשה ששירה קמח בעסתה - הקמח והשאור מצטרפין לחמשת רבעים לאסור את העסה. אמר רבי יהודה: מפני מה אמרו: בעל הבית - אחד מעשרים וארבע? מפני שעינו יפה בעסתו. נחתום - אחד מארבעים ושמונה, מפני שעינו צרה בעסתו. וחכמים אומרים: לא מן השם הוא זה, אלא בעל הבית - עסתו מעוטה, ואין בה כדי מתנה לכהן. נחתום - עסתו מרבה, ויש בה כדי מתנה לכהן:

ז. הלוקח מן הנחתום ומן האשה שעושה למכור בשוק - צריך להפריש חלת דמאי. מן בעל הבית ומן המתארחין אצלו - אין צריך להפריש חלת דמאי. נטלת אחד מארבעים ושמונה. רבי שמעון אומר: אפלו לא עלה בידו אלא אחד מששים - יצא:

ח. מי שאין יכול לעשות עסתו בטרה - יעשנה קבין ואל יעשנה בטמאה. רבי

השקיפה ממעון קדשך וגו' - זו מקום השקפה, שנאמר (תהלים פה, יב): "אמת מארץ תצמח" וגו'. מן השמים - מאוצר טוב שבשמים, שנאמר (דברים כח, יב): "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים". וברך את עמך - הכל בכלל הברכה. (שם): "ברוך אתה בעיר". את ישראל - הכל בזכות ישראל, שנאמר (דברים לג, כח): "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב". ואת האדמה - בזכות המזבח, שנאמר (שמות כ, כא): "מזבח אדמה תעשה" וגו'. אשר נתת לנו - הכל בכלל לפי מתנות, שנאמר (דברים ו, יא): "ובתים מלאים כל טוב" וגו'. כאשר נשבעת - זו שבועה של אברהם שנאמר (בראשית כב, טז): "ויאמר בי נשבעתי נאם ה' יען כי" וגו'. לאבותינו - הכל בזכות שבטים, שנאמר (חבקוק ג, ט): "שבעות מטות אמר סלה". ארץ - זו ארץ עצמה. שנתת לנו - כמו שנאמר (יחזקאל מח): "מפאת קדים עד פאת ים דן אחד. מפאת קדים ועד פאת ים ראובן אחד. מפאת קדים עד פאת ים נפתלי אחד". זבת חלב ודבש - מלמד: שהמעשרות נותנין טעם וריח ושמן הדגן בפרות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: טהרה - נטלה את הטעם ואת הריח. מעשרות - נטלו את השמן ואת הדגן:

מסכת חלה פרק ראשון

א. רבי יוחנן בן נורי אומר: אף הקרמית חגיבת בחלה. רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משם אביו: איזהו חלוט? הנותן קמח לתוך חמין. המעיסה, חמין לתוך קמח. וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה, הנעשית באלפס ובקדרה - פטורה. הנעשית בתנור - חגיבת:

ב. המלוי של ישראל ופועלי נכרים עושין בתוכו - חגיב בחלה. המלוי של נכרים ופועלי ישראל עושין בתוכו - פטור מן החלה. העושה עסה לרבים - חגיב בחלה. העושה עסה לאכלה בצק - חגיב בחלה:

מִסְכַּת חֵלָה פָּרָק שְׁנִי

א. הַעוֹשֶׂה עֶסֶה מִן הַחֲטִיּוֹת וּמִן הָאֲרִזִּים, רִבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין חֵיבַת בְּחֵלָה עַד שֶׁיְהֵא בְּדָגָן כְּשַׁעוֹר. וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יָדִי חוֹבְתוֹ בְּפִסַּח עַד שֶׁיְהֵא בָּהּ כְּשַׁעוֹר:

ב. הַנוֹטֵל שְׂאוֹר מֵעֶסֶה שְׁלֵא הוֹרְמָה חֵלְתָּהּ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עֶסֶה שֶׁהוֹרְמָה חֵלְתָּהּ - הֲרִי זֶה מְבִיא קָמַח מִמְּקוֹם אַחֵר, וּמְצַרְפוֹ לַחֲמֶשֶׁת רְבָעִים קָמַח, וּמְפָרִישׁ עָלָיו לַחֲיִב עָלָיו לְפִי חֲשָׁבוֹן:

ג. קָב מִכָּאֵן, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב חֲדָשׁ בְּאֻמְצַע. קָב מִכָּאֵן, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב שְׁעוֹרִים בְּאֻמְצַע - הֲרִי אֵלוֹ מְצַטְרָפִין. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן: קָב מִכָּאֵן, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב שֶׁל אִשָּׁה אַחֲרַת בְּאֻמְצַע, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב דְּבָר שֶׁנִּטְלָה חֵלְתוֹ בְּאֻמְצַע - הֲרִי אֵלוֹ מְצַטְרָפִין. קָב מִכָּאֵן, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב הַנְּכָרִי בְּאֻמְצַע. קָב מִכָּאֵן, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב אֲרִזִּים בְּאֻמְצַע. קָב מִכָּאֵן, וְקָב מִכָּאֵן, וְקָב תְּרוּמָה בְּאֻמְצַע - אֵין מְצַטְרָפִין. קָב חֲטִיז, וְקָב שְׁעוֹרִין, וְקָב כְּסָמִין - הֲרִי אֵלוֹ מְצַטְרָפִין. כְּשֶׁהוּא תוֹרֵם - תוֹרֵם מִכֵּל אֶחָד וְאֶחָד, שְׂאֵין תוֹרְמִין מִמֵּין עַל שְׂאֵינוֹ מִינוֹ. חֲצִי קָב חֲטִיטִים, וְחֲצִי קָב שְׁעוֹרִים, וְחֲצִי קָב כְּסָמִין - נוֹטֵל מִן הַכְּסָמִין, שְׂאֵין תוֹרְמִין מִמֵּין עַל שְׂאֵינוֹ מִינוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הַנוֹטֵל חֵלָה מִן הַקָּב, לְמָה הוּא דוֹמֵה? לְתוֹרֵם תְּבוּאָה שְׁלֵא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ, שְׂאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. חֲזֵרוּ לוֹמְרִים: לֹא כֶּף וְלֹא כֶּף, שֶׁהֲרִי הַקָּב הַזֶּה אֵינוֹ חֵיב בְּחֵלָה וּמְצַטְרָף עִם אַחֲרִים:

ד. קָמַח טָמֵא שֶׁנִּתְעַרַּב בְּקָמַח טָהוֹר, וְאֵין בְּטָמֵא כְּשַׁעוֹר, כְּשֶׁהוּא נוֹטֵל, אוֹמֵר: 'הֲרִי זֶה חֵלָה חוּץ מִן הַטָּמֵא שֶׁיֵּשׁ בוֹ. חֲטִיטִים טָמְאוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּחֲטִיטִים טָהוֹרוֹת, וְאֵין בְּטָמְאוֹת כְּשַׁעוֹר, כְּשֶׁהוּא תוֹרֵם, אוֹמֵר: 'הֲרִי זֶה תְּרוּמָה חוּץ מִן הַטָּמְאוֹת שֶׁבֵּהֶן':

ה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק: אָף עַל פִּי שְׁהִיָּה רִבֵּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר אֶת אֲרִיסוֹת בְּסוּרְיָא, אוֹסֵר הִיָּה מְלֶאֱרַס. אִם אֲרַס - הֲרִי

עֲקִיבָא אוֹמֵר: יַעֲשֶׂנָה בְּטָמְאָה וְאֵל יַעֲשֶׂנָה קְבִין. שְׂכֶשֶׁם שְׁקוֹרָא עַל הַטְּהוֹרָה - כֶּף קוֹרָא עַל הַטָּמְאָה. עַל זֶה קוֹרָא חֵלָה לְשֵׁם, וְעַל זֶה קוֹרָא חֵלָה לְשֵׁם. אָבֵל קְבִין - אֵין בֵּהֶן חֵלֶק לְשֵׁם. אָמְרוּ לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא: אֵין אוֹמְרִים לוֹ לְאָדָם: עֲמַד וְחֲטֵא בְּשִׁבִיל שְׁתַּזְכֶּה, עֲמַד וְקַלְקַל בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְּקֵן:

ט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חֵלָה - נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמְרוּ לְפָנָי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל: הֲלֹא פְלוֹנִי יֵשׁ בְּדֵרוֹם וְהִיָּה מוֹרָה כֶּהוּרָאָה הַזֹּאת! אָמַר לָהֶם: לְבוֹשׁ שְׁלֹכֶשׁ בּוֹ אָבָא, וְצִיץ שְׁנַתֵּן בֵּין עֵינָיו, אִם לֹא אֶלְמַד בּוֹ לְכָל מוֹרָה הוֹרְאוֹת! אָמְרוּ לוֹ בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אָמַר לָהֶם: אָף הוּא יֵשׁ לוֹ בְּמָה יִתְלָה:

י. הָאִשָּׁה שֶׁהִפְקִירָה עֶסֶתָּהּ, אוֹ שֶׁמְכַרְתָּהּ, אוֹ שֶׁנִּתְנָתָה בְּמִתְנָה - פְּטוּרָה, עַד שֶׁתִּגְלַגֵּל בְּחֲטִיטִים וְתִטְמַטֵּם בְּשַׁעוֹרִים. אֵין חֵיבַת בְּחֵלָה, עַד שֶׁיְהֵא בְּכָל אֶחָד כְּשַׁעוֹר. גְּלַגְלָהּ בְּחֲטִיטִים וְטִמְטְמָה בְּשַׁעוֹרִים, אָף עַל פִּי שְׂאֵין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶלָּא כְּזֵית - חֵיבַת בְּחֵלָה:

יא. נוֹלַד לְעִיסָה סֶפֶק טָמְאָה, עַד שְׁלֵא גְלַגְלָהּ - תַּעֲשֶׂה בְּטָמְאָה. מִשְׁגְּלַגְלָהּ - תַּעֲשֶׂה בְּטְהוּרָה, וְחֵלְתָּהּ תְּלוּיָה. בְּאִיזָה סֶפֶק אָמְרוּ? בְּדָבָר הַסֶּפֶק לְחֵלָה. וְכֵן פְּרוֹת שְׁנוּלַד לָהֶן סֶפֶק טָמְאָה, עַד שְׁלֵא נִגְמְרָה מְלֶאכְתָּן - יַעֲשׂוּ בְּטָמְאָה. מִשְׁנַגְמְרָה מְלֶאכְתָּן - יַעֲשׂוּ בְּטְהוּרָה, וְתִרְוִמְתֵּן תְּלוּיָה. בְּאִיזָה סֶפֶק אָמְרוּ? בְּדָבָר הַסֶּפֶק לְתִרּוּמָה:

יב. גַּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְהִיתָה לוֹ עֶסֶה, נַעֲשֶׂה עַד שְׁלֵא קָרְמוּ פְּנִיָּה - חֵיבַת. מִשְׁקָרְמוּ פְּנִיָּה - פְּטוּרָה; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: עַד שְׁלֵא תִתְגַּלְגַּל בְּחֲטִיטִים וְתִטְמַטֵּם בְּשַׁעוֹרִים - חֵיבַת. גְּלַגְלָהּ בְּחֲטִיטִים וְטִמְטְמָה בְּשַׁעוֹרִים - פְּטוּרָה. אַחֲרִים אָמְרוּ מִשֵּׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה: מִשְׁתַּעֲשֶׂה מְקַרְצוֹת:

זֶה פְּטוּר, וּבִלְבָד שְׁלֵא יְהֵא הוּא מְלַקֵּט וְהֵן אוּגְדִים עַל יְדוֹ, הוּא בּוֹצֵר וְהֵן דּוֹרְכִים עַל יְדוֹ, הוּא מוֹסֵק וְהֵן עוֹטְנִין עַל יְדוֹ. אֵלֵא: הֵן מְלַקְטִין וְהוּא אוּגֵד עַל יְדֵיהֶן, הֵן בּוֹצְרִין וְהוּא דוֹרֵךְ עַל יְדֵיהֶן, הֵן מוֹסְקִין וְהוּא עוֹטֵן עַל יְדֵיהֶן. וְכֵן הִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר: לֹא הִיָּה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מְחִיב בְּסוּרְיָא אֵלֵא חֵלָה אַחַת בְּלַבָּד:

ו. הַלּוֹקֵחַ מִן הַנְּחֻתוֹם בְּסוּרְיָא - צְרִיךְ לְהַפְרִישׁ חֵלֶת דְּמֵאֵי; דְּבָרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין צְרִיךְ לְהַפְרִישׁ חֵלֶת דְּמֵאֵי מִנְהַר דְּרוּמָה שֶׁל כְּזִיב וְאֵילָף. שְׁתֵּי חֵלוֹת דְּמֵאֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִם לֹא תֵרַם אֶת הָאֶחָד כְּשַׁעוּר - לֹא יֵאכַל מִן הַשָּׁנִי:

ז. חֵלוֹת הַנְּכָרִים בַּחוּצָה לְאַרְץ וּתְרוּמַת הַנְּכָרִים בַּחוּצָה לְאַרְץ - מְזוּרְעִין אוֹתוֹ, שְׂאִינוֹ חֵיב בַּחֵלָה נְאֻכְלַת לְזָרִים:

ח. עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִתְּנֻת כְּהוֹנָה נִתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, בְּכֹלֵל, וּבַפֶּרֶט, וּבַבְּרִית מְלַח. אֵלוֹ הֵן: עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ, וָאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם, וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלָיִן. עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ: חֹטְאָת, וָאֶשֶׁם, וְזֹבְחֵי שְׁלָמֵי צְבוּר, וְחֹטְאָת הָעוֹף, וָאֶשֶׁם תְּלוּי, וְלֶג שְׁמֵן שֶׁל מְצוּרַע, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְשִׁירֵי מִנְחוֹת, וְהַעֲמֵר. אַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם: הַבְּכוּרָה, וְהַבְּכוּרִים, וְהַמּוֹרָם מִתּוֹדָה וָאֵיל נְזִיר, וְעוֹרוֹת קֹדְשִׁים. עֶשֶׂר בַּגְּבוּלָיִן: תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחֵלָה, רֵאשִׁית הַגֶּזֶן, הַזְּרוּעַ וְהַלְחִיִּים וְהַקֶּבֶה, וּפְדִיּוֹן הַבֵּן, וּפְדִיּוֹן פְּטוּר חֲמוֹר, וְהַחֲרָמִים, וְשִׂדָּה אַחֲזָה, וְגִזְלֵי גֵר. כָּל אֵלוֹ נִתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, בְּכֹלֵל וּפְרֵט וּבְרִית מְלַח, לְחֵיב עַל הַפֶּלֶל, וְלֹחֵיב עַל הַפֶּרֶט. לִתֵּן שֹׂכֵר עַל כֹּלֵל, וְלִתֵּן שֹׂכֵר לְפֶרֶט. הַעוֹבֵר עֲלֵיהֶן - כְּעוֹבֵר מִשׁוּם כֹּלֵל וּמִשׁוּם פֶּרֶט:

ט. אֵיזוֹ הִיא הָאֶרֶץ וְאֵיזוֹ הִיא חוּצָה לְאַרְץ? כָּל הַשּׁוֹפֵעַ מִטּוּרֵי אֲמִנוֹן וְאֵילָף - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִטּוּרֵי אֲמִנוֹן וְלַהֲלֹץ - חוּצָה לְאַרְץ. הַנִּיטִין שְׁבִיִּים - רוֹאִין אוֹתָן כְּאֵלוֹ

חוֹט מִתּוֹחַ מִטּוּרֵי אֲמִנוֹן וְעַד נַחַל מְצָרִים, מִחוּט וּלְפָנִים - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִלְּחוּט וְלַחוּץ - חוּצָה לְאַרְץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא כֹנֵג אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - הִרִי הוּא כְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר לֵד, ו): "וַיִּגְבּוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וַיִּגְבּוּל". הַנִּיטִין שְׁבֻצְדִין - רוֹאִין אוֹתָן כְּאֵלוֹ חוֹט מִתּוֹחַ מִקַּפְלֵרְיָא וְעַד אוּקִינוֹס, מִנַּחַל מְצָרִים וְעַד אוּקִינוֹס, מִחוּט וּלְפָנִים - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִחוּט וְלַחוּץ - חוּצָה לְאַרְץ:

י. סְפִינָה שֶׁהִיא בָּאָה מִחוּצָה לְאַרְץ לְאַרְץ, וְהִיָּתָה בָּהּ עֶסֶה, עַד שְׁלֵא קָרְמוּ פְּנֵיהָ - חֵיבַת, מִשְׁקָרְמוּ פְּנֵיהָ - פְּטוּרָה:

מִסְכַּת עֲרֵלָה פָּרָק רֵאשׁוֹן

א. הַנוֹטֵעַ לְסִיג לְקוּרוֹת וְלַעֲצִים - פְּטוּר מִן הָעֲרֵלָה. אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׁנֵטַע לְסִיג וְלְקוּרוֹת וְלַעֲצִים דְּבַר הָרְאוּי לָהֶם, אֲבָל נֵטַע לְסִיג וְלְקוּרוֹת לַעֲצִים דְּבַר שְׂאִין רְאוּי לָהֶם - חֵיב בְּעֲרֵלָה. נֵטַעוּ לַעֲצִים וְחָשַׁב עָלָיו לְאַכְלִילָהּ, מֵאֵימַתִּי מוֹנָה לוֹ? מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ:

ב. הַנוֹטֵעַ לְרִבִּים - חֵיב. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשְׁמוֹ: הַנוֹטֵעַ לְרִבִּים - חֵיב בְּעֲרֵלָה. הָעוֹלָה לְרִבִּים - פְּטוּר מִן הָעֲרֵלָה:

ג. הַנוֹטֵעַ בְּסַפִּינָה בְּעֲצִיץ וּבְרֵאשׁ הַגֶּג - חֵיב בְּעֲרֵלָה. נִזְרְעוּ בְּעֲצִיץ שְׂאִינוֹ נְקוּב, נִשְׁפָּר וְחִזַּר וְזִרְעַן בְּעֲצִיץ נְקוּב, אִם יְכוּל לְחִיּוֹת - חֵיב, וְאִם לֹא - פְּטוּר. כִּיֵּצַד יוֹדַע אִם יְכוּל לְחִיּוֹת וְאִם לֹא? חוֹפֵר לוֹ גּוּמָא בְּאַרְץ וְנוֹטְעוּ בָּהּ, אִם יְכוּל לְחִיּוֹת - חֵיב, וְאִם לֹא - פְּטוּר:

ד. אֵילָן הָעוֹלָה בֵּין מִן הַגֶּזֶעַ וּבֵין מִן הַשְּׂרָשִׁים - חֵיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָעוֹלָה מִן הַגֶּזֶעַ - חֵיב, מִן הַשְּׂרָשִׁים - פְּטוּר. הַקְּדִישׁוֹ וְאַחַר כֶּךָ נֵטַע - פְּטוּר. נֵטַע וְאַחַר כֶּךָ הַקְּדִישׁ וּפְדָאוֹ, מֵאֵימַתִּי מוֹנָה לוֹ? מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ:

ג. רבי יהודה אומר: כל הגרים בלן מביאין ולא קורין. בני קיני חותן משה - מביאין וקורין, שנאמר (במדבר י, לב): "והיה כי תלך עמנו" וגו'.

ד. רבי יוסי אומר: היה רבי מאיר אומר: כהנים - מביאין ולא קורין, מפני שלא נטלו חלק בארץ. ואני אומר: כשם שנטלו לויים - כך נטלו כהנים, בין מדבר מרבה בין מדבר מועט:

ה. הפריש את בכוריו ומכר את שדהו - מביא ואינו קורא. והשני מהו להביא? מאותו המין - אינו מביא, ממין אחר - מביא וקורא. רבי יהודה אומר: אף מאותו המין - מביא וקורא:

ו. הרי שהפריש את בכוריו וקרא עליהן, וחזר וקנה שדה אחרת ונתבכרו לו מחמשת המינין, אף על פי שנתן לתוכן מאותו המין - מביא ולא קורא, שאין אדם קורא פעמים בשנה:

ז. רבי יהודה אומר: עד באר הגולה - חיב באחריותן. מבאר הגולה - אינו חיב באחריותן. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: שנים - אין חיבין עליהן חמש:

ח. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין מביאין בכורים מתמרים, חוץ מן התמרים שביריחו. ואין קורין אלא על הפותבות בלבד. רבי שמעון בן אלעזר אומר: רמוני עמקים - מביאין וקורין:

ט. חמר בתרומה שאין במעשר שני ובכורים, ובמעשר שני שאין בתרומה. שהתרומה - אין נטלת אלא מן המקף, ואין נטלת אלא מן הגמור, ואין נטלת מן הטהור על הטמא, ומדמעת, וחיבין עליה חמש, ונוהגת בכל הפרות. מה שאין בנן בכורים. ונוהגת בשאר שנים, מה שאין בן במעשר שני:

ה. נכרי שהרכיב עץ מאכל על גבי עץ סרק - מונה לו משעת נטיעתו. רבי יוסי אומר: נוטעים יחור של ערלה, ואין נוטעים אגוז של ערלה מפני שהוא פרי. ואין מרכיבין כפניות של ערלה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: סמני ערלה - עולה באחד ומאתים, צובע בהן בבלול, והולכין אחר הרב:

ו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בשור בחלב - מתר בהנאה. בעלי מומין - אסורין כל שהן. רבי יוסי אומר: בעלי מומין - יבקר:

ז. תנור שהסיקו בקלפי ערלה, אם חדש - יתן, אם ישן - יוצן. אפה ובשל בגחלים - מתר. אפה בכלן - מתר, חוץ מעצי אשירה. אפר בגדים שנתנגעו, ועפר בתים שנתנגעו - אסורין בהנאה:

ח. ספק ערלה, בארץ ישראל - אסור, בסוריא בחוצה לארץ - מתר. כיצד? כרם ושדה שנטע ירק, וירק נמכר חוצה לו, ספקו בארץ ישראל - אסור, בסוריא ובחוצה לארץ - מתר. רבי יהודה אומר: אף זה ספקו בסוריא - אסור. איזהו ספקו מתר? כרם שנטע ירק ושדה ירק בצדו, וירק נמכר חוצה לו, ספקו בארץ ישראל - אסור, בסוריא ובחוצה לארץ - מתר. הרי שנמצא נטיעה קטנה בתוך שדהו, ספקו בארץ ישראל - אסור. בסוריא ובחוצה לארץ - מתרת. רבי אלעזר ברבי יוסי אומר משום רבי יוסי בן דורמסקית, שאמר משם רבי יוחנן בן נורי, שאמר משם רבי אלעזר הגדול: אין ערלה בחוצה לארץ:

מסכת בכורים פרק ראשון

א. אין מביאין בכורים קדם לעצרת. ואם הביא - ימתין עד שתבא עצרת ויקרא עליהן:

ב. הקונה אילן אחד בתוך של חברו - הרי זה מביא ולא קורא, מפני שלא קנה קרקע; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא מביא ולא קורא:

י. חמר במעשר שני, שמעשר שני - קנה את הקנקן, ואוסר דמיו, וערוכיו וספק ערובו - פל שהוא, אסור לאונן, וטעון חמש וטעון ודוי, ולא התר לאכילה אלא בפדיון, ואין מדליקין בו את הגר. מה שאין פן בתרומה:

יא. חמר בתרומה ובמעשר שני שאין בכורים, שהתרומה ומעשר שני - נוהגין בעמון ומואב, ונוהגת בכל הפרות. מה שאין פן בכורים. חמר במעשר שני ובכורים שאין בתרומה, שמעשר שני ובכורים - טעונין הבאת מקום, וטעונין ודוי, ואסורין לאונן. מה שאין פן בתרומה. ורבי שמעון מתיר. וחיבין בבעור. רבי שמעון אומר: בכורים - פטורין מן הבעור. רבי יוסי אומר: מעשר שני - טעון ודוי, ובכורים טעונין ודוי, מה מעשר שני - טעון בעור, אף בכורים - טעונין בעור. אומר לו רבי שמעון: מה למעשר שני שטעון בעור - שכן דמיו טעונין בעור, והאמר בכורים - שאין דמיהן טעונין בעור?!

יב. וכן היה רבי שמעון אומר: בכורים לא אמרו גדוליהן לאכול בירושלים. מעשר². באיזה מעשר אמרו? בדבר שזרעו פלה, נכנס לירושלים ויוצא, בשאין בו שנה פרוטה ובשאין לו פדיון. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: בכורים - אין חיבים עליהם במחבר לקרקע:

מסכת בכורים פרק שני

א. כוי פיצד דומה לחיה? דמו טעון כסוי כמו החיה. רבי אליעזר אומר: חיבין על חלבו אשם תלווי. פיצד שנה לחיה

² ב'חזון ו'חזאל' גרס על פי הברייתא המובאת בגמרא בבא מציעא (דף נא ע"א): מעשר שני בטל ברב. ובאיזה מעשר שני אמרו? במעשר שאין בו שנה פרוטה ושנכנס לירושלים ויוצא.

ולבהמה? המפשיט בו - חבור פחיה וכבהמה. ונוהג בו גיד הנשה פחיה וכבהמה. אם אמר: 'הריני נזיר שזה חיה ובהמה' - הרי זה נזיר. רבי יוסי אומר: כוי - בריה לעצמו, ולא יכלו חכמים להכריע עליו אם חיה אם בהמה:

ב. אנדרוגינוס - יש בו דרכים שנה לאנשים, ויש בו דרכים שנה לאנשים, ויש בו דרכים שנה לאנשים ולנשים, ויש בו שאינו שנה לא לאנשים ולא לנשים:

ג. דרכים ששנה בהן לאנשים: מטמא בלכן פאנשים. נושא אכל לא נושא פאנשים. ואין מתיחד עם הנשים פאנשים. ואינו נתון עם הפנות פאנשים. ואין מטמא למתים פאנשים. ועובר על "בל תקיף" ו"בל תשחית" פאנשים. ואמו יושבת עליו דם טהר פאנשים. 'הריני נזיר שזה איש' - הרי זה נזיר פאנשים. וחיב בכל המצות האמורות בתורה פאנשים:

ד. דרכים ששנה לנשים: מטמא באדם פנשים. ואין מתיחד עם האנשים פנשים. ואין זקק ליבום פנשים. ואין חולק עם הבנים פנשים. ואין אוכל בקדשי קדשים פנשים. ופסול לכל עדות שבתורה פנשים. ואם נבעל בעברה - פסול בתרומה פנשים. ואמו יושבת עליו דם טמא פנשים. ואם אמר: 'הריני נזיר שזה אשה' - נזיר:

ה. דרכים ששנה בהן לאנשים ולנשים: חיבין על נזקו האיש והאשה. ההורגו במזיד - נהרג, בשוגג - גולה לערי מקלט. אמו יושבת עליו בדם טהר פאנשים וכנשים, ומביאה עליו קרבן פאנשים וכנשים, ונוחל בכל נחלות פאנשים וכנשים, חולק בקדשי הגבול פאנשים וכנשים. ואם אמר 'הריני נזיר שזה איש ואשה' - הרי זה נזיר:

ו. דרכים שאינו שנה בהן לא לאנשים ונשים: אין חיבין על זיבתו. ואין שורפין על טמאתו. ואין נערוך לא פאנשים ונשים.

אין גמפר לעבד עברי, לא כאנשים ונשים. אם אמר: 'הריני נזיר שאין זה איש ואשה' - הרי זה נזיר. רבי יוסי אומר: אנדרוגינוס - בריה בפני עצמו, ולא הכריעו בו חכמים - אם איש הוא או אם אשה הוא. אבל טומטום אינו כן, אלא או ספק איש או ספק אשה:

ז. כיצד מפרישין את הבכורים? יורד אדם לתוף שדהו, ורואה תאנה שבכרה, אפשר שבכר - קושרן במשיחה ואומר: 'הרי אלו בכורים'. רבי שמעון אומר: חוזר וקורא אותן 'בכורים' מאחר שיתלשו מן הקרקע:

ח. מצוה להביאם בשבעה כלים. ואם הביאן בכלי אחד - יצא. כיצד הוא עושה? מביא שעורין ונותן למטה ודבר אחר על גביהן. חטין מלמטין ודבר אחר על גביהן. תמרים על גביהן ודבר אחר על גביהן. זיתים על גביהן ודבר אחר על גביהן. רמונים על גביהן ודבר אחר על גביהן. תאנים על גביהן ודבר אחר על גביהן. ענבים למעלה מכלן, ומקיפין להם אפשרות של ענבים מבחוץ. לא היו עולין יחידים אלא פלכים פלכים. לא היו מהלכים כל היום כלו אלא שתי ידות ביום. חזני בית הכנסת עולין עמהם ולנין ברחובה של עיר. לא היו נכנסים לבתים מפני אהל טמאה. וטעונה עולה ושלמים. לא היו מתעסקין בחזרה כדרך שמתעסקין בהן בהליכה. זמן עצי הפהנים והעם - בתשעה באב וטעונין לינה. לא היו מתעסקין בהן כדרך שמתעסקין בבכורים. כל הדרך בלה הרשות בידו לתנן לעבדו או לקרובו, עד שמגיע להר הבית, הגיע להר הבית אפלו אגריפס המלך נוטל את הסל על כתפו ונכנס עד שמגיע לעזרה. הגיע לעזרה, דברו הלויים בשיר: "ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי ליי" (תהלים ל, ב). הגוזלות שעל גבי הסלים - היו עולות, ומה שבדין נותנים לכהנים:

ט. תוספת הבכורים - מין במינו. ועטור הבכורים - מין בשאינו מינו. תוספת הבכורים - נאכלת בטרהרה, ופטורה מן הודוי ואין צריך לומר מן הדמאי. עטור הבכורים - ממין על מינו, מדבר שהוא חיב בבכורים, פטור מן הודאי ואין צריך לומר מן הדמאי. עטור הבכורים - מין בשאינו מינו, דבר שאין חיב בדמאי ואין צריך לומר בודאי. עטור הבכורים - ממין על מינו. דבר שאין חיב בבכורים, או מעמון ומואב אפלו דבר שחיב בבכורים - אין מקבלין הימנו:

י. המוכר ספר תורתו - אינו רואה סימן ברכה לעולם. כותבי ספרים תפלין ומזוזות, הן ותגריהן, ותגרי תגריהן, וכל העוסקין שלא לשם שמים - אינן רואין סימן ברכה לעולם. אם היו עוסקין לשם שמים - הרי הן בכלל ברכה. תגרי שמיטה, ומגדלי בהמה דקה, וקוצצי אילנות טובות - אינן רואין סימן ברכה לעולם. וכל העוסקין לגבוה, אם היו עוסקין לשם שמים - הרי הן בכלל ברכה:

וְכַאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ – בְּכֹל מַה שֶׁהֵם נוֹתְנִין לֵב לַעֲנוֹת, כִּן לֵב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַרְבּוֹת וּלְהַפְרִיץ. **כִּן יִרְבֶּה** – כִּן רַבָּה וְכִן פָּרַץ. וּמִדְּרָשׁוֹ, רוּם הַקְּדוֹשׁ אוֹמֵר כִּן: אַתֶּם אוֹמְרִים "כִּן יִרְבֶּה" וְאֲנִי אוֹמֵר "כִּן יִרְבֶּה". וְיִקְצוּ – קָצוּ בְּחֵיבֵיהֶם. וְרַבּוּתֵינוּ דְרָשׁוּ: קְצוּצִים הֵיוּ בְּעֵינֵיהֶם.

וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹךְ:

וְאֶפְלְחוּ מִצְרַאֲי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִשְׁיוֹ:

בְּפָרֹךְ – בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, הַמְּפַרְכֵת אֶת הַגּוֹף וּמַשְׁפֵּרְתוֹ.

וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עֲבָדוּ בָהֶם בְּפָרֹךְ:

וְאָמְרוּ יֵת חַיֵּיהוֹן בְּפוֹלְחָנָא קִשְׂיָא בְּשִׁינָא וּבִלְבָנֵי וּבְכָל פּוֹלְחָנָא בְּחִקְלָא יֵת כָּל פּוֹלְחָנְהוֹן דְּאֶפְלְחוּ בְּהוֹן בְּקִשְׁיוֹ:

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַיְלֵדַת הָעֵבְרִית אֲשֶׁר שֵׁם הָאֵחָת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׁנִית פּוּעָה:

וְאָמַר מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם לְחִתָּא יְהוּדִיתָא דְּשׁוּם חֲדָא שִׁפְרָה וְשׁוּם תְּנִיתָא פּוּעָה:

לְמַיְלֵדַת – הוּא לְשׁוֹן "מוֹלִידוֹת", אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְשׁוֹן קַל וְיֵשׁ לְשׁוֹן כָּבֵד, כְּמוֹ: שׁוֹבֵר וּמַשְׁפֵּר, דּוֹבֵר וּמְדַבֵּר. כָּהִן: מוֹלִיד וּמִיְלֵד. **שִׁפְרָה** – זוֹ יוֹכְבֵד, עַל שֵׁם שִׁמְשֵׁפֶרֶת אֶת הַנֶּלֶד. **פּוּעָה** – זוֹ מְרִים, עַל שֵׁם שִׁפּוּעָה וּמְדַבֵּרַת וְהוֹגָה לְנֶלֶד, כְּדָרָךְ הַנְּשִׁים הַמְּפִיסוֹת תִּינוּק הַבּוֹכָה. **פּוּעָה** לְשׁוֹן צָעֲקָה, כְּמוֹ: "כִּיֹּלְדָה אֶפְעָה".

וַיֹּאמֶר בְּיַלְדָּכֶן אֶת־הָעֵבְרִיּוֹת וַרְאִיתֶן עַל־הָאֲבָנִים אִם־בֶּן הוּא וְהַמֶּתֶן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הוּא וְחָתָה:

וְאָמַר כַּד תִּהְוִינן מִיְלָדֶן יֵת יְהוּדִיתָא וְתַחֲזִינן עַל מַתְבָּרָא אִם בְּרָא הוּא וְתַקְטִלֶן יֵתִיה וְאִם בְּרַתָּא הוּא תְּקַיְמַנָּה:

בְּיַלְדָּכֶן – כְּמוֹ: "בְּהוֹלִידְכֶן". **עַל הָאֲבָנִים** – מוֹשֵׁב הָאִשָּׁה הַיּוֹלְדָת. בְּמָקוֹם אַחַר קוֹרְאוֹ "מִשְׁפֵּר", וְכַמוֹהוּ: "עוֹשֶׂה מִלְּאֲכָה עַל הָאֲבָנִים" – מוֹשֵׁב פְּלִי אֲמָנוֹת יוֹצֵר חֶרֶשׁ. **אִם בֶּן הוּא וְגוֹמֵר** – לֹא הִיא מְקַפֵּיד אֲלֵא עַל הַזְּכָרִים, שְׂאֲמְרוּ לוֹ אֲצִטְגִּינִי שְׁעֵתִיד לְהוֹלֵד בֶּן הַמוֹשִׁיעַ אוֹתָם. **וְחָתָה** – וְתַחֲזִיה.

וַתִּירָאֵן הַמַּיְלֵדַת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ פֶּאֶשֶׁר דְּבָר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְתַחֲזִינן אֶת־הַיְלָדִים:

וְדַחֲלֵא חִתָּא מִן קַדָּם יֵי וְלֹא עֲבָדָא כְּמָא דְּמַלִּיל עֲמָהוֹן מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם וְקַיְמָא יֵת בְּנִיָּא:

וְתַחֲזִינן אֶת הַיְלָדִים – מְסַפְּקוֹת לָהֶם מִים וּמִזוֹן. תְּרַגּוּם הִרְאִשׁוֹן "וְקַיְמָא" וְהַשְּׁנִי "וְקַיְמָתִין", לְפִי שֶׁלְשׁוֹן עֵבְרִית לְנִקְבוֹת רַבּוֹת, תִּיבָה זוֹ וְכִיּוֹצֵא בָּהּ מִשְׁמֹשֶׁת לְשׁוֹן "פְּעֵלוֹ" וּלְשׁוֹן "פְּעַלְתֶּם". כְּגוֹן: "וַתֹּאמְרָן אִישׁ מִצְרַיִם", לְשׁוֹן עֵבֶר כְּמוֹ "וַיֹּאמְרוּ" לְזָכָרִים; "וַתִּדְבְּרָנָה בְּפִיכֶם", לְשׁוֹן "דְּבַרְתֶּם" כְּמוֹ "וַתִּדְבְּרוּ" לְזָכָרִים. וְכִן: "וַתַּחֲלֶנָּה אוֹתִי אֵל עַמִּי", לְשׁוֹן עֵבֶר "חִלְלַתֶּם" כְּמוֹ "וַתַּחֲלֶלוּ" לְזָכָרִים.

שְׁנֵי

וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְמַיְלֵדַת וַיֹּאמֶר לָהֶן מַדּוּעַ עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וְתַחֲזִינן אֶת־הַיְלָדִים:

וַיִּקְרָא מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם לְחִתָּא וְאָמַר לְהוֹן מָא דִּין עֲבָדְתִין פְּתַגְמָא הַדִּין וְקַיְמָתִין יֵת בְּנִיָּא:

וַתֹּאמְרָן הַמַּיְלֵדַת אֶל־פְּרַעֲהָ כִּי לֹא כְנֻשִׁים הַמִּצְרַיִת הָעֵבְרִית כִּי־חַנּוּת הִנֵּה בְּטָרָם תְּבֹא אֱלֹהֵן הַמַּיְלֵדַת וַיִּלְדוּ:

וְאָמְרָא חִתָּא לְפְרַעֲהָ אָרִי לֹא כְנֻשִׁיא מִצְרַיִתָּא יְהוּדִיתָא אָרִי חַפִּימָן אֲנִין עַד לֹא עֲלַת לְוַתְּהוֹן חִתָּא יִלְדוּ:

כִּי חַיֵּוֹת הִנֵּה – בְּקִיאוֹת כְּמַיְלֵדוֹת, תְּרַגּוּם מַיְלֵדוֹת "חִתָּא". וְרַבּוּתֵנוּ דְרָשׁוּ: הָרִי הֵן מְשׁוּלוֹת לְחַיֵּוֹת הַשָּׂדֶה, שְׂאִינָן צְרִיכוֹת מַיְלֵדוֹת. וְהִיכֵן מְשׁוּלוֹת לְחַיֵּוֹת? "גּוֹר אֲרִיָּה", "זָאב יִטְרָף", "בְּכוֹר שׁוֹרוֹ", "אֵילָה שְׁלוּחָה". וְיָמִי שְׁלֹא נִכְתַּב בּוֹ, הָרִי הַפְּתוּב כְּלָלָן: "וַיִּבְרָךְ אוֹתָם"; וְעוֹד כְּתִיב: "מָה אָמַר לְבִיא".

וַיִּיטֵב אֱלֹהִים לְמַיְלֵדַת וַיַּרְבּ הָעָם וַיַּעֲצֵמוּ מְאֹד:

וְאוֹטִיב יֵי לְחִתָּא וְסָגִי עֲמָא וְתַקִּיפוּ לְחֲדָא:

וַיִּיטֵב – הִטִּיב לָהֶן. וְזֶה חֲלוּק בְּתִיבָה שְׂסוּדָה שְׁמִי אוֹתִיּוֹת וְנִמֵּן לָהּ וַיִּיטֵב בְּרָאשָׁה, כְּשֶׁהִיא בְּאֵה לְדַבֵּר בְּלְשׁוֹן "וַיַּפְעֵל" הוּא נִקּוּד הַיּוֹ"ד בְּצִיר"י שֶׁהוּא קִמְצוֹן קֶטֶן, [אוּ בְּסִגּוּל שֶׁהוּא פֶתַח קֶטֶן], כְּגוֹן: "וַיִּיטֵב אֱלֹהִים לְמַיְלֵדַת", "וַיַּרְבּ בְּבֵת יְהוּדָה" – הַרְבֵּה תַאֲנִיָּה. וְכִן: "וַיַּגְלֵ הַשְּׂאֲרִית" דְּנָבּוֹת־רָאדֶן – הִגְלָה אֶת הַשְּׂאֲרִית; "וַיִּפְּן זָנָב אֶל זָנָב" – הַפְּנָה הַזְּנָבוֹת זוֹ לְזוֹ. כֹּל אֵלּוּ לְשׁוֹן הַפְּעִיל אֶת אַחֲרִים. וְכִשֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּלְשׁוֹן "וַיַּפְעֵל" הוּא נִקּוּד הַיּוֹ"ד בְּחִיר"ק, כְּגוֹן: "וַיִּיטֵב בְּעֵינָיו", לְשׁוֹן הוֹטֵב. וְכִן: "וַיַּרְבּ הָעָם", נְתַרְבָּה הָעָם; "וַיַּגְלֵ יְהוּדָה", הִגְלָה יְהוּדָה; "וַיִּפְּן פֶּה זָכָה", פְּנָה לְכַאֵן וּלְכַאֵן. וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי "וַיִּלְךְ", "וַיִּשָּׁב", "וַיִּרְד", "וַיִּצָּא", לְפִי שְׂאִינָן מְגוֹרְתָן שֶׁל אֱלֹהִים, שְׁהָרִי הַיּוֹ"ד יִסּוּד בְּהוֹן: גְּלוּ, יִשָּׁב, יִרְד, יִצָּא – יוֹ"ד אוֹת שְׁלִישִׁית בּוֹ. וַיִּיטֵב אֱלֹהִים לְמַיְלֵדַת – מַהֵן הַטּוֹבָה? וַיַּעֲשֵׂ לָהֶם בְּתִים – בְּתִי כְּהִנֵּה וְלוֹיָהּ וּמַלְכוּת שְׁקֻרוּיָן "בְּתִים", כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "לְכַבּוֹת אֶת בֵּית ה' וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ". כְּהִנֵּה וְלוֹיָהּ מִיּוֹכְבֵד, וּמַלְכוּת מְמָרִים, כְּדֹאִיתָא בְּמַסְסַת סוּטָה.

וַיְהִי כִּי-יִרְאוּ הַמִּיּוֹלָדֹת אֶת-הָאֱ-לֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים:

וַיֵּצֵאוּ פְרַעֲהַ לְכָל-עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל-הַבְּנֵי הַיִּלּוּד הַיִּזְרָה תִשְׁלַיְכֶהוּ וְכָל-הַבָּת תִּחְיוּ:

לְכָל עַמּוֹ – אף עליהם גזר. יום שנולד משה אמרו לו אצטגנינו: היום נולד מושיעו, ואין אנו יודעים אם ממצרים אם מישׂראל, ורואין אנו שסופו ללקות במים. לפיכך גזר אותו היום אף על המצריים, שנאמר "כל הבן הילוד", ולא נאמר "כל הבן הילוד לעברים". והם לא היו יודעים שסופו ללקות על מי מריבה.

וַיִּלְדוּ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת-בַּת-לְוִי:

וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי – פרוש הנה ממנה מפני גזרת פרעה, והחזירה ועשה בה לקוחין שניים, ואף היא נהפכה להיות נערה; ובת מאה ושלושים שנה הייתה, שנולדה בבואם למצרים בין החומות, ומאמים ועשר נשמהו שם, וכשיצאו הנה משה בן שמונים שנה, אם כן, כשנתעברה ממנו הייתה בת מאה ושלושים, וקורא אותה בת לוי.

וַתֵּהָרֵג הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּרְא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתַּצְפֵּנָהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים:

כי טוב הוא – שנולד נתמלא הבית פלו אורה.

וְלֹא-יִכְלָה עוֹד הַצִּפְנִיּוֹ וַתִּקַּח-לוֹ תִּבְתֵּל גַּמָּא וַתַּחַמְרָהּ בַּחֲמֹר וּבַזָּפֶת וַתִּשֹׂם בָּהּ אֶת-הַלֵּל וַתִּשֹׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאָר:

וְלֹא יִכְלָה עוֹד הַצִּפְנִיּוֹ – שִׁמְנוֹ לֵה הַמִּצְרַיִם מִיּוֹם שֶׁהִחְזִירָהּ, וְהִיא יִלְדָתוֹ לִשְׁשָׁה חֳדָשִׁים וְיּוֹם אֶחָד, שֶׁהַיּוֹלָדֹת לִשְׁבַעַה יוֹלָדֹת לְמַקְטָעוֹ, וְהֵם בְּדָקוֹ אַחֲרֵיהֶ לְסוּף תִּשְׁעָה. גַּמָּא – גְּמִי בַלְשׁוֹן מִשְׁנָה, וּבַלְע"ז יוֹנ"ק [nɔpɪs = jone], וְדָבָר רַף הוּא וְעוֹמֵד בְּפָנָי רַף וּבְפָנָי קִשָּׁה. בַּחֲמֹר וּבַזָּפֶת – זָפֶת מִבְּחוּץ וְטִיט מִבְּפָנִים, כְּדִי שְׁלֹא יֵרִים אוֹתוֹ צְדִיק רִים רַע שֶׁל זָפֶת. וַתִּשֹׂם בְּסוּף – הוּא לְשׁוֹן אַגַּם, רוּשִׁי"ל [rosl = rose] בַּלְע"ז, וְדוּמָה לֹו קָנָה וְסוּף קָמְלוֹ.

וַתַּצְבֵּב אֶחָתוֹ מִרְחֹק לְדַעָה מֵהַיַּעֲשֶׂה לֹו:

וַתִּרְדַּ בַת-פְּרַעֲהַ לְרַחֵץ עַל-הַיָּאָר וַנַּעֲרָתֶיהָ הִלְכֹת עַל-יַד הַיָּאָר וַתִּרְא אֶת-הַתִּבְתֵּל בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת-אִמָּתָהּ וַתִּקְחָהּ:

לְרַחֵץ עַל הַיָּאָר – סָרַס הַמַּקְרָא וּפְרָשָׁהוּ: וַתִּרְדַּ בַת פְּרַעֲהַ עַל הַיָּאָר לְרַחֵץ בּוֹ. עַל יַד הַיָּאָר – אֶצֶל הַיָּאָר, כְּמוֹ רֹאוֹ חִלְקַת יוֹאֵב אֶל יָדָי, וְהוּא לְשׁוֹן יַד מִמַּשׁ, שֶׁיֵּד הָאָדָם סְמוּכָה לּוֹ. וַרְבוּתִינוּ אָמְרוּ, "הוֹלְכוֹת" לְשׁוֹן מִיתָה, כְּמוֹ הַנָּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת – הוֹלְכוֹת לְמוֹת לְפִי שְׁמַחוּ בָּהּ; וְהַכְּתוּב מְסִיעֵנוּ, כִּי לְמָה לָנוּ לְכַתֵּב וּנַעֲרֹתֶיהָ הוֹלְכוֹת. אֶת אִמָּתָהּ – אֶת שִׁפְחָתָהּ. וַרְבוּתִינוּ דְרָשׁוּ, לְשׁוֹן יַד, אֲבָל לְפִי דְקָדוּק לְשׁוֹן הַקְּדוּשׁ הֵנָּה לֹו לְהַקְדֵּם אִמָּתָהּ, דְּגוּשָׁה, וְהֵם דְרָשׁוּ אֶת אִמָּתָהּ – אֶת יָדָהּ, וּנְשַׁתְרַבְּכָה אִמָּתָהּ אֲמוֹת הַרְבֵּה.

וַתִּפְתַּח וַתִּרְאָהוּ אֶת-הַיִּלָּד וְהִנֵּה-נֹעַר בְּכָהּ וַתַּחַמְל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיִּלְדֵי הָעִבְרָיִם זֶה:

וַתִּפְתַּח וַתִּרְאָהוּ – אֶת מִי רָאָתָהּ? אֶת הַיִּלָּד, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ, שְׁרָאָתָהּ עַמּוֹ שְׁכִינָהּ. וְהִנֵּה נֹעַר בְּכָהּ – קוֹלוֹ כְּנֹעַר.

וַתֹּאמֶר אֶחָתוֹ אֶל-בַּת-פְּרַעֲהַ הַאֵלֶךְ וַקְרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקָת מִן הָעִבְרָיִת וַתִּינַק לָךְ אֶת-הַיִּלָּד:

מִן הָעִבְרָיִת – שֶׁהִחְזִירָתוֹ עַל מִצְרַיִת הַרְבֵּה לִינֵק וְלֹא יָנַק, לְפִי שֶׁהֵנָּה עֲתִיד לְדַבֵּר עִם הַשְּׁכִינָה.

וַתֹּאמֶר-לָהּ בַת-פְּרַעֲהַ לְכִי וַתִּלְדֵי הָעֵלְמָה וַתִּקְרָא אֶת-אִם הַיִּלָּד:

וַתִּלְדֵי הָעֵלְמָה – הִלְכָה בְּנִרְיֹוֹת וְעֵלְמוֹת כְּעֵלָם.

וַתֹּאמֶר לָהּ בַת־פְּרָעָה הַלִּיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה
לִי וְאֲנִי אֶתֶּן אֹתוֹ אֶת־שִׁכְרֹךְ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד
וַתְּנִיקֵהוּ:

וַתֹּאמֶר לָהּ בַת־פְּרָעָה הַלִּיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה
לִי וְאֲנִי אֶתֶּן אֹתוֹ אֶת־שִׁכְרֹךְ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד
וַתְּנִיקֵהוּ:

היליכי – נתנבאה ולא ידעה מה נתנבאה – הי שליכי.

וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבַאֲהוּ לְבַת־פְּרָעָה וַיְהִי־לָהּ לְבֵן
וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מָשִׂיתָהוּ:

וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבַאֲהוּ לְבַת־פְּרָעָה וַיְהִי־לָהּ לְבֵן
וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מָשִׂיתָהוּ:

מְשִׂיתָהוּ – שְׁחֲלִיתָהּ, והוא לשון הוצאה בלשון ארמי, "כְּמִשְׁחֵל בִּינְתָא מִחֲלָבָא". ובלשון עברי מְשִׂיתָהוּ לשון הסירותיו, כמו לא יְמוּשׁ, לא מְשִׁוּ, כִּד חֲבָרוּ מִנְחָם. וְאֲנִי אֹמֵר שְׂאִינוּ מִמְּחֻבְּרַת מִשׁ וְיִמּוּשׁ אֵלָּא מִגְּזֵרַת מ.ש.ה, וְלִשְׁוֹן הוֹצָאָה הוּא, וְכֵן יִמְשִׁנִּי מִמַּיִם רַבִּים, שְׂאֵלוּ הִנֵּה מִמְּחֻבְּרַת מִשׁ לֹא יִתְכַּן לֹא־מִשִּׂיתָהוּ אֵלָּא מִמִּישׁוּתָהוּ, כְּאֲשֶׁר יֹאמֵר מִן קָם הַקִּימוּתִי, וּמִן שָׁב הַשִּׁיבוּתִי, וּמִן בָּא הַבִּיאוּתִי, אוּ מִשִּׂיתָהוּ, כְּמוֹ וּמִשִּׂיתִי אֶת עֶזְרָא הָאֶרֶץ, אֲבָל מְשִׂיתִי אִינוּ אֵלָּא מִגְּזֵרַת תִּיבָה שֶׁפִּעַל שְׁלָה מְיֻסָּד בְּה"א בְּסוּף הַתִּיבָה, כְּגוֹן מ.ש.ה, ב.נ.ה, ע.ש.ה, צ.ו.ה, פ.נ.ה, כְּשִׁיבָא לֹמֵר בְּהֵם פְּעֻלְתִּי, תְּבֵא הִי"ד בְּמָקוֹם ה"א, כְּמוֹ בְּנִיתִי, עֲשִׂיתִי, צוֹיִתִּי.

שלישי פרשת מעשי משה

וַהֲיָה | בַּיָּמִים הֵהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיִּרְא
בְּסִבְלָתָם וַיִּרְא אִישׁ מִצְרַיִם מִפְּהַי אִישׁ־עֲבָרִי מֵאֶחָיו:

וַהֲיָה | בַּיָּמִים הֵהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיִּרְא
בְּסִבְלָתָם וַיִּרְא אִישׁ מִצְרַיִם מִפְּהַי אִישׁ־עֲבָרִי מֵאֶחָיו:

וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה – וְהֵלֵךְ כְּבָר וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד? אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר, הִרְאִשׁוֹן לְקוֹמָה וְהַשְׁנִי לְגִדְלָהּ, שְׂמָנְהוּ פְרָעָה עַל בֵּיתוֹ. וַיִּרְא בְּסִבְלָתָם – נָתַן עֵינָיו וְלִבּוֹ לִהְיוֹת מִצַּר עֲלֵיהֶם. אִישׁ מִצְרַיִם – נוֹגֵשׁ הִנֵּה מְמַנֶּה עַל שׁוֹטְרֵי יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּה מְעַמִּידִם מִקְרוֹת הַגָּבֵר לְמִלְאֲכָתָם. מִפְּהַי אִישׁ עֲבָרִי – מִלְקָהוּ וְרוֹדְהוּ. וּבַעֲלָה שָׁל שְׁלוֹמִית בַּת דְּבָרִי הִנֵּה וְנָתַן עֵינָיו בָּהּ, וּבִלְחָלָה הִעֲמִידוּ וְהוֹצִיאוּ מִבֵּיתוֹ, וְהוּא חֹזֵר וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ וְכָא עַל אֲשֵׁתוֹ, כְּסִבּוּרָה שֶׁהוּא בַעֲלָהּ, וְחֹזֵר הָאִישׁ לְבֵיתוֹ וְהִרְגִּישׁ בְּדָבָר, וְכִשְׁרָאָה אוֹתוֹ מִצְרַיִם שֶׁהִרְגִּישׁ בְּדָבָר, הִנֵּה מִפְּהוּ וְרוֹדְהוּ כָּל הַיּוֹם.

וַיִּפֶן פָּה וְכֵה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּפֶּן אֶת־הַמִּצְרַיִם
וַאֲתַפְּנִי לְכָא וּלְכָא וַחֲזָא אַרְי לִית אַנְשׁ וּמְחָא יָת
מִצְרָאָה וְטַמְרִיָּה בְּחֻלָּא:

וַיִּפֶן פָּה וְכֵה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּפֶּן אֶת־הַמִּצְרַיִם
וַאֲתַפְּנִי לְכָא וּלְכָא וַחֲזָא אַרְי לִית אַנְשׁ וּמְחָא יָת
מִצְרָאָה וְטַמְרִיָּה בְּחֻלָּא:

וַיִּפֶן פָּה וְכֵה – רָאָה מָה עָשָׂה לוֹ בְּבֵית לֹו וּמָה עָשָׂה לוֹ בְּשָׂדֵהוּ. וּלְפִי פְשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ. וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ – עֲתִיד לְצַאת מִמִּנּוֹ שְׂיִתְגַּזֵּר.

וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עֲבָרִים נֹצִים
וַיֹּאמֶר לָרְשָׁע לְמָה תִּבָּה רַעְדָּךְ:

וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עֲבָרִים נֹצִים
וַיֹּאמֶר לָרְשָׁע לְמָה תִּבָּה רַעְדָּךְ:

שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֲבָרִים – דָּתָן וְאָבִירָם, הֵם שֶׁהוֹתִירוּ מִן הַמֶּן. נֹצִים – מְרִיבִים. לְמָה תִּבָּה – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכְהוּ וְנִקְרָא רְשָׁע בְּהִרְמַת יָד. רַעְדָּךְ – רִשְׁעָ כְּמוֹתָךְ.

וַיֹּאמֶר מִי שְׂמָךְ לְאִישׁ שָׂר וְשִׁפְטָא עָלֵינוּ הַלְהַרְגֵנִי
אַתָּה אֲמַר כְּאֲשֶׁר הִרְגַּת אֶת־הַמִּצְרַיִם וַיִּירָא מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר אָכֵן נֹדַע הַדְּבָר:

וַיֹּאמֶר מִי שְׂמָךְ לְאִישׁ שָׂר וְשִׁפְטָא עָלֵינוּ הַלְהַרְגֵנִי
אַתָּה אֲמַר כְּאֲשֶׁר הִרְגַּת אֶת־הַמִּצְרַיִם וַיִּירָא מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר אָכֵן נֹדַע הַדְּבָר:

מִי שְׂמָךְ לְאִישׁ – וְהִנֵּה עוֹדֶךָ נַעַר. הַלְהַרְגֵנִי אֲמַר אֹמֵר – מִכָּאן אָנוּ לְמַדִּים שֶׁהִרְגוּ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ. וַיִּירָא מֹשֶׁה – כְּפִשׁוּטוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ: דָּאָג לוֹ עַל שְׂרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל רִשְׁעִים דְּלִטּוֹרִין; אָמַר: מַעֲתָה שְׂמָא אֵינָם רְאוּיִין לְהִגָּאֵל. אָכֵן נֹדַע הַדְּבָר – כְּמִשְׁמַעוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ: נֹדַע לִי הַדְּבָר שֶׁהִיִּיתִי תַמָּה עָלָיו, מָה חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁבָעִים אַמּוֹת לְהִיּוֹת נִרְדִּים בְּעִבּוּדַת פְּרָךְ. אֲבָל רוּאָה אָנִי שֶׁהֵם רְאוּיִים לְכַף.

וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּבְקַשׁ לְהַרְגַּת אֶת־
מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרָעָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן
וַיֵּשֶׁב עַל־הַבְּאֵר:

וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּבְקַשׁ לְהַרְגַּת אֶת־
מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרָעָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן
וַיֵּשֶׁב עַל־הַבְּאֵר:

וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה – הֵם הַלְשִׁינוּ עָלָיו. וַיִּבְקַשׁ לְהַרְגַּת אֶת מֹשֶׁה – מִסְרוּ לְקוֹסְטִינֵר לְהַרְגוֹ וְלֹא שִׁלְטָה בּוֹ הַחֶרֶב. הוּא שְׂאֵמֵר מֹשֶׁה: "וַיִּצְיָלְנִי מִחֶרֶב פְּרָעָה". וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן – נִתְעַכַּב שָׁם; כְּמוֹ: "וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב". וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר – לְמַד מִיַּעֲקֹב שֶׁנִּדְוָג לוֹ זְוֹגוֹ מִן הַבְּאֵר.

וּלְכַהֵן מִדְיָן שָׁבַע בָּנוֹת וַתְּבַאֲנָה וַתְּדַלְּנָה וַתְּמַלְּאֲנָה
אֶת־הַרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבֵיהֶן:

וּלְכַהֵן מִדְיָן שָׁבַע בָּנוֹת וַתְּבַאֲנָה וַתְּדַלְּנָה וַתְּמַלְּאֲנָה
אֶת־הַרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבֵיהֶן:

וּלְכַהֵן מִדְיָן – רַב שְׂבָהוּ, וּפְרֵשׁ לוֹ מִעֲבֻדָּה זָרָה וְנִדְוָהוּ מֵאֲצֻלָּם. אֶת הַרְהָטִים – אֶת בְּרִכּוֹת מְרוּצַת הַמַּיִם הַעֲשׂוּיֹת בְּאֶרֶץ.

וַיָּבֹאוּ הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיּוֹשֶׁעַן וַיִּשְׁקֶה אֶת-צֹאֲנֵם:
וַאֲתוֹ רַעֲיָא וַיִּטְרְדוּנִין וַקָּם מֹשֶׁה וַיִּפְרַקְנִין וַאֲשָׁקִי יָת עָנְהוּן:

ויגרושום – מפני הגדודי.

וַתִּבְאֵנָה אֶל-רַעוּאֵל אַבְיָהֶן וַיֹּאמֶר מְדוּעַ מֵהֲרַתְּנָן בְּאֵ הַיּוֹם:
וַאֲתָאָה לָּנָת רַעוּאֵל אַבּוּהוּן וַאֲמַר מְדִין אוֹחִיתִין לְמִיתִי יוֹמָא דִּין:

וַתֵּאמְרָן אִישׁ מִצְרַיִ הַצִּילְנוּ מִיַּד הָרָעִים וְגַם-דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשְׁקֶה אֶת-הַצֹּאֵן:
וַאֲמַרָא גּוּבְרָא מִצְרָאָה שְׁיִנְבְּנָא מִיָּדָא דְרַעֲיָא וַאֲף מִדָּלָא דָּלָא לְנָא וַאֲשָׁקִי יָת עָנָא:

וַיֹּאמֶר אֶל-בְּנֵתָיו וַאֲלֵי לָמָּה זֶה עֹזְבֹתְנָן אֶת-הָאִישׁ קִרְאָן לֹו וַיֵּאכַל לָחֶם:
וַאֲמַר לְבְּנֵתֶיהָ וַאֲן הוּא לָמָּה דָּנָן שְׁבַקְתִּין יָת גּוּבְרָא קִרְן לִיה וַיִּיכּוֹל לְחֶמָּא:

לָמָּה זֶה עֹזְבֹתְנָן – הִכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא מוֹרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהַמִּים עוֹלִים לְקִרְאָתוֹ. וַיֵּאכַל לָחֶם – שָׁמָּא יִשָּׂא אֶסֶת מִכֶּם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר: "כִּי אִם הִלָּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל".

וַיּוֹאֵל מֹשֶׁה לְשֵׁבֶת אֶת-הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת-צִפְרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה:
וַצְבִּי מֹשֶׁה לְמַתְבַּע עִם גּוּבְרָא וַיְהִי יָת צִפּוֹרָה בְּרַתִּיהָ לְמֹשֶׁה:

וַיּוֹאֵל – כְּמַרְגּוּמוֹ. וְדוֹמָה לוֹ: "הוֹאֵל נָא וְלִינ", "וְלוֹ הוֹאֵלְנוּ", "הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר". וַיִּמְדַּרְשׁוּ לְשׁוֹן אֵלֶּה; נִשְׁבַּע לוֹ שְׁלֹא יִזוּז מִמֶּדִּין כִּי אִם בְּרִשׁוֹתוֹ.

וַתֵּלֶד בָּו וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ גְרָשָׁם כִּי אָמַר גָּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נֹכְרִיָּה:
וַיִּלְיֶדֶת בֵּר וַיִּקְרָא יָת שְׁמִיהָ גְרָשׁוּם אָרִי אָמַר דִּבְרַ הַיּוֹתִי בְּאֶרֶץ נֹכְרִיָּה:

וַיְהִי בְּיָמֵים הַרְבִּיּוֹת הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּצְאָחֻוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֵבֶדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָּם אֶל-הָאֱ-לֹהִים מִן-הָעֵבֶדָה:
וַהֲוָה בְּיוֹמֵיָא סְגִיָּאָא הָאֲנּוּן וּמִית מֶלְכָּא דְמִצְרַיִם וַאֲתִצְאָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן פּוֹלְחָנָא דְהָוָה קָשִׁי עֲלֵיהוּן וַיִּזְעַקוּ וַיִּסְלִיֶקֶת קַבִּילְתֵּהוּן לְקִדָּם יְיָ מִן פּוֹלְחָנָא:

[וַיְהִי בְּיָמֵים הַרְבִּיּוֹת הָהֵם – שֶׁהָיָה מֹשֶׁה גָּר בְּמִדְיָן; "וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם", וַהֲצַרְכוּ יִשְׂרָאֵל לְתַשׁוּעָה – "וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֵה" וְגוֹמַר, וּבִאֵת תַּשׁוּעָה עַל יָדוֹ. לְכַף נִסְמְכוּ פְרָשִׁיּוֹת הַלְלוּ.] וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם – נִצְטָרַע, וַהֲוָה שׁוֹחֵט תִּינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל וְרוֹחֵץ בְּדָמָם.

וַיִּשְׁמַע אֱ-לֹהִים אֶת-נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱ-לֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ אֶת-אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב:
וַשְׁמִיעַ קִדָּם יְיָ יָת קַבִּילְתֵּהוּן וַדְכִיר יְיָ יָת קִנְיִמִיהָ דְעַם אַבְרָהָם דְעַם יִצְחָק וְדְעַם יַעֲקֹב:

נַאֲקָתָם – צַעֲקוֹתָם. וְכֹן: "מַעִיר מֵתִים וַנֵּאֱקוּ". אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם – עִם אַבְרָהָם.

וַיִּרְא אֱ-לֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְדַּע אֱ-לֹהִים:
וַגְּלִי קִדָּם יְיָ שְׁעַבּוּדָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר בְּמִימְרִיהָ לְמַפְרָקֵהוּן יְיָ:

וַיִּזְדַּע אֱ-לֹהִים – נָמַן עֲלֵיהֶם לֵב וְלֹא הִעָלִים עֵינָיו מֵהֶם.

רביעי פרשת הסנה

וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֵה אֶת-צֹאֵן יִתְרוֹ חַתָּנוּ כִּתְּנָן מִדְּגָן וַיִּנְהַג אֶת-הַצֹּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל-הָרֶה הָאֱ-לֹהִים תַּרְבֵּה:
וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֵי יָת עָנָא דִּיתְרוֹ חַמּוּהִי רַבָּא דְמִדְּגָן וַדְבַר יָת עָנָא לְאַתְרַ שְׁפַר רַעֲיָא לְמִדְבָּרָא וַאֲתָא לְטוּרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוּהִי יִקְרָא דִּינִי לְחוּרְבָּ:

אַחַר הַמִּדְבָּר – לְהַתְרַחֵק מִן הַגּוּזַל, שְׁלֹא יִרְעוּ בְשָׂדוֹת אַחֲרֵיהֶם. אֵל הַר הָאֱ-לֹהִים – עַל שֵׁם הָעֵתִיד.

וַיִּרְא מִלְּאֹךְ יְ-הוָה אֱלֹהֵי בְּלַבַּת-אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיִּרְא וַהֲוָה הַסֵּנֶה בְּעַר בְּאִשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינְנוּ אֶפְסָל:
וַאֲתִגְלִי מִלְּאָכָא דִּינִי לִיה בְּשִׁלְהוּבִית אִישְׁתָּא מִגּוֹ אֶסְנָא וַחֲזָא וְהָא אֶסְנָא בְּעַר בְּאִישְׁתָּא וַאֲסְנָא לִיתוּהִי מִתְאַכִּיל:

בְּלַבַּת אִשׁ – בְּשִׁלְהֶבֶת אִשׁ, לְבוֹ שֶׁל אִשׁ, כְּמוֹ: "לֵב הַשָּׁמַיִם". וְאֵל תַּתְּמָה עַל הַתִּי"ו; יֵשׁ לָנוּ פִּיּוּצָא בּוֹ, "מָה אֲמַלְהָ לְכַתּוּב". מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה – וְלֹא אֵילָן אַחֲרַי, מִשּׁוּם "עֲמוּ אֲנֹכִי בְּצַרְהָ". אֶפְסָל – נֶאֱכַל, כְּמוֹ: "לֹא עֲבַד בְּה"; "אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם".

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶתְפַּנִּי כַּעַן וְאֶחָזִי יְתַּחְזֹנָא רַבָּא הַדִּין מָא
דִּין לָא מִתּוֹקֵד אֶסְנָא:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל
הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסִּנֵּה:

אסרה נא – אסורה מכאן להתקרב לשם.^[3]

וַחֲזָא יִי אַרִי אֶתְפַּנִּי לְמַחְזִי וּקְרָא לִיה יִי מִגּוֹ אֶסְנָא
וַאֲמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַאֲמַר הָאֲנָא:

וַיֵּרָא יִי־הֵנָּה כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱ־לֵהִים
מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הַנְּנִי:

וַאֲמַר לָא תִקְרַב הֶלְכָא שְׂרִי סִינָךְ מֵעַל רִגְלֶךָ אַרִי
אֶתְרָא דְאַתָּה קְאִים עֲלוּהִי אֶתְר קְדִישׁ הוּא:

וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הַלֵּם שֶׁל־נְעֻלֶיךָ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת־קֹדֶשׁ הוּא:

של – שלוף והוצא. כמו "ונשל הכרנל"; "כי ישל זיתך". אדמת קדש הוא – המקום.

וַאֲמַר אָנָּא אֱלֹהֵא דְאַבוּךְ אֱ־לֵהִיה דְאַבְרָהָם אֱ־לֵהִיה
דִּי־צַחַק וְאֱ־לֵהִיה דִּי־עֵקֶב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מִהַבֵּיט
דְּחִיל מִלְּאֶסְתַּכְּלָא בְּצִית יִקְרָא דִּיִּי:

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱ־לֵהִי אֲבִיךָ אֱ־לֵהִי אֲבְרָהָם אֱ־לֵהִי
יִצְחָק וְאֱ־לֵהִי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מִהַבֵּיט
אֶל־הָאֱ־לֵהִים:

וַאֲמַר יִי מִגְּלָא גְּלִי קְדָמִי שְׁעָבוּד עָמִי דְבַמְצָרִים וְיָת
קְבִילְתֵּהוֹן שְׁמִיעַ קְדָמִי מִן קְדָם מִפְּלַחִיהוֹן אַרִי גְּלִי
קְדָמִי כִּי־בִיהוֹן:

וַיֹּאמֶר יִי־הֵנָּה רָאֵה רְאִיתִי אֶת־עַנְי עָמִי אֲשֶׁר
בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקוֹתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי
יָדַעְתִּי אֶת־מַכְאֲבָיו:

[כי ידעתי את מכאביו – כמו "ונדע א־להים". כלומר, פי שמתי לב להתבונן ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי עיני ולא אטום אזני מצעקתם.]

וְאֶתְגְּלִיתִי לְשִׁינְבוֹתֵהוֹן מִיָּדָא דְמִצְרָאִי וְלֹאֶסְקוֹתֵהוֹן
מִן אַרְעָא הַהִיא לְאַרְע טָבָא וּפְתִיָא לְאַרְע עֲבָדָא חֲלָב
וְדָבָשׁ אֶל־מָקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחֲתִי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרָזִי
וְהַתְּנִי וְהַיְבוּסִי:

וְאֶתְגְּלִיתִי לְשִׁינְבוֹתֵהוֹן מִיָּדָא דְמִצְרָאִי וְלֹאֶסְקוֹתֵהוֹן
מִן אַרְעָא הַהִיא לְאַרְע טָבָא וּפְתִיָא לְאַרְע עֲבָדָא חֲלָב
וְדָבָשׁ אֶל־מָקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחֲתִי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרָזִי
וְהַתְּנִי וְהַיְבוּסִי:

וְכַעַן הָא קְבִילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלַת לְקְדָמִי וְאַף גְּלִי
קְדָמִי דִּי־חֲקָא דְמִצְרָאִי דְחֲקִין לֵהוֹן:

וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי וְגַם־רְאִיתִי
אֶת־הַלְחֹץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לְחַצִּים אֲתָם:

וְכַעַן אֵיתָא וְאֲשַׁלְחֶנּוּ לְוַת פְּרַעָה וְאַפִּיק יָת עָמִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

וְעַתָּה לָכֵה וְאֲשַׁלְחֶנּוּ אֶל־פְּרַעָה וְהוֹצֵא אֶת־עָמִי בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

ועתה לכה ואשלחה וגו' – ואם תאמר: מה תועיל? "והוצא את עמי", יועילו דכריך ותוציאם משם.

וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יִי מִן אָנָּא אַרִי אֵיזִיל לְוַת פְּרַעָה
וְאַרִי אַפִּיק יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱ־לֵהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל־
פְּרַעָה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

מי אנכי – מה אני חשוב לדבר עם המלכים? וכי אוציא את בני ישראל – ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל שתעשה להם גם ואוציאם ממצרים?

וַאֲמַר אַרִי יְהִי מִיָּמְרִי בְּסַעֲדָךְ וְדִין לָךְ אֶתָּא אַרִי אָנָּא
שְׁלַחְתִּיךָ בְּאוֹצִיָּאָה יָת עָמָא מִמִּצְרַיִם תְּפַלְחוּן קְדָם יִי
עַל טוֹרָא הַדִּין:

וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְנִזְהֶלְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי
שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאָתְךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת־
הָאֱ־לֵהִים עַל הַהָר הַזֶּה:

וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ – הָשִׁיבוּ עַל רֵאוֹתָיִם וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן. שְׁאֲמַרְתָּ: "מי אנכי כי אלך אל פרעה", לא שְׁלַחְךָ הִיא כִּי אִם מִשְׁלִי, "כי אֶהְיֶה עִמָּךְ". "וְנִזְהֶ", הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתָ בְּסִנֵּה – "לָךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ" וְתַצְלִיחַ בְּשִׁלְיָחֹתִי, וְכִדְאִי אֲנִי לְהַצִּיל, כְּאֲשֶׁר רָאִיתָ הַסִּנֵּה עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתִי וְאֵינְנוּ אֶכְּל, כִּד תִּלְךָ בְּשִׁלְיָחֹתִי וְאֵינְךָ נִזְוֵק. וְשְׁשִׁאֲלַת: מַה זְכוֹת יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל שְׁיִצְאוּ מִמִּצְרַיִם? דְּכָר גְּדוֹל יֵשׁ לִי עַל הוֹצֵאָה זו, שְׁהָרִי עֲתִידִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה עַל הַהָר הַזֶּה לְסוּף שְׁלִשָּׁה חֳדָשִׁים שְׁיִצְאוּ מִמִּצְרַיִם. דְּכָר אַחֲרָ: כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ – "וְנִזְהֶ", שְׁתַּצְלִיחַ בְּשִׁלְיָחֹתֶיךָ – "לָךְ הָאוֹת" עַל הַבְּטָחָה אַחֲרָת שְׁאֲנִי מְבִטִּיחֶךָ; שְׁכְּשִׁתּוּצִיאָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אוֹתִי עַל הַהָר הַזֶּה, שְׁתַּקְּבִלוּ הַתּוֹרָה עָלָיו, וְהִיא הַזְכוּת הָעוֹמֵדָת לְיִשְׂרָאֵל. וְדַגְמַת לְשׁוֹן זֶה מְצִינּוּ: "וְנִזְהֶ לָךְ הָאוֹת אֲכוּל הַשָּׁנָה סְפִית" וְגו'; וּמִפְּלַת סִנְחָרִיב תִּהְיֶה לָךְ לְאוֹת עַל הַבְּטָחָה אַחֲרָת, שְׁאֲרַצְכֶם חֲרָבָה מִפְּרוֹת, וְאֲנִי אֶכְרַד הַסְּפִיתִים.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹהִים הֲנֵה אֲנֹכִי בֶּאֱ-לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֶ-לֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ-לִי מַה-שְּׁמֹוּ מָה אָמַר אֱלֹהִים:

וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ הֵא אָנָּה אֲתִי לֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִימַר לְהוֹן אֱלֹהָה דְאַבְהָתְכוֹן שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן וַיִּמְרוּן לִי מִן שְׁמִיָּה מָה אִימַר לְהוֹן:

וַיֹּאמֶר אֶ-לֹהִים אֶל-מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר פֶּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וְאָמַר כְּדָן תִּימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן:

אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה – אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּצִרְהָ זֹאת, אֲשֶׁר אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּשַׁעֲבוּד שְׁאָר מַלְכוּת. אָמַר לְפָנָיו: רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! מָה אֲנִי מְזַכֵּיר לָהֶם צִרְהָ אַחֲרָת? דַּיִם בְּצִרְהָ זֹו. אָמַר לוֹ: יָפֶה אֲמַרְתָּ; פֶּה תֹאמַר וְגו'.

וַיֹּאמֶר עוֹד אֶ-לֹהִים אֶל-מֹשֶׁה פֶּה-תֹאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל י-הוֹה אֶ-לֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֶ-לֹהֵי אַבְרָהָם אֶ-לֹהֵי יִצְחָק וְא-לֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם זֶה-שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדָר דָּר:

וַאֲמַר עוֹד יְיָ לְמֹשֶׁה כְּדָן תִּימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָה דְאַבְהָתְכוֹן אֶ-לֹהֵיָה דְאַבְרָהָם אֶ-לֹהֵיָה דְיִצְחָק וְא-לֹהֵיָה דְיַעֲקֹב שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן דִּין שְׁמִי לְעֹלָם וְדִין דְּוֹכְרָנִי לְכָל דָּר וְדָר:

זֶה שְׁמִי לְעֹלָם – חֶסֶד וַי"ו, לוֹמַר: הַעֲלִימָהוּ – שְׁלֵא יִקְרָא כְּכַתְבוּ. וְזֶה זְכָרִי – לְמַדּוּ הֵיאָד נִקְרָא. [וכן דוד הוא אומר: "ה' שְׁמֹךְ לְעוֹלָם ה' זְכָרְךָ לְדָר וְדָר".]

חמישי

לֶךְ וְאַסַּפְתָּ אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם י-הוֹה אֶ-לֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֶ-לֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב לֹאמַר פֶּקֶד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת-הַעֲשׂוֹי לְכֶם בְּמִצְרַיִם:

אִיזִיל וְתַכְנוּשׁ יֵת סְבִי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן יְיָ אֱלֹהָה דְאַבְהָתְכוֹן אֲתַגְלִי לִי אֶ-לֹהֵיָה דְאַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב לְמִימַר מְדַכָּר דְכִירְנָא יִתְכוֹן וְיֵת דְאַתְעֵבִיד לְכוֹן בְּמִצְרַיִם:

אֶת זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל – מִיְחַדִּים לִישִׁיבָה. וְאִם תֹּאמַר: זַקְנִים סַתֵּם, הֵיאָד אֶפְשָׁר לוֹ לְאַסֵּף זַקְנִים שֶׁל שְׁשִׁים רַבּוּא?

וְאָמַר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם מִעֲנֵי מִצְרַיִם אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחֲתִי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרִזִי וְהַתְּחִי וְהַיְבוּסִי אֶל-אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

וְאָמַרְתִּי אֲסִיק יִתְכוֹן מִשַּׁעֲבוּד מִצְרָאִי לְאַרְעַ כְּנַעֲנָאִי וְחַתָּאִי וְאֲמֹרָאִי וּפְרִזָּאִי וְתַחָאִי וַיְבוּסָאִי לְאַרְעַ עֵבְדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:

וְשָׁמְעוּ לְקוֹלְךָ וּבֵאתָ אִתָּהּ וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו י-הוֹה אֶ-לֹהֵי הָעִבְרָיִים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה גַלְכֶה-נָּא דָּרָךְ שְׁלִשַׁת יָמִים בְּמִדְבָר וּנְזַבְחָה לִי-הַנֶּה אֶ-לֹהֵינוּ:

וַיִּקְבְּלוּן מִנֶּךָ וְתִימִי אֲתָ וְסְבִי יִשְׂרָאֵל לֹת מֶלֶכָה דְּמִצְרַיִם וְתִימְרוּן לִיהָ יְיָ אֱלֹהָה דִּיהוּדָאִי אֲתַקְרִי עָלֵנָּה וְכַעַן גִּיזִיל כְּעַן מַהֲלָךְ תְּלַתָּה יוֹמִין בְּמִדְבָרָה וּנְזַבַּח קִדְּם יְיָ אֱלֹהֵנָּה:

וְשָׁמְעוּ לְקוֹלְךָ – מִכִּינּוּן שֶׁתֹּאמַר לָהֶם לְשׁוֹן זֶה – יִשְׁמְעוּ לְקוֹלְךָ, שְׂכַבְרַ סִימָן זֶה מְסוּר בְּיָדֶם מִיַּעֲקֹב וּמִיּוֹסֵף, שְׂבָלְשׁוֹן זֶה הֵם נִגְאָלִים. יַעֲקֹב אָמַר לָהֶם: "וְאֶ-לֹהִים פֶּקֶד יִפְקֹד אֶתְכֶם"; יוֹסֵף אָמַר לָהֶם: "פֶּקֶד יִפְקֹד אֶ-לֹהִים אֶתְכֶם". [אֶ-לֹהֵי הָעִבְרָיִים – יו"ד יִתְרָה, רָמְזוּ לְעֶשֶׂר מִכּוֹת. בְּרַשִׁי יִשׁוּ.] נִקְרָה עָלֵינוּ – לְשׁוֹן מִקְרָה. וְכֵן "נִיִּקֵר אֶ-לֹהִים", "וְאֲנֹכִי אִקְרָה פֶּה", אֵהָא נִקְרָה מֵאֵתוּ הַלּוּם.

וְאָנֹכִי יְזַעַתִּי כִּי לֹא-יִתְּנוּ אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהַלְךָ וְלֹא בְּיַד חַזְקָה:

וְקִדְמִי גְלִי אֲרִי לֹא יִשְׁבוּק יִתְכוֹן מֶלֶכָה דְּמִצְרַיִם לְמִיזִל וְלֹא מִן קִדְּם דְּחִילִיָּה תַקִּיף:

לֹא יִתְּנוּ אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהַלְךָ – אִם אִין אֲנִי מִרְאָה לוֹ יְדֵי הַחַזְקָה; כְּלוּמַר: כֹּל עוֹד שְׂאִין אֲנִי מוֹדִיעוּ יְדֵי הַחַזְקָה, לֹא יִתְּנוּ אֶתְכֶם לְהַלְךָ. לֹא יִתְּנוּ – "לֹא יִשְׁבוּק", כְּמוֹ "עַל כֵּן לֹא נִתְּמִיד", "וְלֹא נִתְּנוּ אֶ-לֹהִים לְהַרְעַ עֲמִדִי"; וְכַלְזָן לְשׁוֹן נְתִיבָה הֵם. וַיִּשׁ מְפָרְשִׁים: "וְלֹא בְּיַד חַזְקָה" – וְלֹא בְּשִׁבִיל שִׂידוּ חַזְקָה, כִּי מֵאֵז אֲשַׁלַּח אֶת יְדֵי וְהִפִּיתִי אֶת מִצְרַיִם וְגוֹמֵר. וּמִתְרַגְּמִין אוֹתוֹ: "וְלֹא מִן קִדְּם דְּחִילִיָּה תַקִּיף". מִשְּׁמוּ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַבִּי מְנַחֵם נֹאמַר לִי.

וְשְׁלַחְתִּי אֶת-יְדֵי וְהִפִּיתִי אֶת-מִצְרַיִם בְּכָל נַפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאֲחַר־יָכוֹן יִשְׁלַח אֶתְכֶם:

וְאֲשַׁלַּח יֵת מַחַת גְּבוּרָתִי וְאֲמַחֲתִי יֵת מִצְרָאִי בְּכָל פְּרִישְׁתִּי דְאַעֲבִיד בִּינִיהוֹן וּבִתְרַ כּוֹן יִשְׁלַח יִתְכוֹן:

וְאֶתִּין יָת עֲמָא הַדִּין לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרָאֵי וַיְהִי אַרְי תְּהַכּוֹן לֹא תְהַכּוֹן רִיקָנִין:

וְנִתְתִי אֶת־חַן הַעַם־הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרָיִם וְהָיָה כִּי תִלְכּוּן לֹא תִלְכוּ רִיקָם:

וְתִשְׁאַל אֶתְמָא מִשִּׁיבְבַתְהָ וּמִקְרִיבַת בֵּיתָה מִגִּין דְּכֶסֶף וּמִגִּין דְּזָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיתֵיכֶם וּנְצַלְתֶּם אֶת־מִצְרָיִם:

וְשִׁאַלְהָ אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָה כְּלֵי־כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתֶם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיתֵיכֶם וּנְצַלְתֶּם אֶת־מִצְרָיִם:

וּמִגֵּרַת בֵּיתָה – מאותה שְׁהִיא גֵרָה אִתָּה בְּבֵית. וּנְצַלְתֶּם – כְּמַרְגּוּמוֹ: "וּתְרוֹקְנוּן". וְכֹן: "וְנִצְנְצְלוּ אֶת מִצְרָיִם", "וְנִתְנַצְלוּ כְּנִי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵדֶיכֶם"; וְהִנּוּ"ן בּוֹ יִסּוּד. וּמִנְחָם חִבְרוּ בְּמִחְבְּרַת צַד"י עִם "וְנִצְצַל אֶ־לֵהִים אֶת מִקְנֵה אַבִּיכֶם", "אֲשֶׁר הִצִּיל אֶ־לֵהִים מֵאֲבִינִי", "וְנִתְמַתֵּם בְּיַד אוֹיֵב"; "וְנִגְפַתֶּם לִפְנֵי אוֹיְבֵיכֶם", "וְאִמְרַתֶּם נִצְלָנוּ", לְשׁוֹן נִפְעַלְנוּ. וְכַל נו"ן שְׁהִיא בָּאָה בְּמִיכָה לְפָרְקִים וְנוֹפְלַת מִמֶּנָּה, כְּנוּ"ן שֶׁל נוֹגַף, נוֹשָׂא, נוֹתָן, נוֹשֵׁף – כְּשִׁהִיא מִדְּבַר לְשׁוֹן וּפְעֻלָּתֶם, תִּנְקַד בְּחִטָּף, כְּגוֹן: "וּנְשַׂאתֶם אֶת אַבִּיכֶם", "וְנִתְמַתֵּם לָהֶם אֶת אֲרִץ הַגִּלְעָד", "וְנִמְלַתֶּם אֶת בְּשָׂר עָרְלַתְכֶם". לְכֹן אֲנִי אוֹמֵר שְׁזֹאת, הַנְּקוּדָה בְּחִירָק, מִן הַיִּסוּד הוּא, וַיִּסוּד שֶׁם דָּבָר – נִצּוּל; וְהוּא מִן הַלְשׁוֹנוֹת הַכְּבָדִים, כְּמוֹ דְבוּר, כְּפוּר, לְמוּד, כְּשִׂידְבַר בְּלִשׁוֹן וּפְעֻלָּתֶם – יִנְקַד בְּחִירָק, כְּמוֹ: "וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֵּלַע", "וְכִפַּרְתֶּם אֶת הַבַּיִת", "וְלִמַּדְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם".

וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהָן לֹא־נִאֲמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקִלִּי כִּי נֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ־הַזֶּה:

וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהָן לֹא־נִאֲמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקִלִּי כִּי נֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ־הַזֶּה:

וַיֹּאמֶר לִיָּה יְיָ מָא דִּין בִּינְךָ וַיֹּאמֶר חוּטְרָא:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי־יְהוָה מִה־זֶּה בִּינְךָ וַיֹּאמֶר מִטָּה:

מִזֶּה בִּינְךָ – לְכָךְ נִכְתַּב תִּיבָה אַחַת, לְדְרוּשׁ: מִזֶּה שֶׁבִּינְךָ אִתָּה חֲזִיב לְלִקוֹת, שֶׁשְׂחָדַת בְּכִשְׂרִים. וּפְשׁוּטוֹ כְּאֵדָם שְׂאוּמֵר לְחִבְרוּ: מוֹדָה אִתָּה שְׁזוֹ שֶׁלְפָנֶיךָ אַכּוּ הִיא? אָמַר לוֹ: הֵן, אָמַר לוֹ: הַרִינִי עוֹשֶׂה אוֹתָה עַץ.

וַיֹּאמֶר רְמוּהִי לְאַרְעָא וּרְמַהִי לְאַרְעָא וְהוּהָ לְחוּיָא וַעֲרַק מֹשֶׁה מִן קְדָמוּהִי:

וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכְהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ וַיִּנְסׁ מֹשֶׁה מִפְּנֵיו:

וַיְהִי לְנַחֲשׁ – רָמַז לוֹ שֶׁסִּפֵּר לְשׁוֹן הִרְעַע עַל יִשְׂרָאֵל^[4] וְתַפֵּשׁ אוּמְנוֹתוֹ שֶׁל נַחֲשׁ.

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אוֹשִׁיט יְדְךָ וְאוֹחִיד בְּדַנְבִיָּה וְאוֹשִׁיט יְדִיָּה וְאוֹתְקִיף בֵּיה וְהוּהָ לְחוּטְרָא בִּידִיָּה:

וַיֹּאמֶר יְיָ־הַזֶּה אֶל־מֹשֶׁה שְׁלַח יְדְךָ וְאַחִיד בְּדַנְבּוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ:

וַיַּחֲזֶק בּוֹ – לְשׁוֹן אַחִיזָה הוּא, וְהִרְבֵּה יֵשׁ בְּמִקְרָא: "וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ", "וְהִחֲזִיקָה בְּמִבּוּשֵׁיו", "וְהִחֲזִיקְתִּי בְּזַקְנוֹ".

בְּדִיל דִּיהִימְנוּן אַרְי אַתְגְּלִי לָךְ יְיָ אֱלֹהָא דְאַבְהַתְהוֹן אֶ־לֵהִיָּה דְאַבְרָהָם אֶ־לֵהִיָּה דִּינְצַחַק וְאֶ־לֵהִיָּה דִּיעֲקָב:

לְמַעַן נִאֲמִינוּ כִּי־נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ־יְהוָה אֶ־לֵהִי אֲבֹתָם אֶ־לֵהִי אַבְרָהָם אֶ־לֵהִי יִצְחָק וְאֶ־לֵהִי יַעֲקֹב:

וַיֹּאמֶר יְיָ לִיָּה עוֹד אַעֲיֵל כְּעַן יְדְךָ בְּעֵטְפֶךָ וְאַעֲיֵל יְדִיָּה בְּעֵטְפִיָּה וְאַפְקָה וְהָא יְדִיָּה חוּרָא כְּתִלְגָּא:

וַיֹּאמֶר יְיָ־הַזֶּה לֹא עוֹד הִבְאֲנָא יְדְךָ בְּחִיקָךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיַּוְצֵאָהּ וְהִגֵּה יָדוֹ מִצַּרְעַת כְּשִׁלְגָּ:

מִצַּרְעַת כְּשִׁלְגָּ – דְרָךְ צַרְעַת לִהְיוֹת לְכִנְהָ: "אִם בְּהֵרַת לְכִנְהָ הִיא". אַף בְּאוֹת זֶה רָמַז לוֹ שֶׁלְשׁוֹן הִרְעַע סִפֵּר, בְּאִמְרוֹ: "לֹא נִאֲמִינוּ לִי"; לְפִיכָךְ הִלְקָהוּ בְּצַרְעַת, כְּמוֹ שֶׁלְקַחְתָּה מְרִים עַל לְשׁוֹן הִרְעַע.

וַיֹּאמֶר הָשֵׁב יְדְךָ אֶל־חִיקָךָ וַיִּשָּׁב יָדוֹ אֶל־חִיקוֹ וַיַּוְצֵאָהּ מִחִיקוֹ וְהִנֵּה־שָׁבָה כְּבִשְׂרוֹ:

וַיֹּאמֶר הָשֵׁב יְדְךָ אֶל־חִיקָךָ וַיִּשָּׁב יָדוֹ אֶל־חִיקוֹ וַיַּוְצֵאָהּ מִחִיקוֹ וְהִנֵּה־שָׁבָה כְּבִשְׂרוֹ:

וַיַּוְצֵאָהּ מִחִיקוֹ וְהִנֵּה שָׁבָה וְגוֹמֵר – מִכָּאֵן שֶׁמִּדָּה טוֹבָה מִמְהֵרַת לְבֹא.

וְהָיָה אִם־לֹא נִאֲמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָאֵת הָרֵאשׁוֹן וְהֵאֲמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאַחֲרוֹן:

וְהָיָה אִם־לֹא נִאֲמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָאֵת הָרֵאשׁוֹן וְהֵאֲמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאַחֲרוֹן:

וְהֵאֲמִינוּ לְקוֹל הָאוֹת הָאַחֲרוֹן – מִשְׁתַּאמֵּר לָהֶם: בְּשִׁבְלֵכֶם לְקִימִי עַל שֶׁסִּפַּרְתִּי עֲלֵיכֶם לְשׁוֹן הִרְעַע, נִאֲמִינוּ לָךְ, שֶׁכְּכָר לְמִדּוֹ כְּכָךְ שֶׁהִמְצִידְוּגִין לְהִרְעַע לָהֶם לוֹקִים בְּנִגְעִים, כְּגוֹן פְּרֻעָה וְאַבִּימְלָךְ בְּשִׁבְלֵי שָׂרָה.

וְהָיָה אִם־לֹא יִהְיִימְנוּן אַף לְתַרְיִן אֶתְנָא הָאֵלִין וְלֹא יִקְבְּלוּן מִנָּךְ וְתִסַּב מִמִּיָּא דְבִנְהִרָא וְתִישׁוּד לִיבְשִׁתָּא וְיִהוּן מִיָּא דְתִסַּב מִן נִהִרָא וְיִהוּן לְדָמָא בְּנִבְשִׁתָּא:

וְהָיָה אִם־לֹא נִאֲמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֵלוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקוֹלְךָ וְלִקְחַתָּ מִמִּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכַתָּ הַיִּבְשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִיַּד הַיָּאֵר וְהָיוּ לָדָם בְּיַבְשֹׁתָ:

והיו המים וגומר – והיו והיו שני פעמים. נראה בעיני, אלו נאמר: "והיו המים אשר תקח מן הים לים בביבשת", שומע אני שבגדו הם והפכים לים, ואז פשיטו לארץ והיו בהיותו; אבל עכשו מלמדנו שלא יהיו דם עד שיהיו בביבשת.

ולאמר משה אל-י-הוה בי א-דני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל-עבדך כי כבד-פה וכבד לשון אנכי:
נאמר משה קדם יי בבעו יי לא גבר דמלול אנא אף מאתמלי אף מדקמוהי אף מעדן דמלילתא עם עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן אנא:

גם מתמול וגומר – למדנו, שכל שבעה ימים הנה הקדוש ברוך הוא מפתה את משה בסנה לילה בשליחותו. "מתמול", "שלשום", "מאז דברך", הרי שלשה, ושלשה גמין רבויין הם, הרי ששה, והוא הנה עומד ביום השביעי כשאמר לו זאת עוד: "שלח נא ביד תשלח", עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה שלא הנה רוצה לטל גדלה על אהרן אחיו, שהנה גדול הימנו ונביא הנה, שנאמר: "הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים", הוא אהרן. וכן: "ואנדע להם בארץ מצרים.. ואמר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו", ואותה נבואה לאהרן נאמרה. **כבד פה** – בכבודות אני מדבר, ובלשון לעז בלב"א [balbe = עיל, ממנמם⁵].

ולאמר י-הוה אליו מי שם פה לאדם או מי-ישום אלה או חרש או פקח או עור הללא אנכי י-הוה:
נאמר יי ליה מן שוי פמא לאנשא או מן שוי אלימא או חרשא או פתיחא או עורא הלא אנא יי:

מי שם פה וגומר – מי למדך לדבר, כשהיית נדון לפני פרעה על המצרים? או מי ישום אלה – מי עשה פרעה אלה, שלא נתאמץ במצות הריגתו, ואת משרתיו חרשים, שלא שמעו בצוותו עליך? ואת אספקלטורין ההורגים, מי עשאם עורים, שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת? **הלא אנכי** – ששמי ה' – עשיתי כל זאת.

ועתה לך ואנכי אהנה עם-פיה והוריתיך אשר תדבר:
וכען איזיל ומימרי יהי עם פמך ואלפנך דתמליל:

נאמר בי א-דני שלח-נא ביד-תשלח:
נאמר בבעו יי שלח פען ביד מן דכשר למשלח:

ביד תשלח – ביד מי שאתה רגיל לשלח, והוא אהרן. דבר אחר: ביד אחר שתמצה לשלח. אין סופי להכניסם לארץ, ולהיות גואלם לעתיד; יש לה שלוחים הרבה.

ויחר-אף י-הוה במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי-דבר ידבר הוא וגם הנה-הוא יצא לקראתך וראך ושמת בלבך:
ותקיף רוגזא דיין במשה נאמר הלא אהרן אחיך לינאה גלי קדמי ארי מללא ימליל הוא ואף הא הוא נפיק לקדמותך ויחזינך ויחדי בלביה:

ויחר אף – רבי יהושע בן קרחה אומר: כל חרון אף שבתורה נאמר בו רשם, וזה לא נאמר בו רשם, ולא מצינו שבא ענש על ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי: אף בזו נאמר בו רשם, "הלא אהרן אחיך הלוי", שהנה עתיד להיות לוי ולא פהו, והנהנה הייתי אומר לצאת ממך. מעתה לא ינהה פו, אלא הוא ינהה פהו ואתה הלוי, שנאמר: "ומשה איש הא-להים בנוי וקראו על שבט הלוי". **הנה הוא יצא לקראתך** – כשתלך למצרים. **וראך ושמת בלבך** – לא כשאתה סבור, שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדלה. ומשם זכה אהרן לעדי החשון הנתון על הלב.

ודברת אליו ושמת את-הדברים בפיו ואנכי אהנה עם-פיה ועם-פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשו:
ותמליל עמיה ותשני ית פתגמיה בפמיה ומימרי יהי עם פמך ועם פמיה ואליה יתכון ית דתעבדון:

ודבר-הוא לך אל-העם והנה הוא ינהה-לך לפה ואתה תנהה-לו לא-להים:
וימליל הוא לך עם עמא ויהי הוא יהי לך למתורגמן ואת תהי ליה לרב:

ודבר הוא לך – בשבילך דבר אל העם. וזה יוכיח על כל לך ולי ולו ולכם ולקם הסמוכים לדבור, שפלקם לשון על הם. **ינהה לך לפה** – למליץ, לפי שאתה כבד פה. **לא-להים** – לרב ולשר⁶.

ונאת-המטה הנה תקח בידיך אשר תעשה-בו את-האמת:
וית חוטרך הדין תסב בידיך דתעביד ביה ית אתמא:

שישי **פרשת היציאה ממדן**

וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב | אֶל-יְתֵר חַתָּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֲלֶכָה זֶה וְאֲשׁוּבָה אֶל-אֶחָי אֲשֶׁר-בְּמִצְרַיִם וְאָרְאַה הַעֲוֹתָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יֵתְרוֹ לְמֹשֶׁה לָּךְ לְשָׁלוֹם:

וַיָּשָׁב אֶל יְתֵר חוֹתָנוֹ – לטל רשות, שהרי נשבע לו^[7]. ושבעה שמות היו לו: רעואל, יתר, יתרו, קיני, חובב, חכר, פוטיאל.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר לָךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי-מֵתוּ כָל-הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ: כָּל גּוֹבְרֵי דָבְעוּ לְמַקְטָלְךָ:

כי מתו כל האנשים – מי הם? דתן ואבירם. חיים היו, אלא שיָרְדוּ מִנְּכִסְיָהֶם, וְהֵעֲנִי חָשׁוּב כַּמֵּת.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בָּנָיו וַיָּרֻכְבּוּ עַל-הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-מִטֵּה הָא-לֹהִים בְּיָדוֹ: וַדְּבַר מֹשֶׁה יָת אֶתְתִּיהָ וַיֵּת בְּנוֹהִי וְאֶרְכִּיבֹנָיו עַל חֲמֹרָא וְתָב לְאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וְנָסִיב מֹשֶׁה יָת חוֹטְרָא דְּאֶתְעַבִּידוּ בֵּיה מִן קָדָם יְיָ בִּיזִיָּה:

על החמר – חמור המיניח. הוא החמור שחבש אברהם לעקדת יצחק, והוא שעתידי מלך הפשיס להגלות עליו, שנאמר: "עני ורכב על חמור". וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטֵּה וְגוֹמֵר – אין מקדם ומאחר מִדְּקָדִים בַּמִּקְרָא.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּלִקְתָּךְ לָשׁוּב מִצְרַיִמָּה רְאֵה כָל-הַמְּפֹתִים אֲשֶׁר-שָׁמֵתִי בְּיַדְךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פְרַעֲה וְאֲנִי אֶחְזַק אֶת-לְבָבוֹ וְלֹא יִשְׁלַח אֶת-הַעַם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמַהְכָּךְ לְמִתָּב לְמִצְרַיִם חֲזִי כָּל מוֹפְתֵיָא דְּשׁוּיְתִי בְּיַדְךָ וְתַעֲבִידֻנּוֹן קָדָם פְּרַעֲה וְאֲנָא אֶתְקִיף יָת לְבִיָּה וְלֹא יִשְׁלַח יָת עַמָּא:

בְּלִקְתָּךְ לָשׁוּב מִצְרַיִמָּה וְגוֹמֵר – דע שעל מנת כן תלך, שתהא גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה, ולא תירא ממנו. אֲשֶׁר שָׁמֵתִי בְּיַדְךָ – לא על שלש אותות האמורות למעלה, שהרי לא לפני פרעה צנה לעשותם, אלא לפני ישראל, שיאמינו לו; ולא מצינו שעשעאם לפניו. אלא מופתים שאני עתיד לשום בְּיַדְךָ בְּמִצְרַיִם, כמו "כי ידבר אליכם פרעה" וגומר. ואל תתמה על אשר כתיב "אשר שמתי", שכן משמעו: כְּשֶׁתְּדַבֵּר עִמּוֹ, כְּבָר שָׁמֵתִים בְּיַדְךָ.

וְאִמְרַתְּ אֶל-פְּרַעֲה כֹה אָמַר יְ-הוָה בְּנִי בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל: וְתִימַר לְפְרַעֲה כַּדָּנּוֹן אָמַר יְיָ בְּרִי בּוֹכְרִי יִשְׂרָאֵל:

וְאִמְרַתְּ אֶל פְּרַעֲה – כְּשֶׁתְּשַׁמַּע שְׁלִבּוֹ חֲזַק וַיִּמָּאן לְשַׁלַּח, אָמַר לוֹ כֵּן. בְּנִי בְּכָרִי – לשון גדלה, כמו "אף אני בכור אתנהו"; וזה פשוטו. וּמְדַרְשׁוֹ: כָּאֵן חַתָּם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מְכִירַת הַבְּכוֹרָה שְׁלִקַּח וְעָלַב מַעֲשׂוֹ.

וַאֲמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת-בְּנִי וַיַּעֲבֹדֵנִי וְתִמָּאֵן לְשַׁלְּחֹו הִנֵּה אֲנֹכִי הֲרֹג אֶת-בְּנִי בְּכַרְךָ: וְאִמְרִית לָךְ שְׁלַח יָת בְּרִי וַיִּפְלַח קָדְמִי וַיִּמְסְרִיב אֶת-לְשַׁלְּחֹוֹתִיָּהָ הֵא אֲנָא קָטִיל יָת בְּרַךְ בּוֹכְרָךְ:

וַאֲמַר אֵלֶיךָ – בשליחותו של מקום. שְׁלַח אֶת בְּנִי וְגוֹמֵר הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹרֵג וְגוֹמֵר – היא מכה אחרונה; ובה התרהו תחלה, מפני שהיא קשה וְזֶה הוּא שְׁנֵאֲמַר בְּאִיּוֹב: "הֵן אֵל יִשְׁגָּיֵב בְּכַחוֹ", לפיכך "מי כמוהו מורה". בְּשָׂר וְדָם הַמְּבַקֵּשׁ לְהַנְקֵם מִחֲבָרָו מַעֲלִים אֶת דְּבָרָיו, שְׁלֹא יִבְקַשׁ הַצֵּלָה; אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁגָּיֵב בְּכַחוֹ, וְאֵין יָלַל לְהַמְלִט מִיָּדוֹ כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ אֵלָיו, לְפִיכָךְ הוּא מוֹרְהוֹ וּמִתְרָה בּוֹ לְשׁוֹב.

וַיְהִי בְּדַרְךָ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגַּשְׁהוּ יְ-הוָה וַיִּבְקֶשׁ הַמִּיתוֹ: וְהוּא בְּאוֹרְחָא בְּבֵית מִבְּתָא וְעָרַע בֵּיה מִלְּאֲכָא דִּיִּי וּבְעָא לְמַקְטָלִיָּה:

וַיְהִי בְּדַרְךָ בְּמִלּוֹן – מֹשֶׁה. וַיִּבְקֶשׁ הַמִּיתוֹ – [המלאך], לפי שלא מל את אליעזר בנו; ועל שנתרשל נענש מיתה. תְּנִיא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: חַס וְשָׁלוֹם, לֹא נִתְרַשַׁל; אֲלֹא אָמַר: אֲמוּל וְאֶצְעָא לְדַרְךָ – סִפְנָה הִיא לְתִינוּק עַד שְׁלִשָּׁה יָמִים. אֲמוּל וְאֶשְׁהָה שְׁלִשָּׁה יָמִים – הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צֹנְגִי: "לך שוב מצרים". ומפני מה נענש מיתה? לפי שנתעסק במלון תחלה. בְּמִסְכַּת נְדָרִים. וְהָיָה הַמְּלָאֲךָ נֶעֱשֶׂה כְּמִין נַחֵשׁ, וּבּוֹלְעוֹ מֵרָאשׁוֹ וְעַד רַכְיוֹ, וְחוֹזֵר וּבּוֹלְעוֹ מִרְגְּלָיו וְעַד אוֹתוֹ מְקוֹם; הַבִּינָה צְפוּרָה שְׁבִשְׁבִיל הַמִּילָה הוּא.

וַתִּקַּח צְפֹרָה צֹר וַתְּכַרַת אֶת-עַרְלַת בְּנִיהָ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן-דְּמַיִם אַתָּה לִי: וְנָסִיבַת צְפוּרָה טַנְרָא וּגְזֵרַת יָת עַרְלַת בְּרָהּ וְקָרִיבַת לְקַדְמוֹהִי וְאִמְרַת בְּדָמָא דְּמַהוּלְתָּא הָדִין אֶתְיַהִיב חֲתַנָּא לְנָא:

וַתִּקַּח צְפוּרָה צֹר וַתְּכַרַת אֶת-עַרְלַת בְּנִיהָ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו – השליכתו לפני רגליו של משה. וַתֹּאמֶר – על בנה. כִּי חֲתַן דְּמַיִם אַתָּה לִי – אַתָּה הֵייתָ גוֹרֵם לְהִיּוֹת הַחֲתָן שְׁלִי נִרְצַח עֲלֶיךָ; הוֹרֵג אִישִׁי אַתָּה לִי.

וַיִּרַף מִמֶּנּוּ אַז אָמְרָה חֲתָן דְּמַיִם לְמוּלַת: וְנָח מִנִּיהָ בְּכֹן אִמְרַת אֵלּוּלִי דְּמָא דְּמַהוּלְתָּא הָדִין אֶתְחַיִּיב חֲתַנָּא קָטוּל:

וַיִּרַף מִמֶּנּוּ אַז אָמְרָה חֲתָן דְּמַיִם לְמוּלַת: וְנָח מִנִּיהָ בְּכֹן אִמְרַת אֵלּוּלִי דְּמָא דְּמַהוּלְתָּא הָדִין אֶתְחַיִּיב חֲתַנָּא קָטוּל:

ויקרא – המלאך ממנו. אז – הבינה שעל המילה בא להרגו. אמרה חתן דמים למולת – חתני הנה נרצח על דבר המילה. למולת – על דבר המולות. שם דבר הוא, והלמ"ד משמשת בלשון 'על', כמו 'ואמר פרעה לבני ישראל'. ואונקלוס תרגם "דמים" על דם המילה.^[8]

ויאמר י-הוה אל-אהרן לך לקראת משה המדברה
וללך ויפגשו בחר הא-להים וישקלו:
ואמר יי לאהרן איזיל לקדמות משה למדברא ואזל
וערעיה בטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי ונשיק ליה:

ויגד משה לאהרן את כל-דברי י-הוה אשר שלחו
ונאת פל-האתת אשר צוהו:
וחוי משה לאהרן ית כל פתגמיא דיי דשלחיה וית כל
אתיא דפקדיה:

ויגד משה ואהרן ויאספו את-כל-זקני בני ישראל:
ואזל משה ואהרן וכושו ית כל סבי בני ישראל:

וידבר אהרן את כל-הדברים אשר-דבר י-הוה אל-
משה ויעש האתת לעיני העם:
ומליל אהרן ית כל פתגמיא דמליל יי עם משה ועבד
אתיא לעיני עמא:

ויאמן העם וישמעו כפי-פקד י-הוה את-בני ישראל
וכי ראה את-ענבל ויקדו וישתחוו:
והימין עמא ושמעו ארי דכיר יי ית בני ישראל וארי
גלי קדמוהי שעבודהון וכרעו וסגידו:

שביעי

ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל-פרעה כה-אמר
י-הוה א-להי ישראל שלח את-עמי ויחגו לי
במדבר:
ובתר כן עאלו משה ואהרן ואמרו לפרעה כדון אמר
יי אלהא דישראל שלח ית עמי ויחגון קדמי
במדברא:

ואחר באו משה ואהרן וגומר – אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן, עד שנשמטו כלם קדם שהגיעו לפלטינו, לפי שיארו
ללכת. ובסיני נפרע להם: "ונגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו", הסזירם לאחוריהם.

ויאמר פרעה מי י-הוה אשר אנשמע בקלו לשלח
את-ישראל לא ידעתל את-י-הוה וגם את-ישראל
לא אשלח:
ואמר פרעה שמא דיי לא אתגלי לי דאקביל
למימריה לשלחא ית ישראל לא אתגלי לי שמא דיי
ואף ית ישראל לא אשלח:

ויאמרו א-להי העברים נקרא עלינו גלכה נא דרף
שלשת ימים במדבר ונזבחה ל-י-הוה א-להינו פון-
יפגענו בדבר או בחרב:
ואמרו אלהא דיהודאי אתגלי עלנא גיזיל כעון מהלך
תלתא יומין במדברא ונזבח קדם יי אלהנא דלמא
יערענא במות או בקטול:

פון יפגענו – פון יפגעו" היו צריכים לומר, אלא שחלקו כבוד למלכות. פגיעה זו לשון מקרה מנת היא.

ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן
תפריעו את-העם ממצעו לכו לסבלתיכם:
ואמר להון מלכא דמצרים למא משה ואהרן תבטלון
ית עמא מעבידתהון איזילו לפולחנכון:

תפריעו את העם ממצעו – תבדילו ותרחיקו אותם ממלאכתם, ששומעין לכם וסבורים לנוס מן המלאכה. וכן "פרעהו אל תעבר בו",
בחקקה; וכן "ותפריעו כל עצתי". "פי פרוע הוא", נרסק ונתעב. לכו לסבלותיכם – לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתים; אבל מלאכת
שעבוד מצרים לא היתה על שבתו של לוי. ומדע לך, שהרי משה ואהרן יוצאים ובאים [שלא ברשות].

ויאמר פרעה הן-רבים עתה עם הארץ והשבתם
אתם מסבלתם:
ואמר פרעה הא מדסגיאיין כעון עמא דארעא ותבטלון
יתהון מפולחנהון:

הן רבים עתה עם הארץ – שהעבודה מטלת עליהם, ואתם משביתים אותם מסבלותם; הפסד גדול הוא זה.

ויצו פרעה ביום ההוא את-הנגשים בעם ואת-
שטריו לאמר:
ופקיד פרעה ביומא ההוא ית שלטוני עמא וית
סרכוהי למימר:

הנגשים – מצריים היו, והשוטרים היו ישראלים. הנוגש ממנה על כמה שוטרים, והשוטר ממנה לרדות בעושי המלאכה.

לא תאספון לתת תבן לעם ללבן תמול לשלשם הם ילכו וקששו להם תבן:

לא תיספון למתן תבנא לעמא למרמי לבנין כמאתמלי ומדקמוהי אנון ייזלוו ויגבון להון תבנא:

תבן – אשטובל"א [קש = estoble⁹¹]. היו גובלין אותו עם הטיט. לבנים – טיוול"ש [titles = רעפים] בלעז, שעושים מטיט ומיבשין אותו בחמה, ויש ששורפין אותו בפכשון. בתמול שלשם – כאשר הייתם עושים עד הנה. וקששו – ולקטו.

ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו פי נרפים הם על פן הם צעקים לאמר גלכה נזבחה לא להינו:

ות סכום לבניא דאנון עבדין מאתמלי ומדקמוהי תמנון עליהון לא תמנעון מניה ארי בטלנין אנון על פן אנון מצוחין למימר גיזיל נזבח קדם אלהנא:

ואת מתכנת הלבנים – סכום חשבון הלבנים שהנה כל אחד עושה ליום כשהנה התבן נתן להם, אותו סכום תשימו עליהם גם עתה, למען תכבד העבודה עליהם. פי נרפים – מן העבודה הם, לכה לכה פונה אל הבטלה וצועקים לאמר: "גלכה" וגו'. "מתכנת", "ותכן לבנים", "ולו נתכנו עלילות", "את הכסף המתכן", כלם לשון חשבון הם. נרפים – המלאכה רפוייה בידם ועזובה מהם והם נרפים ממנה, רטריי"ט [retreit = הימנעות¹⁰⁰] בלע"ז.

תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר:

יתקה פולחנא על גובריא ויתעסקון בה ולא יתעסקון בפתגמין בטיליון:

ואל ישעו בדברי שקר – ואל יגנו וידברו תמיד בדברי רוס, לאמר "גלכה נזבחה". ודומה לו: "ואשעה בחקיה תמיד"; "למשל ולשגינה", מתרגמין "ולשועין"; "וניספר", "ואשתעי". ואי אפשר לומר "ישעו" – לשון "נישע ה' אל הכל.. ואל קנו ואל מנתחו לא שעה", ולפרש "אל ישעו" – אל יפנו; שאם פן, הנה לו לכתב: "ואל ישעו אל דברי שקר", או "לדברי שקר", פי כן גזרת כלם: "ישעה האדם על עשהו", "ולא ישעה אל המזבחות", "ולא ישעו על קדוש ישראל"; ולא מצאתי שמוש של בי"ת סמוכה לאחריהם. אבל אסר לשון דבור, כמתעסק לדבר בדבר, נופל לשון שמוש בי"ת, כגון: "הנדברים בה", "ותדבר מרים ואהרן במשה", "לדבר בם", "ואדברה בעדתי". אף פאן, "אל ישעו בדברי שקר", אל יהיו נדברים בדברי שוא וקבאי.

ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר פה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן:

ונפקו שלטוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה לית אנא יהיב לכו תבנא:

אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו פי אין נגרע מעבדתכם דבר:

אתון איזילו סבו לכו תבנא מאתר דתשכחון ארי לא יתמנע מפולחנכון מדעם:

אתם לכו קחו לכם תבן – וצריכים אתם לילה בנריזות. פי אין נגרע מעבדתכם דבר – מפל סכום לבנים שהייתם עושים ליום, בהיות התבן נתן לכם מזמן מבית המלך.

ויפיץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן:

ואתבדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבא גלי לתבנא:

לקשש קש לתבן – לאסף אסיפה ללקט לקט לצרף תבן הטיט. קש – לשון לקוט; על שם שדבר המתפור הוא וצריך לקששו, הוא קרוי קש בשאר מקומות.

והנגשים אצים לאמר פלו מעשיכם דבר יום ביומו כאשר בהיות התבן:

ושלטוניא דחקין למימר אנשלימו עבידתכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדין פד מתיהיב לכו תבנא:

אצים – דוחקים. דבר יום ביומו – חשבון של כל יום פלו ביומו, כאשר עשיתם בהיות התבן מוכן.

ויכו שטרלי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן תמול שלשם גם תמול גם היום:

ולקו סרכי בני ישראל דמניאו עליהון שלטוני פרעה למימר מדין לא אנשלימתון גזירתכון למרמי לבנין כמאתמלי ומדקמוהי אף תמלי אף יומא דין:

ויכו שטרלי בני ישראל – השוטרים ישראלים היו, וחסים על חבריהם מלדחקם; וכשהיו משלימים הלבנים לנוגשים, שהם מצרים, והנה חסר מן הסכום, היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה. לפיכך זכו אותם שוטרים להיות סנהדרין, ונאצל מן הרום אשר על משה והושם עליהם, שנאמר: "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת" – מאותן שיזעפת הטובה שעשו במצרים, "כי הם זקני העם ושטריו". ויכו שטרלי בני ישראל אשר שמו נגשי פרעה – אותם לשוטרים עליהם, לאמר מדוע וגו'. למה ויכו? שהיו אומרים להם:

מדוע לא כליתם גם תמול גם היום חזק הקצוב עליכם ללבן [פתמול שלשם], כתמול השלישי, שהוא יום שלפני אתמול? והוא הנה בהיות התבון נתן להם. ויכו – לשון נִפְעָלוּ, הכו מיד אחרים; הנוגשים הפום.

**וַיָּבֹאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פְּרַעֲהַ לֵאמֹר
לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ:
וְאַתּוֹ סֹרְכֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְוּהוּ קָדֵם פְּרַעֲהַ לְמִימַר לְמֵא
מִתְעַבִּיד כְּדִין לַעֲבָדֶךָ:**

**תָּבוּ אֵין גַּתָּן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ וְהִגַּה
עֲבָדֶיךָ מִפִּים וְחִטָּאת עֲמָךְ:
תְּבַנָּא לֹא מִתִּיּהִיב לַעֲבָדֶךָ וּלְבָנִיָּא אֲמָרִין לָנָא עֲבִידוּ
וְהָא עֲבָדֶךָ לָקוּ וְחִטְוּ עֲלֵיהוֹן עֲמָךְ:**

ולבנים אמרים לנו – הנוגשים: "עשו", כמנין הראשון. וְחִטָּאת עֲמָךְ – אלו הנה נקוד פתח הייתי אומר שהיא דבוק; וְדָבָר זֶה חִטָּאת עֲמָךְ הוא. עֲשׂוּ שֶׁהוּא קָמִץ, שם דָּבָר הוּא, וְכָךְ פְּרוּשׁוֹ: וְדָבָר זֶה מְבִיא חִטָּאת עַל עֲמָךְ; כְּאֵלוֹ פְּתוּב: "וְחִטָּאת לַעֲמָךְ". כְּמוֹ: "כְּבֹאֲנָה בֵּית לַחֶם", שֶׁהוּא כְּמוֹ "לְבֵית לַחֶם", וְכֵן הִרְבֵּה.

**וַיֹּאמֶר גְּרָפִים אַתֶּם גְּרָפִים עַל־כֵּן אַתֶּם אֲמָרִים גַּלְכָּה
נִזְבַּחַתָּה לִי־הַנֶּה:
וְאָמַר בְּטַלְגִּין אַתּוֹן בְּטַלְגִּין עַל כֵּן אַתּוֹן אֲמָרִין גִּיזִיל
נִזְבַּחַתָּה קָדֵם יְיָ:**

**וְעַתָּה לָכוּ עֲבָדוּ וְתָבוּ לֹא־יִנְתָּן לָכֶם וְתָכוּ לְבָנִים
תְּתַנּוּ:
וּכְעַן אִיזִילוּ פְּלַחוּ וְתְבַנָּא לֹא יִתִּיּהִיב לָכוֹן וְסָכוּם
לְבָנִיָּא תְּתַנּוּן:**

וְתָכוּ לְבָנִים – חֲשָׁבוֹן הַלְבָנִים. וְכֵן "אֵת הַכֶּסֶף הַמְתַּכֵּן", הַמְנִוִי, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּעִנְיָן: "וַיִּצְרּוּ וַיִּמְנוּ אֵת הַכֶּסֶף".

**וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶתֶם בְּרַע לֵאמֹר לֹא־
תִּגְרְעוּ מִלְּבַנֵיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ:
וַחֲזוּ סֹרְכֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְהוֹן בְּבִישׁ לְמִימַר לֹא
תִּמְנַעְוּן מִלְּבַנֵיכֶן פְּתָגָם יוֹם בְּיוֹמִיָּה:**

וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל – אֵת חֲבָרֵיהֶם הַנִּרְדִּים עַל יָדָם. בְּרַע – רָאוּ אוֹתָם בְּרַעַה וְצָרָה הַמוֹצֵאת אוֹתָם בְּהַכְּבִידִם הַעֲבֹדָה עֲלֵיהֶם, "לֹא־מַר תִּגְרְעוּ" וְגו'.

**וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן נֹצְצִים לִקְרֹאתָם
בְּצִאתָם מֵאֵת פְּרַעֲהַ:
וַעֲרַעְוּ יֵת מֹשֶׁה וְיֵת אַהֲרֹן קִימִין לִקְדָמוֹתָהוֹן
בְּמַפְקֵהוֹן מִלִּנְת פְּרַעֲהַ:**

וַיִּפְגְּעוּ – אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל "אֵת מֹשֶׁה וְאֵת אַהֲרֹן" וְגו'. וְרַבּוּתֵנוּ דְרָשׁוּ: כָּל נְצִים וְנֹצְצִים – דָּתוֹן וְאֲבִירִם הִיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם "יִצְאוּ נֹצְצִים".

**וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים יִרְא יְיָ־הַנֶּה עָלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר
הִבְאִשְׁתֶּם אֶת־רִיחֹנוּ בְּעֵינֵי פְּרַעֲהַ וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו
לְתַת־חֲרָב בְּיָדָם לְהַרְגֵנוּ:
וַאֲמָרוּ לְהוֹן יִתְגַּלִּי יְיָ עָלֵיכֶן וַיִּתְפָּרַע דָּאֲבִאִישְׁתוֹן יֵת
רִיחֹנָא בְּעֵינֵי פְּרַעֲהַ וּבְעֵינֵי עֲבָדוּהִי לְמַתָּן חֲרָבָא
בְּיַדְהוֹן לְמַקְטָלָנָא:**

**וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־יְיָ־הַנֶּה וַיֹּאמֶר אֶ־דַּוְּי לָמָּה הִרְעַתָּה
לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שַׁלַּחְתָּנִי:
וְתָב מֹשֶׁה לִקְדָּם יְיָ וַאֲמַר יְיָ לָמָּה אֲבִאִישְׁתָּא לְעַמָּא
הַדִּין לָמָּה דָּנֹן שַׁלַּחְתָּנִי:**

לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה – וְאִם תֹּאמַר: מַה אֲכַפֵּת לָךְ? קוֹבֵל אֲנִי עַל שֶׁשַׁלַּחְתָּנִי.

**וּמֵאֲז בָּאתִי אֶל־פְּרַעֲהַ לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַנֶּה
וְהַצַּל לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמָּךְ:
וּמַעֲדָן דְּעִלִּית לִנְת פְּרַעֲהַ לְמַלְלָא בְּשִׁמְךָ אֲבִאִישׁ
לְעַמָּא הַדִּין וְשִׁיזְבָּא לֹא שִׁיזְבַּתָּא יֵת עַמָּךְ:**

הִרַע – לְשׁוֹן הַפְּעִיל הוּא, הִרְבֵּה רָעָה עֲלֵיהֶם. וְתַרְגוּמוֹ "אֲבִאִישׁ".

**וַיֹּאמֶר יְיָ־הַנֶּה אֶל־מֹשֶׁה עַתָּה תִּרְאָה אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה
לְפְרַעֲהַ כִּי בִיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחֶם וּבִיַד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם
מֵאֲרָצוֹ:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּעַן תִּחְזִי דְאֲעַבִּיד לְפְרַעֲהַ אֲרִי בִיַד
תְּקִיפָא יִשְׁלַחְנוֹן וּבִיַד תְּקִיפָא יִתְרִיכְנוֹן מֵאֲרָעִיָּה:**

עַתָּה תִּרְאָה.. – הִרְהַרְתָּ עַל מְדוּמִי: לֹא כְּאֲבָרְהָם שֶׁאֲמַרְתִּי לוֹ "כִּי בְּיָצֵחַק יִקְרָא לָךְ זָרַע", וְאֲחַר כֵּן אֲמַרְתִּי לוֹ "הַעֲלֵהוּ לְעוֹלָה", וְלֹא הִרְהַר אַחֲרֵי מְדוּמִי. לְפִיכָךְ עַתָּה תִּרְאָה – הַעֲשׂוֹי לְפְרַעֲהַ תִּרְאָה, וְלֹא הַעֲשׂוֹי לְמַלְכֵי שְׂבָעָה אֲמוֹת כְּשֶׁאֲבִיאִם לְאָרֶץ. כִּי בִיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחֶם – מִפְּנֵי דִי חֲזָקָה שְׂמַחְזֵק עֲלָיו, יִשְׁלַחֶם. וּבִיַד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֲרָצוֹ – עַל כִּרְחֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יִגְרָשֶׁם, וְלֹא נִסְפִיקוּ לַעֲשׂוֹת לָהֶם צִידָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְתַחֲזֹק מִצְרַיִם עַל הָעַם..".

לה וילעשו יאשיהו בירושלם פסח לי-הנה
וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון:
ויעמד הפהגים על-משמרותם ויחזקם לעבודת
בית י-הנה: ויאמר ללויים המבינים לכל-ישראל
הקדושים לי-הנה תנו את-ארון-הקדש בבית
אשר בנה שלמה בן-דויד מלך ישראל אין-לכם
משא בפתח עתה עבדו את-י-הנה א-להיכם ואת
עמו ישראל: והקינו לבית-אבותיכם
כמחלקותיכם בכתב דויד מלך ישראל ובמכתב
שלמה בנו: ונעמדו בקדש לפלוגת בית האבות
לאחיהם בני העם וחלקת בית-אב ללויים: ושחטו
הפסח והתקדשו והקינו לאחיהם לעשות כדבר-
י-הנה ביד-משה: ויגרם יאשיהו לבני העם צאן
כבשים ובני-עזים הכל לפסחים לכל-הנמצא
למספר שלשים אלה ובקר שלשת אלפים אלה
מרכוש המלך: ושחטו לנדבה לעם לפהגים
וללויים הרימו חלקיה וזכריהו ויחיאל נגידל בית
הא-להים לפהגים נתנו לפסחים אלפים ושש
מאות ובקר שלש מאות: ויכוננוהו ושמענהו
ונתנאל אחיו וחשביהו ויעיאל ויוזבד שרי
הלויים הרימו ללויים לפסחים חמשת אלפים ובקר
חמש מאות: ותפון העבודה ויעמדו הפהגים על-
עמדם והלויים על-מחלקותם כמצות המלך:
וישחטו הפסח ויזרקו הפהגים מידם והלויים
מפשיטים: ויסיירו העלה לתתם למפלגות לבית-
אבות לבני העם להקריב לי-הנה פכתוב בספר
משה וכן לבקר: ויבשלו הפסח באש כמשפט
והקדשים בשלו בסירות ובדודים ובצלחות
ויניצו לכל-בני העם: ואתר הכינו להם
ולפהגים פי הפהגים בני אהרן בהעלות העולה
והחלבים עד-לילה והלויים הכינו להם ולפהגים
בני אהרן: והמשחרים בני-אסף על-מעמדם
כמצות דויד ואסף והימן וידתון חונה המלך
והשערים לשער ושער אין להם לסור מעל
עבדתם פי-אחיהם הלויים הכינו להם: ותפון
כל-עבודת י-הנה ביום ההוא לעשות הפסח
והעלות עלות על מזבח י-הנה כמצות המלך
יאשיהו: ויעשו בני-ישראל הנמצאים את-

הפסח בעת ההיא ואת-תג המצות שבעת ימים:
ולא-נעשה פסח כמהו בישראל מימי שמואל
הנביא וכל-מלכי ישראל לא-עשו פסח אשר-
עשה יאשיהו והפהגים והלויים וכל-יהודה
וישראל הנמצא ויושבי ירושלם: ובשמונה
עשרה שנה למלכות יאשיהו נעשה הפסח הזה:
ואחרי כל-זאת אשר הכין יאשיהו את-הבית
עלה נכו מלך-מצרים להלחם בכרכמיש על-פרת
ויצא לקראתו יאשיהו: וישלח אליו מלאכים
לאמר מה-לי ולך מלך יהודה לא-עליך אתה
היום פי אל-בית מלחמתי וא-להים אמר לבהלני
חדל-לך מא-להים אשר-עמי ואל-ישחיתך:
ולא-הסב יאשיהו פניו ממנו פי להלחם-בו
התחפש ולא שמע אל-דברי נכו מפי א-להים
ויבא להלחם בבקעת מגדו: ויירו היריב למלך
יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני פי
החליתי מאד: ויעבירהו עבדיו מן-המרפכה
וירכיבהו על רכב המשנה אשר-לו ויוליכהו
ירושלם וימת ויקבר בקברות אבתיו וכל-יהודה
וירושלם מתאבלים על-יאשיהו: ויבן
ירמיהו על-יאשיהו ויאמרו כל-השרים והשרות
בקינותיהם על-יאשיהו עד-היום ויתנום לחק
על-ישראל והגם פתובים על-הקינות: וינתר
דברי יאשיהו וחסדיו פכתוב בתורת י-הנה:
וידבריו הראשנים והאחרנים הגם פתובים על-
ספר מלכי-ישראל ויהודה:

לו וינקחו עם-הארץ את-יהואתז בן-יאשיהו
וימליכהו תחת-אביו בירושלם: בן-שלוש
ועשרים שנה יואתז במלכו ושלשה חדשים מלך
בירושלם: ויסירהו מלך-מצרים בירושלם
ויענש את-הארץ מאה כפר-כסף וכפר זהב:
וימלך מלך-מצרים את-אליקים אחיו על-יהודה
וירושלם ויסב את-שמו יהויקים ואת-יואתז
אחיו לקח נכו ויביאהו מצרימה: בן-עשרים
וחמש שנה יהויקים במלכו ואתת עשרה שנה
מלך בירושלם ויעש הרע בעיני י-הנה א-להיו:
ועליו עלה נבוכדנאצר מלך בבל ויאסרהו
בנחשתים להליכו בבבל: ומכלל בית י-הנה

הביא נבוכדנאצר לבבל ויתגם בהיכלו בבבל: ויתר דברי יהויקים ותעבתיו אשר-עשה והנמצא עליו הגם כתובים על-ספר מלכי ישראל ויהודה וימלך יהויכין בנו תחתיו: בן-שמונה שנים יהויכין במלכו ושלשה חדשים ועשרת ימים מלך בירושלם ויעש הרע בעיני י-הוה: ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר ויבאהו בבלה עם-כלי חמדת בית-י-הוה וימלך את-צדקיהו אחיו על-יהודה וירושלם: בן-עשרים ואתת שנה צדקיהו במלכו ואתת עשרה שנה מלך בירושלם: ויעש הרע בעיני י-הוה א-להיו לא נכנע מלפני ירמיהו הנביא מפי י-הוה: ויגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר השביעו בא-להים ויקש את-ערפו ויאמץ את-לבבו משוב אל-י-הוה א-להי ישראל: גם כל-שרי הפהגים והעם הרבו למעל-מעל בכל תעבות הגוים ויטמאו את-בית י-הוה אשר הקדיש בירושלם: וישלח י-הוה א-להי אבותיהם עליהם בנד מלאכיו השכם ושלוח פייחמל על-עמו ועל-מעונו: ויהיו מלעבים במלאכי הא-להים ובונים

דבריו ומתעשעים בנבאיו עד עלות חמת-י-הוה בעמו עד-לאין מרפא: ויעל עליהם את-מלך כשדים ויהרג בחוריהם בחרב בבית מקדשם ולא חמל על-בתור ובתולה נקו וישש הפל נתן בנדו: וכל כלי בית הא-להים הגדלים והקטנים ואצרות בית י-הוה ואצרות המלך ושגרו הפל הביא בבל: וישרפו את-בית הא-להים וינתצו את חומת ירושלם וכל-ארמנותיה שרפו באש וכל-כלי מחמדיה להשחית: ויגל השארית מן-החרב אל-בבל ויהיו-לו ולבניו לעבדים עד-מלך מלכות פרס: למלאות דברי-הוה בפי ירמיהו עד-רצתה הארץ את-שבתותיה כל-ימי השמה שבתה למלאות שבעים שנה: ובשנת אחת לכורש מלך פרס לכלות דברי-הוה בפי ירמיהו העיר י-הוה את-רוח פורש מלך-פרס ויעבר-קול בכל-מלכותו וגם-במכתב לאמר: כה-אמר פורש מלך פרס כל-ממלכות הארץ נתן לי י-הוה א-להי השמים והוא-פקד עלי לבנות-לו בית בירושלם אשר ביהודה מי-בכם מפל-עמו י-הוה א-להי עמו ויעל:

ש' כח אייבערשטער !!

מ'האט זוכה געווען מסיים צו זיין

תורה שבכתב - נביאים וכתובים !!

בטעות איז נשמט געווארן די לעצטע 2 פרקים פון מגילת רות. ווער ס'וויל מאכן א סיום, זאל זיכער מאכן אז ער האט עס געלערנט.

און...

מ'הייבט אן פון דאסניי...

ספר יהושע

לבני ישראל: כל-מקום אשר תדרך פת-רגלכם בו לכם נתתיו כאשר דברתי אל-משה: דמהמדבר והלבנון הנה ועד-הנהר הגדול נהר-פרת כל ארץ החתים ועד-הים הגדול מבוא השמש יהיה

א ויהי אחרי מות משה עבד י-הוה ויאמר י-הוה אל-יהושע בן-נון משרת משה לאמר: משה עבדי מת ועמתי קום עבר את-הירדן הנה אתה וכל-העם הנה אל-הארץ אשר אנכי נתן להם

גְּבוּלְכֶם: הַלֹּא־יִתְצַב אִישׁ לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ
כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֲהַיְהֶה עִמָּךְ לֹא אֲרַפֶּךָ וְלֹא
אֶעְזֹבְךָ: יִחַזַק וְאַמֵּץ כִּי אִתָּה תִנְחַל אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבוֹתֶם לְתֵת לָהֶם:
רַק חֲזַק וְאַמֵּץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל־הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר צִוֶּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי אֶל־תִּסּוּר מִמֶּנּוּ יָמִין
וּשְׂמֹאל לְמַעַן תִּשְׁפִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ: הַלֹּא־
יָמוּשׁ סֹפֵר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם
וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל־הַפְּתוּב בּוֹ כִּי־
אֲזוּ תִצְלִיחַ אֶת־דְּרֹכֶךָ וְאָז תִּשְׁפִּיל: הַלֹּא צוִיִּתִיךָ
חֲזַק וְאַמֵּץ אֶל־תַּעֲרֹץ וְאֶל־תַּחַת כִּי עִמָּךְ י־הִנֵּה
אֶ־לְהִיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ: וַיִּצְוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי
הָעָם לֵאמֹר: ׀ עֲבְרוּ ׀ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצִוּוּ אֶת־הָעָם
לֵאמֹר הִכִּינוּ לָכֶם צִידָה כִּי בְעוֹד ׀ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבוֹא לְרִשְׁתׁ אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר י־הִנֵּה אֶ־לְהִיכֶם נָתַן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ:
׀ וְלִרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה אָמַר
יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: ׀ זְכוּר אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם
מֹשֶׁה עַבְדִּי־יְהוָה לֵאמֹר י־הִנֵּה אֶ־לְהִיכֶם מִגֵּיחַ
לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת: ׀ גִּישִׁיכֶם טַפְכֶם
וּמִקְנֵיכֶם יִשְׁבוּ בְּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חַמִּשִּׁים לְפָנַי אַחֲיִכֶם כֹּל
גְּבוּרֵי הַחֵיל וְעֲזַרְתֶּם אוֹתָם: ׀ עַד אֲשֶׁר־יָגִיחַ
י־הִנֵּה לְאַחֲיֶיכֶם כָּכֶם וַיִּרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־י־הִנֵּה אֶ־לְהִיכֶם נָתַן לָהֶם וּשְׁבַתְּם לְאָרֶץ
יִרְשַׁתְכֶם וִירִשְׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר ׀ נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה
עַבְדִּי י־הִנֵּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: ׀ וַיַּעֲבְדוּ
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־
כֹּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנוּ נִלְךְ: ׀ כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־
מֹשֶׁה כֹּן נִשְׁמַע אֲלֶיךָ רַק יְהִי־יְהוָה אֶ־לְהִיךָ
עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה: ׀ כְּכֹל־אִישׁ אֲשֶׁר־
יִמְרָה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־
תִּצְוֶנוּ יוֹמֵת רַק חֲזַק וְאַמֵּץ:

ב וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי־נֹון מִן־הַשֹּׁטִים שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מִרְגָּלִים חָרַשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זוֹנָה וּשְׁמָה
רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה: ׀ וַיִּאמֹר לְמִלָּךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר
הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ הִנֵּה הִלְלִילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַפֵּר

אֶת־הָאָרֶץ: ׀ וַיִּשְׁלַח מִלָּךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחַב לֵאמֹר
הוֹצִיָאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֲלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתְךָ
כִּי לְחַפֵּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ: ׀ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־
שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפְּנֵנּוּ וַתֹּאמֶר ׀ כֹּן בָּאוּ אֵלַי
הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִזֵּן הֵמָּה: ׀ וַיְהִי הַשָּׁעַר
לְסָגוֹר בַּחֲשׂוֹךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אֲנִי
הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מִתֵּר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם:
׀ וְהִיא הִעֲלִתָם הִגָּה וַתִּטְמַנֵּם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ
הַעֲרֻכוֹת לֵה עַל־הַגָּג: ׀ וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם
דָּרָךְ הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי
כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרִדְפִים אַחֲרֵיהֶם: ׀ וְהֵמָּה טָרַם
יִשְׁכְּבוּן וְהִיא עֲלָתָה עֲלֵיהֶם עַל־הַגָּג: ׀ וַתֹּאמֶר
אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת־
הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלָה אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָל־
יִשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: ׀ כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר־
הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מִי נִסֹּף מִפְּנֵיכֶם בְּצִאתְכֶם
מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשֵׁנִי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וְלַעֲוֹג אֲשֶׁר הִחַרְמַתֶּם אוֹתָם:
׀ וַנִּשְׁמַע וַיִּמָּס לְבַבְנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ
מִפְּנֵיכֶם כִּי י־הִנֵּה אֶ־לְהִיכֶם הוּא אֶ־לְהִים בְּשָׁמַיִם
מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת: ׀ וַעֲתָה הַשְּׁבַע־נָא לִי
כִּי־הִנֵּה כִּי־עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וַעֲשִׂיתֶם גַּם־אַתֶּם
עִם־בַּיִת אָבִל חֶסֶד וְנָתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת: ׀ וְהִחַיְתֶם
אֶת־אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אֲחֵי וְאֶת־אֲחֵיוֹתַי וְאֶת־
כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמּוֹת:
׀ וַיֹּאמְרוּ לֵה הָאֲנָשִׁים נִפְשָׁנוּ תַחַתִּיכֶם לְמוֹת אִם
לֹא תִגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתַת־יְהוָה לָנוּ
אֶת־הָאָרֶץ וַעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֱמֶת: ׀ וַתִּתְרַדֵּם
בַּחֶבֶל בְּעַד הַחֲלוֹן כִּי בֵּיתָה בְּקִיר הַחוּמָה וּבַחוּמָה
הִיא יוֹשְׁבַת: ׀ וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְרָה לָכוּ כֹן־יִפְגְּעוּ
בְּכֶם הָרִדְפִים וְנַחֲבַתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב
הָרִדְפִים וְאַחַר תִּלְכוּ לְדַרְפְּכֶם: ׀ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ
הָאֲנָשִׁים נָקִים אָנַחְנוּ מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר
הִשְׁבַּעְתָּנוּ: ׀ הִנֵּה אָנַחְנוּ בָּאִים בְּאָרֶץ אֶת־תַּקְוֹת
חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה תַקְשְׁרֵי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרְדְתָנוּ בּוֹ
וְאֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחֵיךָ וְאֶת־כָּל־בַּיִת
אָבִיךָ תִּאֲסֹף אֲלֶיךָ הַבַּיִתָּה: ׀ וְהָיָה כֹל אֲשֶׁר־יִצְאֵ
מִדְּלַתִּי בֵּיתְךָ הַחַיּוּצָה דָּמּוּ בְּרֹאשׁוֹ וְאַנְחָנוּ נָקִים

וְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוּ בְּרֵאשֵׁינוּ אִם-יָד
תִּהְיֶה-בּוֹ: 1 וְאִם-תִּגִּיד אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִינּוּ נִקְלִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: 2 וְתֹאמֶר כְּדַבְּרֵיכֶם
כִּי-הוּא וְתִשְׁלַחַם וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת-תְּקֻנַּת הַשָּׁנִי
בַחֲלוֹן: 3 וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הֵרָה וַיִּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד-שָׁבוּ הַרְדָּפִים וַיִּבְקְשׂוּ הַרְדָּפִים בְּכָל-
הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ: 4 וַיִּשְׁבוּ שָׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ
מִהָר וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וַיְסַפְּרוּ-
לּוֹ אֵת כָּל-הַמַּצָּאוֹת אֹתָם: 5 וַיֹּאמְרוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ
כִּי-נָתַן י-הוָה בְּיָדֵנוּ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ וְגַם-נִמְגּוּ כָּל-
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ:

ג וַיִּשְׁכַּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מִהַשְּׁטִים וַיָּבֹאוּ
עַד-הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ שָׁם טֶרֶם
יַעֲבְרוּ: 6 וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיַּעֲבְרוּ
הַשְּׂטָרִים בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה: 7 וַיִּצְווּ אֶת-הָעָם לֵאמֹר
כִּרְאֹתְכֶם אֵת אַרְוֹן בְּרִית-י-הוָה אֲ-לֵהֵיכֶם
וְהַפְּהָנִים הַלְוִיִּם נִשְׂאִים אֹתוֹ וְאַתֶּם תִּסְעוּ
מִמְּקוֹמְכֶם וְהִלַּכְתֶּם אַחֲרָיו: 8 אַךְ רְחֹק יִהְיֶה
בֵּינֵיכֶם וּבְנֵי כְּאֻלְפִים אִמָּה בַמַּדְּהָ אֶל-תִּקְרְבוּ
אֵלָיו לְמַעַן אֲשֶׁר-תִּדְּעוּ אֶת-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ-בָּהּ
כִּי לֹא עִבַרְתֶּם בַּדֶּרֶךְ מִתְּמוֹל שְׁלֹשׁוֹם: 9 וַיֹּאמֶר
יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הָעָם הַתִּקְדְּשׁוּ כִּי מִחַר יַעֲשֶׂה י-הוָה
בְּקֶרְבְּכֶם גְּפִלְאוֹת: 10 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הַפְּהָנִים
לֵאמֹר שְׂאוּ אֶת-אַרְוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם
וַיִּשְׂאוּ אֶת-אַרְוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם: 11 וַיֹּאמֶר
י-הוָה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָד גְּדֹלָךְ בְּעֵינֵי כָל-
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְּעוּן כִּי פֶּאֶשֶׁר הִיטִי עִם-מִשְׁהָ
אֶהְיֶה עִמָּךְ: 12 וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת-הַפְּהָנִים וְשְׂאֵי
אַרְוֹן-הַבְּרִית לֵאמֹר כִּבְּאַכֶם עַד-קִצֵּה מִי הַיַּרְדֵּן
בַּיַּרְדֵּן תַּעֲמְדוּ: 13 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
גִּשׁוּ הַנָּה וְשִׁמְעוּ אֶת-דְּבָרֵי י-הוָה אֲ-לֵהֵיכֶם:
14 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תִּדְּעוּן כִּי אֵל חַי בְּקֶרְבְּכֶם
וְהוֹרֵשׁ יוֹרֵשׁ מִפְּנֵיכֶם אֶת-הַכּוֹנְעֵנִי וְאֶת-הַחֲתָמִי
וְאֶת-הַחֲוִי וְאֶת-הַפְּרִזִּי וְאֶת-הַגְּרָגְשִׁי וְהָאֲמָרִי
וְהַיְבוּסִי: 15 הַנְּהַ אַרְוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ עֹבֵר
לִפְנֵיכֶם בַּיַּרְדֵּן: 16 וְעַתָּה קָחוּ לָכֶם שָׁנֵי עֶשֶׂר אִישׁ
מִשְׂבָּטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ-אֶחָד אִישׁ-אֶחָד לְשָׁבָט:
17 וְהָיָה כְּנֹחַ כְּפֹת רַגְלֵי הַפְּהָנִים וְשְׂאֵי אַרְוֹן י-הוָה

אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ בְּמֵי הַיַּרְדֵּן מִי הַיַּרְדֵּן יִכְרְתוּן
הַיָּמִים הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה וַיַּעֲמְדוּ גַד אֶחָד: 18 וַיְהִי
בְּנוֹסַע הָעָם מֵאֶהְלִיָּהֶם לְעֹבֵר אֶת-הַיַּרְדֵּן וְהַפְּהָנִים
נִשְׂאֵי הָאָרֹן הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם: 19 וְכִבּוֹא נִשְׂאֵי
הָאָרֹן עַד-הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי הַפְּהָנִים נִשְׂאֵי הָאָרֹן
נִטְּבוּ בַקִּצֵּה הַיָּמִים וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל-כָּל-גְּדוּתָיו
כָּל יְמֵי קִצִּיר: 20 וַיַּעֲמְדוּ הַיָּמִים הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה
קָמוּ גַד-אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד מֵאֲדָם הָעִיר אֲשֶׁר מֵצֵד
צִרְתָּן וְהַיַּרְדִּים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם-הַמֶּלַח תָּמוּ
נִכְרְתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נִגְדַד יְרִיחוֹ: 21 וַיַּעֲמְדוּ הַפְּהָנִים
וְשְׂאֵי הָאָרֹן בְּרִית-י-הוָה בְּחַרְבָּה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן
הַכּוֹ וְכָל-יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בְּחַרְבָּה עַד אֲשֶׁר-תָּמוּ
כָּל-הַגּוֹי לְעֹבֵר אֶת-הַיַּרְדֵּן:

ד וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר-תָּמוּ כָּל-הַגּוֹי לְעֹבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן
וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: 2 קָחוּ לָכֶם מִן-
הָעָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אַנְשִׁים אִישׁ-אֶחָד אִישׁ-אֶחָד
מִשְׁבָּט: 3 וַיִּצְווּ אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ-לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ
הַיַּרְדֵּן מִמִּצְבַּ רַגְלֵי הַפְּהָנִים הַכִּיּוֹן שְׁתִּים-עֶשְׂרֵה
אַבְנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהַנְּחַתְתֶּם אוֹתָם
בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר-תִּלְוּנוּ בּוֹ הַלַּיְלָה: 4 וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ
אֶל-שְׁנַיִם הָעֹשֵׂר אִישׁ אֲשֶׁר הַכִּיּוֹן מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אִישׁ-אֶחָד אִישׁ-אֶחָד מִשְׁבָּט: 5 וַיֹּאמֶר לָהֶם
יְהוֹשֻׁעַ עֲבְרוּ לִפְנֵי אַרְוֹן י-הוָה אֲ-לֵהֵיכֶם אֶל-תּוֹךְ
הַיַּרְדֵּן וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל-שִׁכְמוֹ
לְמַסְפָּר שְׁבָטֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל: 6 לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת
בְּקֶרְבְּכֶם כִּי-יִשְׂאֲלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה
הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם: 7 וְאָמַרְתֶּם לָהֶם אֲשֶׁר נִכְרְתוּ
מִיָּמֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי אַרְוֹן בְּרִית-י-הוָה בְּעֹבְרוֹ
בַּיַּרְדֵּן נִכְרְתוּ מִי הַיַּרְדֵּן וְהָיוּ הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה
לְזִכָּרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד-עוֹלָם: 8 וַיַּעֲשׂוּ-כֵן בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׂאוּ שְׁתֵּי-עֶשְׂרֵה
אַבְנִים מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן כֹּאֲשֶׁר דָּבַר י-הוָה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ
לְמַסְפָּר שְׁבָטֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבְרוּם עִמָּם אֶל-
הַחֲלוֹן וַיַּנְחִימוּם שָׁם: 9 וְשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַבְנִים הִקִּים
יְהוֹשֻׁעַ בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן תַּחַת מִצְבַּ רַגְלֵי הַפְּהָנִים
וְשְׂאֵי אַרְוֹן הַבְּרִית וַיְהִיו שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
10 וְהַפְּהָנִים נִשְׂאֵי הָאָרֹן עֹמְדִים בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן עַד
תָּם כָּל-הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה י-הוָה אֶת-יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר

אֶל־הָעָם כָּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוָה וַיִּמְהָרוּ הָעָם וַיַּעֲבְרוּ: ^א וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר־תָּמַם כָּל־הָעָם לַעֲבוֹר וַיַּעֲבֹר אַרְוֹן־יְהוָה וְהַפְּהָגִים לִפְנֵי הָעָם: ^ב וַיַּעֲבְרוּ בְּגִי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה חֲמֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵיהֶם מֹשֶׁה: ^ג כֹּאֲרַבְעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי הַצָּבָא עָבְרוּ לִפְנֵי־יְהוָה לַמַּלְחָמָה אֵל עַרְבוֹת יְרִיחוֹ: ^ד בַּיּוֹם הַהוּא גִדַּל יְהוָה אֶת־יְהוָה וְשִׁעֲנִי כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ כֹּאֲשֶׁר יֵרְאוּ אֶת־מֹשֶׁה כָּל־יְמֵי חַיָּיו: ^ה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: ^ו צִוָּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אַרְוֹן הָעֵדוּת וַיַּעֲלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן: ^ז וַיִּצְוֵה יְהוָה אֶת־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עָלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן: ^ח וַיְהִי כַּעֲלוֹת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן וַתִּקּוּ פְּפוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הַחֲרֻבָּה וַיִּשְׁבּוּ מִי־הַיַּרְדֵּן לַמְּקוֹמָם וַיִּלְכוּ כְּתַמּוּל־שִׁלְשׁוּם עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו: ^ט וְהָעָם עָלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְגָּל בַּקָּצָה מִזְרַח יְרִיחוֹ: ^י וְאֵת שְׁתֵּים עָשָׂר הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן־הַיַּרְדֵּן הַקִּים יְהוָה בַּגִּלְגָּל: ^{יא} וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאַלְוּ בְּנֵיכֶם מָתַל אֶת־אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה: ^{יב} וְהוֹדַעְתֶּם אֶת־בְּנֵיכֶם לֵאמֹר בִּיבִשְׁתָּה עֶבֶר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: ^{יג} אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶל־לְהִיכֶם אֶת־מִי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵיכֶם עַד־עַבְרַכֶּם כֹּאֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֶל־לְהִיכֶם לַיַּם־סוּף אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ מִפְּנֵינוּ עַד־עַבְרָנוּ: ^{יד} לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַד יְהוָה כִּי חֲזָקָה הִיא לְמַעַן יֵרְאוּ אֶת־יְהוָה אֶל־לְהִיכֶם כָּל־הַיָּמִים:

ה וַיְהִי כִשְׁמַע כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּשֶׁבַר הַיַּרְדֵּן לְמָה וְכָל־מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל־יַם אֶת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מִי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַד־עַבְרָם וַיִּמָּס לְבָבָם וְלֹא־הָיָה בָּם עוֹד רֹחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^ב בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוָה שִׁעֲנֵה עֲשֵׂה לְךָ חֲרָבוֹת צָרִים וְשׁוֹב מִל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׂגִית: ^ג וַיַּעֲשׂוּ־לוֹ יְהוָה חֲרָבוֹת צָרִים וַיִּמָּל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּבְעַת הָעַרְלוֹת: ^ד וַזֶּה הַדָּבָר אֲשֶׁר־מָל יְהוָה כָּל־הָעָם הַיִּצְאָ מִמִּצְרַיִם הַזֹּכְרִים כָּל אֲנָשֵׁי הַמַּלְחָמָה מִתּוֹ

בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם: ^א כִּי־מַלְכֵי הָיוּ כָּל־הָעָם הַיִּצְאָיִם וְכָל־הָעָם הַיִּלְדִּים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם לֹא־מָלוּ: ^ב כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלַכְוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־תָּמַם כָּל־הַגּוֹי אֲנָשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַיִּצְאָיִם מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְהָם לְבָלְתִי הָרְאוֹתְכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבוֹתְכֶם לָתֵת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: ^ג וְאֶת־בְּנֵיהֶם הַקִּים תַּחְתֶּם אֹתָם מִל יְהוָה כִּי־עַרְלִים הָיוּ כִּי לֹא־מָלוּ אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ: ^ד וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר־תָּמַמוּ כָּל־הַגּוֹי לְהַמּוֹל וַיִּשְׁבּוּ תַחְתֶּם בַּמַּחֲנֶה עַד חַיּוֹתְכֶם: ^ה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוָה הַיּוֹשֵׁעַ הַיּוֹם גְּלוֹתִי אֶת־חֲרַפְתָּ מִצְרַיִם מֵעַלְיֶכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא גִלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ^ו וַיַּחֲנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ בָּעָרֵב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ: ^ז וַיֹּאכְלוּ מֵעֵבוֹר הָאָרֶץ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח מִצּוֹת וְקִלּוֹי בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה: ^ח וַיִּשְׁבַּת הַמָּן מִמַּחֲרַת בְּאֲכָלֶם מֵעֵבוֹר הָאָרֶץ וְלֹא־הָיָה עוֹד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאוֹת אֶרֶץ כְּנָעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא: ^ט וַיְהִי בַּהֵיחֹת יְהוָה בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה־אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיִּלָּךְ יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אִתָּה אִם־לְצַרְיָנוּ: ^י וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר־צָבָא־יְהוָה עִתָּה בָּאתִי וַיַּפֵּל יְהוָה אֶל־פָּנָיו אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדַגִּי מִדְּבַר אֶל־עַבְדּוֹ: ^{יא} וַיֹּאמֶר שַׂר־צָבָא יְהוָה אֶל־יְהוָה שְׁלֹבְעֶלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עֹמֵד עָלָיו קָדַשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוָה כְּכֹן:

^א וַיְרִיחוּ סִגְרַת וּמִסְגְּרַת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא: ^ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוָה רָאֵה נָתַתִּי בְּיָדְךָ אֶת־יְרִיחוֹ וְאֶת־מַלְכָּה גִבּוֹרִי הַחֲזִיל: ^ג וְסַבְתָּם אֶת־הָעִיר כֹּל אֲנָשֵׁי הַמַּלְחָמָה תִּקְרַף אֶת־הָעִיר כָּעַם אַחַת כֹּה תַעֲשֶׂה שְׁשֵׁת יָמִים: ^ד וְשִׁבְעָה כַּהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי הָאָרוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי תִסְבּוּ אֶת־הָעִיר וְשִׁבְעַת פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַשׁוֹפְרוֹת: ^ה וְהָיָה בַּמָּשָׁךְ אֶל בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כֹּשְׁמַעְכֶּם אֶת־קוֹל הַשׁוֹפָר יִרְיעוּ כָּל־הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנִפְלְאָה חוֹמַת הָעִיר תַּחֲתֶיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדוֹ: ^ו וַיִּקְרָא יְהוָה בְּנֵי־

נון אלה־הַפְּהָנִים וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וּשְׂבַעַה כְּהִנִּים יִשְׂאוּ שְׂבַעַה שׁוֹפְרוֹת יוֹבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ הָהוּא׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵם עֲבְרוּ וּסְבוּ אֶת־הָעֵיר וְהַחֲלוּץ יַעֲבֹר לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ הָהוּא׃ וַיְהִי כַּאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ אֱלֹהֵם וּשְׂבַעַה הַפְּהָנִים נִשְׂאִים שְׂבַעַה שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי יְיָ הָהוּא עֲבְרוּ וְתַקְעוּ בַשׁוֹפְרוֹת וְאֲרוֹן בְּרִית יְיָ הָהוּא הֵלֵךְ אַחֲרֵיהֶם׃ וְהַחֲלוּץ הֵלֵךְ לִפְנֵי הַפְּהָנִים תַּקְעֵי הַשׁוֹפְרוֹת וְהַמַּאֲסֵף הֵלֵךְ אַחֲרֵי הָאֲרוֹן הֵלֵךְ וְתַקֹּעַ בַּשׁוֹפְרוֹת׃ וְאֶת־הָעַם צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר לֹא תָרִיעוּ וְלֹא־תִשְׁמִיעוּ אֶת־קוֹלְכֶם וְלֹא־יֵצֵא מִפִּיכֶם דְּבַר עֵד יוֹם אֲמַרִי אֵלֵיכֶם הֲרִיעוּ וְהֲרִיעֵתֶם׃ וַיִּסָּב אֲרוֹן־יְיָ הוּלֵךְ אֶת־הָעֵיר הַקָּדֵשׁ פַּעַם אַחַת וַיָּבֹאוּ הַמַּחֲנֶה וַיִּלְּנוּ בַּמַּחֲנֶה׃ וַיִּשְׁפָּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֶּקֶר וַיִּשְׂאוּ הַפְּהָנִים אֶת־אֲרוֹן יְיָ הָהוּא׃ וּשְׂבַעַה הַפְּהָנִים נִשְׂאִים שְׂבַעַה שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ הָהוּא הַלְכִים הֵלֵךְ וְתַקְעוּ בַשׁוֹפְרוֹת וְהַחֲלוּץ הֵלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְהַמַּאֲסֵף הֵלֵךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן יְיָ הָהוּא הוֹלֵךְ הֵלֵךְ וְתַקֹּעַ בַּשׁוֹפְרוֹת׃ וַיִּסְבּוּ אֶת־הָעֵיר בַּיּוֹם הַשְּׁנַיִ פַּעַם אַחַת וַיִּשְׂבּוּ הַמַּחֲנֶה כַּה עָשׂוּ שְׁשֵׁת יָמִים׃ וַיְהִי אִ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיִּשְׁלַמּוּ כַּעֲלוֹת הַשֶּׁחֶר וַיִּסְבּוּ אֶת־הָעֵיר כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה שְׂבַע פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַהוּא סָבְבוּ אֶת־הָעֵיר שְׂבַע פְּעָמִים׃ וַיְהִי בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תַּקְעוּ הַפְּהָנִים בַּשׁוֹפְרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֱלֹהֵם הֲרִיעוּ כִּי־נָתַן יְיָ הָהוּא לָכֶם אֶת־הָעֵיר׃ וְהִיתָה הָעֵיר תָּרֵם הִיא וְכַל־אֲשֶׁר־בָּהּ לִי־הוּא רַק רָחֵב הַזּוֹנָה תַחֲזֶה הִיא וְכַל־אֲשֶׁר אַתָּה בְּבֵית כִּי הַחֲבָאֲתָה אֶת־הַמְּלֹאכִים אֲשֶׁר שָׁלַחְנוּ׃ וְרַק־אַתֶּם שָׁמְרוּ מִן־הַתָּרֵם כֹּה־תַתְּרִימוּ וְלַקַּחְתֶּם מִן־הַתָּרֵם וּשְׁמַתֶּם אֶת־מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל לְתָרֵם וְעַכְרַתֶּם אוֹתוֹ׃ וְכֹל אִ פֶּסֶף וְזָהָב וְכֹלִי נְחֹשֶׁת וּבְרָזֶל קָדָשׁ הוּא לִי־הוּא אוֹצֵר יְיָ הָהוּא יָבֹוא׃ וַיִּרְעַע הָעַם וַיִּתְקַעוּ בַשׁוֹפְרוֹת וַיְהִי כַּשְּׁמַע הָעַם אֶת־קוֹל הַשׁוֹפָר וַיִּרְיעוּ הָעַם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַחֲתֶיהָ וַיַּעַל הָעַם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הָעֵיר׃ וַיִּתְּרִימוּ אֶת־כַּל־אֲשֶׁר בָּעֵיר מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה מִנֶּעֶר וְעַד־זָקֵן וְעַד שׁוֹר וְשֵׂה וְחֲמֹר לְפִי־תָרֵב׃ וְלִשְׁנַיִם הָאֲנָשִׁים הַמְּרַגְלִים

אֶת־הָאָרֶץ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ בָּאוּ בֵית־הָאִשָּׁה הַזּוֹנָה וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־כַּל־אֲשֶׁר־לָהּ כַּאֲשֶׁר נִשְׂבַּעְתֶּם לָהּ׃ וַיָּבֹאוּ הַנְּעָרִים הַמְּרַגְלִים וַיִּצְיִאוּ אֶת־רָחֵב וְאֶת־אֲבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ וְאֶת־אֲחֵיהָ וְאֶת־כַּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֶת פְּלִמְשַׁחֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ וַיִּנְיָחוּם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה יִשְׂרָאֵל׃ וְהָעֵיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכַל־אֲשֶׁר־בָּהּ רַק אִ פֶּסֶף וְהַזָּהָב וְכֹלִי הַנְּחֹשֶׁת וְהַבְּרָזֶל נָתַנוּ אוֹצֵר בֵּית־יְיָ הָהוּא׃ וְאֶת־רָחֵב הַזּוֹנָה וְאֶת־בֵּית אֲבִיהָ וְאֶת־כַּל־אֲשֶׁר־לָהּ הִחְיָה יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי הִחְבִּיאָהּ אֶת־הַמְּלֹאכִים אֲשֶׁר־שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְרַגֵּל אֶת־יְרִיחוֹ׃ וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעַת הַהִיא לֵאמֹר אִרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי יְיָ הָהוּא אֲשֶׁר יָקוּם וּבִנָּה אֶת־הָעֵיר הַזֹּאת אֶת־יְרִיחוֹ בְּבַכְרוֹ וַיִּסְדֹּגָה וּבִצְעִירוֹ יֵצֵיב דְּלָתֶיהָ׃ וַיְהִי יְיָ הָהוּא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוּ בְּכַל־הָאָרֶץ׃

ז וַיִּמְעְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעַל בְּחֻרָם וַיִּקַּח עִכְנּוֹן בֶּן־פְּרָמִי בֶן־זִבְדִּי בֶן־זָרַח לְמִטָּה יְהוּדָה מִן־הַתָּרֵם וַיִּתְּרֵהוּ יְיָ הָהוּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים מִיְרִיחוֹ הָעֵי אֲשֶׁר עִם־בֵּית אֹנָן מִקְדָּם לְבֵית־אֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עָלוּ וְרַגְלוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיְרַגְלוּ אֶת־הָעֵי׃ וַיִּשְׁבּוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֱלֹהֵי כַל־הָעַם כָּאֲלָפִים אִישׁ אוֹ כַּשְּׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ יַעֲלוּ וַיִּכּוּ אֶת־הָעֵי אֶל־תִּיגַע־שָׁמָּה אֶת־כַּל־הָעַם כִּי מֵעַט הִמָּה׃ וַיַּעֲלוּ מִן־הָעַם שָׁמָּה כַּשְּׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיִּגְסוּ לִפְנֵי אֲנָשֵׁי הָעֵי׃ וַיִּכּוּ מֵהֶם אֲנָשֵׁי הָעֵי כַּשְּׁלֹשִׁים וּשְׁשָׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשָּׂעַר עַד־הַשְּׂבָרִים וַיִּכּוּם בַּמּוֹרֵד וַיִּמָּס לְבַב־הָעַם וַיְהִי לַמָּיִם׃ וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׁמְלֹתָיו וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ הָהוּא עַד־הָעֶרֶב הוּא וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עִפְרָיִם עַל־רֹאשָׁם׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אָהָה אִ אֶ־דָּגִי יְיָ הוּא לָמָּה הִעֲבַרְתָּ הָעֲבִיר אֶת־הָעַם הַזֶּה אֶת־הַיַּרְדֵּן לְתַת אֲתָנוּ בְּיַד הָאֲמָרִי לְהַאֲבִידְנוּ וְלוֹ הוֹאֲלָנוּ וְנִשְׁבַּע בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן׃ כִּי אֶ־דָּגִי מָה אָמַר אַחֲרָי אֲשֶׁר הִפְּךָ יִשְׂרָאֵל עָרְף לִפְנֵי אֵיבָיו׃ וַיִּשְׁמְעוּ הַכּוֹנְעֵנִי וְכֹל יִשְׂבֵי הָאָרֶץ וַנִּסְבּוּ עָלֵינוּ וְהַכְּרִיתוּ אֶת־שִׁמְנוֹ מִן־הָאָרֶץ וּמָה־

תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל: וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
קֹם לְךָ לַמָּחָה זֶה אַתָּה נֹפֵל עַל־פְּנֵיהֶ: **ח** חֲטָא יִשְׂרָאֵל
וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ
מִן־הַחֶרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם פָּחֲשׂוּ וְגַם שָׂמוּ בְכַלְיֵיהֶם:
וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי אֲיִבֵיהֶם עֶרְף
יִפְנוּ לִפְנֵי אֲיִבֵיהֶם כִּי הָיוּ לְחֶרֶם לֹא אוֹסִיף לִהְיוֹת
עִמָּכֶם אִם־לֹא תִשְׁמָדוּ הַחֶרֶם מִקְרָבְכֶם: **י** קָם
קִדְשׁ אֶת־הָעָם וְאָמַרְתָּ הַתְּקַדְּשׁוּ לְמַחֵר כִּי כֹה
אָמַר י-הוָה א-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל חֶרֶם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל
לֹא תוֹכֵל לָקוּם לִפְנֵי אֲיִבֶיךָ עַד־הִסִּירְכֶם הַחֶרֶם
מִקְרָבְכֶם: **יא** וְנִקְרַבְתֶּם בַּבֶּקֶר לְשַׁבְּתֵיכֶם וְהָיָה
הַשֶּׁבֶט אֲשֶׁר־יִלְכְּדוּ י-הוָה יִקְרַב לְמִשְׁפַּחֹת
וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־יִלְכְּדָנָה י-הוָה תִּקְרַב לַבְּתִימִים
וְהַבֵּית אֲשֶׁר יִלְכְּדוּ י-הוָה יִקְרַב לַגְּבָרִים: **יב** וְהָיָה
הַנִּלְכָּד בַּחֶרֶם יִשְׁרָף בְּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ
כִּי עָבַר אֶת־בְּרִית י-הוָה וְכִי־עָשָׂה נִבְלָה
בְּיִשְׂרָאֵל: **יג** וַיִּשְׁכַּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֶּקֶר וַיִּקְרַב אֶת־
יִשְׂרָאֵל לְשַׁבְּטָיו וַיִּלְכָּד שֶׁבֶט יְהוּדָה: **יד** וַיִּקְרַב אֶת־
מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכָּד אֶת מִשְׁפַּחַת הַזְּרָחִי וַיִּקְרַב
אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזְּרָחִי לַגְּבָרִים וַיִּלְכָּד זַבְּדִי: **טו** וַיִּקְרַב
אֶת־בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים וַיִּלְכָּד עֶכּוֹן בֶּן־פְּרָמִי בֶן־זַבְּדִי
בֶן־זֶרַח לְמִטָּה יְהוּדָה: **טז** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עֶכּוֹן
בְּנֵי שִׁימֹנָא כְבוֹד לִי־הָיָה א-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתוֹנֵלוֹ
תוֹדָה וְהַגְּדִנָּה לִי מִה עָשִׂיתָ אֶל־תַּכְתֵּד מִמֶּנִּי:
יז וַיַּעַן עֶכּוֹן אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֲמִנָּה אֲנִכִי חֲטָאתִי
לִי־הָיָה א-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִזְזַת וְכִזְזַת עָשִׂיתִי:
יח וְאָרָא בַשָּׁלָל אֲדָרַת שֹׁנְעָר אֶחָת טוֹבָה וּמֵאֲתָיִם
שָׁקְלִים כֶּסֶף וְלִשׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים שָׁקְלִים
מִשְׁקָלוֹ וְאֶחָדָם וְאֶחָדָם וְהָנָם טְמוּנִים בְּאֶרֶץ
בְּתוֹךְ הָאֲהָלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתִּיָּה: **יט** וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ
מַלְאָכִים וַיִּרְצוּ הָאֲהָלָה וְהִנֵּה טְמוּנָה בְּאֲהָלוֹ
וְהַכֶּסֶף תַּחְתִּיָּה: **כ** וַיִּקְחוּם מִתּוֹךְ הָאֲהָל וַיִּבְאוּם
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֵל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ לִפְנֵי
י-הוָה: **כא** וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עֶכּוֹן בֶּן־זֶרַח וְאֶת־
הַכֶּסֶף וְאֶת־הָאֲדָרַת וְאֶת־לִשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־בָּנָיו
וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמָרוֹ וְאֶת־צֹאנָיו
וְאֶת־אֲהָלוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
וַיַּעַלּוּ אֹתָם עִמָּק עֶכּוֹר: **כב** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מִה

עֲבַרְתֶּנוּ יַעֲכָרְךָ י-הוָה בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָּל־
יִשְׂרָאֵל אֲבָן וַיִּשְׁרְפוּ אֹתָם בְּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם
בְּאֲבָנִים: **כג** וַיִּקְיִמוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם
הַזֶּה וַיָּשָׁב י-הוָה מִחֶרְוֹן אִפְּסוֹ עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם
הַמָּקוֹם הַהוּא עִמָּק עֶכּוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

כד וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת
קַח עִמָּךְ אֶת כָּל־עַם הַמִּלְחָמָה וְקוּם עֲלֵה הָעִי
רְאֵה | נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעִלִּי וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת־
עִירוֹ וְאֶת־אֶרְצוֹ: **כה** וְעָשִׂיתָ לָעִי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק־שַׁלְּלָהּ וּבַהֲמַתָּה תִּבְזוּ
לְכֶם שִׁימֹנֶ־לֶךְ אֲרַב לָעִיר מֵאֲחֵרֵיהֶ: **כו** וַיִּקָּם יְהוֹשֻׁעַ
וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת הָעִי וַיִּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ
שְׁלֵשִׁים אֱלָף אִישׁ גְּבוּרֵי הַחֵיל וַיִּשְׁלַחם לְיִלְיָה:
כז וַיֵּצֵאוּ אֹתָם לֵאמֹר רְאוּ אֹתָם אֲרַבִּים לָעִיר מֵאֲחֵרֵי
הָעִיר אֶל־תִּרְתִּיקוּ מִן־הָעִיר מֵאֵד וְהִייתֶם כְּלָכֶם
נִכְנָיִם: **כח** וַאֲנִי וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי נִקְרַב אֶל־הָעִיר
וְהָיָה כִּי־יִצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ כַּאֲשֶׁר בְּרֹאשׁוֹנָה וְנִסְגּוּ
לִפְנֵיהֶם: **כט** וַיֵּצְאוּ אַחֲרֵינוּ עַד תַּתִּיקֵנוּ אוֹתָם מִן־
הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נָסִים לִפְנֵינוּ כַּאֲשֶׁר בְּרֹאשׁוֹנָה
וְנִסְגּוּ לִפְנֵיהֶם: **ל** וְאַתֶּם תִּקְמוּ מִהָאוֹרֵב וְהוֹרִשְׁתֶּם
אֶת־הָעִיר וְנִתְּנָה י-הוָה א-לֵיכֶם בְּיַדְכֶם: **לא** וְהָיָה
כַּתְּפֹשֶׁתְכֶם אֶת־הָעִיר תַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בְּאֵשׁ כַּדָּבָר
י-הוָה תַּעֲשׂוּ רְאוּ צִוִּיתִי אֹתְכֶם: **לב** וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ
וַיִּלְכוּ אֶל־הַמַּאֲרֵב וַיִּשְׁבּוּ בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעִי
מִיָּם לָעִי וַיִּלֶּן יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם:
לג וַיִּשְׁכַּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֶּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת־הָעָם וַיַּעַל הוּא
וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָעָם הָעִי: **לד** וְכָל־הָעָם
הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ עָלוּ וַיִּגְשׂוּ וַיִּבְאוּ נֶגֶד הָעִיר
וַיַּחֲנוּ מִצְפּוֹן לָעִי וְהָגִי בֵּינוּ וּבֵין־הָעִי: **לה** וַיִּקַּח
כַּחֲמִשַׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיִּשָּׂם אוֹתָם אֲרֵב בֵּין בֵּית־
אֵל וּבֵין הָעִי מִיָּם לָעִיר: **לו** וַיִּשְׁיִמוּ הָעָם אֶת־כָּל־
הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר מִצְפּוֹן לָעִיר וְאֶת־עַקְבוֹ מִיָּם לָעִיר
וַיִּלְךְ יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָמָק: **לז** וַיְהִי
כַּרְאוֹת מֶלֶךְ־הָעִי וַיִּמְהָרוּ וַיִּשְׁפִּימוּ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי־
הָעִיר לִקְרָאתֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַלְחָמָה הוּא וְכָל־עַמּוֹ
לְמוֹעֵד לִפְנֵי הָעֶרְבָה וְהוּא לֹא יָדַע כִּי־אֲרַב לוֹ
מֵאֲחֵרֵי הָעִיר: **לח** וַיִּנְגְּעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל
לִפְנֵיהֶם וַיִּנְסוּ דָרָךְ הַמַּדְבָּר: **לט** וַיִּזְעַקוּ כָּל־הָעָם

אֲשֶׁר בָּעֵי לְרֹדֵף אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרַי יְהוֹשֻׁעַ
וַיִּנְתְּקוּ מִן־הָעִיר: ^אוְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ בְּעַי וּבֵית אֵל
אֲשֶׁר לֹא־יֵצְאוּ אַחֲרַי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲזְבוּ אֶת־הָעִיר
פְּתוּחָהּ וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרַי יִשְׂרָאֵל: ^בוַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־
יְהוֹשֻׁעַ נָטָה בַּפִּידוֹן אֲשֶׁר־בְּיָדְךָ אֶל־הָעַי כִּי בִיָּדְךָ
אֶתְנַנֶּה וַיֵּט יְהוֹשֻׁעַ בַּפִּידוֹן אֲשֶׁר־בְּיָדוֹ אֶל־הָעִיר:
^גוְהָאוֹרֵב קָם מִהָרָה מִמְּקוֹמוֹ וַיְרוּצוּ כַּנְּטוֹת יָדוֹ
וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיִּלְכְּדוּהָ וַיַּמְהָרוּ וַיַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר
בְּאֵשׁ: ^דוַיִּפְּנוּ אַנְשֵׁי הָעַי אַחֲרֵיהֶם וַיֵּרְאוּ וַהֲנִיחַ עָלָהּ
עֵשֶׂן הָעִיר הַשְּׁמַיְמָה וְלֹא־הָיָה בָּהֶם יָדַיִם לְנוֹס
הִנֵּה וְהִנֵּה וְהָעָם הִנָּס הַמִּדְּבָר נִהַפָּךְ אֶל־הָרוֹדֵף:
^הוַיְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִּי־לָכַד הָאֹרֵב אֶת־
הָעִיר וְכִי עָלָה עֵשֶׂן הָעִיר וַיָּשָׁבוּ וַיָּכּוּ אֶת־אַנְשֵׁי
הָעַי: ^ווְאֵלֶּה יֵצְאוּ מִן־הָעִיר לְקִרְאֹתָם וַיִּהְיוּ
לְיִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ אֵלֶּה מִזֶּה וְאֵלֶּה מִזֶּה וַיָּכּוּ אוֹתָם
עַד־בְּלַתִּי הַשְּׂאִיר־לוֹ שָׁרִיד וּפְלִיט: ^זוְאֶת־מֶלֶךְ
הָעַי תָּפְשׂוּ חַי וַיִּקְרְבוּ אֹתוֹ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ: ^חוַיִּהְיֶה
כְּכַלּוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַרְגֹּת אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָעַי בַּשָּׂדֶה
בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָדְפוּם בּוֹ וַיִּפְּלוּ כָּלָם לְפִי־חֶרֶב עַד־
תָּמָס וַיָּשָׁבוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל הָעַי וַיָּכּוּ אֹתָהּ לְפִי־חֶרֶב:
^טוַיְהִי כָּל־הַנְּפֹלִים בַּיּוֹם הַהוּא מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה
שָׁגִים עֲשָׂר אֶלֶף כָּל אַנְשֵׁי הָעַי: ^יוַיְהוֹשֻׁעַ לֹא־
הִשְׁיֵב יָדוֹ אֲשֶׁר נָטָה בַּפִּידוֹן עַד אֲשֶׁר הִחְרִים אֶת
כָּל־יֹשְׁבֵי הָעַי: ^{יא}כִּי הִבֵּהֶמָּה וּשְׁלַל הָעִיר הִלְחִיץ
בְּזָנוּ לָהֶם יִשְׂרָאֵל כַּדָּבָר יְ-הוָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ: ^{יב}וַיִּשְׂרַף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעַי וַיְשַׁיְמָהּ תֹּלֵה־
עוֹלָם שָׁמָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ^{יג}וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי תָּלַהּ
עַל־הָעֵץ עַד־עֵת הָעָרֵב וַיִּכְבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה
יְהוֹשֻׁעַ וַיִּרְיֶדוּ אֶת־גְּבֻלָתוֹ מִן־הָעֵץ וַיִּשְׁלִיכוּ
אוֹתָהּ אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיִּקְיִמוּ עָלֶיהָ גֵּל־
אַבְנִים גְּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ^{יד}אִזּוּ יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ
מִזְבֵּחַ לַיְ-הוָה אֶל־לְהַי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל: ^{טו}כַּאֲשֶׁר
צִוָּה מֹשֶׁה עֶבְד־יְ-הוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּפְתוּב
בְּסֹפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא־
הִגִּיף עָלֶיהֶן בְּרִזָּל וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַיְ-הוָה
וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים: ^{טז}וַיִּכְתַּב־שָׁם עַל־הָאֲבָנִים אֶת
מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לְפָנָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
^{יז}וְכָל־יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים

מִזֶּה וּמִזֶּה לְאֲרוֹן נִגְדַת הַפְּתָנִים הַלְלוּם נִשְׁאִי | אֲרוֹן
בְּרִית־יְ-הוָה כְּגַר כְּאַזְרָח תַּחְצִיזוּ אֶל־מֹוֹל הַר־גְּרִזִּים
וְהַחְצִיזוּ אֶל־מֹוֹל הַר־עֵיבָל כְּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבְד־
יְ-הוָה לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשֹׁנָה:
^{יח}וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה
וְהַקְּלָלָה כְּכָל־הַפְּתוּב בְּסֹפֶר הַתּוֹרָה: ^{יט}לֹא־הָיָה
דְּבָר מִכָּל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא־קָרָא יְהוֹשֻׁעַ
נִגְדַת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנְּשִׂיִם וְהַטָּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ
בְּקִרְבָּם:

^טוַיִּהְיֶה כַּשְּׁמַע כָּל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הִיָּרְדָן
בְּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכָל חוֹף הַיָּם הַגְּדוֹל אֶל־מֹוֹל
הַלְּבָנוֹן הַחֲתִיל וְהָאֲמָרִי הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחֲתִי
וְהַיְבוּסִי: ^יוַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֵם עִם־יְהוֹשֻׁעַ
וְעִם־יִשְׂרָאֵל פֶּה אַחַד: ^{יא}וַיֵּשְׁבִי גְבֻעוֹן שָׁמְעוֹ אֶת
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לִירִיחוֹ וְלָעַי: ^{יב}וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֶמָּה
בְּעַרְמָה וַיִּלְכוּ וַיַּצְטִיגּוּ וַיִּקְחוּ שָׁקִים בָּלַיִם
לְחַמּוֹרֵיהֶם וּנְאֻדוֹת לִיָּן בָּלַיִם וּמִבְּקָעִים וּמִצַּרְרִים:
^{יג}וַיִּנְעֲלוֹת בָּלוֹת וּמִטְלָאוֹת בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׁלֵמוֹת בָּלוֹת
עָלֵיהֶם וְכָל לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָה נִקְדִּים: ^{יד}וַיִּלְכוּ
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגְּלִגָּל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו וְאֵל־
אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצֵי רְחוֹקָה בָּאֵנוּ וְעַתָּה פָּרְתוּ־לָנוּ
בְּרִית: ^{טו}וַיֹּאמֶר אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַחֲתִי אוּלַי
בְּקִרְבִּיל אֶתָּה יוֹשֵׁב וְאַיִךְ אֶכְרַת־לָךְ בְּרִית: ^{טז}וַיֹּאמְרוּ
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֶבְדֶּיךָ אֲנַחְנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ
מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן תָּבֹאוּ: ^{יז}וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵאַרְצֵי
רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ עִבְדֶּיךָ לְשֵׁם יְ-הוָה אֶל־לְהִיךָ כִּי־
שָׁמַעְנוּ שָׁמְעוֹ וְאַתָּה כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם:
^{יח}וְאַתָּה | כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה לְשַׁנִּי מַלְכֵי הָאֲמָרִי אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הִיָּרְדָן לְסִיחוֹן מֶלֶךְ חַשְׁבוֹן וְלַעֲזֹג מֶלֶךְ־
הַבְּשָׁן אֲשֶׁר בְּעַשְׁתָּרוֹת: ^{יט}וַיֹּאמְרוּ אֵלָינוּ זְקֵנֵינוּ
וְכָל־יֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ לֵאמֹר קַחוּ בְיָדְכֶם צֵידָהּ לְדָרֶךְ
וּלְכוּ לְקִרְאֹתָם וְאָמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם עֶבְדֵיכֶם אֲנַחְנוּ
וְעַתָּה פָּרְתוּ־לָנוּ בְּרִית: ^כהִנֵּה | לְחַמְנוּ חָם הַצְּטִיָּדָנוּ
אֹתוֹ מִבְּתֵינּוּ בַיּוֹם צִאתָנוּ לְלָכַת אֲלֵיכֶם וְעַתָּה הִנֵּה
יָבֵשׁ וְהָיָה נִקְדִּים: ^{כא}וְאֵלֶּה נְאֻדוֹת הַלֵּיָן אֲשֶׁר
מִלְּאֵנוּ חֲדָשִׁים וְהִנֵּה הַתְּבַקְעוֹ וְאֵלֶּה שְׁלֵמוֹתֵינוּ
וַנַּעֲלִינוּ בָּלוֹ מֵרֵב הַדָּרֶךְ מְאֹד: ^{כב}וַיִּיקְחוּ הָאֲנָשִׁים
מִצֵּידָם וְאֶת־פִּי יְ-הוָה לֹא שָׁאָלוּ: ^{כג}וַיַּעֲשׂ לָהֶם

יהושע שלום ויכרת להם ברית לחיותם וישבעו להם נשיאי העדה: ויהי מקצה שלשת ימים אחרי אשר פרתו להם ברית וישמעו פי קרבים הם אליו ובקרבו הם ישיבים: ויסעו בני ישראל ויבאו אל עריהם ביום השלישי ועריהם גבעון והפפירה ובארות וקרית יערים: ולא הכום בני ישראל פי נשבעו להם נשיאי העדה בי הנה אלהי ישראל וילנו כל העדה על הנשיאים: ויאמרו כלי הנשיאים אל כל העדה אנחנו נשבענו להם בי הנה אלהי ישראל ועתה לא נוכל לנגע בהם: וזאת נעשה להם והחיה אותם ולא יהיה עלינו קצף על השבועה אשר נשבענו להם: ויאמרו אליהם הנשיאים יחיו ויהיו חטבי עצים ושאבי מים לכל העדה כאשר דברו להם הנשיאים: ויקרא להם יהושע וידבר אליהם לאמר למה רמיתם אתנו לאמר רחוקים אנחנו מכם מאד ואתם בקרבנו ישיבים: ועתה ארויכם אתם ולא יכרת מכם עבד וחטבי עצים ושאבי מים לבית אלהי: ויענו את יהושע ויאמרו פי הגד הגד לעבדיך את אשר צוה י הנה אלהיך את משה עבדו לתת לכם את פלי הארץ ולהשמיד את פלי ישיבי הארץ מפניכם ונירא מאד לנפשתינו מפניכם ונעשה את הדבר הזה: ועתה הננו בידיך כטוב וכישר בעיניך לעשות לנו עשה: ויעש להם פן ויצל אותם מינד בני ישראל ולא הרגום: וניתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושאבי מים לעדה ולמזבח י הנה עד היום הנה אל המקום אשר יבחר:

י ויהי כשמע אדני צדק מלך ירושלם פי לכד יהושע את העי ויחרימה כאשר עשה ליריחו ולמלכה פן עשה לעי ולמלכה וכי השלימו ישיבי גבעון את ישראל ויהיו בקרבם: וייראו מאד פי עיר גדולה גבעון פאחת ערי הממלכה וכי היא גדולה מן העי וכל אנשיה גברים: וישלח אדני צדק מלך ירושלם אל הוהם מלך חברון ואל פראם מלך ירמות ואל יפיע מלך לכיש ואל דביר מלך עגלון לאמר: עלו אלי ועזרני ונכה את גבעון פי השלימה את יהושע ואת

בני ישראל: ויאספו ויעלו חמשת מלכי האמרי מלך ירושלם מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו על גבעון וילחמו עליה: וישלחו אנשי גבעון אל יהושע אל המחנה הגלגלה לאמר אל תרחק ידי מעבדיך עלה אלינו מהרה והושיעה לנו ועזרנו פי נקבצו אלינו כל מלכי האמרי ישיבי הנה: ויעל יהושע מן הגלגל הוא וכל עם המלחמה עמו וכל גבורי החיל: ויאמר י הנה אל יהושע אל תירא מהם פי בידי נתתים לא יעמד איש מהם בפניך: ויבא אליהם יהושע פתאם כל הלילה עלה מן הגלגל: ויהם י הנה לפני ישראל ויפם מפה גדולה בגבעון וירדפם דרך מעלה בית חורן ויפם עד עזקה ועד מקדה: ויהי בנסם מלך ישראל הם במורד בית חורן וי הנה השליך עליהם אבנים גדלות מן השמים עד עזקה וימתו רבים אשר מתו באבני הברד מאשר הרגו בני ישראל בתרב: ואז ידבר יהושע לי הנה ביום תת י הנה את האמרי לפני בני ישראל ויאמר ליעני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון: ויידם השמש וירח עמד עד יקם גוי איביו הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא פיום תמים: ולא הנה פיום ההוא לפני ואחריו לשמע י הנה בקול איש פי י הנה נלחם לישראל: וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה: וינסו חמשת המלכים האלה ויחבאו במערה במקדה: ויגד ליהושע לאמר נמצאו חמשת המלכים נחבאים במערה במקדה: ויאמר יהושע גלו אבנים גדלות אל פי המערה והפקידו עליה אנשים לשמרם: ואתם אל תעמדו רדפו אחרי איביכם וזנבתם אותם אל תתנום לבוא אל עריהם פי נתנם י הנה אלהיכם בידיכם: ויהי פכלות יהושע ובני ישראל להכותם מפה גדולה מאד עד תמם והשרידים שרדו מהם ויבאו אל ערי המבצר: וישבו כל העם אל המחנה אל יהושע מקדה בשלום לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשנו: ויאמר

יְהוֹשֻׁעַ פָּתַח וְאָתְּפִי הַמַּעֲרָה וְהוֹצִיאוּ אֵלַי אֶת־
חַמְשַׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמַּעֲרָה: ^בוַיַּעֲשׂוּ כֹן
וַיֵּצִיאוּ אֵלָיו אֶת־חַמְשַׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־
הַמַּעֲרָה אֵת | מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶת־מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־
מֶלֶךְ יִרְמֹת אֶת־מֶלֶךְ לְכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עַגְלוֹן:
^גוַיְהִי כִּהְוִצִיָּאם אֶת־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֶל־
קַצִּינָי אַנְשֵׁי הַמַּלְחָמָה הִהְלָכוּא אִתּוֹ קָרְבוֹ שִׁימוּ
אֶת־רַגְלֵיכֶם עַל־צוּאְרֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ
וַיִּשְׁימוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם עַל־צוּאְרֵיהֶם: ^דוַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אֱלֹהֵי תִירָאוּ וְאֵל־תַּחַתּוּ חִזְקוּ וְאַמְצוּ
כִּי כֹכָה יַעֲשֶׂה יְיָ הַנְּהַלְכָה לְכָל־אֲבִיבֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
נֹלְחָמִים אוֹתָם: ^הוַיִּכְּסוּ יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרֵי־כֹן וַיִּמִּיתֵם
וַיִּתְּלֵם עַל חַמְשֵׁה עֲצִים וַיִּהְיוּ תְלוּיִם עַל־הָעֲצִים
עַד־הָעֶרֶב: ^ווַיְהִי לַעֲת | בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ צֹהַר יְהוֹשֻׁעַ
וַיְרִידוּם מֵעַל הָעֲצִים וַיִּשְׁלַכְם אֶל־הַמַּעֲרָה אֲשֶׁר
נִחְבְּאוּ־שָׁם וַיִּשְׁמוּ אַבְנִים גְּדוֹלוֹת עַל־פִּי הַמַּעֲרָה
עַד־עֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה: ^זוְאֶת־מִקְדָּה לְכַד יְהוֹשֻׁעַ
בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּכֶּה לְפִי־חֶרֶב וְאֶת־מִלְכָּה הַחֶרֶם
אוֹתָם וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שְׁרִיד
וַיַּעַשׂ לְמֶלֶךְ מִקְדָּה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ:
^חוַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמִּקְדָּה לְבִגְנָה
וַיִּלְחָם עִם־לְבִנָּה: ^טוַיִּתֵּן יְיָ הַנְּהַלְכָה לְבִגְנָה
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מִלְכָּה וַיִּכֶּה לְפִי־חֶרֶב וְאֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר בָּהּ שְׁרִיד וַיַּעֲשׂ
לְמִלְכָּה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ: ^יוַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ
וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלְבָּנָה לְכִישָׁה וַיִּחַן עָלֶיהָ
וַיִּלְחָם בָּהּ: ^{יא}וַיִּתֵּן יְיָ הַנְּהַלְכָה לְכִישׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל
וַיִּלְכְּדָהּ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיִּכֶּה לְפִי־חֶרֶב וְאֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ כָּכָל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלְבִנָּה: ^{יב}אֵז
עָלָה הָרֶם מֶלֶךְ גֹּזֵר לַעֲזֹר אֶת־לְכִישׁ וַיִּכֶּהוּ יְהוֹשֻׁעַ
וְאֶת־עִמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שְׁרִיד: ^{יג}וַיַּעֲבֹר
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלְכִישׁ עַגְלוֹנָה וַיִּחַנוּ
עָלֶיהָ וַיִּלְחָמוּ עָלֶיהָ: ^{יד}וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּכּוּהָ
לְפִי־חֶרֶב וְאֶת כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא
הַחֲרִים כָּכָל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלְכִישׁ: ^{טו}וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ
וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעַגְלוֹנָה חֶבְרוֹנָה וַיִּלְחָמוּ עָלֶיהָ:
^{טז}וַיִּלְכְּדוּהָ וַיִּכּוּהָ לְפִי־חֶרֶב וְאֶת־מִלְכָּה וְאֶת־כָּל־

עָרֶיהָ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר שְׁרִיד
כָּכָל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְעַגְלוֹן וַיִּחַרְם אוֹתָהּ וְאֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ: ^{יז}וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
דְּבָרָה וַיִּלְחָם עָלֶיהָ: ^{יח}וַיִּלְכְּדָהּ וְאֶת־מִלְכָּה וְאֶת־
כָּל־עָרֶיהָ וַיִּכּוּם לְפִי־חֶרֶב וַיִּחַרְימוּ אֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שְׁרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֶבְרוֹן
כַּוְעָשָׂה לְדְבָרָה וְלְמִלְכָּה וְכַאֲשֶׁר עָשָׂה לְלְבִנָּה
וְלְמִלְכָּה: ^{יט}וַיִּכֶּה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַהִרָ וְהַגִּבְעָה
וְהַשְּׁפֵלָה וְהָאֲשֵׁדוֹת וְאֶת כָּל־מְלָכֵיהֶם לֹא הִשְׁאִיר
שְׁרִיד וְאֶת כָּל־הַנְּשָׁמָה הַחֲרִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ הַנְּהַלְכָה
אֶל־יִשְׂרָאֵל: ^כוַיִּכְּסוּ יְהוֹשֻׁעַ מִקְדָּשׁ בְּרַנַּע וְעַד־
עֲזָה וְאֶת כָּל־אָרֶץ גֹּשֶׁן וְעַד־גִּבְעוֹן: ^{כא}וְאֶת כָּל־
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת־אֲרָצָם לְכַד יְהוֹשֻׁעַ פָּעַם
אַחַת כִּי יְיָ הַנְּהַלְכָה אֶל־יִשְׂרָאֵל נֹלְחָם לְיִשְׂרָאֵל:
^{כב}וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה
הַגִּלְגָּלָה:

יא וַיְהִי כִּשְׁמַע יְבִין מֶלֶךְ־חֶצְרוֹן וַיִּשְׁלַח אֶל־יֹכָבָב
מֶלֶךְ מִדּוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ אַכְשָׁף:
וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצְפּוֹן בְּהָר וּבְעַרְבָה גִּבְעָה
כְּנָרוֹת וּבִשְׁפֵלָה וּבְנִפּוֹת דּוֹר מַיִם: ^בהַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרַח
וּמִיָּם וְהָאֲמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי בְּהָר וְהַחִוִּי
תַּחַת חֶרְמוֹן בְּאָרֶץ הַמִּצְפָּה: ^גוַיֵּצֵאוּ הֵם וְכָל־
מַחְנֵיהֶם עִמָּם עִם־רֹב כְּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שַׁפְת־הַיָּם
לְרֹב וְסוֹס וְרֶכֶב רַב־מְאֹד: ^דוַיַּיָּעֲדוּ כָּל הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה וַיִּבְאוּ וַיִּחַנוּ יַחְדָּו אֶל־מִי מְרוֹם לְהִלָּחֵם עִם־
יִשְׂרָאֵל: ^הוַיֹּאמֶר יְיָ הַנְּהַלְכָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֱלֹהֵי תִירָא
מִפְּנֵיהֶם כִּי־מִחֶר כַּעֲת הַזֹּאת אֲנֹכִי נֹתֵן אֶת־כָּלֶם
חֲלָלִים לְפָנָי יִשְׂרָאֵל אֶת־סוּסֵיהֶם תַּעֲקֹר וְאֶת־
מִרְכַּבְתֵּיהֶם תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ: ^ווַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם
הַמַּלְחָמָה עִמּוֹ עָלֵיהֶם עַל־מִי מְרוֹם פְּתָאִם וַיִּפְּלוּ
בָּהֶם: ^זוַיִּתְּנֵם יְיָ הַנְּהַלְכָה בְּיַד־יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּרְדְּפוּם
עַד־צִיְדוֹן רַבָּה וְעַד מִשְׁרָפוֹת מַיִם וְעַד־בִּקְעַת
מִצְפָּה מִזְרַחָה וַיִּכְּסוּ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לָהֶם
שְׁרִיד: ^חוַיַּעֲשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ יְיָ הַנְּהַלְכָה
אֶת־סוּסֵיהֶם עֲקָר וְאֶת־מִרְכַּבְתֵּיהֶם שִׂרְף בָּאֵשׁ:
וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בַּעֲת הַהִיא וַיִּלְכְּד אֶת־חֶצְרוֹן וְאֶת־
מִלְכָּה הִכָּה בְּחֶרֶב כִּי־חֶצְרוֹן לְפָנִים הִיא רֹאשׁ כָּל־
הַמְּמַלְכוֹת הָאֵלֶּה: ^טוַיִּכּוּ אֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ

לפי־תִּרְבֵּה הַחֹרֶם לֹא נֹתַר כָּל־נִשְׁמָה וְאֶת־חֲצוֹר
שָׂרָף בְּאֵשׁ: ־וְאֶת־כָּל־עַרְי הַמְּלָכִים־הָאֵלֶּה וְאֶת־
כָּל־מְלָכֵיהֶם לְכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיִּכְּם לְפִי־חֶרֶב הַחֲרִים
אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְ-הוָה: ־רַק כָּל־
הָעָרִים הָעִמּוּדוֹת עַל־תֵּלָם לֹא שָׂרַפְם יִשְׂרָאֵל
זוֹלָתִי אֶת־חֲצוֹר לְבַדָּה שָׂרָף יְהוֹשֻׁעַ: ־וְכָל שְׁלָל
הָעָרִים הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה בְּזָזוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק
אֶת־כָּל־הָאֲדָם הָפוּ לְפִי־חֶרֶב עַד־הַשְּׂמַדִּים אוֹתָם
לֹא הִשְׁאִירוּ כָּל־נִשְׁמָה: ־כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶת־
מֹשֶׁה עֶבְדוֹ כִּי־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֹן עָשָׂה
יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הִסִּיר דְּבָר מִכָּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְ-הוָה אֶת־
מֹשֶׁה: ־וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הַהָר
וְאֶת־כָּל־הַנְּגָב וְאֶת כָּל־הָאָרֶץ הַגְּשֹׁן וְאֶת־הַשְּׂפֵלָה
וְאֶת־הָעֲרָבָה וְאֶת־הָר יִשְׂרָאֵל וְשִׁפְלָתָהּ: ־מִן־
הָהָר הַחֲתָלָק הָעוֹלָה שִׁעִיר וְעַד־בְּעַל גָּד בְּבִקְעַת
הַלְּבָנוֹן תַּחַת הַר־תְּרִמּוֹן וְאֶת כָּל־מְלָכֵיהֶם לְכַד
וַיִּכְּם וַיְמִיתֵם: ־יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִלְחָמָה: ־לֹא־הִיָּתָה עִיר אֲשֶׁר
הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִתי חֲתוּי יִשְׁבִי גִבְעוֹן
אֶת־הַכֹּל לְקַחָו בַּמְּלָחָמָה: ־כִּי מֵאֵת יְ-הוָה הִיָּתָה
לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לְקַרְאֵת הַמְּלָחָמָה אֶת־יִשְׂרָאֵל
לְמַעַן הַחַרִּימָם לְבִלְתִּי הִיּוֹת־לָהֶם תַּחֲנֻנָּה כִּי לְמַעַן
הַשְּׂמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה: ־וַיִּבְא
יְהוֹשֻׁעַ בְּעַת הַהִיא וַיַּכֵּרֵת אֶת־הָעִנְקִים מִן־הָהָר
מִן־חֶבְרוֹן מִן־דָּבָר מִן־עֵינָב וּמִכָּל הָר יְהוּדָה וּמִכָּל
הָר יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם הַחַרִּימָם יְהוֹשֻׁעַ: ־לֹא־
נֹתַר עִנְקִים בְּאָרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק בְּעֵנָה בְּגַת
וּבְאֲשָׁדוֹד נִשְׁאָרוּ: ־וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ
כֹּל אֲשֶׁר דָּבָר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָה יְהוֹשֻׁעַ
לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל כַּמְּחֻלָּקָתָם לְשִׁבְטֵיהֶם וְהָאָרֶץ
שָׁקֵטָה מִמְּלָחָמָה:

יב וְאֵלֶּה | מְלָכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הָפוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיִּרְשׁוּ אֶת־אֲרָצָם בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַחָה הַשְּׂמֵשׁ
מִנְחַל אֲרִנּוֹן עַד־הָר תְּרִמּוֹן וְכָל־הָעֲרָבָה מִזְרַחָה:
סִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּחַשְׁבוֹן מִשְׁלַל
מִעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שַׁפְת־נְחַל אֲרִנּוֹן וְתוֹךְ הַנְּחַל
וַחֲצִי הַגִּלְעָד וְעַד יָבֵק הַנְּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:
וְהָעֲרָבָה עַד־יָם כְּנָרוֹת מִזְרַחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה

יב־הַמְּלָח מִזְרַחָה דָּרָךְ בֵּית הַיְּשֻׁמוֹת וּמִתִּימֹן תַּחַת
אֲשָׁדוֹת הַפְּסָגָה: ־וּגְבוּל עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן מִיַּתֵּר
הַרְפָּאִים הַיּוֹשֵׁב בְּעִשְׂתָּרוֹת וּבְאֲדָרְעִי: ־וּמִשְׁלַל
בְּהַר תְּרִמּוֹן וּבְסֻלְכָה וּבְכָל־הַבְּשָׁן עַד־גְּבוּל
הַגִּישׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַחֲצִי הַגִּלְעָד גְּבוּל סִיחּוֹן מֶלֶךְ־
חַשְׁבוֹן: ־מֹשֶׁה עֶבֶד־יְ-הוָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַכּוֹס
וַיִּתְּנָה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְ-הוָה יְרֻשָּׁה לְרְאוּבֵנִי וּלְגָדִי
וְלַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה: ־וְאֵלֶּה מְלָכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר
הָפָה יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְמָה מִבְּעַל
גָּד בְּבִקְעַת הַלְּבָנוֹן וְעַד־הָהָר הַחֲתָלָק הָעוֹלָה שִׁעִירָה
וַיִּתְּנָה יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל יְרֻשָּׁה כַּמְּחֻלָּקָתָם:
־בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְעֲרָבָה וּבְאֲשָׁדוֹת וּבַמְּדָבָר וּבַנְּגָב
הַחֲתָלִי הָאֲמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי הַפְּרָזִי חֲתוּי וְהַיְבוּסִי:
־מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶחָד מֶלֶךְ הַעִי אֲשֶׁר־מֵצַד בֵּית־אֵל
אֶחָד: ־מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶחָד מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶחָד: ־מֶלֶךְ
יְרֵמוֹת אֶחָד מֶלֶךְ לְכִישׁ אֶחָד: ־מֶלֶךְ עַגְלוֹן אֶחָד
מֶלֶךְ גִּזְרָה אֶחָד: ־מֶלֶךְ דָּבָר אֶחָד מֶלֶךְ גִּזְרָה אֶחָד:
־מֶלֶךְ חֶרְמָה אֶחָד מֶלֶךְ עֶרְדָה אֶחָד: ־מֶלֶךְ לְבָנָה
אֶחָד מֶלֶךְ עַדְגֵלִם אֶחָד: ־מֶלֶךְ מַקְדָּה אֶחָד מֶלֶךְ
בֵּית־אֵל אֶחָד: ־מֶלֶךְ תַּפּוּחַ אֶחָד מֶלֶךְ חַפְרָה אֶחָד:
־מֶלֶךְ אֶפְקָה אֶחָד מֶלֶךְ לְשָׁרוֹן אֶחָד: ־מֶלֶךְ מְדוּן
אֶחָד מֶלֶךְ חֲצוֹר אֶחָד: ־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן מְרֵאוֹן אֶחָד
מֶלֶךְ אַכְזָפָה אֶחָד: ־מֶלֶךְ תַּעֲנֹבָה אֶחָד מֶלֶךְ מַגְדוֹ
אֶחָד: ־מֶלֶךְ קִדְשָׁה אֶחָד מֶלֶךְ יְקֻנְעָם לְכַרְמֵל אֶחָד:
־מֶלֶךְ דּוֹר לְנַפְתָּה דּוֹר אֶחָד מֶלֶךְ־גּוֹיִם לְגִלְגָל אֶחָד:
־מֶלֶךְ תְּרַצָּה אֶחָד כָּל־מְלָכִים שְׁלֹשִׁים וְאַחָד:

הַלְבוֹת טַמְאָת צַרְעַת פֶּרֶק יא

יא, א טַהַרְת מִצַּרְעַ, מִצּוֹת עֲשֵׂה; וְתִגְלַחְתּוּ
כְּשִׁיטְהַר, מִצּוֹת עֲשֵׂה. וְכִי־צַד מִטְהַרִּין אֶת
הַמִּצַּרְעִ: מִבִּיא מִזְרֵק שֶׁלְחָרֶם חֲדָשׁ; וְקִבְּלָהּ הִיא,
שִׁיחֶיהָ חֲדָשׁ. וְנֹתֵן לְתוֹכוֹ רְבִיעִית מֵיִם חַיִּים,
הָרְאוּיִין לְקִדְשׁ אֹתָן מִי חֲטָאת; וְשַׁעֲוֵר זֶה,
מִדְּבָרֵי כּוֹפְרִים.

יא, ב וּמִבִּיא שְׁתֵּי צַפְרִים דְּרוּר טַהוֹרוֹת, לְשֵׁם
טַהַרְת צַרְעַת שְׁנַאֲמַר "וְלָקַח לַמִּטְהַר". וְשׁוֹחֲט
אֶת הַבְּרוּרָה שְׁבִשְׁתֵּיהֶן עַל הַמַּיִם שְׁבִכְלֵי חָרֶם,
וּמִמָּצְחָה עַד שִׁיחֶיהָ הַדָּם נִכְרַ בַּמַּיִם. וְחֹפֵר
וְקוֹבֵר הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֻטָּה, בַּפְּנִי; וְדָבָר זֶה, קִבְּלָהּ
מִפִּי הַשְּׁמוּעָה.

יא, ג וְנוֹטֵל עֵין אָרוֹ וּמִצּוֹתוֹ שִׁיחֶיהָ אָרְכּוֹ אִמְתָּה,
וְעָבִיו כְּרְבִיעַ כָּרַע מִפְּרָעֵי הַמִּטְהָה; וְאִזּוֹב שְׂאִין
לוֹ שֵׁם לוֹי, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ אֵין פְּחוֹת מִטְהָה;
וְשְׁנֵי תּוֹלְעֵת, מִשְׁקָלוֹ שְׁקָל וְאִם טַעְמוֹ, פֶּסֶלֹ
כְּצִבְיַעַת הַתְּכֵלֵת; וְכֹל הַשְּׁעוֹרִין, הַלֵּבֵת. וְלוֹקַח
עִם שְׁלִשְׁתָּן הַצִּפּוֹר הַחַיָּה; וְאַרְבַּעַת מִיִּנֵין אֵלּוֹ,
מִעַכְבִּין זֶה אֶת זֶה. וְעֵין אָרוֹ וְאִזּוֹב שְׁנֵתִקְלָפוֹ,
פֶּסֶלִין.

יא, ד וְכוּרָהּ הָאִזּוֹב עִם הָאָרוֹ בְּלִשׁוֹן שְׁלֹחַרִּית,
וּמְקִיף לָחֵן רֵאשֵׁי אַנְפִּים וְרֵאשׁ הַזָּנָב שֶׁלְצִפּוֹר
הַחַיָּה; וְטוֹבֵל אַרְבַּעַתָּן בַּמַּיִם שְׁבִכְלֵי וּבָדָם
שְׁעֵלִיחָן, וּמִזְחָה שְׁבַע פְּעָמִים עַל אַחַר יָדוֹ
שֶׁלְּמִצַּרְעַ, וּמִשְׁלַח אֶת הַצִּפּוֹר. וְכִי־צַד מִשְׁלַחָה:
עוֹמֵד בְּעִיר וְזוֹרְקָה חוּץ לַחֻמָּה, וְאִינוֹ הוֹפֵף
פְּנֵיו לֹא לַיָּם וְלֹא לָעִיר וְלֹא לַמִּדְבָּר שְׁנַאֲמַר
"אֶל-מַחֲוִין לָעִיר אֶל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה"; שְׁלַחַת וְחֹזְרָה
חֹזֵר וּמִשְׁלַחָה, אֶפְלוֹ מֵאָה פְּעָמִים.

יא, ה וְאַחַר כֵּן מִגְלַח הַפוֹחֵן אֶת הַמִּצַּרְעַ. פִּי־צַד
מִגְלַחָה: מִעֲבִיר תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרוֹ הַנִּרְאָה, אֶפְלוֹ
בֵּית הַשְּׁחִי וּבֵית הָעֶרְוָה, וְשָׂאֵר כָּל שְׂעַר הַגּוֹף
עַד שִׁיעֲשֵׂה כְּדִלְעַת: שְׁנַאֲמַר "אֶת-כָּל-שְׂעָרוֹ".
אִם כֵּן לְמָה נֶאֱמַר "רֵאשׁוֹ וְזָקְנוֹ וְגַבַּת עֵינָיו"

לְרֵבוֹת כָּל פִּי־צַע בָּחֵן, וְלִמְעַט שְׂעַר שְׁבִתוֹךְ
הַחֲטָם לְפִי שְׂאִינוֹ נִרְאָה.

יא, ו וְאַחַר כֵּן מִכְּבֶס בְּגָדָיו, וְטוֹבֵל, וְיִטְהַר
מִלְטַמְאָה בַּפִּיָּה, וּמִלְטַמְאָה מִשְׁכָּב וּמִיֹּשֵׁב.
וְיִפְנֶם לְפָנִים מִן הַחֻמָּה, וּמִזְנֶה שְׁבַעַת יָמִים.
וְהוּא אֲסוּר בַּשְּׁבַעַת הַיָּמִים בְּתִשְׁמִישׁ הַמִּטְהָה
שְׁנַאֲמַר "מַחֲוִין לְאֵהֲלוֹ", מִלְמַד שְׂאִסוּר
בְּתִשְׁמִישׁ הַמִּטְהָה; וְהַמִּצַּרְעַת, מִתְּרַת בְּתִשְׁמִישׁ
הַמִּטְהָה.

יא, ז כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים הָאֵלּוֹ, עֲדִין הוּא אָב
הַטְּמָאָה, מִטְמָא אָדָם וְכֹלִים בַּמִּגְעַ, וְאִינוֹ
מִטְמָא בַּמִּשְׂאָה: שְׁחָרֵי הוּא אֹמֵר "וְחֶיָה בִיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וּכְבֶס אֶת-בְּגָדָיו", מִלְמַד שֶׁחֵיָה
מִטְמָא בְּגָדִים; וּכְשֵׁם שֶׁחֵיָה מִטְמָא בְּגָדִים
בַּמִּגְעַ, כֵּן מִטְמָא אָדָם בַּמִּגְעַ שְׁכָל הַמִּטְמָא
בְּגָדִים, מִטְמָא אָדָם.

יא, ח וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִגְלַחוֹ הַפוֹחֵן תִּגְלַחַת
שְׁנֵיָה, כְּתִגְלַחַת רֵאשׁוֹנָה; וּמִכְּבֶס בְּגָדָיו,
וְטוֹבֵל, וְיִטְהַר מִלְטַמְאָה אַחֲרִים. וְחָרֵי הוּא כָּכֵל
טְבוּלֵי יוֹם, וְאִזּוֹב בַּמִּעֲשֵׂה; הָעֶרִיב שְׁמִשׁוֹ,
אִזּוֹב בְּתֵרוֹמָה; הִבִּיא כְּפָרְתּוֹ, אִזּוֹב בְּקִדְשֵׁים
כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוֹ.

יא, ט כִּשְׁחֻזָּה מִגְלַח בְּשִׁתֵּי הַתְּגַלְחוֹת, אִינוֹ
מִגְלַח אֵלּוֹ בְּתַעַר; וְאִם גִּלַּח שְׂלֹא בְּתַעַר, אִזּוֹ
שְׁחֵיחַת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לֹא עֲשֵׂה כָּלֹם. וְאִינוֹ
מִגְלַחוֹ אֵלּוֹ כּוֹחֵן; וְאִם שִׁיר שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת
כְּתִגְלַחַת רֵאשׁוֹנָה, וְגִלְחָן בַּשְּׁנֵיָה לֹא עֲלָתָה לוֹ
אֵלּוֹ תִגְלַחַת אַחַת בְּלִבָּהּ, וְחָרֵי הִיא רֵאשׁוֹנָה.
וְכֹל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְטַהַרְת הַמִּצַּרְעַ.

יא, י תִּגְלַחַת הַמִּצַּרְעַ וּטְבִילָתוֹ וְחֵזִיתוֹ, אֵינֶן
מִעֲכָבוֹת זֹו אֶת זֹו; וְשָׂאֵר כָּל מִעֲשָׂיו, מִעַכְבִּין.
שְׁחֵיטַת הַצִּפּוֹר וְהַתְּגַלְחוֹת וְהַחֵזִיָּה, בִּיּוֹם; וְשָׂאֵר
כָּל מִעֲשָׂיו, בֵּין בִּיּוֹם בֵּין בְּלִילָהּ. אֵלּוֹ, בְּאַנְשֵׁים;
וְשָׂאֵר כָּל מִעֲשָׂיו, בֵּין בְּאַנְשֵׁים בֵּין בְּנָשִׁים.
אֵלּוֹ, בְּפוֹחֲנִים; וְשָׂאֵר כָּל מִעֲשָׂיו, בֵּין בְּפוֹחֲנִים

בין בישראל.

יא, יא טהרת מצרע זו נזחגת בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושללא בפני הבית; וכוהן שטמא, מצרע לטהרו שנאמר "לטהרו, או לטמאו". והכל כשרין לטהר את המצרע אפלו זה, ואפלו טמא מת; ואין מצרע מטהר מצרע. ואין מטהרין שני מצרעין כאחד, שאין עושין מצוות חבלות חבלות.

יא, יב עין ארו ואזוב ושני תולעת שטהר בהן מצרע זה, מטהר בהן מצרעין אחרים. וכן הצפור המשתלחת, מתר לטהר בה מצרעין אחרים מאחר שנשתלחה; ומתרת באכילה. אבל הצפור השחוטתה, אסורה בהנחה; ומאימתי תאסר, משעת שחיטתה.

יא, יג שחטה, ואין שם אזוב ולא עין ארו ולא שני תולעת הרי זו אסורה בהנחה: ששחיטה שאינה ראויה, שמה שחיטה. והאכל בזה מצפור השחוטתה עובר על עשה, ועל לא תעשה: שנאמר "וזה, אשר לא-תאכלו מהם" מפני השמועה למדו שזה, לרבות הצפור השחוטתה; ונאמר "טהרה, תאכלו" הא אחרת, לא תאכלו; ולא הפא מכלל עשה, עשה.

יא, יד אין לוקחין שתי הצפרים מצפרי עיר הנדחת, ולא מצפרים שהחליפן בעבודה זרה, ולא מצפרים שהרגו את הנפש. ומצותן שיהיו שתיהן שוות במראה ובקומה ובדמים, ולקחתן כאחת; אף על פי שאינן שוות, או שלקח אחת מהן היום ואחת למחר פשרות.

יא, טו לקח שתי צפרים לשם איש, פשרות לטהר בהן אשה; לשם אשה, פשרות לטהר בהן איש; לקחן לטהר בהן בית מנוגע, פשרות לטהרת אדם; לקחן לאדם, פשרות לבית המנוגע: שנאמר "ולקח למטהר".

יא, טז שחט אחת מהן, ונמצאת שלא דרור יקח זוג לשניה, והראשונה מתרת באכילה; שחט

האחת, ונמצאת טרפה יקח זוג לשניה, והראשונה מתרת בהנחה. נשפך הדם, מניחין את המשתלחת עד שתמות; מתה המשתלחת ישפך הדם, ויקח שתיים אחרות.

הלכות טמאת צרעת פרק יב

יב, א צרעת בגדים, בגדים בצרעת אדם; אבל פחות מבגדים, טהור. ושלזשה סימני טמאה יש בה ירקרק, ואדמדם, והפסיון; ושלשתן מפרשין בתורה.

יב, ב ירקרק הוא הירק שפירקין, שהוא ירק הרבה ככנף הפוסם וכהוצי הדקל; ואדמדם הוא האדם שפאדמדם, שהוא אדם הרבה כזהורית יפה. ושני מראות אלו, מצטרפין זה עם זה.

יב, ג במראה אדמדם או ירקרק, מסגירין את הבגד. ואם עמד במראה זה שני שבועות, מחליטין ושורפין; וכן אם פסה, מחליטין ושורפין.

יב, ד פיצה: בגד שנראה בו נגע ירקרק או אדמדם מסגירו שבועת ימים, ובשביעי רואה: אם פסה מחליטו, ושורף את כל הבגד. ואם לא פסה ועמד במראהו, או שפסה וכהה משני המראות שהסגר בהן, או שהוסיף המראה להאדים ולהזריק ולא פסה יבסם מקום הנגע, ויסגיר שבועת ימים שנית.

יב, ה ובסוף שבוע שני, שהוא יום שלזשה עשר, רואהו: אם כהה למראה שלישי הרי זה טעון פבוס, וטהור. ואם נשתנה הנגע ממה שהיה בגון שהיה ירקרק ונגעשה אדמדם, או אדמדם ונגעשה ירקרק קורע מקום הנגע, ושורף מה שקרע, ותופר מטלית במקום שקרע, ופותר שאר הבגד; ומכבסו פלו פבוס שני ומטבילו, וטהר. ואם עמד במראה שהסגר בו פתחלה יחליטו, וישורף את פלו.

יב, ו נגע שהיה ירקרק, ופסה אדמדם, או אדמדם, ופסה ירקרק הרי זה פסיון. נגע שהיה

בְּאֲמָצְעוֹ מְקוֹם נָקִי בְּלֹא נִגְע, וּפְסָחָהּ לֹא הִנְגַע
אִינוּ פְסִיּוֹן: עַד שִׁנְפָּסָהּ לְחֵיץ שְׂאִין פְּסִיחַת הִנְגַע
לְתוֹכוֹ פְסִיּוֹן, בֵּין בְּאָדָם בֵּין בְּבָגָדִים וּבְתִים.

יב,ז הַפְּסִיּוֹן הַסְּמוּדָה בְּבָגָדִים, כָּל שֶׁהוּא; וְהִרְחֹק
אוֹ הַחֹזֵר, בְּגָרִים. פִּינָד: בְּגָד שֶׁהִסְגַּר, וְנִלְדָה בּוֹ
נִגַע אַחֵר בְּגָרִים רְחוֹק מִן הִנְגַע שֶׁהִסְגַּר בּוֹ הָרִי
זֶה פְסִיּוֹן וַיִּשְׂרָף; וְאִם הָיָה פְּחוֹת מִבְּגָרִים, אֵין
מִשְׁגִּיחִין בּוֹ. וְכֵן בְּגָד שֶׁקָּרַע מִמְּנוֹ הִנְגַע בְּסוֹף
שְׁבוּעַת שְׁנֵי כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ, וְחֹזֵר בּוֹ נִגַע בְּגָרִים
יִשְׂרָאֵל. וְכֵן בְּגָד שֶׁפָּסָח בּוֹ הִנְגַע אַחֵר שֶׁנִּכְפַּטָּר,
יִשְׂרָאֵל.

יב,ח בְּשִׁמְכַבְּסִים אֶת מְקוֹם הִנְגַע בְּשְׁבוּעַת רֵאשִׁוֹן
כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ צָרִיךְ לְכַבֵּס מַעַט מִן הַבְּגָד
שֶׁחִוְצָה לּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "אֵת אֲשֶׁר-בּוֹ הִנְגַע"; וְכָל
נִגְעֵי בָגָדִים, בְּשִׁמְכַבְּסִין אוֹתָן, מַעֲבִירִין עֲלֵיהֶן
שְׁבָעָה סְמָמָנִין שֶׁמַּעֲבִירִין עַל הַכֶּתֶם, כְּדֶרֶךְ
שֶׁמַּעֲבִירִין עַל הַכֶּתִּים כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ בְּעֵינֵן
נִדָּה.

יב,ט בְּגָד שֶׁקָּרַע מִמְּנוֹ מְקוֹם הִנְגַע, וְתִפְר
מִטְּלִית כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ, וְחֹזֵר נִגַע בְּגָרִים עַל
הַבְּגָד מִתִּיר אֶת הַמִּטְּלִית וּמַצִּילָהּ, וְשׂוֹרֵף שְׂאֵר
הַבְּגָד; חֹזֵר הִנְגַע עַל הַמִּטְּלִית, שׂוֹרֵף אֶת הַכָּל.
יב,י הַטּוֹלָה מִן הַמְּסַגֵּר בְּטַחֲוֹר, וְחֹזֵר נִגַע עַל
הַבְּגָד שׂוֹרֵף אֶת הַמִּטְּלִית. חֹזֵר עַל הַמִּטְּלִית
הַבְּגָד הִרְאֵשׁוֹן הַמְּסַגֵּר יִשְׂרָאֵל, וְהַמִּטְּלִית תִּשְׁמַשׁ
אֶת הַבְּגָד שֶׁהִיא תְּפֹרָה בּוֹ בְּסִימָנֵינוּ; אִם עָמַד
בְּעֵינֵינוּ שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, אוֹ פְּסָחָהּ שׂוֹרֵפִין הַכָּל.

יב,יא בְּגָד שֶׁבָּא בְּלוֹ בַּתְּחִלָּה יִרְקַק אוֹ
אֲדָמָדָם, מִסְּגִירוֹ שְׁבוּעַת אַחֵר שְׁבוּעַת: אִם עָמַד
בּוֹ שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּגָד שֶׁהִסְגִּירוֹ,
וּפְסָחָהּ הִנְגַע בְּכָלוֹ וְנִעְשָׂה יִרְקַק וְאֲדָמָדָם, אוֹ
שֶׁפְּטָרוֹ, וְאַחֵר שֶׁפְּטָרוֹ בָּא בְּלוֹ יִרְקַק וְאֲדָמָדָם
הָרִי זֶה טַחֲוֹר. כְּגַם וּפְסָחָהּ, יִשְׂרָאֵל.

יב,יב בְּגָד שֶׁהָיָה מוֹכִיחַ יוֹצֵאִין עַל פְּנֵיו מִן
הָאֲרִיב, כְּגוֹן סָגוּם שֶׁלְּצִמְרָה, וְנִרְאָה בּוֹ נִגַע אִינוּ

מִטְּמֵא, עַד שִׁירָאָה הִנְגַע בְּמוֹכִיחַ וּבְאֲרִיב
עֲצָמוֹ: וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּבָגָדִים "בְּקִרְחָתוֹ אוֹ
בְּנִפְחָתוֹ" קִרְחָתוֹ, אֵלּוֹ הַשְּׁחָקִים; גִּפְחָתוֹ, אֵלּוֹ
הַחֲדָשִׁים.

יב,יג הַבָּגָדִים הַצְּבוּעִין, אֵינָן מִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים,
בֵּין שֶׁהָיָה צְבוּעִין בִּידֵי אָדָם, בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם:
עַד שֶׁהָיָה לְבָנִים. בְּגָד שֶׁשָּׂתִיו צְבוּעַ וְעָרְבוֹ
לְכוּ, עָרְבוֹ צְבוּעַ וּשְׂתִיו לְכוּ הַכָּל הוֹלֵךְ אַחֵר
הַנִּרְאָה.

יב,יד פְּחוֹת מִשְׁלוֹשׁ אַצְבָּעוֹת עַל שְׁלוֹשׁ
אַצְבָּעוֹת מִן הָאֲרִיב, אִינוּ מִטְּמֵא בְּנִגְעִים. בְּגָד
שֶׁאֲרָג בּוֹ פְּחוֹת מִשְׁלוֹשׁ עַל שְׁלוֹשׁ, וְנִרְאָה בּוֹ
נִגַע, וְאַחֵר כֶּף הַשְּׁלִימָה לְשְׁלוֹשׁ עַל שְׁלוֹשׁ טַחֲוֹר.
הַתּוֹפֵר מִטְּלִיּוֹת שְׂאִין בְּכָל אַחַת מֵהֶן שְׁלוֹשׁ עַל
שְׁלוֹשׁ, וְעָשָׂה מֵהֶן בְּגָד הָרִי זֶה מִטְּמֵא בְּנִגְעִים:
שֶׁהַתּוֹפֵר בְּאֲרוֹג, וְכָלוֹ בְּגָד אֶחָד הוּא.

יב,טו בְּגָד שֶׁהוּא מִטְּלִיּוֹת מִטְּלִיּוֹת, מֵהֶן
צְבוּעִין וּמֵהֶן לְבָנִים, וְנִרְאָה נִגַע בְּלֶכֶן שְׁבוּ
מִסְּגִירֵין אוֹתוֹ: אִם עָמַד שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת נִטְמָא
בְּלוֹ, וְשׂוֹרֵף בְּלוֹ; וְכֵן אִם פָּסָח הִנְגַע בְּמִטְּלִית
לְבָנָה אַחֲרַת הָרִי זֶה פְסִיּוֹן, אִף עַל פִּי שֵׁישׁ
בִּינֵיהֶם צְבוּעַ. הָיָה בְּלוֹ צְבוּעַ, וְכֵן פֶּסַח אֶחָד לְכוּ
אֲפִלּוּ בְּגָרִים, וְנִרְאָה בּוֹ נִגַע יִסְגִּיר: שְׂאֵם עָמַד
בְּעֵינָיו, וְלֹא הוֹסִיף, וְלֹא כָּחַח שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת
יִשְׂרָאֵל.

הַלְּבוֹת טְמֵאָה צָרְעַת פֶּרֶק יָג

יג,א אֵין מִטְּמֵא בְּנִגְעִים אֲלֹא בְּגָדֵי צִמְרָה
וּפְשָׁתִים בְּלָבָד, אוֹ הַשְּׂתִי אוֹ הָעָרֵב שֶׁלְּצִמְרָה
וּפְשָׁתִים, וְכָל כְּלֵי הָעוֹר, בֵּין רֶדֶף בֵּין קִשָּׁה; אִף
הָעוֹר הַצְּבוּעַ בִּידֵי שָׁמַיִם, מִטְּמֵא בְּנִגְעִים.
וְהַלְּבָדִים בְּבָגָדִים, וּמִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים. וְהָאֲחֵלִים
מִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים בֵּין שֶׁהָיָה שֶׁלְּצִמְרָה וּפְשָׁתִים,
בֵּין שֶׁהָיָה שֶׁלְּעוֹר.

יג,ב כָּל הַבָּגָדִים שֶׁלְּצִמְרָה וּפְשָׁתִים מִטְּמֵאִין
בְּנִגְעִים, חוּץ מִבְּגָדֵי גֹזִיִּים; הַלּוֹקַח בְּבָגָדִים מִן

הגויים, יראו בתחלה. בַּגֵּד שֶׁהוּא כְּלָאִים מִן הַצֹּמֵר וְהַפְּשָׁתִים, מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים.

יג, צֹמֵר גְּמָלִים וְצֹמֵר רְחֵלִים שֶׁטָּרְפֵן זֶה בָּזָה אִם רֵב מִן הַגְּמָלִים, אֵינוֹ מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים; וְאִם רֵב מִן הָרְחֵלִים, מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים; מִחֲצָה לְמַחֲצָה, מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים. וְהוּא חֲדָיִן בְּפִשְׁתָּן וְקִנְפִּם שֶׁטָּרְפֵן זֶה בָּזָה. וְרָחֵל בַּת עֵז, אֵין צֹמֵר שְׁלָה מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים.

יג, בַּגֵּד שֶׁהָיָה שְׁתֵּי פִשְׁתָּן וְעָרְבוּ קִנְפִּם, אִו שְׁתֵּי קִנְפִּם וְעָרְבוּ פִשְׁתָּן אֵינוֹ מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים; וְכֵן אִם הָיָה שְׁתֵּי אִו עָרְבוּ פִשְׁתָּן אִו צֹמֵר, וְהַשָּׂאָר נֹצֵחַ שְׁלֵעִים וְכִיּוֹצֵא בָּהּ אֵינוֹ מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים.

יג, הָעוֹר שֶׁאֵינוֹ מְעַבֵּד, אֵינוֹ מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים. וְכֵן הָעוֹר בִּשְׂהוּא גָּלֵם, קִדָּם שֶׁיַּעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ כְּלִים אֵינוֹ מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים, שֶׁנֶּאֱמַר "כְּלֵי הָעוֹר"; וְכֵל כְּלֵי הָעוֹר, בֵּין פְּשׁוּטֵיהֶן בֵּין מְקַבְּלֵיהֶן, כֹּל שֶׁחֵן מִטְּמֵאֵין בַּנִּגְעִים.

יג, עוֹרוֹת חַיָּה שְׂבִיִּים, אֵין מִטְּמֵאֵין בַּנִּגְעִים; חֶבֶר לָחֵן מִן הַגִּדֵל בְּאַרְיָן, אֶפְלוֹ חוּט אִו מְשִׁיחָה שֶׁלְּצֹמֵר אִו פְּשָׁתִים, אִו עוֹר בְּהֵמָה וְחַיָּה הַמְּעַבְדִּין כֹּל שֶׂהוּא, וְעֲשֶׂה מִחֵן כְּלִים מִטְּמֵאֵין בַּנִּגְעִים; וְהוּא, שֶׁיַּחְבְּרֵנוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ חֲבוּרֵי בַּגָּדִים לְטִמְאַה.

יג, כֹּל כְּלֵי הָרְאִי לְהַטְמֵא בְּשָׂאָר הַטְּמֵאוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מִטְּמֵא בְּמִדְרָם הַזֶּה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה לְמוֹשָׁב אִו לְמוֹשָׁב חֲרִי זֶה מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים; כַּגֹּזן קִלְעַ שְׁלֶסְפִינָה, וְהַפְּרָכָת, וְשִׁבִים שֶׁלְּשִׁבְכָה, וּמִטְּפָחוֹת סְפָרִים, וְהַאֲבִנָּט, וְרִצּוּעוֹת מִנְעֵל וְסִנְדֵּל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רַחֲב כַּגָּרִים חֲרִי אֵלּוֹ וְכֹל כִּיּוֹצֵא בָּהֶן מִטְּמֵאֵין בַּנִּגְעִים; וְאֵין צָרִיךְ לֵאמֹר שֶׂאָר הַכְּלִים, כַּגֹּזן כְּרִים וְכִסְתוֹת.

יג, חַח הַחֲמַת וְהַתְרַמֵּל, נִרְאִין בְּדֶרֶכָּן; וּפּוֹסֵה הַנֶּגַע מֵתוֹכָן לְאַחֲרֵיהֶן, וּמֵאַחֲרֵיהֶן לְתוֹכָן. וְכֵן כֹּל כִּיּוֹצֵא בָּהֶן, מִכְּלֵי הָעוֹר הַכְּפוּלִין. סְדִין

הַמְּקַמֵּט מִפְּשִׁיטִין אֵת קִמְטֵיו, וְרוֹאִין אֵת נִגְעוֹ. יג, ט הַשְּׂתֵי וְהָעָרֵב, בֵּין שֶׁלְּצֹמֵר בֵּין שֶׁלְּפִשְׁתָּן מִטְּמֵאֵין בַּנִּגְעִים מִיַּד מְשִׁיטוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא לִפְנֵי הַפְּשָׁתָן וְלֹא שֶׁלֵּק הַצֹּמֵר. וְכַמּוֹה יִהְיֶה בַּפְּקֻעַת שְׁלִטוֹי, וְתַטְמֵא בַּנִּגְעִים: כְּדֵי לְאַרְגּ מִמֶּנָּה שְׁלוֹשׁ עַל שְׁלוֹשׁ שְׂתֵי וְעָרֵב, בֵּין שֶׁהִיתָה כְּלָה שְׂתֵי, בֵּין שֶׁהִיתָה מְקַבְּצַת מַחוּטִין פְּסוּקִין, אֵינָה מִטְּמֵאָה בַּנִּגְעִים.

יג, שְׂתֵי פְּקֻעוֹת שֶׁחֵן מְעֵרוֹת זֶו בְּזוֹ כְּחוּט, וְכֵן הַשְּׂתֵי שֶׁמְקַבְּצוֹ לְפּוֹף עַל הַכְּבֵד הָעֲלִיוֹנָה וּמְקַבְּצוֹ לְפּוֹף עַל הַכְּבֵד הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֵן שְׁנֵי דְפֵי חֲלוּק שֶׁחֵן מְעֵרוֹת כְּחוּט אֶחָד, וְנִרְאָה הַנֶּגַע בְּאֶחָד מֵחֵן הַשְּׂנֵי טְהוֹר, אֵף עַל פִּי שֶׁחוּט אֶחָד מִחֶבֶר בֵּינֵיהֶן; נִרְאָה הַנֶּגַע בְּנֶפֶשׁ הַמְּסַכֶּת, וּבְשְׂתֵי הָעוֹמֵד אֵף עַל פִּי שֶׁמְקַבְּצַת הַנֶּגַע בַּבַּגֵּד וּמְקַבְּצוֹ בְּשְׂתֵי, חֲרִי זֶה טְמֵא.

יג, יֹא נִרְאָה הַנֶּגַע בְּשְׂתֵי הָעוֹמֵד לְבַדּוֹ, הָאֲרִיג טְהוֹר; נִרְאָה בְּאַרְיָן לְבַדּוֹ, הַשְּׂתֵי הָעוֹמֵד טְהוֹר. נִרְאָה בְּסִדִּין, שׁוֹרֵף אֵת הַנִּימּוֹן; נִרְאָה בְּנִימּוֹן, הַסִּדִּין טְהוֹר; פֶּסֶה מִן הַנִּימּוֹן לְסִדִּין, הַסִּדִּין טְמֵא. חֲלוּק שֶׁנִּרְאָה כּוּ נֶגַע, מַצִּיל אֵת הָאֲמֵרִיּוֹת שֶׁכּוּ; אֶפְלוֹ הִיתָה הָאֲמֵרָה צֹמֵר אִו פְּשָׁתִים מַצִּילָה, וְאֵינָה נִשְׁרָפֶת.

יג, יב בַּגֵּד מְסֻגָּר שֶׁצִּבְעוֹ, אִו מְכֻרָו לְגוֹי טְהוֹר; וְכֵן אִם נִתְעָרַב בְּאַחֲרִים, כִּלְוֵן טְהוֹרִים. קִצְצוֹ וְעֲשֶׂהוּ מוֹכִיז פְּחוֹת מְשִׁלּוֹשׁ עַל שְׁלוֹשׁ טְהוֹר, וּמִתָּר בְּהִנְיָתוֹ; הִיתָה בָּהֶן אַחַת שְׁלוֹשׁ עַל שְׁלוֹשׁ, וְנִרְאָה בָּהּ נֶגַע חֵיא לְבַדָּה טְמֵאָה.

יג, יג בַּגֵּד מִחֲלֵט שֶׁנִּתְעָרַב בְּאַחֲרִים כִּלְוֵן טְמֵאֵין, וְיִשְׂרָפוּ; אֶפְלוֹ אֶחָד בְּכַמּוֹה אֲלָפִים. וְכֵן אִם קִצְצוֹ, וְעֲשֶׂהוּ מוֹכִיז חֲרִי חֵן טְמֵאֵין, וְאֶסּוּר בְּהִנְיָתוֹ.

יג, יד אֶחָד בַּגֵּד אִו כְּלֵי עוֹר אִו שְׂתֵי אִו עָרֵב, הַמְּסֻגָּר אִו הַמְּחֻלָּט לְעֵנִין טְמֵאָה חֲרִי הוּא אֵב מַאֲבוֹת הַטְּמֵאוֹת כְּאֵדָם מְצַרַע, לְכֹל דְּבָר:

מטמא במוגע ובמשא ובביאה, ועושה משכב ומושב אפלו מתחת האבן.

וג, טו פיצד: בנד מנגע, או שתי או ערב או פלי עור המנגעין, שהבנים מהן אפלו בזית לבית טהור נטמא כל אשר בבית, בין אדם בין בלים; ונעשו כלן ראשון לטמאה. וכן משכב או מושב שהיה מנה תחת האבן, והניח בזית מהן למעלה מן האבן נטמא המשכב או המושב.

וג, טז מטלית שיש בה שלוש על שלוש אף על פי שאין בה בזית פיון שנכנס רפה לבית טהור, טמאתו; היו בה כמה זיתים פיון שנכנס ממנה בזית לבית טהור, נטמא.

וג, יז אף על פי שכל השעורין, הלכה למשה מסיני הרי הוא אומר "לכל-נגע הצרעת, ולנתק. ולצרעת הפגד, ולבית", הקיש נגעי אדם לנגעי בגדים ובתים; והשוה המצרע למת, שנאמר "אל-נא תהי, במת": מה המת בכזית, אף אלו בכזית.

וג, יח בגדים המנגעין משלחין אותן חוץ לעיר, בין שהיתה מקפת חומה בין שאינה מקפת; וזה חמר בגדים, מפאדם.

הלכות טמאת צרעת פרק יד

יד, א צרעת בתים, פשני גריסין זה בצד זה: נמצא רחב הנגע פמו מקום צמיחת שש שערות בגוה, וארכו בשתים עשרה שערות ברבוע; והפחות משעור זה בפתים, טהור. וכל השעורין, הלכה.

יד, ב שלוש סומני טמאה יש בפתים מראה ירקרק, ומראה אדמדם, והפסיון; וכלן מפרשין בתורה. ופני המראות, מצטרפין זה עם זה. ופסיון הסמוה, כל שהוא; והרחוק, בגריס; אבל החוזר אחרי הטוה, פשני גריסין.

יד, ג אין נגעי פתים מטמאין, עד שיהיה מראה

הנגע שפל מן הקיר שנאמר "שקערורת", שיהיו שוקעין בקירות. ובשני המראות מסגירין, או מחליטין. ובפסיון נותצין; ואם פסה אחרי הטוה, נותץ את כל הבית פמו שיתבאר.

יד, ד פשיראה נגע בבית אפלו חכם שהוא יודע ודאי שזה נגע, לא יגזר ויאמר נגע נראה לי בבית, אלא אומר לפוחן, "פנגע, נראה לי בבית". וצוה הפוחן ופנו את-הבית" אפלו חבלי עצים, וחבלי קנים; ואחר כך יבוא הפוחן, ויכנס ויראה הנגע. ובית אפל, אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו; אלא אם אין הנגע נראה בו, הרי זה טהור.

יד, ה ואחר שיראה הפוחן הנגע, יצא; ויעמד על פתח הבית בצד המשקוף, ויסגיר או יחליט או יפטר: שנאמר "ויצא הפוחן מן-הבית, אל-פתח הבית; והסגיר" לא שישגיר והוא בתוך ביתו, או בתוך הבית המנגע, או תחת המשקוף, אלא בצד פתחו. ואם עמד תחת המשקוף או שחלף לביתו, והסגיר הרי זה מסגיר.

יד, ו אין הבית מטמא בנגעים עד שיהיה בו ארבע אמות על ארבע אמות או יתר, ויהיה לו ארבעה פותלים; והוא פנוי בארץ באבנים ועצים ועפר, שנאמר "את-אבניו ואת-עציו, ואת, כל-עפר הבית".

יד, ז אבל אם היה בו פחות מארבע אמות על ארבע אמות, או שהיה עגול, או פעל שלוש פותלים, או חמש, או שהיה פנוי בספינה, או תלוי על ארבע קורות אינו מטמא בנגעים; היה פנוי על ארבעה עמודים, מטמא בנגעים.

יד, ח כמה אבנים יהיו בו: אין פחות משמונה שתי אבנים בכל פותל, כדי שיהיה כל פותל ראוי לנגע: שאין הבית מטמא בנגעים, עד שיראה בו פשני גריסין על שתי אבנים

שָׁנָאֵמַר "את-הָאֲבָנִים, אֲשֶׁר בָּהֶן הִנְגַעְתִּי". וְכַמָּה עֲצִים יֵחִיו בּוֹ, כִּדְרֵי לִתֵּן תַּחַת הַמִּשְׁקוֹף; וְעַפְרֹ, כִּדְרֵי לִתֵּן בֵּין פְּצִים לַחֲבֵרוֹ. אֲבָל אִם הָיָה בּוֹ פְּחוֹת מִשְׁעוּרֵי־ן אֵלֶּה, אֵינּוּ מִטְּמֵא בַּנְּגָעִים.

יְדֵי, ט הַלְּבָנִים וְהַשֵּׁשׁ, אֵינָן חֲשׂוּבִין בְּאֲבָנִים. בֵּית שְׂאֵחַד מִצְדָּדֵיו מִחֻפְּהָ בְּשֵׁשׁ, וְאֶחָד בְּסִלְעַ, וְאֶחָד בְּאֲבָנִים, וְאֶחָד בְּעַפְרֹ אֵינּוּ מִטְּמֵא בַּנְּגָעִים. בֵּית שְׂאֵלָה הָיָה בּוֹ אֲבָנִים וְעֲצִים וְעַפְרֹ בְּשִׁעוּר, וְנִרְאָה בּוֹ נִגְעַ, וְאַחַר כֵּן הֵבִיא לוֹ אֲבָנִים וְעֲצִים וְעַפְרֹ חֲרִי זֶה טָהוֹר.

יְדֵי בֵּית שְׂסַפְכוֹ בְּזָרְעִים, בְּטָלָה; הוֹאִיל וּמִשְׁמֵשִׁין תְּשִׁמִּישׁ עֵץ, חֲרִי הֵן בְּעֵץ, וְאִם נִטְמָא חֲבִית, נִטְמָאוּ עִמּוֹ טְמֵאָה חֲמוּרָה כְּמוֹ שְׂוִיתָּבְאָר.

יְדֵי, יֵדֵי יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָה לְאֶרֶץ, אֵין מִטְּמֵאִין בַּנְּגָעִים שְׁנָאֵמַר "בְּבֵית אֶרֶץ אַחֲזֹתְכֶם", וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְקָה לְשִׁבְטִים; וּבִתֵּי הַגּוֹזִים שְׁבָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵין מִטְּמֵאִין בַּנְּגָעִים.

יְדֵי, יֵדֵי הַלּוֹקָח בְּתִים מִן הַגּוֹזִים, יֵרָאוּ בְּתַחֲלָתָה. בֵּית שְׂעִדוֹ אֶחָד גּוֹי וְצִדּוֹ אֶחָד יִשְׂרָאֵל, צִדּוֹ אֶחָד בְּאֶרֶץ וְצִדּוֹ אֶחָד בְּחוּצָה לְאֶרֶץ אֵינּוּ מִטְּמֵא בַּנְּגָעִים.

יְדֵי, יֵדֵי וְשָׂאָר כָּל הַבְּתִים שְׁבָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאִין בַּנְּגָעִים, בֵּין צְבוּעֵין בִּידֵי אָדָם בֵּין צְבוּעֵין בִּידֵי שָׂמַיִם. בֵּית הָאִשָּׁה, בֵּית הַשֵּׁתִּפִּין, בֵּית הַכְּנָסֶת אוֹ בֵּית הַמְדַרְשׁ שֵׁשׁ בָּהֶן דִּירָה לְחַזְנִין אוֹ לְתַלְמוּדִים מִטְּמֵאִין בַּנְּגָעִים. קִירוֹת הָאֲבוּס, וְקִירוֹת הַמְּחַצָּה שְׁבִבֵית אֵין מִטְּמֵאִין בַּנְּגָעִים.

הַלְּכוֹת טְמֵאָת צָרַעַת פֶּרֶק טו

טו, א נִגְעֵי בְּתִים יֵשׁ בָּהֶן הַסֵּגֶר שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, שְׁחֵן תְּשִׁעָה עֶשְׂרֵ יוֹם: שְׁנִיּוֹם שְׁבִיעִי עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן, וְיוֹם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵ עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן; נִמְצָאתָ לְמַד שָׂאֵם צָרַח לְשִׁלּוּשָׁה שָׁבוּעוֹת רוּאָהוּ בְּשִׁבְעֵי, וּבְיוֹם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵ

וּבְיוֹם תְּשִׁעָה עֶשְׂרֵ. וְהַסֵּגֶר בְּתִים שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, אֵינּוּ מִפְּרֹשׁ בְּתוֹרָה; וְכֵן רַב דִּינֵי נִגְעֵי בְּתִים, וּבְכִרֵי קַבְּלָה הֵן. וְכָל הַדִּינִין הַמְּפָרְשִׁין בָּהֶן בְּתוֹרָה וּבְדַבְּרֵי קַבְּלָה, כֵּן הֵם:

טו, ב כְּשִׁיבּוֹא הַכּוֹהֵן וְיִרְאָה הַנְּגַע שׁוֹקֵעַ יִרְקַק אוֹ אֲדָמָדָם, כְּמוֹ שְׁבָאֶרְנּוֹ יִסְגִּיר שְׁבַעַת יָמִים; וְאִפְלוּ מִצָּאוּ כִּלּוֹ בְּתַחֲלָה יִרְקַק אוֹ אֲדָמָדָם, יִסְגִּיר.

טו, ג וּבְשִׁבְעֵי רוּאָהוּ: אִם כְּהָה הַנְּגַע, וְאֵין צָרִיף לֹאמַר אִם הִלֵּךְ קוֹלָף מְקוֹם הַנְּגַע בְּלִבְדָּ, וְהַבֵּית טָהוֹר; מִצָּאוּ שְׁעָמַד בְּעֵינָיו, וְלֹא כִּסָּה מִסְגִּיר שָׁבוּעַ שְׁנִי.

טו, ד וּבְיוֹם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵ, רוּאָהוּ: אִם כְּהָה הַנְּגַע, אוֹ הִלֵּךְ לוֹ הַנְּגַע קוֹלָף מְקוֹם הַנְּגַע, וּמִטְּהַר אֶת הַבֵּית בְּצַפְרִים. וְאִם מִצָּא הַנְּגַע שְׁפָסָה בְּסוֹף שָׁבוּעַ שְׁנִי, אוֹ שְׁעָמַד בְּעֵינָיו חוּלֵץ אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֶן הַנְּגַע, וּמִקְצָה אֶת הָעַפְרֹ אֶל מַחוּץ לְעִיר, וְטָח אֶת כָּל הַבֵּית, וּמִסְגִּירוֹ שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי.

טו, ה וּבְיוֹם תְּשִׁעָה עֶשְׂרֵ, רוּאָהוּ: אִם חָזַר בּוֹ הַנְּגַע כְּשִׁנִּי גְרִיסִין חֲרִי זֶה פְּסִיזִין אַחֲרֵי הַטּוֹחַ, וְנֹתֵן אֶת כָּל הַבֵּית; וְאִם לֹא חָזַר בּוֹ הַנְּגַע, מִטְּהַרוּ בְּצַפְרִים. וְכָל זְמַן שִׁיחֲזַר בּוֹ הַנְּגַע, קִדְּם שְׁוִיטְהַרוּ בְּצַפְרִים חֲרִי זֶה יִנְתֵּן; וְאִם נִרְאָה בּוֹ נִגְעַ אַחַר שְׁוִיטְהַרוּ בְּצַפְרִים, יִרְאָה בְּתַחֲלָתָה.

טו, ו וְכֵן אִם כִּסָּה הַנְּגַע בְּסוֹף שָׁבוּעַ רֵאשׁוֹן חוּלֵץ אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֶן הַנְּגַע, וּקוֹצָה הָעַפְרֹ חוּץ לְעִיר, וְטָח אֶת כָּל הַבֵּית, וּמִסְגִּירוֹ שָׁבוּעַ שְׁנִי; וְרוּאָהוּ: אִם מִצָּא בּוֹ נִגְעַ כְּשִׁנִּי גְרִיסִין חֲרִי זֶה פְּסִיזִין אַחֲרֵי הַטּוֹחַ, וְנֹתֵן אֶת כָּל הַבֵּית; וְאִם לֹא חָזַר בּוֹ נִגְעַ, מִטְּהַרוּ בְּצַפְרִים. וְכָל זְמַן שִׁיִּרְאָה בּוֹ נִגְעַ, קִדְּם טְהַרָה בְּצַפְרִים יִנְתֵּן; וְאִם נִרְאָה בּוֹ אַחַר שְׁוִיטְהַרוּ בְּצַפְרִים, יִרְאָה בְּתַחֲלָתָה.

טו, ז כְּשִׁחֲזַר חוּלֵץ אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֶן

הַנֶּגַע, אֵינּוּ חוֹלֵץ פְּחוֹת מִשְׁתֵּי אַבְנִים, וְאֵינּוּ נוֹטֵל אַבְנִים מִצַּד זֶה, וּמִבִּיא לְצַד זֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וְלָקַחוּ אַבְנִים אַחֲרוֹת"; וְלֹא עֶפֶר מִצַּד זֶה, וּמִבִּיא לְצַד זֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וְעֶפֶר אַחַר יָקָח". וְאֵינּוּ טָח בְּסִיד, אֲלֹא בְּעֶפֶר שֶׁנֶּאֱמַר "וְעֶפֶר אַחַר יָקָח, וְטָח אֶת-הַבֵּית".

טו"ה אֵינּוּ מִבִּיא אֶבֶן אַחַת תַּחַת שְׁתֵּים שְׁחֵלֶק, וְלֹא שְׁתֵּי אַבְנִים תַּחַת אֶבֶן אַחַת חֲלוּצָה, אֲלֹא מִבִּיא שְׁתֵּים תַּחַת שְׁתֵּים; וְיֵשׁ לוֹ לְהַבִּיא שְׁתֵּים, תַּחַת שְׁלוֹשׁ.

טו"ט הִיָּה הַפּוֹתֵל בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ שְׁנִיחָן חוֹלְצִין, וְשְׁנִיחָן קוֹצִין הָעֶפֶר, וְשְׁנִיחָן מִבִּיאִין אַבְנִים אַחֲרוֹת; אֲבָל בְּעַל הַבֵּית לְבַדּוֹ מִבִּיא אֶת הָעֶפֶר שֶׁנֶּאֱמַר "וְעֶפֶר אַחַר יָקָח, וְטָח אֶת-הַבֵּית", אֵין חֲבֵרוֹ מְטַפֵּל עִמּוֹ בְּטִיחָה.

טו"י אֶבֶן שְׁפִזוּיִת בְּזִמָּן שֶׁהוּא חוֹלֵץ, חוֹלֵץ אֶת כְּלָהּ; וּבְזִמָּן שֶׁהוּא נוֹתֵן, נוֹתֵן אֶת שְׁלוֹ וּמְנִיחַ אֶת שְׁלַחֲכֵרוֹ. וְיֵשׁ בְּדַבָּר סֶפֶק אִם תִּהְיֶה זֶה שְׁלַחֲכֵרוֹ, כִּמּוֹ יָד לְאֶבֶן שְׁלוֹ.

טו"יא בֵּית שֶׁנֶּרְאָה בּוֹ נֶגַע, וְהִיתָה עֲלֶיהָ עַל גַּבּוֹ נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לְעֲלֶיהָ; נֶרְאָה בְּעֲלֶיהָ, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לְבֵית. לֹא הִיתָה עֲלֶיהָ עַל גַּבּוֹ אַבְנָיו וְעֵצָיו וְעֶפְרוֹ, כִּלְּן נִתְּצִין עִמּוֹ; וּמְצִיל אֶת הַמְּלַבְּנִים, וְאֶת סְרִיגֵי הַחֲלוּצוֹת.

טו"יב הַלּוֹקַח אַבְנִים מִבֵּית מִסְגֵּר, וּבִנָּה אוֹתָן בְּבֵית טָהוֹר חֹזֵר הַנֶּגַע לְמִסְגֵּר, חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבִּטְהוֹר. נֶרְאָה נֶגַע עַל הָאֲבָנִים שֶׁבִּנָּה, הַמִּסְגֵּר יִנְתֵּן; וְהַבֵּית הַשֵּׁנִי מִסְגִּירִין אוֹתוֹ כַּנֶּגַע זֶה, כְּדִין כָּל בֵּית שֶׁנֶּרְאָה בּוֹ נֶגַע בְּתַחֲלָה.

טו"יג כִּי צִד מִטְהַרִּין אֶת הַבֵּית הַמְּנַגֵּעַ, אַחַר הַחֲלִיצָה וְהַטִּיחָה: מִבִּיא מִיָּם חַיִּים בְּכָלִי חָרָם וּשְׁתֵּי צִפְרִים וְעֵץ אֶרֶז וְאֶזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת, כְּטַהַרְתָּ הָאָדָם שֶׁבְּאֶרְצוֹ לְכָל דָּבָר, אֲלֹא שֶׁבְּאָדָם מִזֶּה שָׁבַע פְּעָמִים לְאַחַר יָדוֹ שֶׁלְּמַצְרַע, וּבְבֵית

מִזֶּה שָׁבַע פְּעָמִים עַל הַמַּשְׁקוּף שֶׁלְּבֵית מִבְּחוּץ; וְשָׂאֵר כָּל מַעֲשֵׂיהֶן שׁוּוּין.

הַלְכוֹת טַמְאָת צִרְעַת פֶּרֶק טז

טז"א בֵּית הַמְּנַגֵּעַ, אֵב מֵאֲבוֹת הַטַּמְאוֹת: כָּל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, יִטְמָא. וְכֵן אַבְנִים שֶׁחוֹלְצִין מִמֶּנּוּ אַחַר הַסִּגָּר, אוֹ אַבְנִים וְעֵצִים וְעֶפֶר שֶׁלְּבֵית כְּשֶׁנּוֹתְצִין אוֹתוֹ כִּלְּן אֲבוֹת הַטַּמְאוֹת; וְכָל בֵּיַת מִחוּץ, מִטְמָא אָדָם וְכָלִים כַּמֶּנַּע וּבְמִשְׁאֵה וּבְבִיאַה.

טז"ב כִּי צִד: אִם נִכְנַס מִחוּץ כִּיֵּית לְבֵית טָהוֹר, נִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית מִאָדָם וְכָלִים שֶׁכִּלְּן מִטְמָאִין בְּבִיאַה, כְּאָדָם מִצִּרְעַת. וְכִלְּן אֲסוּרִין בְּהִנְיָהּ; וְאִם שָׂרְפוּ, וְעָשָׂה מִחוּץ סִיד חֲרִי זֶה אֲסוּר בְּהִנְיָהּ: שֶׁנֶּאֱמַר "צִרְעַת מִמְּאֲרַת" תֵּן בּוֹ מְאֲרַת, וְאֵל תִּהְנֶה בּוֹ. וְכִלְּן מִשְׁלַחִין אוֹתָן חוּץ לְעִיר, אִף עַל פִּי שְׂאֵינָה מִקַּפַּת חוּמָה.

טז"ג בֵּית מִסְגֵּר אֵינּוּ מִטְמָא אֲלֹא מִתּוֹכּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהַבֵּיא, אֶל-הַבֵּית, כָּל-יָמֵי, הַסִּגָּר אוֹתוֹ יִטְמָא, עַד-הָעֶרֶב". אֲבָל הַמְּחַלֵּט מִטְמָא מִתּוֹכּוֹ וּמֵאֲחוּרָיו, שֶׁהַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאֲחוּרָיו טָמֵא: שֶׁנֶּאֱמַר "צִרְעַת מִמְּאֲרַת בְּבֵית, טָמֵא הוּא" וְכִי טָהוֹר הָיָה, אֲלֹא הוֹסִיף לוֹ טְמֵאָה עַל טְמֵאָתוֹ, שִׁיְהִיָּה כִּלְּן טָמֵא, וְיִטְמָא מֵאֲחוּרָיו. וְכֵן אַבְנִים שִׁישׁ כֶּהֵן הַנֶּגַע בְּמִסְגֵּר, מִטְמָאִין מֵאֲחוּרֵיהֶן.

טז"ד אַחַד הַמִּסְגֵּר וְהַמְּחַלֵּט, לְטָמֵא בְּבִיאַה. כִּי צִד: בֵּית שֶׁהִיָּה מִסָּךְ עַל גַּבּוֹ בֵּית מְנַגֵּעַ, בֵּין מְחַלֵּט בֵּין מִסְגֵּר, אוֹ אֵילָן שֶׁהוּא מִסָּךְ עָלָיו הַעוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן, אוֹ הַנִּכְנַס לְבֵית הַחֵיצוֹן טָמֵא: שְׁחָרֵי הוּא וְהַבֵּית הַטָּמֵא, תַּחַת אֶחָל אַחֵר.

טז"ה וְכֵן אֶבֶן מְנַגֵּעַת הַנִּכְנַסֶּת לְאֶחָל, וְהַנְּחָה שָׁם נִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בְּאֶחָל. הִיתָה מְנַחַת תַּחַת הָאֵילָן, וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר נִטְמָא; הִיָּה הַטָּהוֹר עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן, וְעֶבֶר אָדָם בְּאֶבֶן מְנַגֵּעַת לֹא טְמָאָהּ. וְאִם הִנְיָחָה שָׁם, טְמָאָהּ: שֶׁמִּוֹשֵׁב

מה ארע למרים הנביאה, שדברה באחיה שהיא גדולה ממוני בשנים, וגדלה אותו על ברפיה, וסבנה בעצמה להצילו מן היב; והיא לא דברה בגנותו, אלא טעת שהשות אותו לשאר נביאים. והוא לא היה מקפיד על כל אלו הדברים, שנאמר "והאיש משה, ענו מאד".

ואף על פי כן, מיד נענשה בצרעת.

טז, טז קל וחמר לבני אדם הרשעים הטפשים, שמרבים לדבר גדולות ונפלאות; לפיכך ראוי למי שרצה לכון ארחיו, להתרחק מישיבתו ומלדבר עמהו, כדי שלא יתפס אדם, ברשת רשעים וסבלותם.

טז, יז וזה הוא דרך ישיבת הלצים הרשעים: בתחלה מרבין בדברי הבאי, כענין שנאמר "וקול כסיל, ברב דברים"; ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים, כענין שנאמר "תאלמנה, שפתי-שקר: הדברות על-צדיק עתק"; ומתוך כך יהיה להן הרגל לדבר

בנביאים ולתן דפי בדבריהם, כענין שנאמר "ויהיו מלעבים, במלאכי האלהים, ובזוים דבריו, ומתעתעים בנבאיו"; ומתוך כך באין לדבר באלהים וכופרין בעיקר, כענין שנאמר "ויהפאו בני-ישראל, דברים אשר לא-כן, על-ה, אלהיהם".

טז, יח והרי הוא אומר "שתו בשמים פיהם; ולשונם, תחלף בארץ". מי גרם להם לשית בשמים פיהם, לשונם שהלכה תחלה בארץ. זו היא שיחת הרשעים שגורמת להן ישיבת קרנות, וישיבת פנסיות שלעמי הארץ, וישיבת פתי משתאות עם שותי שכר.

טז, יט אבל שיחת פשרי ישראל וצדיקיהם אינה אלא בדברי תורה, ודברי חכמה; ולפיכך הקדוש ברוך הוא עוזר על ידו, ומזכה אותן בה שנאמר "אז נדברו יראי ה, איש אל-רעהו; ויקשב ה, וישמע, ויפתב ספר זכרון לפניו ליראי ה, ולחשבי שמו".

הלכות מטמאי משכב ומושב

יש בכללן ארבע מצוות עשה; וזה הוא פירוש: זבה; דין טמאת זב, ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

יש בכללן ארבע מצוות עשה; וזה הוא פירוש: זבה; דין טמאת זב, ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

עשרה ימים, בזיבה; פת שלוש שנים ויום אחד, מטמאה את בועלה כמו שיתבאר. קטן בן יום אחד, מטמא בזיבה. ואחד גרים ועבדים, ואחד ישראל מטמאין בנדה ובזיבה. סריס אדם וסריס חמה, מטמאין בזיבה לשאר חברי אין.

הלכות מטמאי משכב ומושב פרק א

א, א הזב והזבה והנדה והיוולדת כל אחד מארבעתן אב מאבות הטמאות, מטמא בלם במגע, ומטמא אדם במגע ובמשא; ומטמא משכב ומושב ומרכב מתחתיו, ועושה אותו אב טמאה, ומטמא מדרג על גביו.

א, א אין האשה מטמאה בלבן, ולא האיש באדם; אלא האשה בדם, והאיש בלבן. טמאים ואנדרגנינום, נותנין עליהן חמרי האיש וחמרי האשה: מטמאין בלבן פאיש, ובדם פאשה. וטמאתן בספק; לפיכך אין שורפין עליהן תרומה וקדשים, ואין חיבין עליהן על טמאת מקדש וקדשיו.

א, ב אחד זבה קטנה ואחד זבה גדולה, ואחד זבה מחמת עצמה או מחמת אנס; ואחד זב בעל שתי ראיות או בעל שלוש: טמאת כלן, שווה לטמא אחרים. א, ג קטנה פת יום אחד, מטמאה בנדה; פת

אה, ראה אדם ולבן פאחד, שורפין עליהן את התרומה ואת הקדשים; אבל אין חיבין עליהן על ביאת מקדש שנאמר "מזכר עד-נקבה תשלחו", עד שתהיה הטמאה טמאת זכר ודאי או טמאת נקבה ודאית. וכן הנוגע באדם ולבן שלו פאחד, אינו חיב על טמאת מקדש וקדשיו; נגע הוא עצמו בלבן ואדם שראה, חרי זה חיב על ביאת המקדש.

או דם הנדה, או דם הזבה, או דם היולדת מטמא בכל שהוא, במוגע ובמשא: שנאמר "והדהו, בנדתה", מפני השמועה למדו שמדדה כמדה. וכבר בארנו בענין אסור נדה, שחמשה דמים טמאים באשה; אבל אם ראתה דם ירק חרי הוא טהור, ואינו כמו רקה ושאר משקין היוצאין ממנה, שחרק מתעגל ויוצא, וזה שותת ויורד.

או אשה שיצא חולד מדפנה, ויצא עמו דם מן הדפן חרי אותו הדם אם מאבות הטמאות, כדם הנדה והלידה ותזיבה: שהמקור, מקומו טמא. והאשה טהורה, עד שיצא ממנה דם דרך חרם.

אח מקור האשה שנעקר ונפל לארץ, האשה טמאה טמאת ערב; וכן מקור שהזיע בשתי טפי מרגליות, האשה טמאה טמאת ערב. אבל אינה נדה, עד שתראה אחד מחמשה דמים המטמאין באשה. הזיעה טפה אחת חרי האשה טהורה, שאינה אלא מחויץ למקור.

אט זובו שלזב אם מאבות הטמאות כזב, שנאמר "זובו, טמא הוא"; ומטמא במוגע ובמשא, בכל שהוא. וראיה ראשונה שלזב אינה מטמאה במשא, וחרי היא בשכבת זרע: בין מאיש גדול, בין מקטן חרי הראיה הראשונה בשכבת זרע.

אי וכן המשפכות והמושבות שישב עליהן, משראה ראיה ראשונה עד שראה השניה

טהורין: שאינו קרוי זב אלא אחר ראיה שניה, כמו שבארנו בהלכות מחסרי כפרה. ראה אחת מרבה בשתים, אין טמא אלא המסיט טפה אחרונה.

איה ראיה ראשונה שלמצרע, מטמאה במשא שנאמר "כל-צרוע וכל-זב", חרי הצרוע כזב גמור: מה זב גמור, זובו מטמא במשא אף מצרע, ראיתו הראשונה מטמאה במשא.

איה רקו שלזב, ושכבת זרעו, ומימי רגליו כל אחד משלשתן אם טמאה, דין תורה; ומטמא בכל שהוא, במוגע ובמשא: חרי הוא אומר פרק "זכי-ירק הזב, בטהור"; ומימי רגליו ושכבת זרעו, אי אפשר שלא יהיה בהם צהצוחי זיבה כל שהוא. ואחד זב, ואחד נדה ויולדת וזבה כל אחד מהן, רקו ומימי רגליו אם טמאה כזב; וכן כל מקום שנאמר בהלכות אלו הזב אחד הזב, ואחד שאר הארבעה.

איה תשעה משקין כזב: שלוש מהן, אם טמאה; וכן רקו, ומימי רגליו, ושכבת זרעו. כל אחד מאלו מטמא אדם וכלים בכל שהוא, כמו שבארנו.

איה ושלוש מהן, בולד הטמאה; ואלו הן דמעת עינו, ודם מגפתו, וחלב האשה. כל אחד מאלו כמשקין טמאין שאין מטמאין אדם, אבל מטמאין כלים מדברי סופרים כמו שיתבאר.

אטו ושלוש מהן, טהורין; ואלו הן זיעתו, ולחה סרוחה היוצאת ממנו, וחראי. חרי אלו השלושה מן הזב וחריו, כמותן משאר האדם.

אטו פוחו ונועו ורירו ומי האף שלו חרי הן פרקו לכל דבר, ובכלל חרק הן חשובין. דם היוצא מפני אמה, ודם השותת מפיו חרי הן בכלל דם מגפתו; היה מוצץ ורוקן דם חרי זה מטמא פרק, שחדם שמוצץ אי אפשר לו בלא צהצוחי רק.

<p>12 Jan</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>יב 12</p>	<p>בבלי: סנהדרין כו ירושלמי: שקלים כח תוספתא: מעשר שני ד נ"ך: דברי הימים ב לה-לו רמב"ם: תומאת צרע יא</p>	<p>נץ החמה..... 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:03</p>	<p>עלות השחר..... 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:05 שקיעה..... 4:50</p>
<p>התחלת מחזור י"ב של לימוד תנ"ך יומי - שני פרקים ליום</p>					
<p>13 Jan</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יג 13</p>	<p>בבלי: סנהדרין כז ירושלמי: שקלים כט תוספתא: מעשר שני ה נ"ך: יהושע א-ב רמב"ם: תומאת צרע יב</p>	<p>נץ החמה..... 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:04</p>	<p>עלות השחר..... 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:05 שקיעה..... 4:51</p>
<p>14 Jan</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יד 14</p>	<p>בבלי: סנהדרין כח ירושלמי: שקלים ל תוספתא: חלה א נ"ך: יהושע ג-ד רמב"ם: תומאת צרע יג</p>	<p>נץ החמה..... 7:18 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:05</p>	<p>עלות השחר..... 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:05 שקיעה..... 4:52</p>
<p>15 Jan</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>טו 15</p>	<p>בבלי: סנהדרין כט ירושלמי: שקלים לא תוספתא: חלה ב נ"ך: יהושע ה-ו רמב"ם: תומאת צרע יד</p>	<p>נץ החמה..... 7:18 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:06</p>	<p>עלות השחר..... 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:05 שקיעה..... 4:53</p>
<p>16 Jan</p>	<p>המישי Thursday</p>	<p>טז 16</p>	<p>בבלי: סנהדרין ל ירושלמי: שקלים לב תוספתא: חלה א נ"ך: יהושע ז-ח רמב"ם: תומאת צרע טו</p>	<p>נץ החמה..... 7:18 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:07</p>	<p>עלות השחר..... 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:05 שקיעה..... 4:54</p>
<p>17 Jan</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>יז 17</p>	<p>בבלי: סנהדרין לא ירושלמי: שקלים לג תוספתא: בכורים א נ"ך: יהושע ט-י רמב"ם: תומאת צרע טז</p>	<p>נץ החמה..... 7:17 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:09</p>	<p>עלות השחר..... 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:05 שקיעה..... 4:55</p>
<p>18 Jan</p>	<p>הפטרה: הבאים ישרש שב"ק Shabbos</p>	<p>יח 18</p>	<p>בבלי: סנהדרין לב ירושלמי: מגילה א תוספתא: בכורים ב נ"ך: יהושע יא-יב רמב"ם: מטמאי משכב ומושב א</p>	<p>נץ החמה..... 7:17 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:10</p>	<p>שמות עלות השחר..... 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:05 שקיעה..... 4:56</p>

ווען אַ מענטש איז מוציא זרע לבטלה, באַשאַפט ער מיט דעם קלפּות וואס גייען אַרײַן אין מענטשן וועלכע קריגן אויף אים און מאַכן אים יסורים. (ספּר המדות אות נאוף סימן כ"ו)